



# **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ**



**Матеріали  
Всеукраїнської науково-практичної  
інтернет-конференції  
(19 червня 2018 р.)**

**Умань – 2018**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**  
**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**  
**ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**  
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І**  
**ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО**  
**УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**  
**В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ**  
**АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ**

**Матеріали**  
**Всеукраїнської науково-практичної**  
**інтернет-конференції**  
**(19 червня 2018 р.)**

**Умань**  
**Видавець «Сочінський М. М.»**  
**2018**

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради факультету менеджменту  
Уманського національного університету садівництва  
(протокол №5 від 21 травня 2018 р.)*

**Редакційна колегія:**

**ПРИЛІПКО С.М.** – завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Уманського національного університету садівництва, к.е.н. *(відповідальний редактор)*;  
**ВАСИЛЬЄВА О.І.** – професор кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентові України, д.держ.упр., *(заступник відповідального редактора)*;  
**ВАСИЛЬЄВА Н.В.** – професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентові України, д.держ.упр. *(заступник відповідального редактора)*;  
**ГРИЩЕНКО І.М.** – професор кафедри публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності ННІ післядипломної освіти Національного університету біоресурсів і природокористування України, д.держ.упр. *(заступник відповідального редактора)*;  
**ТРАНЧЕНКО Л.В.** – професор кафедри публічного управління та адміністрування Уманського національного університету садівництва, д.е.н.;  
**МИТЯЙ О.В.** – доцент кафедри публічного управління та адміністрування Уманського національного університету садівництва, к.е.н.;  
**МОВЧАНЮК А.В.** – старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування Уманського національного університету садівництва, к.е.н. *(відповідальний секретар)*.

**Актуальні** питання публічного управління та адміністрування в контексті реалізації адміністративної реформи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 19 червня 2018 р. / за заг. ред. С.М. Приліпка, О.І. Васильєвої, Н.В. Васильєвої, І.М. Грищенко. – Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2018. – 326 с.

ISBN 978-966-304-271-8

У матеріалах конференції висвітлені результати наукових досліджень з актуальних питань публічного управління та адміністрування в контексті реалізації адміністративної реформи за тематичними напрямками: «Теоретико-методологічні засади публічного управління та адміністрування», «Актуальні питання державного управління та місцевого самоврядування: проблеми та перспективи», «Соціально-економічна та інвестиційна політика держави в умовах трансформації публічного управління», «Реалізація концепції децентралізації влади в Україні на сучасному етапі розвитку», «Електронне урядування в умовах розвитку інформаційного суспільства».

Для наукових, науково-педагогічних працівників, теоретиків і практиків публічного управління та адміністрування, а також усіх, хто цікавиться питаннями публічного урядування.

**УДК 35.07/08**

Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.

## ЗМІСТ

<b>1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ</b>	<b>9</b>
<b>Арсенович Л.А.</b> Імідж інститутів сектору безпеки і оборони за кордоном: кращі практики	9
<b>Арпентьева М.Р.</b> Технологии управления современными сообществами	12
<b>Данилів І.Л.</b> Особливості децентралізації у сфері освіти	17
<b>Дубінченко Ю.М.</b> До методологічних проблем публічності в процесах становлення сучасного урядування	18
<b>Заєць Г.П.</b> Партисипативне управління як напрямок підвищення якості трудового життя	20
<b>Замятіна Н.В.</b> Публічне управління як модель організації державного управління в Україні	22
<b>Карковська В.Я.</b> Управління знаннями як ключовий елемент ефективності державного управління	24
<b>Кожушко А.О.</b> Співвідношення понять «зміна» та «інновація» в публічному управлінні, інституціональний вимір	26
<b>Колодійчук А.В.</b> Аналізування підходів до класифікації методів макроекономічного управління	28
<b>Крачун К.М.</b> Проблематика адміністративної відповідальності в Україні та досвід ЄС	30
<b>Лях Ю.І.</b> Публічне адміністрування у процесі суспільної трансформації	33
<b>Мироненко Т.О.</b> Ефективність рішень у публічній політиці	35
<b>Мороз С.А.</b> Елементи системи вищої освіти як об'єкти державного управління її якістю (за результатами аналізу поглядів зарубіжних вчених)	37
<b>Перун І.В.</b> Удосконалення публічного управління як один із напрямів реформування в Україні	39
<b>Подлевська О.М., Яркевич Г.В.</b> Особливості управлінської комунікації в умовах інформаційного суспільства	40
<b>Полунін О.В.</b> Концептуалізація податкового послуху за моделлю «слизького схилу» як орієнтир для діяльності податкової служби	42
<b>Радіонова Л.О.</b> Форми партисіпації громадян в контексті адміністративної реформи	44
<b>Сас Н.М.</b> Базові вимоги до керівників об'єднаних територіальних громад	47
<b>Сердюк О.С.</b> Антагонізм класичної та марксистської економічної думки у питаннях поведінки людини	49
<b>Слюсаренко В.Є.</b> Методи регулювання розвитку трьохстороннього партнерства	51
<b>Тишковська А.С.</b> Досвід зарубіжних країн у сфері захисту інформації в публічному управлінні	53
<b>Томашевська Т.В.</b> Особливості визначення компетенцій політико-управлінської еліти	55
<b>Хрідочкін А.В.</b> Теоретико-методологічні аспекти дослідження проблем публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності	57
<b>Цицюра О.Я.</b> Сутність розвитку адміністративної відповідальності у вітчизняному законодавстві та в законодавстві європейських країн	59
<b>Чорна К.П.</b> Історичний досвід публічного управління на українських теренах: північне причорномор'я як ореал зародження європейської демократії	61
<b>Чукіна І.В.</b> Механізми державного управління: теоретичні підходи до визначення поняття	63

<b>Якименко С.В.</b> Концептуальні засади інновацій у публічному управлінні	66
<b>Ярема О.Р.</b> Мотивація публічних службовців	68
<b>2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ</b>	<b>70</b>
<b>Багнюк М.А.</b> Актуальні проблеми органів державної влади та місцевого самоврядування при поводженні з твердими побутовими відходами на прикладі Харківської області	70
<b>Безубко Л.В.</b> Вдосконалення надання адміністративних послуг	72
<b>Богашко О.Л.</b> Діалог з громадськістю як критерій ефективності творення державної політики	74
<b>Божко В.М.</b> Вільне володіння державною мовою як загальна кваліфікаційна вимога до державних службовців	76
<b>Бойко О.А.</b> Актуальні питання державного управління у сфері цивільного захисту в контексті реалізації адміністративної реформи	78
<b>Ваганова Л.В.</b> Вплив субвенції з державного бюджету на результати діяльності комунальних підприємств м. Хмельницького	80
<b>Василенко О.П.</b> Особливості комунікації громади з владою	83
<b>Васильєва Н.В.</b> Зарубіжний досвід оподаткування об'єктів нерухомості	85
<b>Вуйченко М.А.</b> Роль аутсорсингових контакт-центрів у розвитку ринку туристичних послуг	87
<b>Газарян С.В.</b> Європейський формат нової служби в органах місцевого самоврядування України	89
<b>Ганущак В.В.</b> Дослідження публічної діяльності та перспектив розвитку районної державної адміністрації	92
<b>Горбань В.Б.</b> Особливості впровадження енергоефективних проектів у закладах охорони здоров'я	93
<b>Горбик В.М.</b> Аспекти превентивної еколого-економічної політики в державному управлінні потенціалом регіонів	95
<b>Гриб В.І.</b> Правові та організаційні проблеми розвитку інноваційного та інформаційного забезпечення державної служби	97
<b>Гринчук Р.І.</b> Мотивація в місцевих органах виконавчої влади	99
<b>Дубінченко Ю.М.</b> Проблеми управлінських стилістик і масштабів відповідальності в публічному управлінні	101
<b>Дяченко М.І.</b> Суть реформи органів місцевого самоврядування	103
<b>Залеський О.М.</b> Інформаційно-аналітична система державного управління	105
<b>Івженко І.Б.</b> Консолідація органів публічного управління та волонтерських рухів у вирішенні питань соціального розвитку в контексті реформ	107
<b>Ігнатенко О.С., Шаповал С.П.</b> Розвиток інфраструктури міста у процесі розбудови сервісно-орієнтованої держави	109
<b>Калашнікова Т.В., Порохняк Н.В.</b> Питання державної підтримки наукових засад розвитку органічного землеробства: регулятивний аспект	111
<b>Кирилюк Д.О.</b> Мотивація трудової діяльності державних службовців	113
<b>Коваленко Г.О.</b> Розвиток внутрішніх ресурсів управлінських кадрів регіону	115
<b>Кутний О.В.</b> Удосконалення організаційної структури Благовіщенського об'єднаного управління пенсійного фонду України Кіровоградської області	117

<b>Лаба І.З.</b> Дослідження управління міським розвитком: проблеми та перспективи	119
<b>Лазорко Л.П.</b> Сучасні мотиваційні технології управління персоналом в органах державного управління	120
<b>Левченко Т.І.</b> Деякі питання добору кадрів до державної служби	122
<b>Лесняк В.Ю.</b> Адміністративно-територіальні аспекти польської моделі співпраці між владою та громадськими організаціями	124
<b>Лифарь А.О.</b> Діяльність органів прокурорського самоврядування: сучасний стан та перспективи	126
<b>Мазур А.О.</b> Сучасний стан та напрями вдосконалення проходження державної служби в Україні в умовах проведення адміністративної реформи	128
<b>Miązek J., Gudź P.</b> Administrowanie finansowe gminy inowrocław na podstawie dochodów budżetu	130
<b>Мокляк Л.В.</b> Проблема активізації місцевих громад в полтавській області	133
<b>Мовчанюк А.В.</b> Бенчмаркінг як інноваційний інструмент державного управління	135
<b>Острроверх Г.Є.</b> Удосконалення механізмів державного управління розвитком залізничної галузі України	137
<b>Паливода Т.В.</b> Стратегія розширення доступу людей з вадами слуху у соціальний простір України	139
<b>Павловська А.О.</b> Сучасні умови функціонування суб'єктів формування та реалізації державної політики на рівні району	140
<b>Первишева Є.А.</b> Здійснення державного управління при видобутку бурштину: проблеми та перспективи	142
<b>Подлевський А.А., Полюхович В.Ф.</b> Проблеми і перспективи розвитку державного управління у сфері малого та середнього підприємництва	144
<b>Полішкевич Л.Д.</b> Актуальні питання взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю у сфері надання адміністративних послуг	146
<b>Posternak I.M., Posternak S.A.</b> Cstc t-ppr: necessity of innovative technologies in the Odessa	148
<b>Потапов О.М.</b> Трансформація муніципального виборчого законодавства за часів тимчасового уряду	151
<b>Приліпко С.М.</b> Створення обслуговуючих кооперативів безробітними громадянами сільської місцевості на засадах державно-приватного партнерства	153
<b>Пугачевська К.Й.</b> Напрями раціоналізації механізмів регіональної політики держави	155
<b>Самочкіна А.В.</b> Окремі проблеми реалізації прав громадян на інформацію у сфері публічного управління	157
<b>Світовий О.М.</b> Державна служба зайнятості в структурі органів державної влади в Україні	159
<b>Сердюкова О.Є.</b> Механізми організаційного забезпечення інноваційного розвитку території: елементи удосконалення	161
<b>Соколюк К.Ю.</b> Маркетинг в публічному управлінні: теоретичний аспект	163
<b>Сокольська Т.В., Грузинський О.В.</b> Публічне управління системою охорони здоров'я в сільській місцевості в контексті адміністративної реформи	165
<b>Сплавінська А.Ю.</b> Особливості реформування системи надання адміністративних послуг в контексті реалізації принципу прозорості та відкритості	168
<b>Усенко С.Д.</b> Чинники, які впливають на пенсійне забезпечення в Україні	170
<b>Ходзіцька-Іваненко І.С.</b> Удосконалення соціального захисту малозабезпечених верств населення через надання субсидій управлінням праці та соціального захисту населення Оратівської районної державної адміністрації	171

<b>Цимбалюк І.О., Кульчицька О.В.</b> Податкова політика у сфері фінансування об'єднаних територіальних громад	174
<b>3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ</b>	177
<b>Арбузова Т.В.</b> Обґрунтування необхідності державного регулювання функціонування сфери охорони здоров'я	177
<b>Арзянцева Д.А., Баліцька Н.В.</b> Форсайт як метод стратегічного планування регіонального розвитку	179
<b>Бень А.С.</b> Стратегічне планування соціально-економічного розвитку території як передумова підвищення конкурентоспроможності громади	181
<b>Брикін Є.В.</b> Соціальний захист населення як складова соціальної політики держави	184
<b>Буряк К.Д.</b> Економічна політика держави направлена на залучення інвестицій в умовах трансформації публічного управління	185
<b>Войчук М.В.</b> Інтегрований підхід до управління сталим розвитком міста: європейський контекст	187
<b>Ганський В.О.</b> Організаційно-економічне забезпечення процесів публічного управління історико-культурною спадщиною для забезпечення її сталого розвитку	189
<b>Герасименко О.В.</b> Трансформація інвестиційної політики держави в умовах реформування публічного управління	191
<b>Грищенко І.М.</b> Зарубіжний досвід регулювання соціально-економічного розвитку регіонів	193
<b>Жупан А.М.</b> Державне управління соціально-економічним розвитком регіонів України	195
<b>Захаркевич Н.П., Кушнір І.Д.</b> Управління державним боргом в Україні	198
<b>Колеснікова І.М.</b> Інвестиційне забезпечення розвитку національної економіки	201
<b>Красуленко Т.Г.</b> Соціально-економічна політика держави: регулювання соціальної відповідальності бізнесу	203
<b>Лаврентій Д.С.</b> Державно-приватне партнерство в європейській практиці публічного врядування	205
<b>Левковець Н.П.</b> Загрози економічній безпеці України	207
<b>Лисюк В.С.</b> Соціальна політика держави в умовах трансформації публічного управління	209
<b>Литвин О.Є.</b> Соціальні інвестиції в умовах трансформації публічного управління в Україні	211
<b>Лихолат О.О.</b> Інструменти стимулювання експорту на світовому ринку в умовах трансформації публічного управління	213
<b>Мацибора Т.В.</b> До проблеми стимулювання розвитку регіонів України в контексті Євроінтеграції	215
<b>Мусієнко І.Л.</b> Державна казначейська служба як суб'єкт фінансового контролю	216
<b>Ożarowski O.</b> Renewable energy regulation and development in Germany	218
<b>Парфентій Л.А., Закутайло А.О.</b> Державне регулювання як чинник розвитку національної економіки України	220
<b>Помаза-Пономаренко А.Л.</b> Мовна політика держави: функціонали та новації публічного управління	222
<b>Радіонова О.М.</b> Пріоритети економічної політики органів місцевої влади (на прикладі м. Харкова)	224
<b>Радченко О. Д., Кір'ян С. М.</b> Критерії допустимості підтримки малого бізнесу в умовах трансформації публічного управління	226

<b>Рассадникова С.І.</b> Регіональна економічна політика в сфері природокористування на сучасному етапі розвитку	228
<b>Русак І.Н.</b> Проблемы реализации повестки – 2030 на региональном уровне в Республике Беларусь	230
<b>Станіславчук Н.О.</b> Реалізація політики підтримка соціально-економічного становища молоді в територіальних громадах	233
<b>Стожок Л.Г.</b> Солідарність в системі соціального страхування у контексті нових реалій	235
<b>Туецков Т.Є.</b> Соціально-економічна та інвестиційна політика держави щодо малого та середнього бізнесу в умовах Євроінтеграції	236
<b>Федорчак В.В.</b> Складові новаційного механізму єдиної державної системи попередження і ліквідації hc України	238
<b>Шевченко Н.О.</b> Основні аспекти державної підтримка обслуговуючої кооперації в Україні	240
<b>Яковлева О.С., Мирна О.В.</b> Інвестиційна політика держави в умовах трансформації публічного управління	243
<b>Яремко І.І.</b> Інвестиційна складова у методах регулювання економічної політики держави	245
<b>4. РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ</b>	248
<b>Берчук Д.М.</b> Бюджетна децентралізація та її вплив на фінансове забезпечення об'єднаних територіальних громад	248
<b>Боднар П.О.</b> Роль парламенту в процесі децентралізації державної влади в Україні	250
<b>Боровик П.М., Шмакова В.В.</b> Бюджетні аспекти децентралізації влади в Україні	252
<b>Булах І.І., Шиманська О.В.</b> Децентралізація влади як спосіб імплементації принципів належного врядування (good governance)	254
<b>Ваганова О.В., Сторощук Б.Д.</b> Роль децентралізації у соціально-економічному розвитку держави	256
<b>Готра В. В., Кошіль О. І.</b> Децентралізація на сучасному етапі розвитку України	258
<b>Гриневич Л.О.</b> Сучасний стан фінансової децентралізації в Україні	260
<b>Гудзь П.В., Стуконог К. В.</b> Принципи взаємовідносин органів місцевого самоврядування і органів державної виконавчої влади	262
<b>Гузар Б.С.</b> Бюджетна децентралізація управління системою місцевих бюджетів в умовах реформування місцевого самоврядування	264
<b>Зеленський А.В., Зеленський В.А.</b> Вплив децентралізації та земельної реформи на майбутнє лісів і лісових насаджень	267
<b>Катірнога І.М.</b> Особливості функціонування територіальних громад	269
<b>Квасніцький О.М.</b> Програми міжнародної підтримка розвитку децентралізації в Україні	271
<b>Конюховська Н.В.</b> Негативні особливості впровадження децентралізації в Україні	272
<b>Лісман Т.А.</b> Проблеми реалізації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	274
<b>Митяй О.В.</b> Реалізація концепції децентралізації влади в Україні на сучасному етапі розвитку	276
<b>Могилова М.М.</b> Об'єднання територіальних громад у сільській місцевості в контексті децентралізації влади в Україні	280
<b>Німко С.В.</b> Вплив децентралізації на міжбюджетні відносини	282



<b>Підгрушний В.А.</b> Оцінка спроможності об'єднаних територіальних громад як важливий фактор децентралізації	284
<b>Подлевський А.А., Онищук Н.П.</b> Особливості реалізації концепції децентралізації влади в Україні	286
<b>Родченко В.Б., Прус Ю.І.</b> Ефективність процесів децентралізації в Україні в координатах просторового розвитку	289
<b>Смоленніков Д.О.</b> Підходи до оцінки сталого розвитку об'єднаних територіальних громад	291
<b>Снітко С.О., Татарин Н. Б.</b> Формування об'єднаних територіальних громад як ключовий фактор децентралізації фінансових ресурсів	293
<b>Ступницький В.В., Ступницька Н.І.</b> Урядова практика реалізації політики енергобезпеки України в контексті концепції децентралізації влади	296
<b>Тюріна Н.М., Назарчук Т.В., Карвацка Н.С.</b> Децентралізація як основна складова публічного управління	298
<b>Шатохін А.М.</b> Вплив сільської поселенської мережі на спосіб життя сільського населення півдня України	300
<b>Юрчук Л.</b> Реалізація концепції децентралізації влади на прикладі оптимізації регіональної освітньої мережі.	302
<b>5. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА</b>	306
<b>Баліцька Н.В.</b> Переваги та недоліки впровадження електронної форми звітності	306
<b>Горбата Л.П.</b> Електронний документообіг: стан, проблеми, перспективи впровадження в органах публічної влади	308
<b>Задорожнюк Н.О.</b> Впровадження е-уряду в Україні: перешкоди та можливості	310
<b>Калитюк Ю.М.</b> Впровадження електронного урядування в Рівненській області: сучасний стан та перспективи розвитку	312
<b>Клімова С.М.</b> Оптимізація інформаційно-правового забезпечення управління публічними фінансами	314
<b>Миколайчук І.С.</b> Діджиталізація hr-процесів	316
<b>Нестерук Т.В.</b> Етапи впровадження електронного цифрового підпису в Україні	319
<b>Овсяник В.М.</b> Зарубіжний досвід підготовки фахівців для галузі державного пр	321
<b>Ханик Ю.Р.</b> Мотиви запровадження електронного парламенту	322
<b>Шевчук М.М.</b> Впровадження електронного парламенту в Україні	324

# 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

**Арсенович Л.А.,**  
магістр державного управління, начальник відділу  
Департаменту кадрової роботи та управління  
персоналом Адміністрації Держспецзв'язку, м. Київ

## ІМІДЖ ІНСТИТУТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ЗА КОРДОНОМ: КРАЩІ ПРАКТИКИ

Складові сектору безпеки і оборони за кордоном відіграють важливу роль у захисті національної безпеки і забезпеченні верховенства закону. Їх метою є збір, аналіз і розповсюдження інформації, яка сприяє діяльності політичного керівництва державних організацій із захисту національної безпеки. Ця діяльність включає в себе захист населення і прав людини.

Військові фахівці західних країн розглядають імідж інститутів сектору безпеки як складову їхньої спроможності, підготовки та ведення операцій з забезпечення безпеки держави, досягнення перемоги у війні, елемент стримування [1].

Для формування позитивного іміджу організації та його підтримки проводяться акції з доведення до громадськості відомостей про соціальну роль і відповідальність організації, розробляються й реалізуються етичні кодекси бездоганної діяльності.

Імідж спецслужб – одна із важливих складових їхньої діяльності. Це добре розуміли всі їх “батьки-засновники”: від Дзержинського (ЧК-ВЧК) до Гувера (ФБР), Донаван (УСС) і Даллеса (ЦРУ).

Сума витрат на формування та підтримку позитивного іміджу у деяких країнах перевершує загальні витрати на обороноздатність в інших країнах. Так, в США загальні витрати на безпеку становлять 1,52 % ВВП. І з кожним роком ця сума збільшується.

США використовує всі шляхи для просування позитивного іміджу силових структур. Позитивний імідж працівника спецслужб проникнув навіть у кінематограф, що вдало ілюструє їх діяльність. Так, зірка літературного, а пізніше і знаменитого кінематографічного героя на ім'я Джеймс Бонд зійшла завдяки американському президентові Джону Кеннеді.

Нововведення у розвідслужбах Європи полягають в налагодженні стосунків між інститутами розвідки та громадянським суспільством.

Одним із завдань спецслужб є співробітництво із пресою у випадку злочину, аварії, пожежі, землетрусу або повені. Тому в США з'явилися навіть відповідні медіа-вертольоти, що висвітлюють подію одночасно з її розвитком. Американські фахівці вважають, що процес іміджбілдингу посідає значне місце в діяльності спецслужб, тому в межах ЦРУ створено окреме Управління по зв'язках із громадськістю.

Активно в інформаційному просторі формується імідж служб безпеки Великої Британії. Так, служба MI-6, офіційно відома як SIS (Secret Intelligence Service), відкрила нову епоху своєї історії – епоху гласності. Уперше за майже сторічне існування служба приступила до відкритого наймання персоналу через оголошення в газетах і на своєму веб-сайті.

При цьому, особливу увагу в спецслужбах Великої Британії приділяють підготовці фахівців зі зв'язків із громадськістю. Вважається, що кожний офіцер повинен мати навички спілкування із представниками громадського суспільства.

І хоча головний прийом позиціонування MI-6 в Інтернеті – постійне акцентування ідеї секретності, таємності служби, однак, MI-6 повідомляє про свою готовність взаємодіяти із засобами масової комунікації та громадянським суспільством.

Активізація діяльності в Інтернеті спецслужб Британії пов'язана не тільки з кадровими проблемами, а й є реакцією на позицію громадянського суспільства: після терактів у 2017 році, а саме вибуху 22 травня на стадіоні в Манчестері та серії нападів на Лондонському мосту, що відбулися 3 червня, британці почали обвинувачувати свої спецслужби в надмірній пасивності, у результаті чого уряд почав переглядати роботу спецслужб.

Працює з мережевим співтовариством і внутрішня розвідка Британії – MI-5. Різна загальна інформація про діяльність MI-5 з'являлася в Інтернеті ще з 1998 р. Керівництво спецслужби пояснило, що нова політика цієї організації передбачає доведення до широких мас інформації про заходи безпеки та протидії тероризму у зв'язку із ситуацією у світі.

У Франції, протягом історії у політичній культурі закріплювався образ агента спецслужб, розвідника як людини непевної, безпринципної, до якої часто застосовувалися зневажливі назви. Розвідка є галуззю, до якої тривалий час французькі університети не проявляли жодного інтересу. Але в теперішній час ситуація змінюється.

Значні трансформації сектору безпеки Франції викликали нову хвилю цікавості до діяльності розвідувальних служб. Вище політичне та військове керівництво країни, перейшовши на контрактний принцип комплектування збройних сил, серйозно переймається збереженням історичного зв'язку між збройними силами та нацією. Сплановано систему заходів публічних заходів, інформування громадськості про діяльність сектору безпеки, вербування контрактників. Оформлені сайти, дні відкритих дверей військових частин та офіційні свята підтримують зв'язок військових і громадськості, формують позитивне сприйняття громадськістю силових відомств.

Так, керівництво Служби військової контррозвідки Німеччини також взялося за формування та підтримку позитивного іміджу свого відомства. Служба вирішила вийти з тіні і розповісти суспільству, чим займалася останні півстоліття з моменту свого створення. Причому у відомстві орієнтувалися на масового читача, тому намалювали чорно-білі комікси. Короткі історії з життя військових контррозвідників з коментарями справжніх агентів довели, що їх служба не проста, а головне – важлива [2].

В Італії теж зроблені перші кроки із створення позитивного іміджу спецслужб. Так, у серпні 2007 року італійський Сенат затвердив реформу системи спецслужб країни. Службу військової розвідки і безпеки, яка існувала з 1977 р., змінило Агентство зовнішньої інформації і безпеки. У межах нового агентства були значно посилено механізми суспільно-політичного контролю за діяльністю спецслужб. Був запущений сайт для подання нової структури італійських спецслужб, одне із завдань цього ресурсу – організація більш тісної взаємодії різних підрозділів розвідки, а також підвищення прозорості всієї системи загалом.

Реформування спеціальних служб відбуваються й у Румунії. Спецслужба перетворилася на структуру, відкриту та орієнтовану на співробітництво з громадянським суспільством. Це підтверджується такими напрямками її діяльності як взаємодія з науковцями з метою виконання спільних проєктів (прикладних досліджень) у сфері національної безпеки, вдосконалення власних програм із професійної підготовки у сфері пошуку, обробки та аналізу інформації, створення структурних підрозділів із забезпечення зв'язків із засобами масової інформації, формування та підтримка сегмента етики у сфері безпекового співробітництва.

Трансформаційні процеси, викликані приєднанням Румунії до НАТО, внесли певні зміни і в структури інших румунських спецслужб. Спільними рисами для них стали покращання матеріально-технічного забезпечення, відповідність оперативно-інформаційної роботи вимогам НАТО, впровадження стандартів ЄС та Північноатлантичного альянсу, координації та контролю за їх дотриманням [3].

Активно формується позитивний імідж служб безпеки Ізраїлю. Внутрішня розвідувальна служба ШАБАК запустила онлайнове представництво, а зовнішня ізраїльська розвідка Моссад в стриманій формі теж повідомляє про свої досягнення. Зазначена служба пішла на незвичайну форму хедхантингу – четверо співробітників під вигаданими іменами розповідають у блогах про те, як цікаво ІТ-фахівцям працювати в секретній службі. Блогери поставлене завдання виконали: зацікавили фахівців у галузі високих технологій у роботі на спецслужбу.

Імідж інститутів сектору безпеки за кордоном впливає на найважливіші галузі функціонування держави та сектору безпеки загалом.

Отже, побудова іміджу інститутів сектору безпеки у сучасному світі відбувається за двома основними напрямками:

- активна робота з інформаційним простором, здійснення цілеспрямованого піар-впливу на суспільство;
- приховане керування іміджем із застосуванням усіх комунікативних можливостей медійного середовища.

У подальшому, важливо задіяти ці кращі зарубіжні технології у формування позитивного іміджу органів, що входять до складу сектору безпеки і оборони України, задля успішного та ефективного виконання завдань за призначенням.

### **Список використаних джерел**

1. [[http://pidruchniki.com/82994/politologiya/svitoviy\\_dosvid\\_rozbudovi\\_imidzhu\\_institutiv\\_sektoru\\_bezpeki\\_oboroni](http://pidruchniki.com/82994/politologiya/svitoviy_dosvid_rozbudovi_imidzhu_institutiv_sektoru_bezpeki_oboroni)] [Електронний ресурс].
2. [[https://lb.ua/world/2012/07/22/161951\\_kontrrazvedka\\_germanii\\_uluchshit.html](https://lb.ua/world/2012/07/22/161951_kontrrazvedka_germanii_uluchshit.html)]. [Електронний ресурс].
3. [<http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/22-1441618637.pdf>] [Електронний ресурс].

**Арпентьева М.Р.**

Д.пс.н., профессор кафедры психологии развития и образования  
Калужский государственный педагогический университет  
им. К.Э. Циолковского, г. Калуга

## **ТЕХНОЛОГИИ УПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННЫМИ СООБЩЕСТВАМИ**

Республиканизм — идеология паритетного управления страной как республикой с акцентом на свободу и гражданское достоинство, осуществляемое гражданами в отношении друг друга. Республиканизм основан на эгалитарности (égalité) и ацефальности, он противостоит идеологиям одностороннего управления, зависимости и унижения людьми друг друга, типичным цефальных, неэгалитарных (элитарных) сообществ, таких как монархизм и аристократизм, олигархизм и иные виды диктатуры. Республиканизм основывается на политической системе, которая защищает свободу, включая верховенство закона, опирающегося на нравственные нормы, которое не может быть произвольно проигнорировано правительством, находящемся в тесной связи со всем сообществом. Согласно Дж. Адамсу, «республику устанавливают, чтобы быть правовым государством», поощряющим социальное участие, гражданское достоинство и сопротивление бюрократизации и коррупции, диктатуре и насилию. Фр. Шлегель заменил понятие «республиканизм» «демократизмом» (учёт общественного мнения при решении государственных дел), уточнив содержательные аспекты данного вида отношений [1; 2; 3]. Однако, понятие «республиканский» часто связывают, под влиянием Х. Арндт [4], с коммунитаристским и популистским подходом [5; 6, р. 286–287; 7]. «С точки зрения этого подхода люди в их коллективном присутствии—господин, а государство—слуга, и поэтому на представителей государства и чиновников следует опираться только в самом крайнем случае, когда это абсолютно необходимо. Всегда предпочтительна непосредственная демократия, осуществляемая через собрание или плебисцит» [8, с.42; 9]. При этом в республиканской же традиции, напротив, народ — индивидуальный и коллективный доверитель, а государство— распорядитель: непосредственная демократия поэтому часто вырождается в тиранию большинства (что иллюстрирует, например, закон Янте («Janteloven, the law of Jante», ключевой закон А. Сандемусе) согласно которому общество не признает право кого-либо на индивидуальность, а главной ценностью является социальное равенство, которое обеспечивается сводом неписаных правил, любая попытка нарушить их

наказывается общественным презрением и порицанием иного типа) и демократические инструменты, желательные и необходимые, не составляют важнейший элемент надлежащего управления [10; 11].

Современные исследователи демократизма или республиканизма акцентируют его стремление к ацефальности: включения в процессы управления всех заинтересованных лиц, разрушение власти бюрократического монолита и ограничения власти права, не опирающегося на нравственные нормы [12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20]. Демократизм определяется как нравственно-этическое качество личности, выражающееся в умении мыслить и поступать в согласии и на основе мнений окружающих или работающих вместе людей. Демократизм – это восприятие себя как части целого, как условие благополучия близких и зависимых от себя людей. Демократизм – это служение другим – коллективу, учреждению, нации, народу, государству, это уважение их культуры и взглядов, их прав и обязанностей. Демократизм – это свободный дух, свободные поступки, сориентированные лишь на законы Божии и государственные. Это высочайшее качество руководителя, власти и управления в целом, составляющее его духовность. В неклассической модели управления модели индивидуального и коллегиального управления, их достоинства и недостатки, возможности и ограничения в тех или иных ситуациях рассматриваются как альтернативные [21; 22; 23]. В постнеклассической модели управления особое внимание уделяется не ситуативным и личностным аспектам управления, а аспектам ценностно-смысловым и технологическим, взаимосвязям целей и ценностей управления с его технологиями и, таким образом, результатами. Именно они, образуя основу управления как воздействия или взаимодействия, направленного на решение проблем повседневной жизни, раскрывают основные механизмы и дилеммы управления, помогая гармонизировать взаимодействие государства, общества, организации, личности [24; 25; 26]. Однако, старые модели управления преодолеваются с большим трудом, поэтому в сообществах и государствах накапливается все большее количество проблем и противоречий [27; 28]. Основная часть проблем при этом связана с тем, что «ключевое значение в выработке государственных решений принадлежит элитарным сетевым коалициям, выступающим в виде неформальных правительственных «блоков», клиентелл и прочих латентных ассоциаций, которые перепрофилируют деятельность государственных органов на реализацию корпоративных и партикулярных потребностей и интересов» [29, с.87-88]. Поэтому реформирование государственного управления и отношений общества и государства, достижение состояний «новой публичности» (new publicity), а также выработка перспективных стратегий институциональных и общественных изменений, почти невозможны: доминирование сетевых коалиций и их интересов в формате тотального, «неопатримониального» господства, создает многочисленные «институциональные ловушки» для «вовлечения в публичность» и сводит реформы к частичным изменениям и инновациям в технологической и идеологической сферах [30; 31; 32].

В рамках постнеклассической модели особенно выделяются два подхода: субъект(ив)ный и интерессубъективный, фиксирующие внимание на ценностях и целях управления, а также форсайт-подход, несущий в себе задачу технологического обеспечения «стабильного развития», профилактики и разрешения кризисов развития личности, организации и общества. Интерессубъективный подход к разрешению проблемных ситуаций базируется на внешнем консенсусе, субъективный подход – на консенсусе внутреннем. В модели интерессубъективного управления (эвергетике) управление предполагает привлечение к решению непосредственно касающихся их проблем гетерогенных акторов, организуемых в ситуативные ассоциации [33; 34; 35]. В рамках таких форм как переговоры и медиации, дискуссии и фокус-группы участники ситуативных ассоциаций, используя аргументированный дискурс, в процессе непосредственной коммуникаций двигаются в направлении достижения консенсуса и принятия общего, одобряемого всеми участниками обсуждения, решения [36; 37; 38]. В модели субъективного или субъектного управления или самоуправления ведущим моментом оказывается способность и готовность человека управлять самим собой: выстраивать свою позицию, поведение, понимание происходящего независимо от влияний окружающих и среды, опираясь на глубокое и разностороннее понимание самого себя, своей сущности как человека [39; 40; 41]. Это – своеобразное умение договариваться с самим собой, находить и реализовывать оптимальное для себя самого решение, с учетом всех ограничений и возможностей, существующих вне и внутри себя. Субъективное управление – своеобразная интроспекция интерессубъективного управления: человек договаривается, находит консенсус, с собой и миром прежде всего, внутри самого себя, осознавая и аргументируя вероятные и желательные следствия каждого предпринятого шага, каждого поступка, обретая доверие к себе как уверенность относительно внутренней и внешней эффективности (эффективности и самооэффективности). Этот подход позволяет дополнить описание интерессубъективного управления как творческого, паритетного, развивающего сообщество диалога в форме переговоров и дискуссий человека с человеком, организуемого и осуществляемого в целях создания интерессубъективных смыслов (знаний и умения) и активизации «скрытых» знаний и умений акторов как членов ситуативной ассоциации, еще одним измерением. Он позволяет дополнить его описанием феномена управления как процесса взаимного, трансформирующего, целенаправленного взаимо(воз)действия человека и мира, в ходе которого отбираются и претворяются в жизнь наиболее оптимальные решения, удовлетворяющие как требованиям среды (решаемой ситуации и окружающего мира в целом), так и требованиям человека (как актора – члена ситуативной ассоциации и как субъекта жизнедеятельности в целом). При решении проблем акторы реализуют не только свои права, но и обязанности: аргументированный дискурс есть дискурс ответственный [42; 43; 44].

#### *Список використаних джерел*

1. Савельева И. М., Полетаев А. В. Знание о прошлом. Теория и история. В 2 томах.

- Том 1. Конструирование прошлого. – С.Пб.: Наука. Ленинградское отделение, 2003. – 632с.,  
Том 2. С.Пб.: Наука. Ленинградское отделение, 2006. – 640с.
2. Межеричкий Я. Ю. «Республиканская монархия»: метаморфозы идеологии и политики императора Августа. – Москва—Калуга: Изд-во КГПУ, 1994. – 442 с.
  3. Adams G. The Politics of Irish Freedom. – Ireland: Brandon Books, 1987. – 172p.
  4. Арендт Х. Истоки тоталитаризма / Авт. послесл. Ю. Н. Давыдов; ред.: М. С. Ковалева, Д. М. Носов. – М.: ЦентрКом, 1996. – 672 с.
  5. Вироли, М. Свобода слуг. – Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. 144 с.
  6. Viroli, M. Machiavelli and the Republican Idea of Politics // Machiavelli and Republicanism : Papers from a Conference held at the European University Institute (Florence, Sept. 1987) / European Culture Research Centre; ed.: G. Bock, Q. Skinner, M. Viroli. – Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 1993. – 316 p.
  7. Viroli, M. Republicanism. – New York: Hill and Wang, 2001. – 144 p.
  8. Петтит, Ф. Республиканизм. Теория свободы и государственного правления / Предисл. А. Павлова. — М. : Изд-во Института Гайдара, 2016. — 488 с.
  9. Петтит, Ф. Гражданская республиканская теория // Современная республиканская теория свободы / Науч. ред. Е. Рошин. – СПб. : Изд-во Европейский университет в Санкт-Петербурге, 2015. – 330 с.
  10. Сандемусе А. Былое — это сон (Беглец пересекает свой след). – М.: Художественная литература, 1984. – 352с.
  11. Eggen, E. Espen Arnakke og hans verden: bidrag til en analyse av "En flyktning krysser sitt spor".- Oslo: Aschehoug, 1981.- 135s.
  12. Кайтуков В. М. Эволюция диктата. Опыты психофизиологии истории. М.: Норд, 2011. – 415 с.
  13. Res publica: история понятия: сборник статей /Науч. ред. О. В. Хархордин – СПб. : Изд-во Европейский университет в Санкт-Петербурге, 2010. – 279 с.
  14. Манен, Б. Принципы представительного правления. – СПб.: Изд-во Европейский университет в Санкт-Петербурге, 2008. – 333 с.
  15. Скиннер, К. Свобода до либерализма. – СПб.: Изд-во Европейского ун-та в С-Петербурге, 2006. – 120 с.
  16. Тиктин А. Демократизм, марксизм, универсализм (Democratism, Marxism, universalism). – Белосток (Bialystok), Poland, 1937. – 86 p.
  17. Что такое республиканская традиция: сборник статей /Ред. О. В. Хархордин. – СПб. : Изд-во Европейский университет в Санкт-Петербурге, 2009. – 206 с.
  18. Lause . M. A. Free Spirits: Spiritualism, Republicanism, and Radicalism in the Civil War Era . – Illinois: University of Illinois Press, 2016. – 240 p.
  19. Maynor, J.W. Republicanism in the Modern World. – Cambridge: Polity, 2003. – 240 p.
  20. Pocock, J.G.A. The Machiavellian Moment : Florentine Political Thought and the Atlantic Republican Tradition. – Princeton, N.J. : Princeton University Press, 1975. – 602 p.
  21. Бовина, И.Б. Групповое решение // Социальная психология. Практикум/ Под ред. Т.В. Фоломеевой. – М.: Аспект пресс, 2006.- С. 223-242.
  22. Aksenovskaja, L.N., Bazarov, T.U. Managing the organizational culture: a technological issue // Psychology in Russia. – 2011. – №1. – С.361-370.
  23. Constantino, J., Gouveia, L. B., Daradkeh, Y. I. The idea of e-participation digital engine where people can take place // Intern. J. of Open Information Technologies. – 2015. – №11. – С.25-28.
  24. Dokukina, I. A. Management of technological innovation processes in an organization on the basis of cost approach // Вестник Орловского государственного аграрного университета. - 2014.-Т. 46.-№ 1.-С. 65-70.
  25. Eisenhardt, K.M. Strategy as Stratégie Décision Making. – Sloan Management Review, Spring 1998. – 65p.



26. Koslowski, P. Elements of a Philosophy of Management and Organization / P. Koslowski. – Berlin : Springer, 2010. – 212 p.
27. Prudskiy, V.G., Oshchepkov, A.M. Management of innovative and competitive development of socio-economic systems // Вестник Пермского государственного ун-та. – Серия: Экономика. – 2016. – №3 (30). – С.17-24.
28. Prudskiy, V.G., Oshchepkov, A.M. Management as a specific form of social control // European J. of Science and Theology. – 2015. – Vol. 11, № 5. – P. 185-198.
29. Соловьев, А.И. Сетевая архитектура государственного управления и сетевая этика элиты как источники политической стагнации России // Социально-политическая трансформация современной России. Сборник статей. – М.: Ин-т «Справедливый мир», ИС РАН, 2015. – С. 96- 100.
30. Слатинов, В. Б. Реформирование государственной гражданской службы России в условиях распространения концепции «Новой публичности» // Среднерусский вестник обществ.наук. – 2016. – №3. – С.61-68.
31. Сморгунов, Л.В. В поисках управляемости: концепции и трансформации государственного управления в XXI веке. – СПб.: Издательство СПбГУ, 2012. – 362 с.
32. Фукуяма, Ф. Сильное государство. – М.: «Хранитель», 2007.-220 с.
33. Виттих, В.А. Проблемы эвергетики // Проблемы управления. – 2014. – № 4. – С. 69-71.
34. Vittikh, V.A. Introduction to the theory of intersubjective management // Group Decision and Negotiation – 2015. – Issue 1, Vol. 24. – P. 67-95.
35. Vittikh, V.A. Evolution of ideas on management processes in the society // Group Decision and Negotiation – 2015. Issue 5, Vol. 24. – P. 825 – 832.
36. Fyke, J., Feldner, S., May, St. Discourses about Righting the Business Society Relationship // Business and Society Rev. – 2016. –Vol. 121(2). – P. 217–245.
37. Iff, A., Alluri, R.M. Business Actors in Peace Mediation Processes // Business and Society Rev. – 2016. Issue 2, Vol. 121. – P. 187–215.
38. Kulik, B.W. and Alarcon, M. Manipulative Businesses // Business and Society Review. – 2016.– Vol. 121(2). – P. 247–270.
39. Адлер, А. Понять природу человека. – СПб: Академ. проект, 1997. – 254с.
40. Адлер, А. Психология власти // Адлер А. Очерки по индивидуальной психологии. – М.: Когито-Центр, 2002. – С.203-207.
41. Адлер, А. Спасение человечества с помощью психологии // Адлер А. Очерки по индивидуальной психологии. М.: Когито-Центр, 2002. – С.47-52.
42. Виттих, В.А., Моисеева, Т.В. Интерсубъективное управление: от теории к практике // Проблемы управления и моделирования в сложных системах: Труды XVIII международной конф. (20-25 сентября 2016 г., Самара, Россия). – Самара: ООО «Офорт», 2016. – С. 53-62.
43. Hartnett, T. Consensus-Oriented Decision Making. – Gabriola Island, BC, Canada: New Society Publishers. 2011. – 340 p.
44. Vittikh, V.A. Heterogeneous Actor and Everyday Life as Key Concepts of Evergetics // Group Decision and Negotiation – 2015. –Vol. 24(6). – P. 949-956.

**Данилів І.Л.,**  
студентка, Національний університет «Львівська політехніка»  
Науковий керівник: Вівчар О.Й., к.е.н., доцент  
кафедри фінансів Національний університет «Львівська політехніка»

## **ОСОБЛИВОСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ**

В Україні й досі триває процес децентралізації влади. Внаслідок проведення цієї реформи об'єднані територіальні громади (ОТГ) ставлять перед собою низку завдань, одним із яких є створення функцій управління освітою. Мета такого реформування полягає у тому, що відповідальність та повноваження за управління освітою передають обраним органам місцевого самоврядування та школам.

При децентралізації у сфері освіти в Україні повинні враховуватися особливості регіонів, інтересів територіальних громад та соціальних прошарків для того, щоб правильно обрати модель управління при реформуванні освіти.

На сьогодні в сфері освіти працює 5% працездатного населення міст обласного значення та ОТГ, які відповідно сплачують податки на місцевий рівень. Близько 30% громадян України отримують освітні послуги на державній основі, а розмір видатків на освіту становить 45% бюджету [1]. Дані цифри свідчать про те, що процес децентралізації неможливий без втручання у сферу освіти, як неможлива реформа освіти без децентралізації.

Важливим фактором при цьому реформуванні є створення опорних шкіл. Перш за все це необхідно для підвищення якості освіти у селах, містах та районах країни; для забезпечення рівного доступу наших громадян до якісної освіти та ефективного використання наявних ресурсів для підвищення спроможності органів місцевого самоврядування.

При впровадженні цієї реформи опорна школа повинна була стати перш за все ініціативою нових ОТГ, які будуть зацікавлені в побудові якісної освіти для своїх дітей. Власне, сьогодні так і є, адже 152 з 476 опорних шкіл, які наразі функціонують в Україні, створені з ініціативи новоутворених громад. І тенденція порівняно з минулим роком покращується. Якщо в аналогічний період минулого року зі 457 опорних шкіл 144, тобто 30% від загальної кількості, були створені в ОТГ, то цього року вже 32% опорних шкіл функціонують саме в ОТГ [2].

Протягом двох останніх років з бюджету виділяються кошти на шкільні автобуси, кількість яких на 2017 рік становить 770, що на 3,6% збільшилося відповідно з даними попереднього року. Кількість учнів, які підвозяться до опорних шкіл також збільшилася на 1587 дітей й становить 38490 учнів по Україні [2].

Проте, децентралізація у сфері освіти, зокрема створення опорних шкіл в областях, в тому числі в ОТГ, розвивається нерівномірно по регіонах України (рис.1).

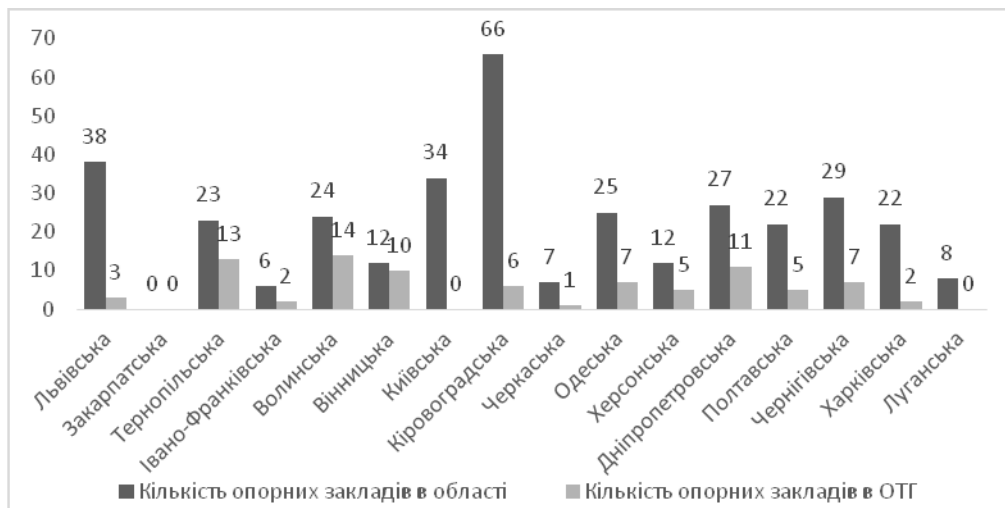


Рис. 1. Децентралізація у сфері освіти по регіонах України на 2017 рік\*  
\*сформовано автором на основі даних[2]

На жаль, на нашу думку, сьогодні в Україні все ж таки є певні труднощі децентралізації у цій сфері, а саме: нестача чіткої покрокової програми, немає розподілено відповідної належності та підпорядкування усіх типів закладів освіти до відповідного рівня врядування, не розподілено функції і повноваження між всіма рівнями місцевої влади, подекуди сільські та селищні ради замалі, заслабкі та можна сказати неспроможні, навіть при їх об'єднанні тощо.

#### Список використаних джерел

1. Гриневич Л. Опорні школи - це нова якість освіти, [Електронний ресурс] /Лілія Гриневич. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://osvita.ua/-school-/reform/58314/>.
2. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minregion.gov.ua>

**Дубінченко Ю.М.,**  
молодший науковий співробітник Науково-дослідного центру  
Військового інституту Київського національного університету  
імені Тараса Шевченка, Київ

## ДО МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ПУБЛІЧНОСТІ В ПРОЦЕСАХ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО УРЯДУВАННЯ

Українська спільнота в сучасному вимірі державницького брендування ділового стилю «Україна сьогодні» (Ukraine NOW UA) реалізує надзвичайну потугу державотворення. Вона здійснюється в пакеті державних реформ до 2020 року як креативно-технологічний принцип сприйняття державності в реаліях гібридних агресій та одночасно здобутків держави в партнерстві з суспільством. [1]

Довгий час — до Майдану Гідності, а потім під час першого етапу гібридної окупації українських громад в Криму і на Сході країни терміни

“держава” і “суспільство” застосовувалися в публічних і навіть в наукових вимірах узагальнено, як одне ціле, тобто умовно-формально, а деколи і вихолощено. Сьогодні маємо спроможну і часто об’єднану громаду і гідного громадянина, соціумну ініціативу, суспільний рух (добробати, волонтерство), суспільно-глобальні інноваційно-технологічні платформи інфраструктурних можливостей як, наприклад, Nimsis тощо.

Державність теж набуває обрисів не просто корпоративного брендування від батальйонів ЗСУ і Нацгвардії до публічного дизайну НАБУ, НАЗК, САП, ДБР, оновленої ГПУ. Вона отримує публічність в глобальних динаміках системних дій як запоруку нової якості державництва, попри поточні конфліктні ситуації чи кризові процеси становлення.

Методологічно публічне урядування в українських реаліях набуває нового змісту завдячуючи ритму реформування в секторі державного управління і особливо місцевого в межах децентралізації, яка вже закордонним експертним середовищем названа як найрезультативніша реформа.

Саме щодо цієї реформи виникають методологічні питання – громада це вимір геопозиційно-територіального соціуму без масштабування і врахування психологічно-фізіологічних асоціацій громадянина в суспільному вимірі чи все ж таки градація є умовною за кількісними показниками та територіальною розпорошеністю? Чому розвивається і навіть підтримується поточний тренд в різних областях України, що громада це діючий район або громада це обласний центр? [2]

Ми зараз маємо незакінчені процеси в реформах, з одного боку, а з другого — формуються очевидні стандарти, які не відповідають векторам глобалізації і темпам динамік в публічних процесах. Публічність в динаміках і глобалізованих масштабах вже не просто послуга чи системна функція корпоративного характеру, будь-то бізнес чи державна інституція, а суспільно-соціумна потреба в перманентній публічності кожного громадянина і не тільки за посадою, а як члена і учасника середовища життя.

Досить цікаво спостерігати методологічними явищами, які популяризуються в управлінні, приміром відкритістю і прозорістю. Але при цьому чомусь дуже рідко (лише завдячуючи партнерам із ЄС) ми чуємо про розвиток на сучасних засадах та креативно-технологічних платформах публічності. А саме вона має стати тотальною в царині управління не за буквою вираження, а за духом процесів в нових управлінських стилістиках, які вже наближаються до відповідального партнерства і не тільки в національних, а насамперед цивілізаційних кордонах буття.

Кейси управлінських здобутків спроможних громад України сьогодні мають стати не просто корпоративним надбанням управлінських платформ таких як «Децентралізація», потоком легалізації дій регламентів, експертиз, процесів і не тільки в звичних рамках індустріальної епохи, а й в умовах світу 4.0 і навіть 5.0. [3]

Методологія адміністрування в умовах демонополізації та децентралізації змінила не лише форму, а передусім регламент в розумінні результативності

через експертизу, протокол і, найважливіше, суть місії. Адміністрування перестало бути однополюсним та ієрархічним, а йде до партнерської відповідальності і правового етикету співпартнерства в парадигмі ноосферної синергії якостей.

Сьогодні корпоративне управління вже не є тотально закритим ієрархічним диктатом жорсткого адміністрування на принципах єдиноначальності, а корпоративним симбіозом партнерської відповідальності різнофункціональних рівнів управлінської моделі.

#### ***Список використаних джерел***

1. Про Стратегію сталого розвитку "Україна — 2020". Указ Президента України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>]

2. Створення об'єднаних територіальних громад в Україні 2015-2017. Аналітична доповідь. С. 28. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Detsentralizatsiya-v-Ukrai-ni-2014-2017-rr.pdf>]

3. Інноваційний розвиток територіальних громад в умовах четвертої технологічної революції: пріоритети та перспективи". Аналітична доповідь. С. 41. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/3028/>

**Заєць Г.П.,**

аспірант кафедри економіки та управління  
виробничим та комерційним бізнесом,

Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

## **ПАРТИСИПАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК НАПРЯМОК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТРУДОВОГО ЖИТТЯ**

Критерієм успіху організації є вирішення поставлених перед організацією завдань з мінімальним використанням ресурсів і максимізацією прибутку. Для досягнення цього успіху необхідно приділяти максимальну увагу персоналу організації як основному компоненту рушійної сили всіх позитивних змін, так як в центрі корпоративної культури завжди перебуває людина.

Управлінську діяльність часто називають «менеджментом для всіх», і здійснюється вона на трьох базових рівнях: нижня ланка («співробітники»), середнє керівництво (команда) і вище керівництво. Всі працівники організації є членами однієї соціальної команди, і характер їх взаємовідносин (комунікації, психологічні відносини, цілі і завдання, цінності, мотивація) визначається як першочерговий, в порівнянні з проблемами виробництва (техніка, технології, ресурси).

Як зміст управлінської діяльності, так і методи її реалізації неодноразово зазнавали кардинальних змін, слідуючи за розвитком суспільних відносин, удосконаленням технологій виробництва, виникненням нових способів обробки і зв'язку інформації. У різних соціально-політичних системах точки зору на управління відрізнялися принципово. У сучасній управлінській практиці в якості основних розглядаються три взаємопов'язані складові управління персоналом: завдання, людина і управлінська діяльність.

На відміну від більшості систем оплати праці, побудованих на визнання індивідуального вкладу працівників фірми, партисипативне управління базується на визнанні взаємних інтересів всіх членів фірми, що сприяє інтеграції цих інтересів і збільшення зацікавленості працівників у результатах праці.

Партисипативне управління існує в наступних формах:

- участь працівників у прибутках і власності;
- участь працівників в доходах;
- участь працівників в управлінні.

Участь в доходах - це програма мотивування по скороченню витрат фірми за встановленими критеріями: зниження витрат на оплату праці і витрат робочого часу на одиницю продукції, поліпшення якості продукції і т.д. Ця програма сприяє посиленню трудової активності, орієнтує працівників на координацію діяльності і взаємодію, долає недоліки спеціалізації. Ця форма участі найбільш ефективна в порівняно невеликих і стабільних фірмах, де добре видно існуючі між підрозділами взаємозв'язки, є можливість контролювати витрати і розробляти стандарти діяльності. Іноді працівники беруть участь не тільки в доходах, а й у збитках фірми.

Участь працівників у прибутках і власності представляє програму їх мотивування шляхом розподілу деякої частини прибутку фірми між ними або за підсумками роботи у формі обумовлених виплат (премій), або після закінчення певного терміну у відповідності з угодами про довірче управління належать працівникам акціями.

Участь працівників в управлінні - це програма мотивування їх шляхом надання можливості брати участь в обговоренні та прийнятті рішень щодо діяльності фірми. Схеми такої участі, здійснюються на різних організаційних рівнях:

– на рівні робочих груп (участь в управлінні здійснюється за допомогою обговорення та вироблення рішень членами цих груп в рамках представлених повноважень - гуртки якості в Японії);

– на інших організаційних рівнях (виробничих підрозділів і управління фірми в цілому) використовується принцип представництва, в ряді країн закріплений законодавчо. У Німеччині працівники включаються до наглядових рад і правління. Участь у профспілковій діяльності дозволяє визначати соціальну та кадрову політику підприємства.

Використання схем участі в управлінні може викликати і проблеми:

– витрати на координацію і розподіл роботи (обговорення, зборів);  
– "розмивання" відповідальності в ході колективного вироблення рішень;  
– ізоляція групи від інших робочих груп, що викликає конфлікти і збоїв в роботі фірми.

До переваг партисипативного управління слід віднести такі:

– долається відчуженість працівників від результатів праці і зміцнюється співпраця членів фірми.

– підвищується інформованість працівників про діяльність фірми, що сприяє її ефективності та усунення конфліктних ситуацій.

– зростає макроекономічна і макросоціальних стабільність.

До недоліків партисипативного управління відносять:

- передача найманим працівникам прав приймати рішення в політиці фірми сприяє руйнуванню підприємницьких засад господарювання.
- працівники схильні до прийняття рішень, в яких менше ризику, а при розподілі доходу орієнтуються на збільшення зарплати, а не на інвестиції.
- працівники уникають прийняття інноваційних рішень.
- працівникам важко пов'язати власні трудові зусилля з результатами діяльності фірми.

Отже, партисипативне управління є свого роду поглядом зсередини: сприяє виявленню проблем і визначенню основних напрямків їх вирішення, при цьому розкривається можливість більш повного завантаження потужностей підприємства, більш повного використання персоналу підприємства на основі розвитку нестандартної зайнятості – аутсорсингу а також всіх наявних ресурсів.

#### *Список використаних джерел*

1. Колот А.М. Мотивація персоналу/ А. М. Колот. - К.: КНЕУ, 2004.- 337с.
2. Сімакова Ю.С. Партисипативне управління як один із найперспективніших напрямів у теорії та практиці управління / Ю. С. Сімакова. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.drohobych.net/2010/pdf>

**Замятіна Н.В.,**

к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту і туризму  
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Чернівці

## **ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ**

Через велику кількість державних установ та їх неспроможність надавати дійсно якісні публічні послуги, уряди багатьох країн світу в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. здійснили ряд реформ, що сприяли покращенню їх функціонуванню.

Традиційні механізми управління, що базувалися на застосуванні владних повноважень та бюрократичних процедур, відсутності «прозорості» діяльності було змінено на ринкові, зорієнтовані на мотивації, децентралізації та отримання результату у вигляді надання якісних публічних послуг. Таким чином, у державному секторі відбулась трансформація моделі публічного адміністрування («бюрократична модель») у модель публічного управління («ринкова модель») [1]. Особливістю є те, щ публічний управлінець своєю діяльністю шляхом раціонального використання наявної інфраструктури впливає на якість життя громадян певної адміністративно-територіальної одиниці чи держави в цілому.

Вперше термін «публічне управління» використав у 1972 р. англійський державний службовець Десмонд Кілінг у своїй науковій праці «Management in Government», зазначивши, що «Публічне управління – це пошук у найкращий

спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики» [2]. Сьогодні ж Програма розвитку ООН послуговується визначенням, запропонованим американським ученим Джеєм М.Шавріцом у Міжнародній енциклопедії державної політики та адміністрування: «Публічне управління – це галузь практики та теорії, яка є ключовою для публічного адміністрування та зосереджена на внутрішній діяльності державних установ, зокрема на вирішенні таких управлінських питань, як контроль, керівництво, планування, організаційне забезпечення, забезпечення інформаційними технологіями, управління персоналом, та оцінка ефективності» [3]. Він також наголошує на тому, що публічні управлінці повинні «заохочувати працівників, а також представників широкої громадськості та окремих організацій, працювати разом для досягнення результатів, на які вони, можливо, мають незначний безпосередній вплив, зважаючи на децентралізацію влади». Один із сучасних дослідників публічного управління Гірт Букерт наголошує на тому, що публічне управління «є діяльністю, яка тісно пов'язана з політикою, законом та громадянським суспільством» [4]. Якщо говорити про державне управління, то особливий наголос робиться на тому, що «здійснення державного управління спирається на владу як на організовану силу суспільства, здатну до примусу». Поняття державного управління можна ототожнити з класичним розумінням управління в державному секторі, що було запропоноване Максом Вебером.

У країнах, де публічне управління є органічною складовою суспільного буття, запроваджується широкий спектр методів результативного та ефективного управління, зокрема стратегічного управління та стратегічного планування, нового публічного менеджменту, політичного аналізу, програм вирішення пріоритетних завдань, фінансового управління, державного аудиту, спрямовані на забезпечення результативності та ефективності управління.

Стосовно України необхідно зауважити, що на сьогодні публічне управління перебуває на етапі активного становлення та розвитку, що пов'язано зі змінами соціально-політичного характеру, створенням нового правового поля та взяттям курсу на європейську інтеграцію. Водночас саме традиційна модель управління в більшій мірі панує в державному секторі України. Основними рисами державного управління в Україні вважаються його владний характер, витоками якого є державна воля та поширеність на все суспільство, а також залишки пережитків старої адміністративної системи.

Необхідним є створення нової системи публічного управління чи її варіантів, що вимагає розроблення нової парадигми державного сектора. Певні її елементи, такі як планування кар'єри, кадрові рішення, засновані на достоїнствах, поділ праці, можуть бути розглянуті як компоненти нової, більш досконалої системи управління. Запровадження публічного управління потребує пошуку нового змісту і форм взаємодії людини і громади, громади і суспільства, суспільства і системи публічного управління, системи публічного управління і держави, інституцій та інститутів механізму держави і людини.



### **Список використаних джерел:**

1. Босак О. З. Публічне управління як нова модель управління в державному секторі [Електронний ресурс] / О. З. Босак. – Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10bozuds.pdf>
2. Keeling D. Management in Government / D. Keeling (1972), London : Allen & Unwin
3. Глосарій Програми розвитку ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mil.gov.ua/content/standarts/IMAS%2004.10.pdf>
4. Обушна Н. Публічне управління як нова модель організації державного управління в Україні : теоретичний аспект / Н. Обушна // Ефективність державного управління : зб. наук. праць. – 2015. – Вип. 44. – С. 53-63.
5. Паутова Т. О. Сутність публічного управління на місцевому рівні в Україні [Електронний ресурс] / Т. О. Паутова, А. І. Неділько– Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-4/doc/1/09.pdf>

**Карковська В.Я.,**

к.е.н., доцент кафедри АФМ

Національний університет «Львівська політехніка»

## **УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Стрімкі темпи розвитку сучасності вимагають від усіх сфер діяльності національної економіки реорганізації структури управління, і державна сфера не виняток. Ключова відмінність державної сфери від сфери бізнесу полягає в тому, що в державній сфері вирішують кадрові питання, а у сфері бізнесу – управління людським капіталом. В державній сфері існує жорстка ієрархія, яка веде за собою виконання поставлених завдань в конкретно зазначених умовах. Основний механізм прийняття та реалізації рішень відбувається суцільно згори вниз, що в свою чергу веде до безініціативності та формальності виконання завдань. Саме тому, сфера державного управління, із сторони суспільства, не викликає довіри, державна сфера не є привабливою для потенційних кандидатів. А ключовими критеріями цього є закритість та невідповідність сучасним вимогам.

Однак, основна ціль ефективності державного управління – це майбутній розвиток. Тому для того щоб активізувати державну сферу необхідно бути впевненому у теперішніх діях та майбутніх планах. Ефективним інструментом, в цьому напрямку, є управління знаннями.

Основною перевагою управління знаннями є те, що інформація легко розподіляється між співробітниками, і знання не втрачається, коли виникає потреба в заміні працівника у випадках відпустки, хвороби або звільнення. Це призводить до суттєвої економії ресурсів, працівники швидко адаптуються, а самі знання використовуються максимально ефективно.

Оскільки ідеї можуть бути легко донесені до всіх, управління знаннями може також активізувати інновації і допомогти створити кращі відносини як в середині структури, так і у взаємодії із громадськістю. А якщо державна сфера

має глобальну команду, управління знаннями може створити потужні ефекти співпраці, коли всі ці різні культури збираються разом і діляться активами.

Управління знаннями передбачає застосування двох різних способів:

1. жорсткі системи – засновані на технологіях, бази даних в локальній мережі структури, до яких кожен службовець отримує доступ відповідно до посади. Будь-яка цифрова система супроводжується наявністю наступних проблем: актуальності інформації, доступ до інформації. В даному випадку немає єдиного підходу для всієї сфери діяльності. Кожен підрозділ державної сфери повинен вибудувати свій спосіб.

2. гнучкі системи – це підходи, в рамках яких мають місце конкретні дії або зустрічі для обміну знаннями, допомога людям в налагодженні контактів і здатності ділитися один з одним: наставництво; тренінги; внутрішній месенджер; звіти; добровільні групи або співробітники, які допомагають іншим робити аналогічні операції.

Системи управління знаннями на базі технологій прекрасно справляються при роботі з явними знаннями, але не настільки ефективні, коли мова іде про неявні. З неявними знаннями краще працюють м'які системи. Тому в практиці управління знаннями доцільно поєднувати обидва підходи.

В державній сфері впровадження систем управління знаннями передбачає дотримання наступних рекомендацій:

- найбільша складність – визначення неявних знань. В цій ситуації доречно проводити мозковий штурм, щоб виробити механізми, як виявляти неявні знання;

- перевантаженість кількістю знань, які необхідно використовувати. Слід починати з невеликою групою, в одному підрозділі, і далі реалізовувати практику. Це допоможе зрозуміти, яку інформацію треба зберегти, і як її організувати;

- обмін досвідом та способами організації праці, тобто тим, що робить фахівця цінним для служби, і це може бути потужним стимулом, щоб не ділитися своїми знаннями. В такому випадку керівникам підрозділів необхідно створити умови сприятливі для спільного використання знань. В державних структурах необхідним є врахування обмін знаннями при формуванні культури державного органу. Також доречним буде включити питання обміну знаннями в оцінку ефективності, так, щоб службовці отримували винагороду за обмін інформацією;

- процес обміну інформацією повинен бути максимально простим для службовців – так, щоб кожен був зайнятий. Простота процесу – запорука ефективності реалізації;

- створити план звільнення і виходу на пенсію службовців в напрямку передачі знань та досвіду.

Реалізація рекомендацій дає можливість сформувати цикл управління знаннями в державній сфері. Цикл управління знаннями в державній сфері дає можливість створити і підтримувати зрозумілі, гнучкі і міцні зв'язки, що об'єднують роботу всього підрозділу і доступні усім співробітникам. Реалізація

циклу управління знаннями передбачає виокремлення не тільки явних знань, які є прописані в посадових інструкціях, регламентах та інших документах, а й приховані – які притаманні конкретним людям. Трансформація їх в категорію явних, передбачає розроблення різних інструментів, налаштування процесів державних органів роботи і мотивування співробітників ділитися один з одним тим, що може допомогти в процесі виконання службових обов'язків.

#### **Список використаних джерел**

1. Нонака И. Компания – создатель знания. Зарождение и развитие инноваций в японских фирмах / И. Нонака, Х. Такеучи. Пер. с англ. А. Трактинского. – М.: ЗАО "ОлимпБизнес", 2011. – 384 с.

2. Гапоненко А.Л. Управление знаниями. Как превратить знания в капитал: учеб. пособие / А.Л. Гапоненко, Т.М. Орлова. – М.: Эксмо, 2008. – 400 с.

3. Сорока О.В. Управление знаниями у современных организациях / О.В. Сорока // Сборник научных трудов SWorld. материалы Международной научнопрактической конференции "Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании 2013". – Одесса, 2013. – Вып. 2. – Т. 35. – С.20–27.

**Кожушко А.О.,**

аспірант кафедри суспільного розвитку та суспільно-владних відносин  
Національної академії державного управління  
при Президентіві України, м. Київ

### **СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ЗМІНА» ТА «ІННОВАЦІЯ» В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ, ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР**

Для ґрунтового дослідження будь-якого явища суспільного життя виникає необхідність у вивченні його змісту, походження і застосування поняття, що слугуватиме своєрідною методологічною основою для аналізу цього явища, його становлення як інституціональної практики. З огляду на те, що займатися проблематикою інноваційного розвитку публічного управління стає можливим лише після дослідження сутності явища інновація, зокрема управлінської інновації, для розуміння її принципів функціонування як інституціональної практики ключовим завданням є визначення її співвідношення з таким явищем як зміна, і особливо організаційна зміна.

Визнаним фактом є те, що поняття «інновація» є надзвичайно багатограним, відомо широке коло його визначень з різних галузей наукового знання. Вперше ввів в наукову сферу поняття «інновація» економіст, соціолог, основоположник інноваційної теорії Й. Шумпетер, який надав декілька визначень цього явища: «втілення наукового відкриття, технічного винаходу у новій технології або у новому виді виробу»; «нова функція виробництва, нова науково-організаційна комбінація виробничих чинників, що створена підприємницьким духом» [4].

У загальному значенні, інновації - це використання результатів інтелектуальної праці, технологічних розробок для вдосконалення різних сфер

соціально-економічного життя. В теорії публічного управління застосовується поняття управлінських інновацій, як одного з різновидів соціальних інновацій.

На думку експертів ООН управлінська інновація – «це розробка державними органами нових напрямів діяльності і нових стандартних робочих процедур для вирішення проблем що виникли в процесі реалізації державної політики». Відповідно до пункту № 4 Порядку денного п'ятої сесії ООН (Нью-Йорк, березень 2006 р.), яким передбачався розгляд питання «Інновації у сфері управління», було визначено чотири типи інновацій в публічному управлінні: 1) установчі інновації (оновлення або створення нових установ, або організацій); 2) організаційні інновації (нові процедури, методи управління); 3) інновації у формі підвищення якості публічних послуг; 4) концептуальні інновації (нові форми управління, наприклад, участь населення) [3].

Вітчизняні науковці також досить ґрунтовно опрацювали визначення поняття «управлінська інновація». Так, на думку Х. Хачатуряна інновації у публічному управлінні - це використання новацій (організаційних, інструментально-операційних, структурно-функціональних тощо) з метою збільшення ефективності (результативності) управлінської діяльності як у технологічному вимірі (внутрішньосистемному), так і стосовно соціального ефекту публічного управління (зовнішньосистемний вимір) [2, с.9].

Попов С. розробив поняття «державно-управлінські нововведення», яке ототожнюється з поняттям «управлінська інновація», і доцільно трактувати таким чином: це застосовані та узвичаєні наслідки цілеспрямованих якісних змін у складових систем державного управління та місцевого самоврядування, громадянського суспільства та взаємовідносинах між ними [1].

Для узагальнення визначень на наш погляд під поняттям «управлінська інновація» слід розглядати нові управлінські технології, підходи та інструменти, які використовуються для трансформації системи публічного управління.

Під поняттям зміна в менеджменті розуміють появу нових елементів або їх зв'язків в організації; придбання нових властивостей яким-небудь об'єктом. Організаційними змінами називають зміни в системі функціонування окремих співробітників, підрозділів або організації в цілому, здійснювані з метою організаційного розвитку (вдосконалення). Відповідно до класичної теорії менеджменту, метою організаційних змін є перехід організації в новий стан, більшою мірою відповідний місії організації. Коли мова йде про будь-які зміни, передбачається, що до цього моменту об'єкт майбутніх змін вже існував. Тому до організаційних змін не відносять питання побудови нових організацій.

Саме в цій площині і прихована відмінність між інновацією, як цілеспрямованою зміною, що спричиняє перехід системи з одного стану в інший, вносить суттєві, нові стабільні елементи у функціонування організації, та зміною, яка не вимагає відмови від старих способів роботи і переходу до нових форм функціонування організаційної системи. Таким чином, специфікою управлінських інновацій, що відрізняє їх від змін, є: 1) цілепокладання в основі створення та впровадження будь-якої управлінської інновації, тобто нова якість

виникає у процесі цільового, усвідомленого перетворення системи публічного управління; 2) орієнтація на кінцевий результат, не просто створення нового, а його поширення в соціальній практиці; 3) це суттєві для розвитку управлінських систем феномени (нові технології, методи організації, нові організаційні структури); 4) мають системний характер, будь-які достатньо вагомі інновації в одній сфері публічного управління внаслідок організаційної єдності потребують негайних змін у суміжних ділянках, а часто загальної перебудови організаційних структур органів державної влади.

Підводячи підсумки, можна зазначити, що дослідження поняття «управлінська інновація» сприяє кращому аналізу цього феномену, його функціонування як інституціональної практики. Управлінські інновації визначають зміст та інтенсивність трансформації публічного управління, їх відрізняють від організаційних змін, оскільки вони мають цілеспрямований, усвідомлений, і системний характер, спричиняють суттєві перетворення, і обов'язково орієнтовані на практичне використання.

#### **Список використаних джерел:**

1. Попов С.А. Державно-управлінські нововведення: обґрунтування поняття та предметного поля / С.А. Попов. // Державне будівництво. – 2013. - № 1. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu\\_2013\\_1\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2013_1_12)

2. Хачатурян Х. В. Інновації в державному управлінні: монографія / Х. В. Хачатурян. – К. : НАДУ, 2005. – 252 с.

3. Инновации в сфере управления и государственно-административной деятельности как средство достижения согласованных на междунуровневом уровне целей развития: доклад о Проекте тысячелетия ООН / Комитет экспертов по государственному управлению Экономического и Социального Совета ООН.- Режим доступа: <http://www.un.org/ru/documents/index.html>.

4. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Исследование предпринимательской прибыли, капитала и цикла конъюнктуры [Текст ] / Й. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 458с.

**Колодійчук А.В.,**

к.е.н., доцент кафедри менеджменту туристичного та готельно-ресторанного бізнесу Ужгородського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету, м. Ужгород

### **АНАЛІЗУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ МЕТОДІВ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Для вирішення практичних питань реалізації процесів публічного управління й адміністрування одним з найбільш актуальних завдань залишається з'ясування найбільш оптимальних підходів до здійснення класифікування методів державного управління в сучасних умовах реалізації адміністративної реформи. У цьому дослідженні нами здійснено спробу узагальнити та систематизувати існуючі підходи до класифікації методів державного управління макроекономічною сферою.

Найперше слід виділити суб'єктно-функціональний підхід Д. Овсянка [2]. Відповідно до нього методи макроекономічного управління поділено на загальні (мають універсальне застосування) й спеціальні (призначені для реалізації окремих функцій суб'єктів державного управління).

Комбінованого підходу придержується Г. Щокін [3], який виділяє головні та комплексні методи здійснення управління. Якщо дотримуватися класичного психологічного підходу, то способами впливу на об'єкти управління – національну економіку та економічно активне населення залишаються примус та переконання.

На його базі будується ряд інших підходів вчених: розширений адміністративно-економічний А. Луньова, де акцент робиться саме на застосуванні економічних та адміністративно-розпорядчих (сукупність розпорядчих, регламентаційних та нормативних способів впливу на об'єкт управління) інструментів впливу на керований об'єкт, тобто на макроекономічну систему; соціально-політичний підхід Г. Атаманчука [1], котрий привносить в класифікаційну схему весь спектр соціально-політичних методів управлінського впливу; організаційний підхід І. Кузнецова – О. Козлової, в рамках якого окремо виділено групу організаційних методів здійснення процесу державного управління (як функції менеджменту – організування); мотиваційний підхід В. Колпакова, де окрім переконання й примусу додаються методи-мотиватори, тобто усі можливі заохочення; правовий підхід, де в окрему групу, поміж економічних, адміністративних й соціально-психологічних методів, виокремлено правові методи впливу; технологічний підхід – у даній класифікації акцент робиться на методологічних інструментах, застосування яких визначає технологію здійснення виробничо-господарських процесів і налагодження виробничо-технологічних зв'язків між різними ланками національного господарства. Між тим, у даній класифікації наявні економічні, адміністративні та соціально-психологічні методи. Присутні в сучасній економічній науці і підходи, які не виходять з базисного – психологічного підходу. Це спрощений адміністративно-економічний підхід Л. Коваля – Ю. Козлова до класифікації методів державного управління, де морально-психологічні способи впливу не розглядаються. Можна узагальнити, що ця низка підходів складає клас функціональних методів державного управління економікою.

Треба обов'язково згадати також і квантифікаційний підхід до класифікації методів публічного управління, де виділяються кількісні та якісні інструменти впливу на об'єкт управління. Зокрема, до множини кількісних методів відносяться бюджети різних рівнів, механізм ціноутворення, кошториси державних підприємств, калькуляції собівартості продукції, призначеної на експорт, державна допомога суб'єктам господарювання, незахищеним верствам населення, встановлені тарифи на енергоносії, встановлення норм амортизації основних засобів на виробництві і так далі. До якісних інструментів державного управління слід віднести методи відбору державних службовців, укази, накази, відомчі інструкції та розпорядження, вручення державних відзнак і нагород тощо.

Не менш важливий і векторний підхід, за яким методи макроекономічного управління ділять на інструменти прямого впливу та інструменти непрямого впливу. До першої групи методів належать такі: розпорядження, накази, законодавчі акти, інструкції, вказівки, тарифи, положення. Іншими словами, ця група інструментів включає весь правовий механізм плюс усю систему публічного адміністрування у державі. У складі другої групи перебувають методи підбору працівників в окремих галузях і сферах, плани і програми розвитку окремих галузей, секторів національної економіки, система державних пільг і преференцій, ініціація і впровадження фіскальних змін, державні галузеві премії, гласність, процеси демократизації суспільної свідомості, проведення адміністративних реформ у державі і т.п.

За ієрархічною класифікацією можна виділити методи загальнодержавного управління економікою, методи регіонального управління, а також мікроекономічні методи управління, тобто ті, які стосуються підприємств та домогосподарств.

Отже, враховуючи розмаїття методів державного управління економікою, усіх їх можна поділити на чотири класи: за характером і спрямованістю здійснення впливу (прямі, непрямі); за ієрархічним рівнем владного впливу (управлінські мікрометоди, макрометоди, регіональні методи управління економікою); за формою владного впливу (кількісні, якісні); за функціональною суттю (адміністративні, економічні, соціально-політичні, правові, технологічні, морально-психологічні методи впливу).

#### *Список використаних джерел*

1. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: Курс лекций / Г.В. Атаманчук. – М.: Юрид. лит., 1997. – 400 с.
2. Овсянко Д.В. Управление качеством : учебное пособие / Д.В. Овсянко ; Санкт-Петербургский гос. ун-т, Высш. шк. менеджмента. – Санкт-Петербург : Высш. шк. менеджмента, 2011. – 203 с.
3. Щёкин Г.В. Теория и практика управления персоналом: учеб.-метод. пособ. / Г.В. Щёкин. – К.: МАУП, 2003. – 280 с.

**Крачун К.М.,**

курсант взводу ПМПі 14-1

Науковий керівник: Бабич В.А., к.ю.н., доцент  
кафедри адміністративного права, процесу та митної безпеки,  
Університету державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

## **ПРОБЛЕМАТИКА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ДОСВІД ЄС**

Актуальність теми: Реалії політико-правової системи України на сучасному етапі розвитку демонструють суттєві трансформації інституту адміністративної відповідальності. Положення існуючої законодавчої бази в цій сфері були закладені ще в радянські часи, а тому науковцями та практиками сьогодні констатуються численні прогалини та неузгодження стосовно норм,

що регулюють адміністративну відповідальність фізичних і юридичних осіб. Подальший розвиток даного інституту потребує обов'язкового врахування політичних, соціальних, економічних змін, визнання пріоритету захисту прав і свобод людини та громадянина, як основи демократичної держави.

Одним з найбільш ефективних шляхів удосконалення існуючої системи адміністративної відповідальності, на мою думку, є вивчення передового позитивного досвіду провідних високорозвинених країн, що й визначає мету даного дослідження. Це дозволить змодельовати найбільш ефективну модель вітчизняного інституту адміністративної відповідальності, що буде гармонійно вписана у світову політико-правову картину, дасть змогу перейти до більш гнучких, демократичних засобів врегулювання суспільних відносин.

Проблеми трансформації інституту адміністративної відповідальності набули особливої значущості протягом останніх років. Свідченням цього є численні наукові роботи вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких О. Бандурка, О. Банчук, Ю. Битяк, І. Галаган, І. Голосніченко, Н. Гришук, Д. Єремев, Л. Коваль, Ю. Коллер, Р. Калюжний, С. Ківалов, А. Комзюк, В. Наумов, Ю. Шемшученко, О. Ящук та ін. [1, с. 214-218].

Особливо наголошують що проблему євроінтеграційні процеси, які з кожним роком набувають все більших обертів. Відчувається необхідність інтеграції вітчизняного законодавства до вимог Європейського союзу (далі – ЄС) з метою розбудови України як правової, демократичної держави, відходу від пережитків колишньої радянської влади. Відповідно, врахування світових стандартів високорозвинених європейських країн, у тому числі стандартів системи адміністративної відповідальності за кордоном може дозволити виробити найбільш оптимальні шляхи розвитку даного інституту в Україні [2, с. 212].

Сучасне розуміння та нові підходи до адміністративної відповідальності в адміністративному праві України обґрунтовано пов'язується зі стабільністю конституційного ладу, з виразом в адміністративній відповідальності ціннісних орієнтирів суспільства. Адже Конституція України інтегрує в собі і зводить на вищий нормативно-правовий рівень основні напрями і, певною мірою, результати демократичного розвитку суспільства і держави, визначає механізми нормативної інтеграції для подальшого розвитку демократичних перетворень цінностей в політичному, економічному, соціально-культурному житті суспільства. Соціальна цінність чинної системи адміністративної відповідальності України, її фундаментальне значення для суспільства і держави безперечні. Відповідно, будь-які масштабні зміни можуть спричинити нестабільність, створити численні економічні, політичні, ідеологічні й інші проблеми [3, с. 185].

Значною мірою обумовлено високим рівнем політизації підходів до цього складного інституту адміністративного права. Сьогодні адміністративну відповідальність важко визнати цілісним і остаточно сформованим вченням в адміністративному праві і в понятійній, і в змістовній частинах. Залишається актуальним теоретичне обґрунтування категорії доктринального вираження



процесу розвитку адміністративної відповідальності, дослідження її основних керівних засад, а також виявлення аксіологічних проблем адміністративної відповідальності у зв'язку з адаптацією національного законодавства до зрівнюваних норм, що діють у країнах-членах Європейського Союзу. Не менш важливими напрямками розробки зазначеної проблематики є вдосконалення теорії адміністративно-деліктного права, розвиток системних уявлень про порядок здійснення і основні напрями удосконалення кодифікованого і некодифікованого законодавства про адміністративну відповідальність в адміністративному праві України. Значимість досліджень адміністративної відповідальності обумовлена самою динамікою адаптації національного законодавства до вимог Європейського Союзу, що, в свою чергу, викликає необхідність формування концепції реалізації тих різноманітних ідей, які генеруються суспільством і державою. Високою є потреба у співвіднесенні регулятивного потенціалу чинної системи адміністративної відповідальності та змоги удосконалення положень, що виражають основи адміністративно-правового захисту економічної, політичної, соціальної, правової систем суспільства, його ідеологічні уявлення [4, с. 59-63].

Тенденції розвитку інституту адміністративної відповідальності в країнах ЄС в результаті аналізу міжнародно-правових актів щодо регламентації питання адміністративної відповідальності, наприклад, за порушення правил безпеки дорожнього руху. Зокрема, серед таких тенденцій: застосування більш уніфікованого підходу за встановлення адміністративної відповідальності за порушення даних правил, здійснення більш чіткого розмежування адміністративно-деліктних явищ у досліджуваній сфері [5].

Отже, потреба входження України до міжнародно-правового простору спонукає до оновлення фундаментальних правових інститутів, серед яких – інститут адміністративної відповідальності. Ефективним шляхом адаптації цього інституту до сучасних умов вбачаються вивчення та врахування сучасних тенденцій розвитку адміністративної відповідальності зарубіжних країн.

Регулювання відносин в адміністративно-правовій сфері яскраво свідчить про значущість адміністративної відповідальності за кордоном.

Окрім цього досить помітною є тенденцією приведення у відповідність нормотворчої діяльності до сучасного змісту адміністративно-правового статусу людини в Україні, беручи до уваги досвід зарубіжних країн, де пріоритетом виступає захист прав і свобод людини.

#### *Список використаних джерел*

1. Крижановська В. А. Про підстави адміністративної відповідальності / В. А. Крижановська // Митна справа. Наук.-аналіт. журнал. – 2014. – № 5 (93). – Ч. 2. – Кн. 1. – С. 214–218.
2. Адміністративне деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / авт.-упоряд. О. А. Банчук. – К.: Книги для бізнесу, 2015. – 212 с.
3. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: том 1. Загальна частина / Ред.колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Видавництво „Юридична думка”, 2014. – С. 185.
4. Коліушко І. Проблеми правового забезпечення адміністративної реформи //

Адміністративна реформа в Україні: шлях до європейської інтеграції: Зб. наук. праць. – К., 2013 – С. 59 – 63.

5. Лук'янець Д.М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: Монографія. – К., 2016.

**Лях Ю.І.,**  
аспірант кафедри менеджменту і адміністрування  
Харківського національного університету  
міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

## **ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У ПРОЦЕСІ СУСПІЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

В останні роки, процес розвитку публічного адміністрування є найбільш актуальним в Україні. Структурні перетворення, трансформація, модернізація на рівні державного управління визначена Законом України про адміністративну реформу. Метою реформи є поетапне створення такої системи державного управління, яка забезпечить становлення України як високорозвиненої, правової, цивілізованої європейської держави і стане близькою до потреб і запитів людей. Головним пріоритетом цієї системи — служіння народові, національним інтересам [1]. Саме така модернізація передбачає посилення діяльності інститутів, які забезпечують дієвість публічного адміністрування.

В сучасному часі, в політичній і в науковій сферах, відбуваються дискусії з приводу сутності публічного адміністрування та створення його науково-методологічного підґрунтя. В Україні виникнення публічного адміністрування, як дієвої форми реалізації народовладдя, припало на період набуття країною незалежності. Цей факт досить позитивно вплинув на розвиток теорії та практики застосування публічного адміністрування в державі.

Стосовно терміну "публічного адміністрування", то він пішов з державного права зарубіжних країн. З точки зору науковця Т. Желюк, найбільш чітке регламентування публічного адміністрування [2] викладені в Білій книзі європейського управління, де відмічається, що до функцій публічного адміністрування належать процеси реалізації публічної політики. Основою якої являється відповідальність лідерів і долучення громадян і структур громадянського суспільства до участі в прийнятті владних рішень.

Т. Кондратюк визначає публічне адміністрування як "підсистему соціальної системи; як складник суспільства, функціонування та розвиток якого перебувають під потужним впливом з боку всіх сфер суспільної життєдіяльності" [3].

Таким чином, ключовими елементами публічного адміністрування є суспільство і публічна влада.

Поміж того, публічне адміністрування передбачає контроль управлінських процесів, які відбуваються на міському, районному, регіональному чи на рівні держави з боку громадян. Так, суспільство, використовуючи право народної

влади, здатне приймати рішення та реалізовувати функції публічного адміністратора — соціального контролера, який має здатність до самоорганізації.

З цього приводу О. Амосов трактує поняття публічного адміністрування, як "сукупність взаємодії громадян, державного та неурядового секторів; це — планування, управління загальними справами міста, регіону. Відносини, які містять офіційні інституції, неформальні домовленості й пов'язані із синтезованим (людським, інтелектуальним, соціальним) капіталом громадян, а тому неподільні від архетипів демократії" [4, с. 8].

Так, в час реформації адміністративної системи України нагальною потребою є розгляд існуючих суперечностей публічного управління. Наразі, в Україні розвиток публічного адміністрування відстає від наявного досвіду високорозвинених країн Європейського Союзу та США. Теорія з даної науки опереджає практику в нашій країні. Цей факт супроводжується необхідністю визначення ролі публічного адміністрування в процесі здійснення регіонального управління, місцевого самоврядування. Для більшої ефективності треба визначитися з методом формування місцевого бюджету і раціонального розподілу цільових витрат. Існує потреба в законодавчому затвердженні рівнів владних повноважень на місцях, необхідність внесення змін до нормативно-законодавчих документів. Між владними структурами на всіх рівнях управління і громадським суспільством повинна відбуватися взаємодія в рамках партнерських відносин. Адже, у разі неефективної побудови концепції суспільного розвитку, це негативно позначиться на функціонуванні системи публічного адміністрування, що, в свою чергу, тягне за собою велику прірву у подоланні кризових тенденцій в житті соціуму і держави. Наголосимо, що державні перетворення повинні ґрунтуватися на архетипах співучасті кожного члена громади, що є однією з основних позицій демократичного устрою.

Так, з вищенаведеного ми бачимо, що для подолання окреслених проблем, у час модернізації державного управління, необхідно урахувати наступні моменти для ефективної дії публічного адміністрування:

- стосунки між владою і суспільством мають носити характер партнерських відносин, які базуються на національних архетипах, на здійсненні суспільного контролю;

- місцева влада повинна мати доступ до місцевого бюджету, а для керівників органів місцевого самоврядування мають бути застосовані нові критерії адміністративної відповідальності;

- населення повинно отримувати соціальні послуги належної якості;

- в регіонах належним чином проводити фінансування з метою поліпшення соціально-економічного розвитку.

Свідома трансформація державою всіх сфер суспільного життя за рахунок публічного адміністрування повинна відповідати усім вимогам сучасного демократичного світу.

#### *Список використаних джерел*

1. Концепція адміністративної реформи в Україні від 22 липня 1998 року, м. Київ, №

810/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/810/98>

2. Желюк Т.Л. Публічне управління: сучасні реалії та перспективи для України / Т.Л. Желюк // Збірник матеріалів доповідей за матеріалами Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Публічне управління та регіональна політика в країнах Центральної і Східної Європи» (22 жовтня 2012 року). – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – 202 с.

3. Кондратюк Т.В. Становлення порівняльного публічного адміністрування як теоретико-методологічного напрямку дослідження механізмів державного управління / Т.В. Кондратюк // Науковий вісник Академії муніципального управління: Збірник наукових праць, серія «Управління». – К.: 2010, № 3. – с. 297-305.

4. Амосов О., Гавкалова Н. Публічне адміністрування в Україні: зв'язок з архетипами та пріоритети розвитку / О. Амосов // Публічне управління : теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Х. : Вид-во «ДокНаукДержУпр». – № 2(18) спеціальний випуск – Червень, 2014. – 244 с.

**Мироненко Т.О.,**  
аспірант кафедри політології  
Дніпровський національний університет  
імені Олеся Гончара, м. Дніпро

## **ЕФЕКТИВНІСТЬ РІШЕНЬ У ПУБЛІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ**

Взаємодія політики з іншими сферами суспільного життя визначає інституційні й процедурні підходи щодо тлумачення дій політичних суб'єктів та прогнозування політичної ситуації. В умовах сучасної України поступово зростає публічність і прозорість дій політичної влади, надбанням суспільства стають мотиви дій уряду, парламентських фракцій та інших центрів влади. Водночас подальший розвиток реформ потребує аналізу ефективності політичних рішень та їх консенсусної підтримки у суспільстві. Парадигма публічної політики визначає ефективність політичних рішень як підсумок взаємодій громадських суб'єктів та інститутів публічного врядування. Однак, визначення політики у значенні «politics» в умовах демократичних трансформацій потребує аналізу не лише дій політичних суб'єктів, але й результатів їх діяльності для всього суспільства. Поняття ефективності для політичної діяльності розкривається у політико-технологічному, комунікаційному, маніпулятивному аспектах. При цьому в центрі уваги має бути ефективний вибір політичних альтернатив в умовах мінливих обставин та постійної зміни пріоритетів і векторів цілепокладання.

Проблема ефективності політичних рішень ускладнюється суб'єктивністю сприйняття як політичного результату, так і тих вимог, які спонукають політичних акторів до певних дій. У цьому зв'язку ефективність розглядається у площині ситуативної кон'юнктури і магістральних завдань демократичних реформ. В сучасній Україні за умови масштабних зовнішніх загроз ефективність політичних рішень передбачає адекватну поведінку внутрішньополітичних суб'єктів з урахуванням зовнішньополітичної ситуації. Цей комплекс проблем потребує належного опису та аналізу. Окремою

перспективою ефективності прийнятих рішень є державно-правова оцінка діяльності органів влади і учасників політичного процесу, яка звужує число придатних для прийняття альтернатив.

Таким чином, оцінка ефективності політичних рішень у трансформаційному суспільстві залежить від чинників інституційного і ціннісного характеру. Різноманітність цих критеріїв породжує різноманіття підходів щодо вивчення ситуації в експертній спільноті й у буденній громадській думці. Також викликають істотні складнощі рівень і масштаб наслідків політичних рішень у масштабі діяльності суб'єктів та конкретних політичних інститутів. В умовах плюралістичної демократії, що формується, не є можливим адекватно оцінити рішення дій тих чи інших владних центрів в інтересах всього суспільства. Звідси оцінка ефективності політичних рішень має здійснюватися на основі фіксації траєкторії дій конкретних політичних акторів протягом тривалого періоду і в різних політичних ситуаціях.

Також особливостями оцінки ефективності політичних рішень в умовах перехідного політичного процесу є поляризація позицій політичних суб'єктів, різка антагоністична позиція влади і опозиції. Досягнення політичних результатів оцінюється з позицій політичної доцільності, яка є окремою й особливою для кожної політичної партії або групи. Однак, громадська думка оцінює політичні результати в рамках певної політичної кон'юнктури як адекватні або неадекватні, позасистемні. Критерієм у даному випадку є вплив дій суб'єктів політичних рішень на процеси, які відбуваються у суспільстві. З визнанням нових демократій на міжнародній арені зростає межа об'єктивної оцінки ефективності з боку міжнародних донорських і громадських організацій. Наприклад, Міжнародний валютний фонд, надаючи черговий транш кредиту певній країні, цим визнає ефективність політики того чи іншого уряду за певний період його діяльності. У цьому випадку, критеріями ефективності політики є досягнення певних макроекономічних й соціальних показників.

В умовах європейської інтеграції з'являється ще одна площина критеріїв – відповідність стандартам ЄС у певний період часу та забезпечення нормативної стабільності у певних сферах. Це стосується інституційного будівництва та нормативного забезпечення взаємодій із європейськими партнерами. Умовами подолання суб'єктивізму та конфліктогенної упередженої оцінки ефективності дій суб'єктів влади на макрорівні є формування консолідованої позиції всередині еліт та експертної спільноти відносно завдань і життєдіяльності перехідного соціуму. На мезо- і мікро- рівнях оцінка ефективності прийнятих рішень є дисперсною, відповідно до місцевих регіональних і локальних інтересів і парадигм функціонування локальних політичних режимів.

Водночас парадигмальний зсув в оцінці ефективності локальних політичних рішень, можливий за умови забезпечення транспарентності сіх політичних процесів та дієвої політичної відповідальності виконавчих органів місцевого самоврядування перед територіальною громадою. Ці процеси в Україні закладаються у межах децентралізації.

**Мороз С.А.,**  
к.держ.упр., старший науковий співробітник  
навчально-науково-виробничого центру, Національний  
університет цивільного захисту України Україна, Харків

## **ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОБ'ЄКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЇЇ ЯКІСТЮ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ПОГЛЯДІВ ЗАРУБІЖНИХ ВЧЕНИХ)**

З огляду на свою неабияку значущість для соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку України, проблематика державного управління якістю вищої освіти постійно перебуває у колі професійної уваги дослідників та фахівців-практиків. На одному з останніх розширених засідань Колегії МОН України («Пріоритетні напрямки змін у вищій освіті на 2018-2019 рр.»), міністр освіти і науки України Л. Гриневич визначила питання забезпечення якості вищої освіти на рівні пріоритетних до вирішення [1]. Окремі аспекти цієї складної за змістом та багатогранної за проявом проблематики були нами розглянуті під час попередніх напрямів наукових пошуків [2,3].

За результатами аналізу змісту наукових поглядів зарубіжних вчених можемо визначити такі базові категорії феномену якості вищої освіти.

1. Відповідність результату навчання заздалегідь визначеній людиною, ВНЗ, роботодавцем, державою, суспільством меті (складність розуміння змісту цієї категорії полягає у відсутності узгодження цілей вище названих суб'єктів, адже кожен з них має не лише власне формулювання мети, а і суто індивідуальне розуміння як безпосередньо самого результату здобуття вищої освіти, так і рівня його відповідності визначеній меті).

2. Рівень професійного розвитку суб'єктів навчального процесу та готовність його об'єктів до засвоєння передбачених навчальною програмою знань у необхідному обсязі та на визначеному академічному рівні (ця умова забезпечення якості вищої освіти є умовно нескладною, адже формулювання та закріплення вимог до учасників процесу прийому-передачі знань у межах нормативно-правових документів не є складним, як за змістовним наповненням відповідного процесу, так і на рівні процедурного його забезпечення).

3. Якість розвитку матеріальних та нематеріальних ресурсів ВНЗ, а також рівень організаційної роботи ВНЗ щодо розвитку студентів за межами безпосереднього навчального процесу (організація дозвілля та створення умов для розвитку особистості за межами навчальних аудиторій) (складність змісту цієї характеристики полягає у відсутності методик оцінювання рівня розвитку трудових можливостей ВНЗ, як на організаційному так і на національному рівнях).

4. Відповідність змісту навчальних програм, а також практик їх реалізації встановленим вимогам та нормам, які у свою чергу повинні корелюватися із запитами як державного так і міжнародного ринків праці (складність цієї базової категорії полягає у необхідності організації постійно діючого

системного моніторингу ринку праці (регіональний, національний та міжнародний рівні), а також забезпеченні оперативної рефлексії з боку системи вищої освіти на зміну попиту на ті чи інші професійні знання).

5. Якість управління системою вищої освіти на університетському та на національному рівнях, а також відповідність обраних суб'єктом управлінських відносин механізмів владного впливу конкретним умовам розвитку об'єктів управління (оцінювання ефективності та результативності управлінського впливу традиційно вважається найбільш складним, як за змістом так і за процедурою, процесом. Відсутність чітких критеріїв щодо оцінювання якості управління ускладнює процедуру проведення відповідного моніторингу).

6. Ефективність процесу вищої освіти (співвіднесення витрачених ресурсів з отриманим результатом), а також відповідність її результатів загальноновизнаним цінностям людського розвитку (ця детермінанта якості вищої освіти, як і більшість з вище розглянутих, має свої складнощі, серед яких найбільш значущими є: пошук компромісу між фактом фінансування державою професійної діяльності університетів, принаймні тих які мають державну форму власності, та принципом їх автономії, особливо в контексті вирішення питань виборів адміністрації ВНЗ; необхідність прогнозування потреб держави (суспільства) у кількості та якості підготовки спеціалістів з вищою освітою (визначення обсягу державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою в умовах високого рівня нестабільності соціально-економічного та суспільно-політичного середовища) тощо.

Отже, до об'єктів державного управління якістю вищої освіти слід віднести: відповідність результату навчання меті його отримання (формулювання мети вищої освіти та визначення критеріїв для оцінювання рівня її досягнення); рівень розвитку трудового потенціалу ВНЗ (визначення цілком конкретних та об'єктивних вимог до суб'єктів навчального процесу, а також забезпечення прозорості у проведенні конкурсу на заміщення вакантних посад професорсько-викладацького складу; рівень розвитку матеріальних та нематеріальних ресурсів ВНЗ); зміст та практика реалізації навчальних програм (складання та реалізація навчальних програм повинна проходити за участю представників професійних спілок, роботодавців, державних служб зайнятості тощо); система управління якістю вищої освіти на рівні ВНЗ (наявність відділу), регіону (повноваження місцевих органів державної влади щодо контролю за якістю виконання ВНЗ державного замовлення на підготовку спеціалістів з вищою освітою), держави та суспільства (інституціональне закріплення вимог до якості вищої освіти) тощо.

#### ***Список використаних джерел***

1. Гриневич Л. Пріоритетні напрямки змін у вищій освіті на 2018-2019 рр. [електронний ресурс] / Л. Гриневич // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: [https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/infographik/MON\\_prioritety\\_new.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/infographik/MON_prioritety_new.pdf) ].

2. Мороз С. А. Німецька модель підготовки науково-педагогічних кадрів: особливості розбудови та перспективи використання для розвитку трудового потенціалу вітчизняних ВНЗ / С.А. Мороз, В.М. Мороз // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2016. – №2. – С. 87–96.

3. Мороз С.А. Зміст дефініції «якість вищої освіти» в контексті наукових поглядів представників східноєвропейських наукових шкіл / С.А. Мороз, В.М. Мороз // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2017. – №2. – С. 58–71.

**Перун І.В.,**

магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,  
Науковий керівник: Герасименко О.В., к.е.н., доцент кафедри економіки та  
менеджменту факультету управління фінансами та бізнесу,  
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

## **УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Незважаючи на тривалий період незалежності України, ще досі не була ефективно реформована вітчизняна система публічного управління радянського зразка. Це є одним із основних бар'єрів на шляху до організації модернізованої держави.

Водночас, удосконалення публічного управління зможе вирішити такі основні завдання:

- посилити результативність діяльності органів виконавчої влади та скоротити витрати на їх збереження;
- підвищити довіру з боку населення та приватного сектору до держави, забезпечити створення ініціативного громадянського суспільства шляхом збільшення можливостей участі у процесі прийняття рішень;
- покращити прозорість системи державної влади, підзвітну суспільству (визначити, хто кому підконтрольний і за що відповідає);
- створити умови для економічного розвитку держави, підвищити її конкурентоспроможність на світовому ринку;
- запобігати таким негативним явищам як корупція, зловживання службовим становищем, надмірне регулювання соціально-економічних процесів;
- прискорити інтеграцію у наднаціональні об'єднання, адже процеси глобалізації та універсализації посідають значне місце і у сфері публічного управління.

Наша держава почала розбудову системи публічного управління за доволі складних умов, які диктували радикальні зміни, тобто перехід від соціалістичної до демократичної моделі державного устрою. Проте позитивною стороною даної ситуації було те, що західними країнами був уже нагромаджений як негативний, так і позитивний досвід у впровадженні адміністративних реформ, яким ми могли скористатися. Однак циклічні, несистематичні спроби довести систему публічного управління у відповідність до сучасних вимог зазнавали невдачі.

Головна діяльність з проведення адміністративної реформи розпочалася зі



створення Президентом України Державної комісії з проведення в Україні адміністративної реформи та Указу Президента України від 22 липня 1998 року, яким затверджувалася розроблена цією комісією Концепція адміністративної реформи.

Насамперед питання стосувалося реформування структури органів влади і всієї системи державного управління. Концепцією передбачалося нове визначення завдань і функцій системи органів виконавчої влади, починаючи з Кабінету Міністрів України як вищого органу цієї системи. Відбулося певне впорядкування структури центральних органів виконавчої влади, але вона і сьогодні не набула остаточної стабільності та достатньої обґрунтованості (в різні роки у даній структурі налічувалося від 47 до 90 органів). У 2006 році вперше був прийнятий закон «Про Кабінет Міністрів України», суттєві зміни до якого вносилися у 2008, 2010 та 2011 роках.

Вагомим напрямом реформи в Україні є побудова сучасної територіальної організації публічної влади, тобто такого адміністративно-територіального устрою, який би став правовою основою нового публічного управління. Йдеться про розбудову місцевого й регіонального самоврядування, спроможного забезпечити сприятливі умови для безперервного соціально-економічного і культурного розвитку територій, раціонального використання їхнього економічного, соціального і природного потенціалів.

Метою адміністративної реформи є проведення динамічних змін у системі органів державної влади, її структурі та структурі самих органів, запровадження програмних методів управління, модернізація сукупності та структури владних повноважень, усунення з повноважень органів державної влади функцій, що могли б бути делегованими недержавним інституціям зі збереженням непрямого регулювання через використання певних економічних важелів чи соціальних пріоритетів та достатньо забезпеченого контролю.

Отже, адміністративна реформа в Україні загалом та удосконалення публічного управління, зокрема, повинні забезпечити підвищення аналітичної, прогностичної, регулюючої, організаційної та контрольної функцій органів виконавчої влади, чіткий розподіл їх горизонтальних та вертикальних повноважень, результативну взаємодію з органами інших гілок влади та інститутами громадянського суспільства.

**Подлевська О.М.,**  
к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,  
**Яркевич Г.В.,**  
студентка 3-го курсу Національного університету водного  
господарства та природокористування, м. Рівне

## **ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

У сучасному суспільстві на етапі побудови та розвитку ефективної

держави виникає потреба у запровадженні нових форм налагодження комунікативної взаємодії органів державної влади з громадськістю. Комунікація – це процес обміну інформацією та змістовим значення між двома або більше людьми, який зумовлює виникнення нових інформаційних зв'язків, структур та механізмів впливу на розвиток сучасного суспільства. Це проводить до змін реалізації та функцій формування державної політики. Комунікація впливає на всі без виключення сфери суспільного життя. Постає питання про функціональне призначення управлінської інформації як окремого механізму розроблення та прийняття відповідних державно-управлінських рішень.

Саме державно-управлінська комунікація забезпечує налагодження інформаційно-комунікативних процесів у сфері державного управління. З функціональної точки зору вона відповідає за методики та прийоми передачі державно-управлінської інформації, що, тим самим, забезпечує структурування діяльності органів державної влади та форми їх взаємодії з інститутами громадянського суспільства.

Управлінська комунікація забезпечує багатовекторну направленість взаємодії між:

- органами державної влади і громадськістю;
- органами державної влади;
- органами державної влади та політичними інститутами;
- інститутами громадянського суспільства.

Також варто зазначити, що державно-управлінська комунікація стосується і функціонування структурних підрозділів між державами. При цьому можна виділити два рівні державно-управлінської комунікації: внутрішній та зовнішній.

В сучасних умовах суспільного розвитку державно-управлінська комунікація є важливим інструментом демократизації процесів реалізації державної політики. Погоджуємося із твердженням професора Л. Пая, який розуміє зміст державно-управлінської комунікації, як «не односторонню направленість сигналів від еліт до натовпу, а весь діапазон неформальних комунікативних процесів у суспільстві, які здійснюють вплив на політику, оскільки повноцінне життя суспільства було б не можливим без цих комунікативних методів» [1]. Тому особливої уваги потребує встановлення публічного діалогу, зворотного зв'язку з громадськістю, партнерських стосунків органів влади та інститутів громадянського суспільства, підвищення ефективності механізму залучення громадськості до розроблення та реалізації державної політики.

Особливу увагу потрібно приділити суб'єктам державно-управлінської комунікації, які відіграють важливу роль та відповідають за взаємодію із громадськістю. До них належать: державні ЗМІ, незалежні та опозиційні ЗМІ, зарубіжні ЗМІ, корпоративні органи та офіційні інститути держави. Важливу роль у комунікаціях відіграє зворотній зв'язок тому, на них покладається функціональне завдання налагодження та інформування комунікативної взаємодії між органами державної влади та громадськістю. Зворотній зв'язок є

необхідною складовою комунікації для того, щоб з'ясувати, в якій мірі повідомлення було зрозуміле і сприйняте [1].

Ефективність механізму управління комунікацій визначається комплексним ефектом від реалізації заходів в рамках прийнятої комунікативної стратегії. Оцінку ефективності комунікацій пропонується проводити по семи блокам: структура комунікаційного простору; комунікаційний синергізм; якість комунікацій; комунікаційні потреби; комунікаційне забезпечення; комунікативна культура; зворотній зв'язок.

Управлінська комунікація є механізмом упорядкування інформаційних процесів у всіх сферах суспільного життя. Основними рівнями державно-управлінської комунікації у процесі реалізації державної політики є:

- збір та оброблення даних необхідних для прийняття відповідних державно-управлінських рішень та оцінки їх результативності;
- виявлення інформаційних масивів та потоків, необхідних для ефективної реалізації державної політики;
- збереження, розподіл та контроль за інформацією на каналами її поширення.

Саме інформаційна відкритість органів влади є ознакою рівня демократії в суспільстві. В умовах розвитку інформаційного суспільства пряма взаємозалежність відкритості влади та довіри до неї є вагомим причиною для того, щоб приділяти постійну увагу комунікативній діяльності. Тому, щоб люди довіряли владі, вони мають бути в першу чергу проінформованими про плани на майбутнє і актуальну діяльність. Комфорт пересічного громадянина, його впевненість у майбутньому, а отже, стабільність та передбачуваність стосунків з владою залежить від інформаційної поінформованості.

#### *Список використаних джерел*

1. Грицяк Н. В. Державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства: навч. посіб. / Н.В. Грицяк, Л.В. Литвинова. – за заг. ред. д.держ.упр., професора Н.В. Грицяк. – К. : Вид-во К.І.С., 2015. – 108 с..
2. Морозова Н.А. Управление коммуникациями в организации / Н.А. Морозова // Вестн. Воронеж.ун-та. Серия Экономика и управление. –Воронеж, 2010. -№2. – С.173- 180.

**Полунін О.В.,**

доктор психол. наук, професор кафедри психології  
Київського національного торговельно-економічного університету,  
м. Київ.

## **КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ПОСЛУХУ ЗА МОДЕЛЛЮ «СЛИЗЬКОГО СХИЛУ» ЯК ОРІЄНТИР ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ**

Податковий послух – актуальність дослідження. Збирання податків в будь-якій державі визначається багатокomпонентністю забезпечення, складністю

реалізації і нагальністю. При цьому один з його важливих аспектів полягає в адекватному моделюванні поведінки платника податків. Таке моделювання не може спиратись виключно на економічні закономірності і правові відносини, бо сплата податку як інтеракція включає людину, а отже містить психологічну складову. Модель слизького схилу, запропонована фахівцями з економічної психології [3], описує поведінку платників податків, яка визначається двома ключовими змінними: довірою і владним примусом - владою. Результируючий податковий послух сягає максимуму за трьох умов: (а) при максимальній довірі, (б) при максимальній силі податкової влади, а також (в) при максимальних показниках обох чинників. Зменшення ж податкового послуху відбувається по мірі зниження кожного з цих чинників. Звернімо увагу, що за моделлю роль довіри є такою ж визначальною як і роль примусової сили.

Згадувана модель вказує, що податковий клімат в державі може змінюватись в просторі від антагоністичного до синергетичного [1, 3, 4]. Пізніше Кірхлер, Хофманн та Гангл [5] описують три види податкового клімату: антагоністичний, сервісний, та довірчий. Проблема ж полягає в тому, в сучасних українських реаліях довіра вкрай мало використовується як чинник формування високого податкового послуху. Ми радше тяжіємо до податкового клімату із вираженим антагонізмом між платником податків і державою. Нагальним завданням було б реформування діяльності податкових органів та відносин «громадянин – держава», які б забезпечили створення сервісного податкового клімату. Відповідно порушується питання про формування довірчих відносин між податковим органом і платником податків. Втілення саме сервісного підходу в роботі податкових органів в європейському розумінні уможливить нову якість як податкового послуху, так і відносин «платник податків – держава». Таке перетворення відносин між платниками податків і органами державної влади є передумовою для сталого економічного розвитку, для поступу України на євроінтеграційному шляху та для реалізації програми із зростання інвестиційної привабливості України.

Відносини у вимірі «довіра – недовіра». За Кірхлер, Хьольцл і Валь [3, с. 212] під довірою до податкового органу розуміють загальну точку зору як окремих громадян, так і соціальних груп, що податкові органи діють доброзичливо і працюють в інтересах суспільного блага. Довіра визначається через розуміння економічними акторами і соціальними групами того, що податкові органи діють відповідно до суспільного договору. На думку Кірхлера, Хофманн та Гангл [5], платники податків довіряють владі, коли йдеться про ставлення влади до платника як сповнене поваги. Дослідники вважають, що формування довіри відповідає *сучасному шляху до підвищення податкового послуху*. Еберль [2] описує довіру як спеціальну якість відносин, наприклад, коли взаємодіючі партнери приписують один одному позитивні риси і внутрішню мотивацію на збереження відносин. Тилер [6] використовує поняття «соціальна довіра» для відокремлення цієї форми довіри від довіри за розрахунком.

Але українські реалії є складнішими. Тут слід вести мову не тільки про довіру і її різновиди, а й про недовіру платника податків як до податкового

органу, так і до державних інститутів в цілому. Недовіра – це не проста відсутність довіри, а якісно інше ставлення до податкової установи, яке трансформується у відповідну поведінку платника податків. Недовіра описується негативними емоціями та відмінним патерном поведінки, ніж довіра. Недовіру супроводжують сумніви і підозрілість та поведінка уникнення, стремління віддалитись від об'єкта недовіри, в тому числі з метою самозахисту. Вона спричиняє активне ухиляння від сплати податків. Довіру ж навпаки супроводжують позитивні емоції, почуття спокою та впевненості і поведінковий патерн наближення до об'єкта довіри, готовності до взаємодії.

Висновки і перспективи. Психологічне моделювання поведінки платників податків відповідає не тільки сучасному тренду із залучення напрацювань з біхевіоральної економіки та біхевіоральних фінансів для організації управлінської діяльності, а й розширенню психологічних досліджень щодо цілої низки економічних проблем. Позаяк довіра є в першу чергу психологічним конструктом, подолання недовіри і формування довіри між платником податків і податковим органом та державою в цілому містить низку завдань з психологічного забезпечення таких перетворень. Саме тому, ми вважаємо нагальною переорієнтацію в діяльності податкових органів, в тому числі щодо збирання місцевих податків, на надання сервісних послуг з врахуванням сучасних напрацювань як в галузі економічної психології, так і в галузі біхевіоральної економіки.

#### **Список використаних джерел**

1. Braithwaite, V. Dancing with tax authorities: Motivational postures and non-compliant actions. // V. Braithwaite (Ed.), *Taxing democracy. Understanding tax avoidance and tax evasion* (pp. 15–39). Aldershot: Ashgate, 2003.
2. Eberl, D. *Vertrauen und Management*. Stuttgart: Schaeffer–Poeschel, 2003.
3. Kirchler E., Hoelzl, E. Wahl, I. Enforced versus voluntary tax compliance: The “slippery slope” framework. *Journal of Economic Psychology*, 2008, 29, 210–225.
4. Kirchler, E. *The economic psychology of tax behaviour*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
5. Kirchler E. From mistrusting taxpayers to trusting citizens: empirical evidence and further development of the slippery slope framework / E. Kirchler, E. Hofmann, K. Gangl // *Economic psychology in modern world: collected papers* / Eds. A.N. Lebedev. – Moscow: Ekon-inform, 2012. – P. 125 – 146.
6. Tyler, T. R. *Why people obey the law*. Princeton, USA: Princeton University Press, 2006.

**Радіонова Л.О.,**

канд. філос. наук, доцент кафедри філософії і політології  
Харківський національний університет міського господарства імені  
О. М. Бекетова, Харків

## **ФОРМИ ПАРТИСІПАЦІЇ ГРОМАДЯН В КОНТЕКСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ**

Сьогодні, в умовах здійснення адміністративної реформи, ефективно вирішення новітніх завдань і викликів суспільного розвитку стало неможливим

у межах існуючих управлінських практик, тому ситуація зумовлює необхідність докорінного перегляду численних теорій і практик, відмови від застарілих моделей та формування сучасної парадигми державного управління й побудови на її основі управлінської системи, яка б відповідала викликам сьогодення та була спроможна ефективно функціонувати в умовах динамічності змін. Серед сучасних концепцій, що обґрунтують важливість конструктивної ролі громадян як повноправних політичних акторів у формуванні політики, вигідно виділяється теорія демократії участі або партисипативна демократія (від англ. *participate* – брати участь), прихильники якої ведуть активний пошук каналів ефективного залучення громадян до процесу вироблення та прийняття державно-управлінських рішень поза межами електорального процесу [1; 2].

Досвід демократично розвинутих країн засвідчує використання безліч публічно-правових інститутів, які забезпечують широке застосування різних форм участі населення в процесі прийняття управлінських рішень як на місцевому, так і на загальнонаціональному рівнях. Додання цим інститутам особливого місця в системі організації публічної влади можна розцінювати як установку на розвиток і поступове поширення партисипативної демократії.

В США, Великобританії, Канаді Японії, Австралії, Бразилії одній з найбільш розповсюджених форми залучення громадян у процес вивчення проблеми, обговорення суспільно значущих питань, вироблення та прийняття колективного рішення для органів місцевого самоврядування або органів державної влади є громадські журі. В європейському варіанті були розроблені близькі за змістом технології «громадських конференцій».

Відбирається невелике число таких громадян – у кількості від 18 до 24 осіб, тому що практика роботи колегіальних органів, показала, що ефективну роботу журі можуть забезпечити невеликі групи громадян. Зазвичай процес координує модератор. Група збирається на 4-5 днів для ретельного вивчення матеріалів, представлених експертами. Вони заслуховують думки авторитетних фахівців, які добре розбираються в обговорюваній темі та представляють різні точки зору з даного питання. Якість роботи журі в кінцевому підсумку визначається не кількістю голосів, поданих «за» чи «проти» будь-якого варіанту вирішення питання, а глибиною оволодіння проблеми. Учасники формують звіт або виносять вердикт, в який включають відповіді на основні питання, а також свої рекомендації з доопрацювання проекту [3].

Також технологія дорадчого голосування великої популярності досягла в США, на даний час його практикують вже майже 30 країн. Суть цієї технології полягає в тому, що громадяни, заохочені державними інституціями, знайомляться, дискутують і, поміркувавши, виражають свої преференції одному з варіантів розв'язання суспільної проблеми. Голосування відбувається після глибокого обговорення всіх «за» і «проти». Перелік справ, які можуть бути предметом такого способу обговорення, дуже широкий: розмір місцевих податків, розташування аеропорту тощо.

Процес демократичного обговорення та прийняття рішень, у якому звичайні люди вирішують, як розподілити частину бюджету міста - це

«бюджет участі або партисипативне бюджетування» (від. англ. participatory budgeting). Структура бюджету участі складається з трьох рівнів, в яких статті бюджету та плановані інвестиції визначаються в процесі обговорення та врахування вимог трьох основних учасників: населення, організованого за територіальною ознакою; населення, організованого за тематичною ознакою та адміністрації міста.

У багатьох аспектах модель участі місцевих громад у бюджетному процесі є цікавою для українських дослідників цієї проблематики та може бути з успіхом застосована у процесі реформування системи місцевого самоврядування в Україні. Сьогодні в Україні вплив громадян на місцевий бюджетний процес обмежується лише публічними слуханнями бюджету, які часто не надають можливостей для взаємодії громадян і місцевих представників. Це відбувається, в основному, через відсутність доступної та зрозумілої всім громадянам інформації про бюджетний процес і переконаності громадян у неможливості впливати на бюджетну політику.

На сьогоднішній день вітчизняна нормативно-правова база надає громадянам чимало механізмів та інструментів для реалізації свого права на участь в управлінні суспільними справами. Але існування чисельних правових колізій і суперечностей не дозволяє громадянам вповні використовувати свої конституційні права на участь у діяльності територіальної громади. Лише ефективна та належно сформована система форм, правил і процедур участі громадян у політиці дозволяє виховати «людину політичну», яка спроможна взяти на себе певний тягар відповідальності та партисипативної активності.

Використання зарубіжного досвіду з поєднанням вітчизняних практик набуває особливої актуальності в умовах оновлення політичної системи та державного управління сучасної України. Для успіху впровадження нових форм залучення громадян до державно-управлінського процесу в Україні необхідні, звичайно, кошти та більш досконале законодавство. Але основною запорукою успіху в цій сфері передусім є бажання співпрацювати обох зацікавлених сторін – громадян і влади, без участі яких подібна проблема не може бути вирішена.

#### ***Список використаних джерел***

1. Бессет Джозеф М. Тихий голос разума. Делиберативная демократия и американская система государственной власти./ Д. Бессет - Изд-во : РОССПЭН.-2011.– 336 с.
2. Бенхабиб Сейла. Притязания культуры. Равенство и разнообразие в глобальную эру. / С. Бенхабиб. Пер. с англ. под ред. В.И. Иноземцева. - М.:Логос, 2005. - 350 с.
3. Гутман Е. Устрій дорадчої демократії / Е. Гутман, Д. Томпсон // Демократія: Антологія; [упоряд. О. Проценко, В. Лісовий]. – К. : Смолоскип, 2005. – 1108 с. – С. 327 – 363.

**Сас Н.М.,**

доктор педагогічних наук, доцент

Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г.Короленка

## **БАЗОВІ ВИМОГИ ДО КЕРІВНИКІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

У сучасних умовах серед базових вимог до керівників об'єднаних територіальних громад виокремлюють поєднання професійної управлінської підготовки з навичками інновативної діяльності у сфері управління та високий рівень практичних умінь.

Зважаючи на твердження С. Рубінштейна про два способи життя як на методологічне підґрунтя, виокремлюємо дві моделі професійної діяльності керівника: модель адаптивної поведінки й модель професійного розвитку. Ми підтримуємо модель професійного розвитку, яка дає змогу побачити свою професійну діяльність як цілісність; стати проектувальником, сценаристом, повноправним актором, який конструює своє сьогодні і майбутнє, внутрішньо усвідомити й оцінити труднощі та суперечності управлінського процесу (в ситуації керівника), водночас реалізувати пошук продуктивних рішень, конструктивно розв'язувати ці суперечності, вважаючи їх стимулом для свого подальшого професійного розвитку [8].

Із моделлю С. Рубінштейна перегукується модель М. Боткіна. Основна теза моделі – необхідність переходу кожного індивідуума від несвідомого пристосування до світу, до базованого на позиціях активної й осмисленої соціалізації, свідомого передбачення та особистої причетності [1]. Причетність означає здатність до активної співпраці, діалогу, порозуміння й співпереживання.

Отже, описані вище моделі професійної діяльності не тільки не суперечать, а й суттєво доповнюють одна одну. Органічно поєднуючи загальнолюдський і локальний аспекти, філософський підхід та здатність до конкретних дій, вони утверджують пріоритетне завдання формування погляду на світ як на єдине ціле, як на величезну громаду, де добробут кожного безпосередньо залежить від добробуту інших осіб.

К. Нордстрем, Й. Ріддестрале трактують інноваційність як спосіб думок, який стосується кожного члена організації, усього і скрізь. «Інноваційність стосується будь-якого аспекту діяльності організації: адміністрування, маркетингу, фінансів, дизайну, керівництва кадровим складом, надання послуг. Прагнучи забезпечити інноваційність, необхідно переглянути всі аспекти діяльності підприємства, організації, установи, а саме: стратегію, швидкість впровадження накопиченого досвіду та шляхи більш раціональної організації роботи»[6]. На нашу думку, такі міркування можна повністю екстраполювати в площину діяльності об'єднаних територіальних громад.

Особистісні характеристики керівника слугують основою стилю управління. Стиль управління – це певна система способів, методів і форм



управлінської діяльності, гнучка поведінка керівника стосовно співробітників, що змінюється в часі залежно від ситуації й виявляється в способах виконання управлінських робіт управлінським апаратом, підпорядкованим керівникові. В. Лозницею[5] зафіксована залежність між успішністю (ефективністю) роботи керівника та стилем його управлінської діяльності. Класичними можна вважати авторитарний, демократичний і ліберальний стилі.

Актуальними на наш погляд, є новаторсько-аналітичний і стратегічний стилі управління. На думку Т. Коно, саме новаторсько-аналітичний стиль управління є найбільш ефективним, оскільки він спроможний забезпечити організаційне виживання в умовах найгострішої ринкової конкуренції. Цей стиль містить низку елементів менеджерської поведінки: відданість організації (фірмі); енергійність і новаторство; сприйнятливість до нової інформації та ідей; генерування великої кількості ідей та ініціатив; швидке ухвалення рішень; висока інтеграція колективних дій; чіткість формулювання цілей і установок; готовність зважати на думку інших [4].

Керівник-стратег, на нашу думку, творчо розв'язує слабо структуровані проблеми, тобто володіє ефективними методами ухвалення рішень; аналізує зовнішнє та внутрішнє середовище організації, установи; передбачає можливі варіанти розвитку подій; розробляє, аналізує та забезпечує втілення стратегій; проектує й використовує гнучкі оргструктури, тобто має організаційні навички; уміє адекватно реагувати на обставини та швидко адаптується в невизначеній ситуації тощо.

В. Шепель вважає, що кожна модель поведінки постає як реальна умова самореалізації її потенціалу [10]. Ю. Власенко витлумачує процес реалізації інноваційного потенціалу особистості як єдність трьох можливостей, що зазнають актуалізації в процесі взаємодії: виявлення нової інформації, адекватне оцінювання нового явища, продуктивна інноваційна діяльність. Наявність інноваційного потенціалу, як і потенціалу взагалі, має диференційований характер (наприклад – низький, середній та високий). Залежно від мотивації професійно-творчої активності, Т. Панчук поділяє поведінку керівників на три типи: «репродуктивний», «інноваційно-репродуктивний», «інноваційно-творчий» [2].

Важливим на наш погляд є не тільки сприяння особистому професійному зростанню, а й набуття знань, умінь і навичок стимулювати членів очолюваного колективу до обрання моделі професійного розвитку.

#### *Список використаних джерел*

1. Алексеева Л. Н. Рефлексия как средство творческого понимания : автореферат диссертации на соискание ученой степени канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / Л. Н. Алексеева ; Московский городской педагогический институт. – М., 1988. – 23 с.

2. Власенко Ю. О. Психологический анализ инновационного потенциала личности : дисс. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Общая психология, история психологии» / Власенко Юлия Александровна ; Таврический национальный ун-т им. В. И. Вернадского. – Симферополь, 2003. – 175 с.

3. Журавлев П. В. Мировой опыт в управлении персоналом: обзор зарубежных

источников : монография / П. В. Журавлев, М. Н. Кулапов, С. А. Сухарев. – М. : изд-во Рос. экон. акад. ; Екатеринбург : Деловая книга, 1998. – 232 с.

4. Коно Т. М. Стратегия и структура японских предприятий / Т. М. Коно ; [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1987. – 384 с.

5. Лозниця В. С. Психологія менеджменту: теорія і практика : навч. посіб. / В. С. Лозниця. – К. : ЕксОб, 2001. – 512 с.

6. Нордстрем К. Бизнес в стиле фанк навсегда. Капитализм в удовольствие / К. Нордстрем, Й. Риддерстрале ; [пер. с англ. Вагнера К.]. – СПб. : Стокгольм. школа экономики в Санкт-Петербурге, 2011. – 328 с.

7. Панчук Т. В. Мотивація вдосконалення управлінської діяльності директора школи : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія» / Т. В. Панчук ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2002. – 20 с.

8. Рубинштейн С. Л. О мышлении и путях его исследования / С. Л. Рубинштейн. – М. : изд-во Акад. наук СССР, 1958. – 586 с.

9. Сас Н. Основи інноваційного управління навчальними закладами : навч.-метод. посіб. / Н. Сас. – Полтава : СПДФО Гаража М. Ф., 2013. – 178 с.

10. Шепель В. М. Имиджелогия. Как нравиться людям / В. М. Шепель. – М. : Нар. образование, 2002. – 322 с.

**Сердюк О.С.,**

к.е.н., ст. науковий співробітник відділу  
проблем перспективного розвитку ПЕК

Інституту економіки промисловості НАН України, м. Київ

## **АНТАГОНІЗМ КЛАСИЧНОЇ ТА МАРКСИСТСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ У ПИТАННЯХ ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ**

Досліджуючи природу господарства, економічна наука намагалась дати вичерпну відповідь на питання: що керує поведінкою людини в процесі здійснення господарської діяльності. Першими сформулювали бачення цього питання представники класичної школи економіки, засновником якої став шотландський економіст Адам Сміт. У своїй роботі «Добробут нації. Дослідження про природу та причини добробуту нації» [1] А. Сміт зазначав, що за своєю природою людина є егоїстичною та раціональною. Керуючись жагою до матеріального здобутку, вона здійснює господарську діяльність, де намагається зайняти найприбутковішу нішу. Зрештою, конкуренція між учасниками господарської діяльності, що у своїх діях керуються однаковим принципом, зумовлює зниження ціни на продукцію та інвестування у розвиток виробництва (оскільки кожен суб'єкт намагається продати більшу кількість товару вироблену з найменшими виробничими витратами). Пізніше інший представник класичної школи Давід Рікардо [2], диференціював генезис людської поведінки, наголошуючи на тому, що прагнення людини обумовленні класом до якого вона належить. Рікардо виділяє три класи, кожному з яких властива певна модель поведінки:

лендлорди (землевласники) схильні до марнотратства, оскільки вони отримують свої статки легким шляхом (через ренту). З огляду на обмежену

кількість землі, лендлорди завжди впевнені у майбутніх прибутках, через що їхні стимули до господарської діяльності є низькими;

капіталісти є надзвичайно мотивованими до господарської діяльності, оскільки, з огляду на внутрішню конкуренцію, лише активна виробнича політика (розширення виробництва, підвищення продуктивності тощо) може забезпечити їм прибуток;

робітники є пасивним класом, оскільки відсутність матеріальних та інтелектуальних передумов стримує їхню індивідуальну господарську діяльність.

Визначаючи поведінку людини як похідну від приналежності до класу суспільства, Д. Рікардо не спростовує ключової гіпотези А. Сміта щодо матеріальної природи людських стимулів. Він лише виділяє умови (характерні для певних класів), за яких ці стимули мають більшу або меншу вагу.

Засновник неокласичної школи економіки (яка стала інтелектуальною наступницею класичної школи економіки) Альфред Маршалл, в цілому підтримував позицію своїх попередників щодо егоїстично-раціональної природи людської поведінки. Однак при цьому він допускав певні відхилення від цієї теорії. У своїй роботі «Принципи економічної науки» [3] А. Маршалл зазначав, що «найздібніші винахідники та організатори удосконалених методів виробництва та машин присвячують цій справі всі свої сили, спонукувані скоріше шляхетним духом змагання, аніж жагою до багатства. Але при всьому цьому найстійкішим стимулом до здійснення господарської діяльності є бажання отримати за неї плату, що є матеріальною винагородою за роботу». Таким чином, А. Маршалл допускав, що в окремих випадках господарська діяльність може бути стимульована (зокрема у частині інновацій) нематеріальними чинниками. Однак в цілому це не змінювало загальної позиції неокласичної школи економіки щодо егоїстично-раціональної природи людської поведінки.

Розглядаючи господарську діяльність суспільства через призму антагонізму, німецький економіст Карл Маркс (засновник марксистської школи економіки) сформулював теорію класової боротьби [4]. Подібно до Д. Рікардо, він дійшов висновку, що поведінка людини зумовлена її класовою приналежністю. Однак, за теорією Маркса, така закономірність є результатом суперечності цілей класів. Тобто, перебуваючи в стані антагонізму, класи намагаються нав'язати один одному вигідну для себе модель поведінки.

К. Маркса розділяє суспільство на два класи, буржуазію (капіталісти, землевласники) і пролетаріат (робітники). З огляду на те, що перші є власниками засобів виробництва, а другі їх безпосередніми користувачами (найманими працівниками), між класами виникає діалектична суперечність щодо розподілу продукту виробництва. Виходячи з цього, виникають відповідні моделі поведінки: буржуазія – намагається збільшити частку продукту шляхом привласнення більшої кількості праці<sup>1</sup>; пролетаріат –

---

<sup>1</sup> За трудовою теорією вартості (прибічником якої був Маркс), привласнена праця – це різниця між доданою вартістю та фактичною оплатою праці

докладає зусиль щодо зменшення частки привласнення буржуазією власної праці. При цьому, слід зауважити, що за теорією Маркса первинні стимули у вигляді жаги до матеріальної наживи у більшій мірі притаманні буржуазії, тоді як пролетаріат у свої діях керується в першу чергу бажанням досягнення спільної соціальної вигоди («справедливого» розподілу продукту).

#### *Список використаних джерел*

1. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт. – К.: Port-Royal, 2001. – 596 с.
2. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения. Избранное / Д. Рикардо; пер. с англ.; предисл. П.Н. Клюкина. – М.: Эксмо, 2007. – 960 с.
3. Маршалл А. Принципы экономической науки. / А. Маршалл; пер. с англ. – М.: Прогресс, 1993. – 416 с.
4. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 1 // К. Маркс. – М.: Эксмо, 2016. – 1200 с.

**Слюсаренко В.Є.,**

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту  
ДВНЗ «УжНУ», м.Ужгород

## **МЕТОДИ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТРЬОХСТОРОННЬОГО ПАРТНЕРСТВА**

Основу механізму партнерських відносин складають форми, методи, способи, процедури і технології взаємодії, система контролю виконання прийнятих договорів, угод, а також організаційно-функціональні структури (органи) на всіх рівнях тристороннього партнерства [2, с. 56].

На сьогодні основними методами розвитку тристороннього партнерств виступають:

- 1) Механізм соціального та державно-приватного партнерства, основним інструментом якого є використання системи прозорих закупівель;
- 2) відкриті конкурси щодо оприлюднення об'єктів комунальної інфраструктури;
- 3) проекти «Відкрите місто» та «Відкритий бюджет», проект «Прозорий бюджет»;
- 4) робота ЦНАП;
- 5) відкриті реєстри власності.

Участь громадськості не повинна здійснюватися за якихось особливих обставин; вона повинна бути частиною повсякденного життя громадян. Можна виділити такі методи залучення громадськості до процесу розробки та прийняття рішень, що сприятимуть поверненню довіри громади до влади [1].

1. Підвищення рівня громадської інформованості. Успіх більшості підходів до залучення громадян залежить від того, наскільки добре громадяни інформовані про діяльність органів влади та процеси, які відбуваються всередині громади. В Україні гостро відчувається потреба в збільшенні доступу інформації та адекватних можливостей її використання. До інструментів

комунікації та інформування можемо віднести публікації в місцевих засобах масової інформації, телевізійні та радіопередачі, електронні засоби спілкування.

2. Консультації з громадськістю. Механізм консультації з громадськістю включають громадські слухання, круглі столи, дорадчі ради, зустрічі зацікавлених сторін тощо. Вони дозволяють залучати широкі кола громадян до процесу вироблення політики та надання послуг органами влади.

3. Громадській контроль за діяльністю органів влади. Громадській контроль за діяльністю органів влади передбачає впровадження таких механізмів та процедур, як дослідження якості державних послуг, здійснення моніторингу цих послуг та діяльності влади, діяльність наглядових рад, громадського журі та створення коаліцій недержавних організацій. Цей підхід допомагає підвищити відповідальність та прозорість органів влади шляхом проведення постійного моніторингу та налагодження зворотного зв'язку з громадськістю.

4. Стратегічне планування розвитку громади. Основною метою стратегічного планування розвитку громади є вироблення місцевих соціально-економічних стратегій на тривалий період для посилення економічної позиції громади та покращення рівня життя його мешканців. Стратегічне планування із залученням громади має два значення: по-перше, дозволяє сконцентрувати увагу на місцевих проблемах; по-друге, передбачає виявлення і використання власних ресурсів громади.

Також в Україні однією з інституцій, що забезпечує взаємодію влади, бізнесу та громади є Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП), які працюють за принципом «єдиного офісу». На разі, ЦНАПи вирішують ряд проблем громадян з отримання документів, унеможливаючи корупційні дії з боку владних структур [3].

На сьогодні відповідно до розпорядження створено Є-Data – це офіційний державний інформаційний портал у мережі Інтернет, на якому оприлюднюється інформація про використання публічних коштів та реалізується ідея «Прозорого бюджету» [4]. Також сьогодні функціонує Портал «Відкритий бюджет» [5], який створено Центром політичних студій та аналітики за участі Представництва Європейського Союзу в Україні, Міжнародного фонду «Відродження» і Програми розвитку ООН в Україні. Зазначені аналітичні портали забезпечують громадський контроль за діяльністю органів виконавчої влади. Одними з інноваційних інструментів також можна вважати системи «Prozorro», «Є-data», які забезпечують розвиток інституційного забезпечення тристороннього партнерства в Україні. Відтак, система «Prozorro» створена для створення відкритого механізму закупівель.

Отже, аналіз основних методів розвитку партнерства дозволяє зробити висновок про те, що правові норми для розвитку партнерства є законодавчо визначеними, науково обґрунтованими.

#### *Список використаних джерел*

1. Ільченко Н. В. Концепція участі та методи залучення населення до розвитку

територіальної громади / Н. В. Ільченко. // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2010. – № 7.

2. Михеев, В. А. Основы социального партнерства: Теория и политика [Текст] : учеб. для вузов / В. А. Михеев. – М. : Экзамен, 2001. – 158 с. 6

3. Слюсаренко В. Є. Інноваційні інструменти трьохстороннього партнерства як шлях до ефективного суспільства: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції. - м. Дубляни. - 2017. - С. 81-84

4. Офіційний портал Є-Data.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://spending.gov.ua/about1>.

5. Проект «Відкритий бюджет». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://openbudget.in.ua/info/bud\\_sys\\_ua/show?locale=uk](https://openbudget.in.ua/info/bud_sys_ua/show?locale=uk)

**Тишковська А.С.,**

студентка 1 курсу магістратури факультету управління та економіки  
Науковий керівник: Требик Л. П., к. н. з держ. упр., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Хмельницького університету управління та права, м.Хмельницький

## **ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У СФЕРІ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ**

Збільшення протидії борства держав в інформаційній сфері, прагнення до протиправного використання інформаційних ресурсів, наявність численних загроз інформації обумовлюють актуальність проблеми інформаційної безпеки як складової загальної проблеми інформаційного забезпечення розвитку людини, суспільства, держави.

Аналіз наукової літератури дозволяє нам стверджувати, що проблеми захисту інформації у зарубіжних країнах досліджувалися у працях В. І. Аверченкова [1], А. В. Баровської, Н. І. Логінової [3], С. Н. Сьомкіна [5], А. І. Смірнова та інших.

На міжнародному рівні інформація вважається найціннішим ресурсом життєзабезпечення суспільства та має широке соціальне значення. Основними напрямками у сфері захисту інформації в світовому співтоваристві є: захист прав особистості в інформаційній сфері, захист державних інтересів, захист підприємницької та фінансової діяльності, захист інформації від комп'ютерних злочинів [4, с. 44].

У міжнародному регулюванні інформаційної сфери важливим кроком стало прийняття резолюції Генеральної Асамблеї ООН 54/90 «Досягнення у сфері інформатизації та телекомунікацій в контексті міжнародної безпеки» (1999) [2]. В цьому документі сформульовано питання про доцільність розробки міжнародних принципів, спрямованих на зміцнення безпеки глобальних інформаційних і телекомунікаційних систем і сприяючих боротьбі з тероризмом і криміналом. Світове співтовариство визнало міжнародну безпеку як глобальну проблему, яка вимагає негайного вирішення [1, с. 122].

В законодавстві США головним документом правового регулювання інформаційної безпеки «Закон про інформаційну безпеку» (1906) [4, с. 20]. В

ньому передбачено реалізацію мінімально достатніх дій по забезпеченню безпеки в федеральних комп'ютерних системах, без обмеження всього спектру можливих дій. Також створено загальнонаціональну інфраструктуру електронної аутентифікації [3, с. 199].

У сучасному світі Китай досяг суттєвого економічного росту в питаннях інформаційного протистояння і по наявності сучасного захисту національних інформаційних ресурсів. Основними документами, які регулюють сферу інформаційної безпеки є: положення «Про охорону комп'ютерних та інформаційних систем» (1994), положення «Про охорону безпеки міжнародної мережі комп'ютерних та інформаційних систем», положення «Про охорону комп'ютерних програм» (2001), Закон «Про авторські права» (2003), Постанова «Про охорону комп'ютерних мереж» (2004) та інші.

В європейських країнах в сфері системи інформаційної безпеки в 2006 р. була прийнята «Стратегія безпеки інформаційного суспільства: діалог, партнерство і розширення можливостей», яка містить огляд сучасного стану загроз безпеці інформаційного суспільства та визначає додаткові заходи щодо забезпечення системи інформаційної безпеки.

В останні роки в ЄС діють кілька інноваційних проєктів у сфері протидії кіберзлочинності. У червні 2010 р. було прийнято рішення про заснування Спеціальної групи з кіберзлочинності в ЄС (European Union Cybercrime Task Force), покликаної сприяти транскордонній боротьбі з кіберзлочинністю. В 2010 р. розпочато реалізацію дослідницького проєкту з аналізу організованої злочинності, що використовує можливості Інтернету іОСТА (Strategic analysis of Internet Facilitated Organised Crime), мета якого полягає в оцінці існуючих і перспективних тенденцій розвитку кіберзлочинності та інформуванні про оперативну роботу і політиці ЄС в даній сфері [3, с. 207].

В Україні основними нормативно-правовими актами, які регулюють інформаційну сферу є: Конституція України, Закони України: «Про основи національної безпеки України» (2003), «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (1998), «Про інформацію» (1992), «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» (1994), Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» (2015), Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» та інші.

Отже, в умовах євроінтеграції Україні необхідно орієнтуватися на досвід європейських держав, у яких, створена система інформаційної безпеки забезпечує здатність адекватного реагування на основні типи загроз, і оптимізувати законодавство, виходячи з базових засад Європейського Союзу. Щоб створити таку ефективну систему інформаційної безпеки, слід взяти найбільш прийнятні положення різних європейських країн та оптимізувати їх до українських реалій.

#### *Список використаних джерел:*

1. Аверченков В. И. Системы защиты информации в ведущих зарубежных странах:

учеб.пособие для вузов / В. И. Аверченков, М. Ю. Рытов, Г. В. Кондрашин, М. В. Рудановский. – Брянск: БГТУ, 2007. – 225 с.

2. Доклад Первого комитета (54 сессия). Достижения в сфере информатизации и телекоммуникации в контексте международной безопасности. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/335/20/PDF/N9933520.pdf?OpenElement>.

3. Логінова Н. І., Дробожур Р. Р. Правовий захист інформації: навчальний посібник / Логінова Н.І., Дробожур Р. Р. – Одеса: Фенікс, 2015. – 264 с.

4. Петрик В.М. Забезпечення інформаційної безпеки держави / В. М. Петрик, М.М. Присяжнюк // Підручник – К. : ДНУ «Книжкова палата України», 2015. – 675 с.

5. Сёмкин С.Н. Основы правового обеспечения защиты информации: Учебное пособие для вузов / С.Н. Сёмкин, А. Н. Сёмкин. – М.: Горячая линия-Телеком, 2008. – 238 с.

**Томашевська Т.В.,**

аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту  
Національної академії державного управління  
при Президентіві України, м. Київ

## **ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕЛІТИ**

У кризові моменти людська спільнота завжди потребує особистостей, здатних взяти на себе відповідальність за прийняття доленосних рішень, вибір і дії. Саме їхні здібності, розум, передбачливість, рішучість допомагають суспільству долати негаразди. Традиційно такі завдання покладаються на політико-управлінську еліту, яка покликана професійно керувати справами суспільства, врегульовувати конфлікти, розв'язувати суперечності, забезпечувати добробут співгромадян.

В свою чергу, виконання зазначених завдань вимагає вирішення проблеми формування компетентної політико-управлінської еліти.

Терміни “компетентність” і “компетенція” походять від латинського слова *competens* (відповідний), яке, у свою чергу, походить від дієслова *competere* (латин. – домагаюся, відповідаю, підходжу).

“Компетенції” можуть бути визначені як поведінкові характеристики, якими індивідуум повинен володіти або які повинен набути, для того щоб ефективно виконувати свою роботу. Очевидно, що зазначене визначення фокусується в першу чергу на властивостях індивідуума [1].

“Компетентність” – більш широке поняття, що включає в себе як результати діяльності, що демонструються індивідуумом (“виходи”), так і поведінкові характеристики (“входи”) [3].

В Енциклопедичному словнику з державного управління [2] даються такі визначення: – “компетенція” (від латин. *competentia* – відповідальність, узгодженість) сукупність повноважень (прав та обов'язків) будь-якого органу, посадової особи, які визначають можливості цього органу або посадової особи приймати обов'язкові до виконання рішення, організувати та контролювати їхнє виконання, вживати в необхідних випадках заходи відповідальності тощо; – “компетентність” – спроможність за рахунок набутих знань виконувати



певний комплекс робіт або керувати його виконанням із відповідними швидкістю, якістю та ефективністю, що являє собою певний процес або певну частину процесу, функцію або певну частину функцій.

Таким чином, компетенція політико-управлінської еліти – це сукупність знань, умінь, навичок службових обов'язків і вимог, що складають ядро компетентності.

На сьогодні відсутня єдина класифікація компетенцій політико-управлінської еліти, немає єдиного уявлення про те, скільки їх повинно бути сформовано. Однак можна виділити наступні ознаки базових, універсальних, ключових компетенцій:

- багатофункціональність (оволодіння ними дозволяє вирішувати проблеми в різних сферах життєдіяльності);

- надпредметність і міждисциплінарність (можуть застосовуватися в різних ситуаціях на роботі, в політиці, в сім'ї і т.д.);

- багатовимірність (включають інтелектуальні вміння).

Комплексний багатовимірний підхід до формування компетентності передбачає розвиток у політико-управлінської еліти політичних, загальнокультурних і професійних компетенцій.

Загальнокультурні компетенції – це досвід освоєння культурного простору, рівень освіченості, вихованості та розвитку, орієнтований на використання культурних еталонів як критеріїв оцінки при вирішенні проблем пізнавального, світоглядного, життєвого, професійного характеру.

Професійні компетенції – посадові вимоги – завдання і стандарти їх виконання, прийняті в організації або галузі, в даному випадку в державному управлінні.

У свою чергу політичні компетенції політико-управлінської еліти передбачають: знання сучасних політичних теорій; розуміння цілей, завдань сучасного розвитку і усвідомленості політичних дій; здатність співвідносити цілепокладання з результатами, відповідність високим цінностям проведеної політики; підтримання авторитету і довіри до влади, стабільності і стійкості її інститутів, успішності виконання ними політичних і соціально-економічних завдань.

На нашу думку, до ядра компетентності політико-управлінської еліти входять:

- стратегічне бачення;
- планування та управління ресурсами;
- розвиток і оцінювання програм;
- представлення інтересів органу та взаємодія.

#### *Список використаних джерел*

1. Басинская И. В., Радюк О. М. Компетентностный подход в управлении человеческими ресурсами//Гуманітарна-эканамічны веснік: навукова-тэарэтычны часопіс. Минск: Міжн. гуман.-эканам. ін-т, 2013. № 3. С. 81–87.

2. Енциклопедія державного управління. Т. 6: Державна служба/наук.-ред. кол.: С. М. Серьогін (співгол.), В. М. Сороко (співгол.) та ін. Київ, 2011. 524 с.

3. Competence and competency frameworks: factsheet/ed. J. Egan. Chartered Institute for Personnel and Development (CIPD), 151 The Broadway, London SW19 1JQ, UK.

**Хрідочкін А.В.,**

к. і. н., доцент кафедри загальноправових дисциплін  
Дніпровського гуманітарного університету, м. Дніпро

## **ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Дослідження публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності потребує в першу чергу визначення як змісту та особливостей публічного адміністрування, специфіки його прояву у сфері інтелектуальної власності для виявлення адекватного даній сфері та узгодженого з її категоріальним апаратом галузевого розуміння публічного адміністрування, так і розкриття особливостей такого соціального феномену, як інтелектуальна власність.

При цьому, до вирішення проблем публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності, не дивлячись на їх актуальність, вітчизняна наука адміністративного права фактично не приступила. На сьогоднішній день існують лише нечисленні окремі публікації що торкаються даного питання в цілому або розкривають окремі його аспекти. Хоча, водночас, такі питання, як «управління інтелектуальною власністю» [1, с. 87-88], «адміністративно-правове регулювання правовідносин у сфері інтелектуальної власності» [2, с. 95], «менеджмент інтелектуальної власності» [3, с. 10-11] тощо активно розробляються вітчизняною наукою. Свою роль відіграє і активна трансформація сфери охорони інтелектуальної власності, не завершеність цього процесу на сьогодні. Крім того, для розкриття особливостей публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності, принципове значення має своєрідність такого суспільного феномену, як інтелектуальна власність.

Розкриваючи особливості застосування терміна «адміністрування» у сфері інтелектуальної власності слід наголосити, що він інколи застосовується лише як засіб характеристики справляння зборів за надання адміністративних послуг суб'єктами охорони інтелектуальної власності, будучи адаптованим з понятійно-категоріальним апаратом податкового права. В останньому використовується поняття «податкове адміністрування», що тривалий час тяжіло до інструментального підходу та було спрямованим лише на характеристику процедур із сплати податків та зборів. Разом з тим, сьогодні можна констатувати певну зміну парадигми у напрямку до більш розширеного підходу. Так, у п. п. 14.1.1-1 п. 14.1 ст. 14 чинного Податкового кодексу України міститься наступна дефініція: адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску є сукупністю рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну

структуру податкових та митних відносин, організують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом [4]. Тому, адміністрування зборів суб'єктами надання адміністративних послуг у сфері інтелектуальної власності не є лише примусовою та контрольною діяльністю. У такому контексті слід розцінювати як відступ від об'єктивної правової дійсності випадки збереження інструментального підходу та визначення адміністрування у сфері, що розглядається, як сукупності норм (правил), методів, прийомів і засобів, за допомогою яких уповноважені суб'єкти здійснюють управлінську діяльність у сфері інтелектуальної власності, спрямовану на контроль за дотриманням встановлених норм, за правильністю і своєчасністю сплати зборів, стягнення яких передбачено законодавством. Тобто, «публічне адміністрування» у сфері інтелектуальної власності виявляється тим найбільш влучним загальним терміном, який позначає діяльність відповідних владних суб'єктів щодо реалізації ними своїх повноважень у цій сфері з метою забезпечення публічних інтересів.

Таким чином, використання поняття «публічне адміністрування», порівняно з дефініцією «державне управління» для характеристики реалізації владних повноважень у сфері інтелектуальної власності додає нові кількісні та якісні властивості діяльності відповідних суб'єктів і дозволяє констатувати її спрямованість на досягнення публічного інтересу в процесі гласної взаємодії з громадянським суспільством, забезпечуючи при цьому комплексне пізнання розпорядчих, сервісних, юрисдикційних та інформаційно-консультативних заходів, здійснюваних владними суб'єктами у межах своїх повноважень. Крім того, вважаємо недоцільним законодавче закріплення поняття «публічне адміністрування» як у будь-якій окремій сфері, так і у сфері інтелектуальної власності. Натомість, потребує вирішення наявна проблема незавершеності процесу її доктринального опрацювання і формулювання здатна призвести до фактів появи розрізнених прикладів тлумачення, значно ускладнюючи практичне правозастосування терміну «публічне адміністрування».

#### *Список використаних джерел*

1. Семенова В. Г. Управління комерціалізацією інтелектуальної власності підприємств / В. Г. Семенова // Інноваційна економіка. - 2015. - № 3. - С. 86-93.
2. Михальський О. О. Правові засади протидії правопорушенням в сфері інтелектуальної власності в Україні та місце серед них адміністративно-правового регулювання / О. О. Михальський // Європейські перспективи. - 2017. - Вип. 3. - С. 93-98.
3. Литвинчук І. Л. Наукова школа менеджменту інтелектуальної власності в агроекономічних дослідженнях / І. Л. Литвинчук // Актуальні проблеми економіки. - 2016. - № 11. - С. 8-22.
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.

**Цицюра О.Я.,**  
курсант взводу ПМПі 14-1  
Науковий керівник: Бабич В.А., к.ю.н., доцент  
кафедри адміністративного права і процесу  
Університету державної фіскальної служби України, м.Ірпінь

## **СУТНІСТЬ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ТА В ЗАКОНОДАВСТВІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН**

Правова сфера в Україні перебуваючи на новітньому етапі розвитку відображає суттєві модифікації адміністративної відповідальності. Сформовані ще за радянських часів положення існуючої законодавчої бази значно застаріло, а тому дослідниками трактуються значні протиріччя стосовно норм, що регулюють адміністративну відповідальність фізичних і юридичних осіб. Найбільш ефективним методом розвитку та вдосконалення інституту існуючої застарілої системи адміністративної відповідальності в Україні є вивчення досвіду провідних високорозвинених країн європейського союзу, що й виступає актуальністю обраної теми дослідження. Це дасть можливість побудувати більш ефективну систему вітчизняного інституту адміністративної відповідальності.

Зазначену проблематику досліджували науковці, серед яких велику увагу виділяють праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: В. Авер'янов, А. Васильєв, О. Бандурка, Д. Бахрах, Ю. Битяк, С. Гончарук, С. Ківалов, Т. Коломоєць, В. Колпаков, М. Костів, Ю. Старилів, С. Стеценко, О. Якуба та ін.

Відповідно до Конституції України людина, її права та обов'язки є найвищою цінністю. Визнання, дотримання та захист прав і свобод людини й громадянина є обов'язком держави. Кожен громадянин України володіє на її території всіма правами та свободами і несе рівні обов'язки [1].

На сьогодні в нашій державі напрям розвитку вітчизняного законодавства визначений як стратегічний. Про це свідчать численні нормативно-правові акти з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Одним з таких актів для прикладу є Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», який містить комплекс взаємопов'язаних завдань щодо вдосконалення законодавства України до законодавства європейського суспільства [2, с. 912].

Прикладом, може слугувати концепція адміністративної відповідальності у Німеччині характерними особливостями якої є:

- є управлінською (органи публічної влади і їх посадові особи вступають між вертикальні відносини влади та підпорядкування, у ході реалізації яких можуть вчинятися певні види адміністративних правопорушень);
- публічно-сервісною (органи публічної влади вступають у відносини з фізичними та юридичними особами з метою надання їм публічних послуг і

вимогою дотримуватися певних правил поведінки, зафіксованих у законах та інших нормативних актах, у ході реалізації яких можуть вчинятися певні види адміністративних правопорушень);

- правозахисною (притягнення до адміністративної відповідальності фізичних та юридичних осіб, а також посадових осіб і органів публічної влади, які вчинили адміністративні правопорушення) [4, с. 410].

Німецьке адміністративне право фактично вважається правом публічного управління, яке розвивається шляхом континентально-європейської традиції. У Німеччині адміністративні проступки з точки зору систематизації відносяться до кримінальної сфери. Однак право адміністративних проступків відрізняється від кримінального права змістовими аспектами та є чітко розмежованим. Крім того, якщо певне діяння має ознаки як злочину, так і адміністративного проступку, то в такому випадку перевагу у застосуванні має німецький кримінальний закон.

Слід ураховувати, що на сучасному етапі українська система права адміністративних проступків та адміністративної відповідальності системно наближена не до адміністративного права Німеччини в сенсі права управління, а саме до кримінального права. Йдеться про основний, закладений в українському праві адміністративних проступків та адміністративної відповідальності принцип винної відповідальності та застосування заходів примусу до осіб, визнаних винними у вчиненні адміністративного правопорушення [3, с. 112–113].

Тому стратегічним напрямом розвитку адміністративного права зарубіжних країн є пошук опори нормотворчої діяльності у фундаментальних правах і свободах людини. Адже з позиції прав людини адміністративне право завжди було зміщено, оскільки саме від виконавчої влади і захищаються права громадян. Новації в адміністративному праві сьогодні будуються в руслі захисту основних прав і свобод людини [4, с. 408]. Тому, говорячи про адміністративну відповідальність, можна передусім трактувати суттєву зміну спрямованості й змісту адміністративно-правового статусу людини. У зв'язку з цим сьогодні у змісті адміністративно-правового статусу людини перевага надається визначенню не тільки її обов'язків перед державою, а, насамперед, її прав, за забезпечення реалізації за захист яких держава несе відповідальність.

Підсумуючи вищевикладене слід зробити висновок, що потреба входження України до європейського простору потребує оновлення застарілих фундаментальних правових інститутів, серед яких одну із ніш займає інститут адміністративної відповідальності. Тому ефективним напрямком щодо вдосконалення норм адміністративної відповідальності відіграє пристосування цих норм до адміністративної відповідальності європейських країн.

Аналіз існуючої зарубіжної доктрини регулювання відносин в адміністративно-правовій сфері яскраво свідчить про концептуальність інституту юридичної відповідальності, специфічний кодифікований характер норм адміністративної відповідальності. Провідні системи континентального права на сьогодні активно демонструють пошук відповідності між

концептуальними засадами, на яких побудовано інститут адміністративної відповідальності, і потребами в ефективних засобах державного примусу, здатних функціонувати в сучасних умовах. Таким чином, виявлення тенденцій розвитку інституту адміністративної відповідальності європейських країн дозволить виробити найбільш оптимальні вектори розвитку даного інституту в українському законодавстві.

#### **Список використаних джерел**

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. Адміністративно-деліктне законодавство: зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / Автор-упорядник О. Банчук. – К. : Книги для бізнесу, 2007. – 912 с.
3. Гришук Н. Історико-правовий генезис інституту адміністративної відповідальності: порівняльно-правові аспекти / Н. Гришук // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 12. – С. 111–115.
4. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ [навч. посіб.] / [Черней В.В, Константінов С. Ф., Братель С.Г. та ін.], під. заг. ред. Коваленка В.В. [5-те вид.]. - К.: ПП «Дірект Лайн», 2016. — 408– 411 с.

**Чорна К.П.,**

к.ю.н., доцент, професор кафедри господарського, трудового права та цивільно-правових дисциплін ,  
Міжрегіональна Академія управління персоналом, Київ

### **ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ТЕРЕНАХ: ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я ЯК ОРЕАЛ ЗАРОДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ**

Україна – центральноевропейський ареал зародження та розвитку багатьох народів, який історики часто називають перехрестям європейського та азійського світів. І кожна теорія походження українства має політичний підтекст і слугує могутньою ідеологічною зброєю в боротьбі за вибір шляхів подальшого розвитку. Сьогодні напевне відомо, що українська етнічність має слов'янське коріння, але суперечки щодо державності продовжуються серед вчених і донині. Не викликає заперечення і той факт, що кожне переміщення народів на протоукраїнських теренах, яке супроводжувалося появою певного державного утворення, неминуче залишало тут свої сліди, і традиції державного управління за час нашого історичного поступу суттєво збагатилася політичним досвідом інших етносів. Так, навіть сучасна українська національна символіка ввібрала в себе традиційні кольори трипільських племен, мілітарні мотиви кочових народів, тюркський звіриний стиль, використання візантійського сріблястого хреста. Але найголовніше, що сьогодні корінні народи української землі – титульний етнос вкупі з кримськими татарами та іншими народами Криму, разом з гагаузами, з греками-еллінами, а також при мирній співпраці з національними меншинами становлять єдиний і могутній

український народ[1]. Адже ці народи разом проходили найрізноманітніші етапи державотворення, які неминуче мали породити єдину державу – спадкоємицю поліетнічних традицій націй, проживаючих у спільних з українством умовах.

Особливої уваги вчених вимагає сьогодні той факт, що терміни «колонія» та «метрополія» по відношенню до полісів Північного Причорномор'я були досить умовними, оскільки і за часів панування Греції, і в римський період їх існування не спостерігалось відносин традиційної залежності між вказаними суб'єктами[2].

Первісні інститути демократії у Криму встановлювалися поступово, і можна стверджувати, що на початку свого існування більшість поселень управлялася аристократами або ж осілими багатими купцями, які відправляли експедиції до Криму. Таку людину називали ойкістом (від слова «ойкумена» - цивілізована частина землі, яку географи часто асоціювали зі стародавньою Грецією). Достеменно відомо, що первісні ойкісти намагалися узурпувати владу, зосередивши у своїх руках не лише світське, але й релігійне управління, тобто, вони були не лише правителями, але й жрецькими у перенесеній до Криму політеїстичній релігії греків. Це додавало політичної ваги особам правителів, які, окрім матеріальних вантажів та прогресивних технологій ведення господарства, привозили до Криму оракули (благословення) від впливових віщунів метрополії[3].

Демократія і рабовласництво – ці два явища були особливими визначальними рисами у політичному розвитку перших кримських держав. Раби, рабовласники, вільні громадяни - серед кожного з цих станів були ще і власні підкасти, продиктовані матеріальним становищем і рівнем залежності. Серед вільних мешканців міст-держав були не лише багаті купці, землевласники або лихварі, але й чимало найманих робітників, які працювали на кораблях, у майстернях, на землі. Часто за майновим станом вони були не багатшими, ніж раби, але, на відміну від полонених, закуплених або народжених від рабинь рабів, володіли усіма привілеями вільних громадян, які були доволі обширними[4]. Так, усі вільні корінні повнолітні жителі міст (демос) мали право брати участь у народних зборах - вищому органі полісного управління.

Отже, державотворчі процеси на історичних українських теренах відбувалися ще I тисячолітті до н.е. . Степові імперії, праслов'янські племінні об'єднання, грецькі і римські колонії Північного Причорномор'я – усі ці держави залишили політичну спадщину, яка суттєво вплинула на формування не лише національної, але й європейської практики державотворення. У вказаній царині важко переоцінити внесок досліджуваних міст-держав, адже грецькі переселенці не тільки передали місцевому населенню власну високу матеріальну культуру, але й традиції античної демократії. Мирна культурна колонізація Північного Причорномор'я показала історичний приклад успішної та незалежної взаємодії метрополії і колонії, центральної та місцевої влади, колонізаторів та корінних племен, аристократії та плебсу, рабовласників та

рабів - тобто, окремих диференційованих суспільних, етнічних, політичних інститутів, які суттєво відрізняються один від одного власною природою та законами розвитку.

**Список використаних джерел:**

1. Полібій. Загальна історія. Книга 4.[ Електронний ресурс].Режим доступу <http://www.history.org.ua>
2. Античні міста-держави в Північному Причорномор'ї // Новий довідник : Історія України / відп. ред. І. Сілакова. - Київ, 2005. – С. 42–45.
3. Крижицький С. Д. Античні держави Північного Причорномор'я / С. Д. Крижицький, В. М. Зубар, А. С. Русяєва ; [Ін-т археології, Ін-т історії України НАН України]. - Київ : Альтернативи, 1998. - 340 с.
4. Ольговський С.Я. Давньогрецькі міста-колонії Північного Причорномор'я: навчальний посібник. – К.: КНУКіМ, 2007. – 149 с.

**Чукіна І.В.,**

викладач, кафедри публічного управління та адміністрування Уманського національного університету садівництва, м. Умань

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ:  
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ**

Базовим елементом терміну «механізми державного управління» є визначення поняття самого механізму. Термін «механізм» використовується у різних сферах життєдіяльності, а саме «механізми державного управління», «механізми державного регулювання», «механізми реалізації державної політики», «організаційно-економічні механізми», «соціальні механізми», «правові механізми», «політичні механізми», «мотиваційні механізми», «ринкові механізми», «антикризові механізми», а також механізми, які стосуються конкретних сфер життєдіяльності (фінансово-кредитний механізм, валютний, механізм державного управління АПК, механізм державного управління ЗЕД і т. д.). Французький вчений Анрі Кузьмін наголошував на існуванні величезного числа механізмів, які на його думку, являють собою систему елементів (цілей, функцій, методів, організаційної структури і суб'єктів) та об'єктів управління, в якій відбувається цілеспрямоване перетворення впливу елементів управління на необхідний стан або реакцію об'єктів управління [1, с.13-14].

Термін «механізм» у «Короткому економічному словнику» слід вважати як послідовність станів, процесів, які визначають собою які-небудь дії, явища; система, пристрій, який визначає порядок якого-небудь виду діяльності [2, с. 401].

В літературі зустрічається значна кількість трактувань поняття "механізму державного управління". Так, В.Б. Авер'янов це поняття визначає наступним чином: механізм державного управління є сукупністю державних органів організованих у цілісну систему для виконання цілей (завдань) державного



управління відповідно до їх правового статусу, та масив правових норм, що регламентують організаційні засади та процес реалізації вказаними органами свого функціонального призначення. При цьому складовими елементами механізму державного управління є:

- 1) система органів виконавчої влади;
- 2) сукупність правових норм, що регламентують як організаційну структуру системи органів виконавчої влади, так і процеси її функціонування та розвитку [3].

В.Д.Бакуменко та Д.О.Безносенко зазначають, що механізми державного управління слід вважати практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на будь-які суспільні відносини з метою досягнення поставлених цілей. У свою чергу механізм державного управління виконує роль механізму суспільного самоуправління, який відображається ланцюговою схемою: цілі-завдання-рішення-впливи-дії-результати. Так звані фактори, які здійснюють вплив на процеси державного управління, можуть бути політичними, економічними, соціальними, культурними відповідно до основних сфер суспільної діяльності. На нашу думку у державному управлінні застосовується комплексний механізм, який слід вважати системою політичних, адміністративних, економічних, соціальних, гуманітарних, організаційних та правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління [4].

Вчений Л.П. Юзьков визначає поняття «механізм» у двох підходах:

- структурно-організаційний підхід за яким механізм характеризується як сукупність певних складових елементів, що створюють організаційну основу певних явищ, процесів, а механізм держави - як «сукупність установ», через які здійснюється «державне керівництво суспільством»;

- структурно-функціональний за яким при визначенні механізму того чи іншого державно-правового інституту (процесу, явища) увага акцентується не тільки на організаційній основі його побудови, але й на його динаміку та реальне функціонування.

Отже, на думку вченого Л.П.Юзькова механізм державного управління слід вважати як практичну організацію здійснення державного управління (виконавчо-розпорядчої діяльності). Для вченого процес управління є реально існуючою організацією безпосередньої реалізації управлінських цілей, які виникають в механізмі управління, втілюються у системі цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на об'єкти управління, а механізм управління включає наступні елементи: об'єкти управління; суб'єкти управління; взаємовплив між суб'єктами та об'єктами управління. [5, с. 57,59, 61].

Інший вчений Ф.І. Шамхалов під механізмом держави розуміє механізм практичної реалізації державної влади, а у вузькому – як конкретний засіб впливу держави на суспільство для вирішення поставлених завдань або розв'язання протиріч [6].

М.В. Васильєва вважає, що механізм державного управління можна визначити як систему процедур державного управління, які формують управлінське рішення чи правила його прийняття і реалізації. Механізм

державного управління являє собою єдину систему, яка в свою чергу складається з конкретних управлінських механізмів [7].

О.Б. Коротич виділяє у складі державних механізмів управління конкретні державні механізми управління, механізми здійснення процесу державного управління та механізми формування та взаємодії складових систем державного управління. На думку О.Б. Коротич саме конкретні механізми управління (державні) є певними знаряддями для здійснення цілеспрямованих перетворень, а також сукупність способів, методів, важелів через які суб'єкт управління впливає на об'єкт управління для досягнення певної мети. Кожний конкретний механізм управління можна охарактеризувати як сукупність взаємопов'язаних методів управління, через використання яких здійснюється практичний вплив держави на суспільну життєдіяльність людей для забезпечення досягнення конкретної мети, що сприятиме розвитку країни в обраному стратегічному напрямку із додержанням низки визначальних принципів [8, с. 246].

Підсумовуючи можна стверджувати, що механізм державного управління являє собою комплексну систему державного управління, складовими якої є конкретні механізми управління (економічний, мотиваційний, політичний, правовий та ін.), які в сукупності здатні забезпечити збалансоване та ефективне функціонування єдиного державного механізму. Більшість науковців класифікуючи механізми державного управління приділяють увагу мотиваційному механізму, адже механізм мотивації є невід'ємним елементом ефективного функціонування в системі державного управління.

#### ***Список використаних джерел:***

1. Кульман А. Экономические механизмы: Пер. с франц. / Под общ. ред. Н.И.Хрусталевой. - М.: Прогресс; Универс, 1993. - 192 с.
2. Краткий экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна.- М.: Институт новой экономики, 2001. – 1088 с.
3. Державне управління в Україні: навч. посібн. / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. - К.: Юрінком Інтер, 1998. – 432с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lawbook.by.ru/admin/averjanov/2-2.shtml>.
4. Бакуменко В.Д., Безносенко Д.О. Виявлення комплексу проблем державного управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України, розробка пропозицій щодо вдосконалення системи державного управління цими процесами: Науково-дослідна робота. – К.: НАДУ при Президентові України; Центр навчання і досліджень з європейської та євроатлантичної інтеграції України. – 41 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.napa-eurostudies.org.ua/2-2.rtf>.
5. Юзьков Л. П. Государственное управление в политической системе развитого социализма. – К.: Вища школа, 1983- 155 с.
6. Шамхалов Ф.И. Теория государственного управления. – М.: ЗАО «Изд-во «Экономика», 2002.- 638 с.
7. Государственный финансовый контроль в управлении регионом : Дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05, 08.00.10 / Васильева М.В; РГБ ОД. - Волгоград, 2003. - 182 с. - [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.disserr.ru/contents/70157.html>.
8. Коротич О.Б. Методологічні засади державного управління регіональним розвитком // Теорія та практика державного управління. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2005. – Вип. 3 (12). – 316 с.

**Якименко С.В.,**  
аспірант кафедри менеджменту організацій  
Дніпровського державного аграрно-економічного університету

## **КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ**

На сьогоднішній день існує достатньо усталений концептуальний базис аналізу та здійснення інновацій у діяльності органів державної влади. Вони в цілому пов'язані з глобальними процесами становлення мережно-інформаційного суспільства, суттєвим зростанням динамізму і мінливості соціокультурного середовища управлінської діяльності, радикальною зміною суб'єкт-об'єктних відносин в управлінні суспільством. Відповідно формуються численні і уже добре відомі концепції мережевого управління, клієнталізму, державного менеджменту і маркетингу тощо. Цей методологічний базис найчастіше і розглядається під час аналізу інноваційного розвитку державного управління на рівні його моделі, механізмів, інструментарію. Наприклад, дослідниця А. Ігнатова вказує: «Методологічне обґрунтування нововведень у системі державного управління різних країн світу складають теорія мережевого аналізу, концепція governance (нового способу управління) і концепція «сервісної» держави» [2, с.78].

Загальним лейтмотивом трансформації системи державного управління є переорієнтація на потреби об'єкта, тобто громадянина, соціальні інститути, суспільство загалом. Діяльність органів державної влади ставиться у пряму залежність від змін у суспільстві, пов'язаних з різноплановими новаціями - технологічними, організаційно-інституційними, політико-адміністративними, соціально-стратифікаційними, культурно-освітніми тощо. Загальний принцип інноваційного розвитку сучасного управління полягає у максимально можливому задоволенні потреб суспільства і його суб'єктів у тих чи інших формах і видах управлінської діяльності. З одного боку, це означає перенесення у сферу державного управління тих чи інших характеристик самого інформаційного суспільства (динамізм, мінливість, мобільність, креативність, відкритість), а з іншого боку – використання у діяльності органів державної влади вже апробованих у різноманітних сферах суспільного життя способів керування, регуляції та самоорганізації.

На нашу думку, можна сформулювати основний методологічний принцип аналізу інновацій у системі державного управління як різновекторну детермінованість управлінських змін соціокультурними не лише на загально інституційному рівні, а й на рівні конкретних механізмів, моделей та технологій управлінської діяльності. Тому вирішальним чинником успішної трансформації системи державного управління слід вважати не точність та обґрунтованість тих чи інших внутрішньо системних змін (що, безумовно, теж важливо), а насамперед наявність механізмів ефективного «зрощування» соціальних та управлінських інновацій, транзиту в структури управління інноваційних

технологій з різноманітних сфер соціального життя та комплементарного поєднання діяльності державних органів влади щодо керування інноваційним розвитком соціальних інститутів та процесом власних змін. Саме це визначає значущість фактору публічно-орієнтованої трансформації системи державного управління, коли головними стає не владне регулювання суспільства, а владно-громадянська взаємодія для ініціювання та підтримки процесів його самоорганізації [3, с.86].

На рівні системи державного управління мова має йти про формування нової моделі діяльності, сутність якої – у поступовій трансформації механізмів публічного адміністрування у модель публічного управління з органічним поєднанням директивно-ієрархічного інституційного управління та нормативно-правової регламентації, притаманної діяльності органам державної влади, з одної сторони, та інтерактивно-комунікаційних взаємодій горизонтально-поліархічного характеру – з іншої. Дослідники характеризують у зв'язку з цим нову модель державного управління як інноваційну, пов'язану «з новими структурами і функціями, спрямованими на сприйняття слабких і / або випадкових сигналів і змін, стимулювання позитивних тенденцій і резонансу (для формування нелінійності відгуку), адаптацію до них нормативного регулювання, комбінований вплив на суспільство, що забезпечує ефект синергії» [2, с.31-32]. Головною рисою такої інноваційної моделі слід вважати гармонійне узгодження системно-інституційних аспектів державного управління з просторово-комунікаційними, конструктивно-контрольних функцій з функціями стимулювання самоорганізації, а також поєднання цілеспрямованого регулювання зі стохастичними механізмами розвитку суспільства. Загалом мова йде про зміну форм, механізмів, інструментів реалізації державним управлінням своєї ролі інтегруючого центру в суспільстві, проте при цьому – і завдяки інноваційним змінам – воно продовжує залишатися основним елементом соціальної самоорганізації.

#### *Список використаних джерел*

1. Ганчеренок И.И. Меганауки и государственное управление / И.И. Ганчеренок / Вестник Московского университета. Серия 21: Управление (государство и общество). - 2009. - № 1. - С. 25-33.
2. Игнатова А.М. Открытые данные как новый способ взаимодействия государства и общества / А.М. Игнатова Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение / Вопросы теории и практики. - 2015. - № 1-2 (51). - С. 78-80.
3. Федорчак О.В. Інновації в державному управлінні: регіональний аспект: монографія / О. В. Федорчак ; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України . - Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2013. - 192 с.

**Ярема О.Р.,**

студентка магістратури факультету управління та економіки  
Науковий керівник: Захаркевич Н.П., к.е.н., доцент кафедри менеджменту,  
фінансів, банківської справи та страхування  
Хмельницького університету управління та права, м. Хмельницький

## **МОТИВАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ**

Проблема підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування у сучасному українському суспільстві набуває все більшої актуальності. Із розвитком управлінських процесів в Україні прийшло усвідомлення, що людина, як об'єкт чи суб'єкт системи управлінських відносин, відіграє важливу роль. Саме тому важливою складовою діяльності органів місцевого самоврядування повинна стати мотивація як чинник, що дозволяє найбільш повно реалізувати людські можливості для ефективної діяльності на благо суспільства.

Питання мотивації у сфері державного управління досліджували таку науковц, як: В. Бондар, М. Іжа, В. Мартиненко, Н. Нижник, Т.Пахомова, О. Пархоменко-Куцевіл, М. Пашкова, С. Серьогін, І.Шпекторенко, М.Ярмистий.

Мотивація (сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, що спонукають державного службовця до діяльності) характеризується як один із найважливіших чинників підвищення рівня професійної компетентності державних службовців.

Мотивація працівника органу публічної влади є своєрідною хоча б тому, що не можна спонукати до результату “відсотковою” доплатою від доходу (на відмінну від приватного сектора економіки). Водночас це має бути процес спонукання до сумлінної праці, служіння громаді та державі, до повноцінного виконання обов'язку надання громадянам всього спектру послуг. У цьому контексті чималу роль відіграють також і особисті, морально-етичні особливості службовця: його емпатія, добросовісність, відкритість, чесність, патріотизм, відчуття обов'язку, здатність до співпраці, прагнення самовдосконалення тощо.

Як мотиваційно-стимулюючі чинники у публічному секторі, використовується матеріальна, соціальна, політична та адміністративна мотивації. Матеріальна мотивація включає в себе оплату праці, пенсійне забезпечення, розподіл матеріальних благ. Соціальна – базується на морально-етичних принципах особистості, визнаних суспільством цінностях та нормах. Політична – полягає у політичних ідеологіях, які є визначальними для службовця. І, нарешті, адміністративна мотивація реалізується через адміністративну відповідальність службовця шляхом виконання ним наданих повноважень [3].

Головна мета матеріальної мотивації – втримати кваліфікованих працівників на робочих місцях і підвищити ефективність їхньої праці за допомогою грошової винагороди.

Але якою дієвою та сильною не була б система матеріального стимулювання, її недостатньо. Матеріальні інтереси людей є далеко не визначальними спонукальними мотивами, оскільки людину можна мотивувати до успішної праці також через задоволення інших потреб, зокрема соціальних, духовних та психологічно-моральних. Зазвичай йдеться про підвищення зацікавленості працівника у добросовісному виконанні своїх обов'язків, яка однозначно позначиться на підвищенні продуктивності праці загалом [2].

Відповідно до чинного національного законодавства, базовими мотиваційними чинниками публічної служби є: оплата праці, пенсійне забезпечення, соціальні гарантії, правове регулювання робочого часу та відпустки, система пільг тощо. Окрім того, якщо провести аналіз матеріальних мотиваційних стимулів органів публічної влади країн-членів ЄС, то можна зробити висновок, що для західноєвропейських службовців не передбачено пільг, для них достатнім мотивом для ефективного виконання покладених посадою обов'язків є рівень заробітної плати та пенсійного забезпечення, які належним чином покривають всі інші матеріально-побутові потреби службовця [1]. Щодо нематеріальних стимулів – однозначно це є престиж публічної служби та перспектива кар'єрного зростання.

Серед державних службовців України, як зазначає М. Ярмистий [4], пріоритетність мотивів вступу на державну службу є: престиж статусу – 27,4%, стабільність оціального стану – 25,9% і відчуття влади та поваги до себе з боку інших людей – 20,8%. Найменше, що заохочує до діяльності в системі державної служби, – це заробітна плата (12,3%). Також 10% вказали, що вступили на державну службу тому, що не було іншого вибору

Отже, на нашу думку, основними напрямками підвищення мотивації публічних службовців є:

- а) достатнє матеріальне заохочення, яке повинно залежати від результатів роботи;
- б) моральне стимулювання посадових осіб;
- в) створення сприятливих умов для кар'єрного просування посадових осіб.;
- г) підвищення престижу служби в місцевому самоврядуванні.

#### ***Список використаних джерел***

1. Бондар В.Д. Мотивація діяльності органів місцевого самоврядування: поняття та основні теоретичні положення / В.Д. Бондар // Державне управління: удосконалення та розвиток. - №5. – 2012.

2. Гузар Л. Мотиваційні чинники підвищення ефективності діяльності публічних службовців в Україні / Л. Гузар // Ефективність державного управління. - №35. – 2013.

3. Пархоменко-Куцевіл О. Формування, розвиток та модернізація державних посад: концептуально-методологічні засади [Текст] : монографія / О. Пархоменко- Куцевіл. — К. : ФАДА, ЛТД, 2010. — С. 215.

4. Ярмистий М. Мотиваційні аспекти діяльності державних службовців [Електронний ресурс] / М. Ярмистий. — Режим доступу : <http://www.cppk.cv.ua/124.php>.

## **2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Багнюк М.А.,**  
студент ФРКТ,

Науковий керівник: Юхно А.С., к.е.н., доцент кафедри геоінформаційних технологій та космічного моніторингу Землі Національного аерокосмічного університету ім. М.С. Жуковського "Харківський авіаційний інститут", м. Харків

### **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПРИ ПОВОДЖЕННІ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Однією з найактуальніших екологічних проблем органів державної влади та місцевого самоврядування у Харківській області є проблема поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ), які є забруднювачами навколишнього природного середовища та впливають на рівень захворюваності населення.

За статистичними даними щорічно у Харківській області утворюється близько 1,5 млн. м<sup>3</sup> ТПВ, з яких більше 900 тис. м<sup>3</sup> припадає на обласний центр - м. Харків. ТПВ з м. Харкова утилізують на двох полігонах – Дергачівському (58% від загального об'єму відходів) та Роганському (42%) [1].

На території Харківської області діє 30 полігонів ТПВ загальною площею 134,5 га. Централізованими послугами зі збирання та вивезення ТПВ охоплено 65-95% населення, що мешкає в містах обласного підпорядкування, та 40-70% населення районних центрів. Централізований збір та вивезення ТПВ з сільської місцевості практично не здійснюється. Наповненість звалищ по районах Харківської області складає переважно 60-85% [1].

Більшість полігонів ТПВ Харківської області існує вже понад 20 років. З них 12 полігонів ТПВ (у Барвінківському, Вовчанському, Лозівському, Великобурлуцькому, Зачепилівському та ін.) експлуатуються від 30 до 50 років і мають обмежені можливості [1].

Проблема перевантаженості звалищ у районах Харківської області, де показники можливої місткості наближаються до критичної відмітки – 100%, є екологічною небезпекою, що призводить до багатьох негативних наслідків. Ці показники не враховують стихійні сміттєзвалища, кількість яких лише на території Дергачівського району Харківської області досягає 136 із загальним обсягом 216,6 тис. м<sup>3</sup>. З них нараховується лише 6 сховищ організованого складування площею 5,1 га і об'ємом 164,0 тис. м<sup>3</sup> [2].

За даними досліджень, із загального об'єму ТПВ у Харківській області, 59,32% складають харчові та інші органічні відходи, 8,16% - папір та картон, 5,70% - пластмаса, 6,88% - скло, 1,88% - чорні метали, 0,24% - кольорові метали.

Відходи забруднюють такі компоненти геосистем як атмосферне повітря, ґрунти, рослинність, питну воду. Компоненти ТПВ сприяють розвитку різноманітних хвороб: ртуть призводить до ураження нервової системи, свинець – до анемії, хвороб нирок, нервової системи, цинк – до хвороб серця, крові, ракових захворювань, сульфати – до серцево-судинних захворювань.

За офіційними даними онкореєстру встановлено, що за період з 2000 по 2010 рік у Харківській області звичайний показник онкозахворюваності на 100 тис. населення виріс на 27% [3]. З 2000 по 2010 рік кількість онкозахворювань в Дергачівському районі, в якому зосереджена основна кількість сміттєзвалищ, збільшилась на 100% [4]. Ця різниця у швидкості зростання захворюваності показує, що у районах з викидами ТПВ зростає ризик захворювання онкологією.

Органи державної влади та місцевого самоврядування Харківської області пропонують вирішення проблеми поводження з ТПВ шляхом їх переробки. У червні 2016 року у Богодухівському районі Харківської області на місці стихійного звалища було збудовано комплекс з управління ТПВ. Встановлено обладнання, яке дозволяє сортувати сміття і проводити його вторинну переробку. Всі органічні залишки компостують, застосовуючи спеціальні бактерії, що дозволяє перетворювати відходи на добрива. Полігон обладнано автономною системою опалення, що працює на ТПВ. За рік полігон може прийняти й обробити 65 - 70 тис. м<sup>3</sup> ТПВ.

Відповідно до розпорядження Харківської облдержадміністрації №180 від 03 травня 2017 року на території Дергачівської міської ради за межами населених пунктів було виділено три земельні ділянки із земель державної власності загальною площею 53,5049 га у постійне користування комунальному підприємству "Муніципальна компанія поводження з відходами" Харківської міськради для будівництва комплексу з переробки ТПВ з системою збору, утилізації полігонного газу та виробництва електроенергії.

Як висновок, слід зазначити, що проблему органів державної влади та місцевого самоврядування поводження з ТПВ потрібно вирішувати системно і комплексно користуючись передовим досвідом країн ЄС, утворюючи не лише сучасні полігони ТПВ, а й здійснюючи вторинну переробку відходів.

#### ***Список використаних джерел***

1. Офіційний сайт Харківської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kharkivoda.gov.ua>
2. Солоха М.О. Методологія оцінки впливу стихійних звалищ на екологічний стан (на прикладі Дергачівського району Харківської області) / М.О. Солоха, Е.О. Кочанов // Вісн. ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Сер.: Екологія. – 2011. – № 944. Вип. 6. – С. 73-76.
3. Національний канцер-реєстр України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ncru.inf.ua>
4. Состояние проблемы обращения с ТБО в г. Харькове: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-gkh.com.ua/.../ebnotkbnm.tzr.doc>



**Беззубко Л.В.,**  
д.держ.упр, професор кафедри економіки  
Донбаської національної академії будівництва і архітектури,  
м. Краматорськ

## **ВДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ**

Державне управління продовжує постійно розвиватися і вдосконалюватися в умовах подальшого реформування. На ці процеси впливає ряд чинників, які обумовлюють появу нових особливостей, характерних рис у діяльності органів державної влади. Як певну особливість можливо виділити набуття державним управлінням публічно-сервісного характеру діяльності.

Під публічно-сервісною діяльністю розуміється діяльність відповідних державних і недержавних органів щодо забезпечення в ході їхніх взаємостосунків з населенням, конкретними фізичними та юридичними особами умов, за яких останні здатні ефективно реалізовувати й захищати свої права, свободи та законні інтереси [1, с. 269]. Публічно-сервісна діяльність органів державної влади полягає в наданні адміністративних (управлінських) послуг населенню. У цьому процесі велика роль центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП). Загальна їх кількість в 2018 р. в Україні сягає 756, з них 88 працює в об'єднаних територіальних громадах. Вони розрізняються за кількістю наданих послуг (диференціація сягає: від 332 видів послуг у м. Луцьк до 196 у м. Харків) [2].

Слід констатувати, створення (ЦНАП) значно сприяло підвищенню ефективності надання послуг. За змістом діяльності щодо надання адміністративних послуг виділяють їх наступні види: реєстрація; надання дозволу (ліцензії); сертифікація; атестація; верифікація; нострифікація; легалізація; встановлення статусу тощо.

Подальший розвиток адміністративних послуг повинен відбуватися у напрямках:

1) розвиток надання адміністративних послуг в електронній формі. Зараз у ЦНАП було введено електронний документообіг, який дає змогу вести всі журнали в електронному вигляді: вихідних документів, реєстрації договорів найму, довідок, актів і постанов про адміністративні правопорушення, інтернет-заявок тощо. Це буде сприяти поліпшенню якості, збільшення доступності та прозорості надання адміністративних послуг. Це викликає необхідність подальшого вдосконалення Закону України «Про адміністративні послуги» стосовно положень надання адміністративних послуг в електронній формі та встановлення відповідних правових засад;

2) впровадження закордонного досвіду і стандартів надання адміністративних послуг, що обумовлено інтеграцією соціально-економічної системи України до складу європейської системи державного управління.

Європейська економічна комісія ООН розробила рекомендації про впровадження і використання в сфері державного управління міжнародних

стандартів по системах управління якістю ISO 9001: 2000. Цей стандарт слід продовжувати впроваджувати у практику діяльності органів державної влади.

Під стандартами якості адміністративних послуг слід розуміти мінімальні вимоги щодо надання адміністративної послуги, що їх повинен забезпечити адміністративний орган, а також критерії, за допомогою яких можна оцінити, наскільки споживач адміністративної послуги буде задоволений її наданням.

Позитивним слід вважати створення Єдиних вимог (стандарт) до якості обслуговування відвідувачів центрів надання адміністративних послуг. Така збірка правил, вимог та рекомендацій щодо якісного обслуговування відвідувачів ЦНАП була розроблена Міністерством економічного розвитку і торгівлі України спільно із Офісом реформи адміністративних послуг та за підтримки Програми USAID ЛЕВ з урахуванням практичного досвіду впровадження таких стандартів центрами надання адміністративних послуг – членами Всеукраїнської асоціації центрів надання адміністративних послуг [3].

Законодавчо вимоги до якості надання адміністративних послуг закріплено в Законі України «Про адміністративні послуги» – у ст. ст. 4 визначено такі основні принципи надання адміністративних послуг:

- 1) відкритість і прозорість;
- 2) оперативність та своєчасність;
- 3) доступність інформації щодо надання адміністративних послуг;
- 4) раціональна мінімізація кількості документів і процедурних дій, які є необхідними для отримання адміністративних послуг;
- 5) доступність та зручність для суб'єктів звернень

Пропонується при визначенні в якості адміністративних послуг враховувати також наступні критерії: результативність звернення; строковість; оплатність (безоплатність) послуг, наявність обґрунтованої вартості послуг.

Слід зазначити, що для оцінки якості услуг можливо застосовувати наступні заходи:

- 1) експертне опитування;
- 2) анкетування. Анкета для оцінювання діяльності Центру надання адміністративних послуг наводиться у відповідному посібнику [4].
- 3) аудит (внутрішній та зовнішній).

Правовою підставою для надання державних послуг, вимог щодо їх надання, якості та доступності отримання послуг має бути відповідний закон, встановлені відповідно до нього стандарти державних послуг.

#### ***Список використаних джерел***

1. Авер'янов В. Б. Вибрані наукові праці/за заг. ред. Ю. С. Шемшученка, О. Ф. Андрійко. К/: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. - 448 с.
2. Інфографіка щодо центрів надання адміністративних послуг в Україні за I квартал 2018 року/ URL: <http://www.me.gov.ua/Documents>
3. Єдині вимоги (стандарт) до якості обслуговування відвідувачів центрів надання адміністративних послуг.- К., 2017. – 36 с.
4. Бригілевич І. Діяльність ЦНАП та оцінка якості надання адміністративних послуг: посібник. - К., 2017. – 36 с.

**Богашко О.Л.,**

к. е. н., доцент кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом  
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,  
м. Умань

## **ДІАЛОГ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЯК КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОСТІ ТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ**

Сучасна молодь, що переймається процесами державотворення та проблемами громади, звертає увагу на питання взаємодії суспільства та держави, яка, у свою чергу, забезпечується створенням нових форм впливу людей на державно-управлінські процеси й відповідно їх участю в громадсько-політичному житті суспільства.

Громадська роль населення полягає у наданні суспільству особливої динаміки. Цю динаміку спричинюють нові, раціональні форми активності громадян, їх соціально-культурна та політична зрілість, активна позиція лідерів громадської думки, нерівномірність соціально-групової та регіональної структури, диференціація політичного спектра суспільного життя, що лише стимулює активну державотворчу позицію громадян. Зацікавленість громадян державними справами, опікування ними становить основу стійкого демократичного розвитку України та її регіонів.

Важливою справою сучасного громадянського суспільства є налагодження діалогу між державою та громадянином. Передусім йдеться про діалог між громадянами, між гілками влади. У контексті такого діалогу формується сфера взаємної соціальної згоди між людьми, виробляється новий контекст соціальних цінностей, вибудовується нова структура спільних дій суб'єктів суспільно-громадської практики, конкретизується модель їх партнерської взаємодії. Партнерство має стати новою практикою влади, політичних партій та громадських організацій.

Структурним елементом громадської участі в процесах державотворення є громадська ініціатива, що належить різним суспільним групам, сукупна взаємодія яких забезпечує динамічність суспільного розвитку. Слід відзначити, що відсутність громадської ініціативи у громадян є одним із факторів розмивання засад організації демократичної практики творення державної політики. Технологія реалізації громадської ініціативи шляхом здійснення впливу на державну політику відкрила певну свободу дій для громадянина, надавши йому певних гарантій у його праві на відстоювання власної громадянської позиції [1, с. 8].

Громадські починання у сучасному демократичному суспільстві характеризують появу активної життєдіяльності сучасного громадянина, здатного завзято та відкрито відстоювати свої інтереси й права на участь у розбудові держави. Нині принципово важливо відійти від розуміння ролі громадянина як пасивного продукту громадських структур, а вбачати в його діяльності передусім активного суб'єкта творення, легітимації та трансформації

не лише громадських, а й суспільно-політичних структур. Цей суб'єкт завдяки активній громадській позиції та своєму наперед визначеному вибору спростить процес громадсько-політичної організації життя суспільства, відкриє перед ним шляхи для формування нового стереотипу щодо можливості відстоювати власний індивідуальний інтерес. Демократія передбачає через відкрите спілкування у суспільних інституціях контролювати державну владу на різних рівнях та території, що буде гарантом забезпечення їх громадянських прав.

Головними принципами, на яких базується побудова публічної сфери в сучасній Україні, мають стати відкритість та прозорість.

В умовах здійснення системного реформування сфер суспільного життя об'єктивно зросла потреба громадян у значній інформованості про цілі та плани дій влади. У даному контексті вимога прозорості об'єктивно спрямована на створення та підтримку стійких механізмів узгодження інтересів, в межах яких влада та еліти можуть домовитись про довготривалу співдружність на основі взаємного врахування потреб.

Поняття прозорості також пов'язується з комунікацією між владою та суспільством, суспільною думкою. Довіра до влади сьогодні стає багато в чому можливою завдяки новому суспільному, громадському запиту, який орієнтується на відтворення дієздатних владних інститутів. Проте влада не може будувати політику виходячи лише з суспільних очікувань. У даному контексті виникає проблема розуміння суспільством цілей і змісту дій влади та раціоналістичного сприйняття цих дій. Саме в цьому аспекті в суспільній свідомості актуалізується тема прозорості намірів влади [2, с. 4].

Взаємодія органів державної влади з громадськими організаціями є дієвим механізмом, що сприяє прозорості гілок влади. За участі громадських організацій у значній частини населення формується думка про те, що держава не забула про їхні інтереси. Це сприяє ствердженню в громадян почуття патріотизму, солідарності з владою, відповідальності за спільно прийняті рішення та долю суспільства в цілому.

Досягнення нинішнім українським суспільством необхідного рівня самосвідомості надає динамізму процесу формування історичного нового типу особистості та структур громадянського суспільства в Україні. Водночас взаємовідносини особистості й громадянського суспільства є не тільки складною ідейно-політичною проблемою, а й вагомим потенціалом для розв'язання багатьох теоретичних і практичних питань.

За умови широкої участі громадськості в обговоренні проблем, визначенні перспектив розвитку суспільства та шляхів їх вирішення влада зможе розраховувати на підтримку громадян при втіленні в життя її рішень.

#### *Список використаних джерел*

1. Афонін Е. А. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики / Е. А. Афонін, Л. В. Гонюкова, Р. В. Войтович. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 160 с.

2. Богашко О. Л. Завдання адміністративного менеджменту в умовах становлення громадянського суспільства в Україні // Розвиток місцевої громади : проблеми та

**Божко В.М.,**

д.ю.н., доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, м. Полтава

## **ВІЛЬНЕ ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ ЯК ЗАГАЛЬНА КВАЛІФІКАЦІЙНА ВИМОГА ДО ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ**

Чинним Законом України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року №889-VIII у порівнянні з попереднім однойменним Законом України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII було запроваджено цілу низку новел щодо вступу, проходження та припинення відносин державної служби. Одним із таких нововведень вітчизняного законодавця стала вимога щодо вільного володіння державним службовцем державною мовою.

Зокрема, відповідно до ч.1 ст.19 Закону, право на державну службу мають громадяни України, які вільно володіють державною мовою. Згідно із п.5 ч.1 ст.8 Закону, одним із основних обов'язків державного службовця є обов'язкове використання ним державної мови під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускаючи при цьому дискримінації державної мови і протидіючи можливим спробам її дискримінації.

Відповідно до ст.10 Основного Закону України, «державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України». Роз'яснюючи зміст вказаної норми, Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99 (справа про застосування української мови) наголосив: «українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом» (п.1 резолютивної частини вказаного Рішення).

Саме тому у п.2 ч.1 ст.2 чинного Закону України «Про державну службу» вказано, що державна мова – українська мова, якій Конституцією України надано статус мови офіційного спілкування посадових осіб державних органів та органів місцевого самоврядування під час виконання посадових обов'язків, а також мови діловодства і документації цих органів та посадових осіб.

Конкурсант, який бажає обійняти вакантну посаду в органі державної влади, для участі в конкурсі, засвідчуючи вільне володіння державною мовою, має подати конкурсній комісії, з-поміж інших документів, посвідчення атестації щодо вільного володіння державною мовою (п.5 ч.1 ст.25). Служба управління персоналом державного органу, в якому проводиться конкурс, проводить

перевірку документів, поданих кандидатами, на відповідність встановленим законом вимогам та повідомляє кандидата про результати такої перевірки.

Постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 року №301 затверджено «Порядок атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою» (далі – Порядок). Відповідно до п.56 вказаного Порядку, вільне володіння державною мовою оцінюється атестаційною комісією уповноваженого вищого навчального закладу у письмовій та усній формі. Атестація у письмовій формі включає: письмове завдання з використанням технологій тестування; письмовий переказ тексту з фахових питань; атестація в усній формі – ділову розмову за визначеним сценарієм; повідомлення-презентацію на встановлену комісією тему.

Завдання у письмовій та усній формі розробляються відповідно до вимог до рівня мовної компетентності осіб, які претендують на зайняття посади державної служби, та комунікативної компетентності осіб, які претендують на зайняття посади державної служби, відповідно до Стандарту української мови для державних службовців, згідно з яким «вільне володіння державною мовою – застосування мовних знань і комунікативних навичок, які забезпечують уміння і здатність виражати будь-який смисл в усній чи письмовій формі в усіх сферах суспільного життя та діяльності державних органів».

Кожне завдання, виконане конкурсантом, оцінюється конкурсною комісією в нуль, один або два бали. Після цього комісія визначає середній бал як середнє арифметичне суми балів, виставлених індивідуально членами атестаційної комісії. У разі отримання учасником атестації середнього балу 0,5 або нижче, він вважається таким, що не пройшов атестацію.

Окрім атестації щодо вільного володіння державною мовою у письмовій та усній формі, Порядок також передбачає автоматичну видачу посвідчення атестації щодо вільного володіння державною мовою особам, які мають такі документи: 1) документи державного зразка про загальну середню освіту, видані до 2000 року, з оцінкою «5» за вивчення української мови; 2) документи державного зразка про загальну середню освіту, видані після 2000 року, з балом про підсумкову державну атестацію з української мови не менше 10; 3) диплом молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста), бакалавра, магістра з відповідним додатком з оцінкою «відмінно» за вивчення української мови; 4) диплом бакалавра, магістра (спеціаліста) за спеціальностями українська мова та література; українська мова та література і іноземна мова; філологія.

Особа, яка має один із зазначених у цьому пункті документів, може звернутися до уповноваженого вищого навчального закладу із заявою про видачу посвідчення на безоплатній основі. До заяви повинні бути додані копії документа про відповідний рівень освіти та усіх необхідних до нього додатків.

Національне агентство України з питань державної служби 18 травня 2017 року видало роз'яснення №26-р/з «стосовно атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою», у якому вказало, що уповноважений вищий навчальний заклад повинен

забезпечити перевірку достовірності поданих особою документів, що визначені пунктом 56 Порядку, для отримання відповідного посвідчення.

Таким чином, за логікою Кабінету Міністрів України, учасник атестації, який із двох максимально можливих балів набрав більше 0,5 бала – вільно володіє державною мовою? Або особа, яка отримали повну загальну середню освіту понад двадцять років тому з відмінною оцінкою із української мови досі нею вільно володіє? Парадокс мовної ситуації полягає ще й у тому, що звільнити державного службовця через те, що він вільно не володіє державною мовою, а перебуває на державній службі й досі (якщо він туди вступив до 1 травня 2017 року), не можна. Адже підстава для такого звільнення відсутня в чинному Законі. Не можна його також звільнити через встановлення невідповідності займаній посаді, адже в чинному Законі така підстава може бути застосованою лише протягом строку випробування (п.2 ч.1 ст.87 Закону). Сам же випробувальний строк обов'язково встановлюється лише в тому випадку, коли особа призначається на посаду державної служби вперше (ч.2 ст.35 Закону).

Щоправда, відповідно до пункту 10 «Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування», затверджених наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05 серпня 2016 року № 158, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 31 серпня 2016 року за № 1203/29333, державні службовці зобов'язані використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускати дискримінації державної мови. То ж якщо державний службовець вільно не володіє державною мовою, він не зможе її використовувати, виконуючи свої службові обов'язки. А це вже можна кваліфікувати як дисциплінарний проступок, передбачений п.2 ч.2 ст.65 Закону – порушення правил етичної поведінки державних службовців. Однак у такому разі, відповідно до ч.4 ст.66 Закону, суб'єкт призначення або керівник державної служби може лише попередити такого державного службовця про неповну службу відповідність.

**Бойко О.А.,**

учений секретар, Інституту державного управління у сфері цивільного захисту, м. Київ

## **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ**

Стабільному соціальному розвитку суспільства, підвищенню рівня безпеки життєдіяльності населення сприяє функціонування в державі потужної системи цивільного захисту.

В Україні триває подальше реформування національної системи цивільного захисту, вдосконалення державного управління у цій сфері. Значна кількість

питань вирішується в контексті реалізації адміністративної реформи, зокрема із урахуванням змін в територіальній організації влади, удосконалення місцевого самоврядування та децентралізації влади. Уточнюються як на центральному так і на регіональному рівнях розподіл повноважень під час виконання заходів цивільного захисту населення і територій, питання взаємодії функціональних та територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту в умовах виникнення надзвичайних ситуацій тощо.

Повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності визначені в Кодексі цивільного захисту України - єдиному систематизованому законодавчому акті з питань цивільного захисту [2].

Реалізується Стратегія реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Впродовж 2017 - 2020 років виконуються заходи щодо подальшого удосконалення єдиної державної системи цивільного захисту; перегляду діючої системи нагляду і контролю в сфері пожежної та техногенної безпеки, запобігання надзвичайним ситуаціям та профілактики пожеж; впровадження добровільного страхування; значного розширення мережі місцевих пожежних команд у територіальних громадах та залучення добровольців для забезпечення пожежної охорони; покладення на органи місцевого самоврядування повноважень із забезпечення пожежної безпеки населених пунктів і територій [4].

Виконання цих та інших заходів розпочато ще в 2016 році в рамках реалізації пілотних проектів у Вінницькій, Донецькій, Дніпропетровській, Львівській, Полтавській та Тернопільській областях. Насамперед це питання пожежної охорони громади, оповіщення і інформування, евакуації (прийому постраждалого населення з інших територій) або укриття в захисних спорудах тощо. На території зазначених регіонів вже додатково утворено 12 місцевих пожежно-рятувальних підрозділів територіальних громад.

Всього в Україні утворено 1141 місцеву пожежну команду, з яких 208 - в об'єднаних територіальних громадах. Додатково необхідно утворити 1348 місцевих пожежних команд, з яких 299 - безпосередньо у вже створених об'єднаних територіальних громадах.

Заслуговує на увагу та поширення досвід створення Центрів безпеки громад в об'єднаних територіальних громадах Донецької області, де під одним дахом розміщується пожежно-рятувальний підрозділ, пункт дільничного поліцейського та пункт медичної допомоги.

Важливим залишається питання організації навчання населення діям при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій на території громади. Це - формування культури безпеки життєдіяльності населення, його обізнаності у сфері цивільного захисту та готовності до свідомих практичних дій в умовах надзвичайних ситуацій. Важливе місце на цьому напрямку займають навчально-методичні центри сфери цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, які функціонують в усіх регіонах України. Науково-методичне забезпечення їх



діяльності здійснює Інститут державного управління у сфері цивільного захисту, який виконує функції головного навчально-методичного центру сфери цивільного захисту.

Слід відмітити, що питання державного управління у сфері цивільного захисту в контексті реалізації адміністративної реформи досліджувались в наукових працях та статтях С.Андрєєва, О.Бикова [1], М. Болотських, П. Волянського, В. Доманського, В.Костенка [3], В.Михайлова, Є.Романченка, В. Садкового [5], Г. Ситника, А. Терент'євої, О. Труша та інших.

Подальша розбудова сучасної та потужної системи цивільного захисту в Україні, удосконалення державного управління у цій сфері потребують вжиття додаткових організаційних та практичних заходів з розв'язання наявних проблемних питань. Зокрема передбачаються заходи делегування додаткових повноважень у сфері цивільного захисту на територіальний рівень, вдосконалення взаємодії органів місцевого самоврядування та органів державної влади, врегулювання цих та інших питань шляхом внесення змін до чинного законодавства.

#### **Список використаних джерел**

1. Биков О.С. Структурно-функціональні механізми державного управління територіальних підсистем цивільного захисту: Дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02; - Захищена 2015. - К., 2015. - 216 с.
2. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2 жовтня 2012 р. № 5403 - VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
3. Костенко В.О. Реформа місцевого самоврядування - як ефективний механізм для підвищення рівня цивільного захисту територіальних громад / В.О. Костенко // Аспекти публічного управління. - 2014. - № 3 - 4 (5 - 6), берез. - квіт. - С. 119 - 126.
4. Про схвалення Стратегії реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій: розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.01.2017 № 61 - р [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249709478>
5. Садковий В.П. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні: нормативно-правовий аспект : [монографія] / В.П. Садковий, А.В. Ромін, О.О. Островерх, С.М. Домбровська. - Х. : ТОВ "Оберіг", 2013. - 190 с.

**Ваганова Л.В.,**

к.е.н., доцент кафедри економіки та управління  
Хмельницького інституту ПрАТ "МАУП", м. Хмельницький

### **ВПЛИВ СУБВЕНЦІЙ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ М. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

За підсумками фінансово-господарської діяльності у 2017 році комунальними підприємствами м. Хмельницького отримано збитки у сумі 28,6 млн. грн. (у 2016 році отримано збитки – 69,3 млн. грн.). Найбільшу суму збитків отримали МКП "Хмельницьктеплокомуненерго" – 21,7 млн. грн., КП "Південно-Західні тепломережі" - 9,1 млн. грн., МКП "Хмельницькводоканал"

– 0,6 млн. грн., що сумарно становить 31,4 млн. грн. та на 2,8 млн. грн. більше загальної суми збитку по всіх підприємствах.

Від’ємний фінансовий результат зазначених підприємств спричинено невідповідністю тарифів на послуги централізованого опалення та гарячого водопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення фактичним витратам на їх виробництво (рівень відшкодування тарифів за 2017 рік по МКП “Хмельницьктеплокомуненерго” становив 84,4%, по КП “Південно-Західні тепломережі” - 82,1%, по МКП “Хмельницькводоканал” - з водопостачання 96,4%, а з водовідведення 96,0%), які регулюються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, але не своєчасно відшкодовуються з Державного бюджету.

Також значні суми збитків отримали комунальні підприємства МКП по утриманню нежитлових приміщень - 0,7 млн. грн. (за рахунок нарахованої амортизації на нежитлові приміщення, які знаходяться у статутному капіталі підприємства) та УМК “Будівельник” - 0,965 млн. грн.

З позитивним результатом спрацювало 25 підприємств, якими отримано прибутків на загальну суму 4,9 млн. гривень, найбільші - МКП ринок “Ранковий” – 1,9 млн. грн., КП “Технагляд” - 1,5 млн. грн., Міська комунальна аптека “Віола” – 0,3 млн. грн.

Показники фінансового результату в межах затверджених фінансових планів виконали 26 комунальних підприємств, 6 підприємств отримали результат гірший, ніж було передбачено фінансовими планами.

Загальний обсяг доходів комунальних підприємств у 2017 році склав 1172,6 млн. грн. (при планових 1097,2 млн. грн.), тобто виконання склало 106,9%. За підсумками року доведені плани по доходах виконали 26 комунальних підприємств, не вдалось досягнути запланованого рівня 6 підприємствам.

Доходи комунальних підприємств міста у 2017 році у порівнянні з доходами попереднього року збільшились на 34,1% або на 297,9 млн. грн., в т. ч.: інші доходи збільшились в 2,3 рази або на 83,6 млн. грн.

Загальні витрати комунальних підприємств міста у 2017 році склали 1201,2 млн. грн., що на 27,2% більше, ніж у попередньому році.

Обсяг дебіторської заборгованості комунальних підприємств у порівнянні з початком 2017 року збільшився в 1,2 рази (на 23,9 млн. грн.) і станом на 01.01.2018 р. склав 179,959 млн. гривень. Найбільша питома вага в загальному обсязі дебіторської заборгованості (95,6% або 171,998 млн. грн.) припадає на підприємства, які надають житлово-комунальні послуги.

Кредиторська заборгованість комунальних підприємств станом на 01.01.2018 р. склала 274,5 млн. грн., що 59,2 млн. грн. більше, ніж на початок 2017 року (215,3 млн. грн.). В загальному обсязі заборгованості найбільша частка (73,6%) припадає на заборгованість підприємств тепло- та водопостачання за природний газ та електроенергію, яка станом на 1 січня 2018 року становила 202,1 млн. грн. (у т. ч. за газ – 198,7 млн. грн., за електроенергію – 3,4 млн. грн.).

Власний капітал комунальних підприємств у порівнянні з 2016 роком збільшився на 4,8% (на 130,2 млн. грн.) і станом на 1 січня 2018 року склав 2 870,2 млн. грн. [1].

Отже, результати фінансово-господарської діяльності підприємств, що належать до комунальної власності територіальної громади м. Хмельницького, вказують на суттєву залежність субвенції, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для погашення різниці між фактичною вартістю теплової енергії, послуг з централізованого опалення, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та водовідведення, постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню та/або іншим підприємствам теплопостачання, централізованого питного водопостачання та водовідведення, які надають населенню такі послуги, та тарифами, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи органами місцевого самоврядування (далі - різниця між фактичною вартістю та тарифом), за рахунок джерел, зазначених у статті 31 Закону України “Про Державний бюджет України на 2017 рік”, та джерел наповнення спеціального фонду державного бюджету, визначених пунктами 13 і 14 статті 11 Закону України “Про Державний бюджет України на 2017 рік”, згідно з розподілом, наведеним у додатку 1 (Постанова КМУ від 18.05.2017 р. № 332):

(тис. гривень)

Найменування місцевого бюджету	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам		
	усього	у тому числі	
		із спеціального фонду державного бюджету	із загального фонду державного бюджету
Обласний бюджет:			
Хмельницької області	135 973	95 181	40 792
Усього	3 200 000	2 100 000	1 100 000

Отже, пимом вага середньої компенсації у вигляді субвенції по Хмельницькій області (з урахуванням комунальних підприємств м. Хмельницького) за 2017 рік становила незначних 4,249%.

Головним розпорядником субвенції та відповідальним виконавцем бюджетної програми є Мінрегіон. Перерахування субвенції здійснюється на суму різниці між фактичною вартістю та тарифом, що утворилася до 1 січня 2016 р. і не погашена на дату укладення договору про організацію взаєморозрахунків [2].

Враховуючи значний вплив субвенції з Державного бюджету на результати діяльності комунальних підприємств м. Хмельницького, їх засновинку важливо удосконалити Порядок розрахунків, обліку та відшкодування різниці в тарифах комунальним підприємствам міської ради-виробникам житлово-комунальних послуг у випадку невідповідності фактичної вартості послуг тарифам для населення. Внаслідок чого міська рада, на підставі затверджених розрахунків в межах бюджету протягом поточного фінансового року та до затвердження нового бюджету, зможе проводити відшкодування втрат, що пов'язані з дією

цін/тарифів на житлово-комунальні послуги для населення, нижчих від розміру економічно обґрунтованих фактичних витрат на їх виробництво.

#### **Список використаних джерел**

1. Рішення виконавчого комітету Хмельницької міської ради від 26.04.2018 № 287 “Про підведення підсумків фінансово-господарської діяльності підприємств, що належать до комунальної власності територіальної громади м. Хмельницького” [Електронний ресурс]/ - Режим доступу: <https://khm.gov.ua/uk/content/vid-26042018-no-287-pro-pidvedennya-pidsumkiv-finansovo-gospodarskoji-diyalnosti>

2. Постанова КМУ від 18.05.2017 р. № 332 “Про затвердження Порядку та умов надання у 2017 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення різниці між фактичною вартістю теплової енергії, послуг з централізованого опалення, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та водовідведення, постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню та/або іншим підприємствам теплопостачання, централізованого питного водопостачання та водовідведення, які надають населенню такі послуги, та тарифами, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи місцевого самоврядування” [Електронний ресурс]/ - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/332-2017-p>

**Василенко О.П.,**

к. с-г. н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м. Умань

### **ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ГРОМАДИ З ВЛАДОЮ**

Комунікації відіграють величезну роль як у житті будь-якої людини, так і в діяльності держави, так як вони притаманні роботі всіх суспільних інститутів.

Це обумовлено тим, що комунікативна підсистема є найважливішою складовою державного управління. Вона являє собою складну систему, що складається із сукупності інформації, інформаційних потоків, які є засобом забезпечення узгодженості в управлінні; сукупності зв'язків, взаємин в системі державного управління та управлінських відносин і простору, в якому відбувається процес формування і функціонування органів влади, що характеризується з погляду реальних зв'язків і взаємодій.

Позиції деяких авторів, показують що комунікація як процес є двостороннім обміном інформацією між органами влади і громадськістю за допомогою засобів зв'язку і комунікативних технологій.

Комунікація передбачає не менше двох суб'єктів, які тимчасово або постійно взаємодіють. Взаємодія влади з цільовою аудиторією – це безперервний обмін інформацією, який здійснюється завдяки наявності комунікативного ланцюга.

На думку більшості сучасних дослідників, ефективність системи державного управління залежить від оптимізації комунікативної взаємодії органів державної влади, громадськості та самоврядних структур (інститутів місцевого самоврядування). Це стає можливим завдяки побудові не лише ефективної комунікативної політики, а й єдиного комунікативного простору,

що реалізується на основі принципу партнерства, реалізація якого передбачає цілковиту довіру зі сторони громадськості до органів державної влади. Звітуючи перед суспільством, органи влади повинні нести відповідальність за свої дії та прийняті рішення. Така форма взаємодії є однією із дієвих форм колективного управління, що у свою чергу забезпечує зміцнення демократії, адже нові форми комунікації держави і суспільства створюють передумови розвитку інститутів та організацій громадянського суспільства, сприяють демократизації [2].

Постанова № 996 визначає порядок проведення консультацій з громадськістю, які, згідно із останньою редакцією постанови, можуть здійснюватися у безпосередній та опосередкованій формах. Безпосередньою формою консультацій органів державної влади з громадськістю є публічне громадське обговорення (громадські слухання, форуми, «круглі столи», конференції, збори, зустрічі з громадськістю, засідання громадських рад, Інтернет та відеоконференції) та електронні консультації, які здійснюються через офіційний вебсайт органів виконавчої влади або через урядовий вебсайт «Громадянське суспільство і влада». Опосередкованою формою консультацій органів державної влади з громадськістю є вивчення громадської думки, яке реалізується через соціологічні дослідження, спостереження, телефонні «гарячі лінії», опрацювання та узагальнення пропозицій та зауважень громадян, моніторинг друкованих та електронних ЗМІ [1].

У постанові № 996 було регламентовано вимоги щодо складу громадських рад, (не більше одного делегата від кожного об'єднання та не більше 35 осіб загалом), визначено критерії відбору представників інституту громадянського суспільства, строк повноважень громадської ради (2 роки) та умови дострокового припинення їх діяльності. Можна стверджувати, що ці поправки були спрямовані на подолання законодавчих прогалин, які містилися у попередній редакції постанови але, тим не менше, досі залишаються окремі неврегульовані питання [3].

Зокрема, у відповідності до вимог Постанови № 996 у редакції 2015 року до складу громадської ради при центральному органі виконавчої влади можуть обиратися лише ті представники інституту громадянського суспільства, професійна діяльність яких пов'язана з діяльністю відповідного органу виконавчої влади, що підтверджується установчими документами та конкретними результатами діяльності даного інституту. Такі зміни спрямовані на підвищення рівня професійності громадських рад, але, якщо глянути прискіпливіше, стосуються профілю діяльності та результатів інституту громадянського суспільства в цілому, а не його конкретного делегата.

#### *Список використаних джерел*

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 234 Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976 і від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/234-2015-п
2. Бажинова О. А. Механізми комунікації влади та громадськості в умовах глобалізації /

О. А. Бажинова, О. Г. Кучабський // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук пр. – Х. : Вид-во ХарРІНАДУ «ДокНаукДержУпр», 2012. – № 4 (12). – С. 196–201.

3. Рудовська С.І. Громадські ради нового формату: організаційно-правові зміни діяльності [Електронний ре§ сурс] / С.І. Рудовська // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – Вип. № 9. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=894>

**Васильєва Н.В.,**

д.держ.упр., доц., професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом НАДУ при Президентіві України, м. Київ

## **ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОСТІ**

В умовах розвитку громадянського суспільства становлення фінансово незалежного місцевого самоврядування безпосередньо залежить від формування сталого механізму забезпечення власними фінансовими ресурсами, які мають бути отримані переважно за рахунок надходжень місцевих податків і зборів. Останні призначені стимулювати підприємницьку активність, розвиток місцевого господарства, сприяти ефективному використанню природних ресурсів місцевого значення тощо [1, с. 74]. У розвинутих країнах основу місцевих бюджетів становлять податок на майно (Великобританія, Канада, Нідерланди, Португалія, США), розмір ставок якого залежить від статусу і ринкової вартості майна; податок на прибуток (країни Північної Європи й Японія), який мотивує місцеві органи влади створювати комфортні умови для здійснення підприємницької діяльності, а також змішані джерела (країни Південної Європи). Податковим кодексом України податок на майно, який складається з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плати за землю та транспортного податку, віднесено до місцевих податків і зборів.

Зростання концентрації власності та майнового розшарування суспільства, підвищення доходів від майна й підприємницької діяльності орієнтують фахівців у сфері оподаткування на пошук більш досконалих механізмів перерозподілу суспільного продукту. У світовій практиці існує два різновиди об'єктів нерухомості: земельні ділянки та розташовані на них будинки і споруди. Серед принципів, покладених в основу рекомендацій Світового банку й Організації економічного співробітництва та розвитку, наданих країнам з перехідною економікою, виділені наступні: об'єктом оподаткування є земельна ділянка та розташовані на ній будівлі і споруди; база оподаткування розраховується на основі кадастрової або оціночної вартості; при визначенні вартості нерухомого майна використовується метод масової оцінки. Додатково на державному рівні можуть прийматися уніфіковані правила оцінки нерухомості із застосуванням єдиних підходів і методів на всій території країни. Для визначення бази оподаткування застосовуються: оціночна вартість землі і будівель (Греція, Данія, Норвегія), розрахунковий розмір орендної плати (Франція), кадастрова оцінка нерухомості (Іспанія, Мексика), площа першого поверху будівлі (Польща, Словенія, Чехія) [2, с. 36-37; 4, с. 2].

Шведська система оподаткування є однією з найбільш ретельно розроблених і складних в Європі. З 1991 р. об'єкти нерухомості розділені на житлові й виробничі. Податок розраховується за оціночною вартістю об'єкта нерухомості. У Федеративній Республіці Німеччина земельний податок сплачується щоквартально. Базою для його нарахування є оціночна вартість за вирахуванням неоподаткованого мінімуму для фізичної особи – 70 000 євро, пенсіонерів та інвалідів – 30 000 євро. Розрахунок здійснюється за різними видами і категоріями: забудовані або незабудовані земельні ділянки, одно- або багатоквартирна забудова, стан земельної ділянки і рельєф, наявність старих та аварійних будівель тощо. У США нерухомість розділена на: інвестиційну; для ведення торгівлі й бізнесу; проживання; продажу клієнтам. Оподатковується вартість придбання об'єкту нерухомості, до якої спільно відносять земельну ділянку та розміщені на ній будівлі та споруди. Щорічна базова податкова ставка становить 1 % від вартості придбання та сплачується залежно від місцевого законодавства одно- або дворазово рівними частками платежу [3].

У Великобританії податок на житлове майно розраховується з оцінки ринкової вартості будинку (в Англії та Шотландії – станом на 01.04.1991 р., в Уельсі – на 01.04.2003 р.). Новобудова оцінюється таким же чином. Кожний орган місцевого самоврядування залежно від визначених меж вартості майна (8 категорій) встановлює ставку податку. Далі визначаються коефіцієнти в натуральному й відсотковому відношенні, на підставі чого розраховується середній розмір податку. Земельний податок стягується з вартості земельної ділянки. Землі сільськогосподарського призначення не підлягають оподаткуванню. Податок на продаж майна стягується коли вартість укладання угоди, об'єктом якої є будівлі, споруди, обладнання, земельні ділянки на території Сполученого Королівства перевищує встановлені законом межі. Податкова база розраховується у відсотковому відношенні від конкретного розміру угоди, цільового призначення нерухомості та інших факторів (напр., укладання декількох договорів по одному об'єкту). На законодавчому рівні встановлюються пільги і підстави для звільнення від сплати податку на продаж майна, що відповідає визначеним критеріям [4, с. 6].

Таким чином, практики західних країн свідчать про те, що їх системи оподаткування формувалися під впливом різноманітних економічних, політичних і соціальних умов. Тому вони відрізняються одна від одної за видами й структурою податків, ставками, способами стягування, фіскальними повноваженнями органів влади різних рівнів, масштабами та кількістю надаваних пільг, низкою інших важливих ознак.

#### *Список використаних джерел*

1. Волохова І. С. Місцеве оподаткування: реалізація загальних принципів / І. В. Волохова // Економіка України. – 2014. - № 12 (637). – С. 74-86.
2. Кавыршина В. А. Формирование местных бюджетов: зарубежный опыт и украинские реалии / В. А. Кавыршина // Економіка та право. – 2015. - № 3(42). – С. 32-38.
3. Куприянов В. А. Анализ зарубежного опыта налогообложения объектов недвижимости / В. А. Куприянов [Электронный ресурс] // Молодёжь и наука : сб. матер. VIII Всерос. науч.-тех. конф. студентов, аспирантов и мол. учёных, посвященной 155-летию со

дня рoдження К.Э. Циолковського. – Красноярськ : Сибирський федеральний ун-т, 2012. – Режим доступа : <http://elib.sfu-kras.ru/handle/2311/8103>

4. Прокудина Н. В. Налог на недвижимість в Європе и Росии / Н. В. Прокудина // Механізація будівництва. – 2010. - № 9. – С. 2 10.

**Вуйченко М.А.,**

д.е.н., професор кафедри технологій та організації туризму і готельно-ресторанної справи Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини, м. Умань

## **РОЛЬ АУТСОРСИНГОВИХ КОНТАКТ-ЦЕНТРІВ У РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ**

На сучасному етапі більшість підприємств сфери туризму знаходяться в пошуку взаємного й дієвого контакту з діючими та потенційними клієнтами адже. прибутковість діяльності туристичної фірми знаходиться у прямій залежності від рівня лояльності споживачів туристичних послуг .

Для визначення лояльності споживачів використовують інтегровані системи зворотного зв'язку зі споживачами — Customer Feedback (CF). Системи CF використовують різні методи збирання інформації про рівень лояльності клієнтів та якості надаваних послуг і забезпечують підприємству головну конкурентну перевагу — здатність до оперативної адаптації, змін на споживчому ринку як на макро-, так і на мікрорівні. Для збирання інформації про рівень лояльності клієнтів використовують опитування, скарги, відгуки покупців, фокус-групи, картки гостя, зовнішній бенчмаркінг, внутрішню документацію бізнес-процесів підприємства, Mystery Shopping, Mystery Calls тощо.

Найефективнішим засобом підтримки взаємозв'язку між покупцем та продавцем туристичних послуг на сучасному етапі виступають кол-центри. За формою організації вони поділяються на три категорії:

- аутсорсинговий кол-центр (це модель надання послуг з обробки звернень у форматі оренди робочого часу оператора, найманих робочих місць, оренда обладнання),
- Корпоративний кол-центр (це підрозділ компанії, який виконує роботу з клієнтами, партнерами, співробітниками з використанням електронних каналів зв'язку),
- Кол-центр за вимогою (це спосіб організації корпоративного кол-центру, за якого немає необхідності купувати обладнання і забезпечувати багатоканальні телефонні лінії).

У сучасних туристичних підприємствах найпопулярнішим є аутсорсинговий кол-центр, переваги і недоліки роботи якого визначено схематично на рис.1.





Рис. 1. Переваги та недоліки застосування аутсорсингових контакт центрів у сфері туризм

Можливі два варіанти організації кол-центру: 1) в межах структури компанії (мінімальні ризики, але більша вартість); 2) передача даної функції на аутсорсинговий кол-центр (збільшення ризиків та зниження собівартості).

На сучасному етапі все більше підприємств сфери туризму обирають роботу, спрямовану на підтримку та моніторинг лояльних клієнтів, вважають однією з пріоритетних, оскільки рентабельність лояльних споживачів зростає з часом, а утримання «старого» клієнта є менш витратним, ніж пошук нового.

В умовах стрімкого розвитку економіки, роль кол-центрів все більше посилюється, оскільки компанії усвідомлюють, що конкуренту перевагу серед великої кількості фірм, що виробляють ідентичні товари чи надають однакові послуги, можна здобути не лише покращуючи/змінюючи якість товару, дизайн, упаковку тощо, а й забезпечуючи належне обслуговування, даючи споживачеві зрозуміти, що він для компанії є важливим та необхідним, враховуючи думку та побажання споживача.

Саме тому сфери застосування кол-центрів постійно розширюються, збільшуючи спектр послуг, що можуть ними надаватись.

#### Список використаних джерел

1. Бичківський Р. Управління якістю : [навч. посіб] / Р. Бичківський. - Львів: ДУ "Львівська політехніка", 2005. -327 с.

2. Лилик І. Мегатренди суспільного розвитку і маркетинг / І. Лилик // Економічний часопис – XXI. – 2008. – № 9-10. – С. 12-15.

3. Решетняк О. Сучасні методи управління підприємством сфери послуг : [навч. посіб] / Олена Решетняк. – Х. : Фактор, 2008. – 544 с.

**Газарян С.В.,**

д. держ. упр., професор, професор кафедри  
регіонального розвитку та місцевого самоврядування  
Харківського регіонального інституту державного управління  
Національної академії державного управління  
При Президентіві України, м. Харків

## **ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФОРМАТ НОВОЇ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ**

Як зазначено у Стратегії сталого розвитку “Україна – 2020”, метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні [3]. Відтак, особливого значення набуває питання встановлення нових правових та організаційних засад служби в органах місцевого самоврядування як професійної та політично неупередженої діяльності на благо держави і громади.

У зв'язку з цим, підготовлено Проект Закону України “Про службу в органах місцевого самоврядування” (нова редакція) (далі – проект Закону), положення якого зумовили дискусії науковців-експертів з питань децентралізації влади, практиків місцевого самоврядування та громадськості. Пропонуємо долучитися до відкритого процесу обговорення законопроекту.

Беручи до уваги те, що метою України є досягнення більшого єднання з Європейським Союзом, то доцільно вказаний проект Закону України порівняти з ідеалами та принципами європейської публічної служби, які є спільним надбанням побудови та функціонування аналогічної служби держав-членів ЄС. Так, значний вплив на законодавство і практику публічної служби в країнах ЄС справило схвалення 6 вересня 2001 р. Європейським Парламентом резолюції про затвердження Європейського кодексу належної адміністративної поведінки [5], а ухвалення 22 травня 2004 р. Радою ЄС нового Статуту цивільної служби призвело до зміни внутрішньої структури цього публічно-правового інституту, зокрема, замість раніше діючих чотирьох категорій (А, В, С, D) засновуються дві основні функціональні групи – адміністраторів (AD) і асистентів (AST). Відповідно змінюються порядок зарахування на службу та умови кар'єрного росту – це відбувається виключно на основі конкурсу. Вирішального значення набуває при оцінці діяльності службовця не його стаж, а, перш за все, результатами його роботи. Таким чином, на зміну системі вислуги років прийшла система заслуг. Права і обов'язки, а також соціальний статус службовця, його матеріальний добробут, пільги і привілеї значною, якщо не

вирішальною, мірою залежать від того, до якої саме функціональної групи належить службовець.

У 2012 р. Омбудсменом ЄС було ініційовано проект Публічних принципів обслуговування для цивільної служби Європейського Союзу (Public service principals for the EU civil service), які безпосередньо чи опосередковано включені до чинних документів у сфері публічної служби, зокрема таких, як Положення про персонал, Європейський кодекс належної адміністративної поведінки тощо. Ці п'ять принципів публічної (цивільної) служби ЄС, а саме: 1) введення в дію Європейського Союзу та його громадян; 2) надійність; 3) об'єктивність; 4) повага до інших; 5) прозорість, є квінтесенцією етичних норм, які застосовуються до публічних службовців, і в той же час, також являються фундаментальним елементом офіційної культури, правила якої повинні дотримуватися адміністрації. Загалом, їх рекомендовано розглядати, перш за все, як точку відліку при формулюванні положень національних законодавств у сфері публічної служби [1].

Розвиток законодавства про службу в органах місцевого самоврядування України демонструє врахування (можливо з певними змістовними нюансами) головних європейських новел в організаційно-правовому плані в рамках публічної служби. Зокрема, у проекті Закону в редакції від 06.06.2017 р. [2]: встановлено нові категорії посад службовців місцевого самоврядування (I, II та III), які фактично поділяють персонал самоврядних органів також на дві функціональні групи – керівників і працівників, які виконують функції з обслуговування (стаття 4); зайняття вакантних посад передбачено шляхом конкурсу, за виключенням виборних посад (розділ III); оцінювання результатів службової діяльності проводиться на підставі показників результативності, ефективності та якості (стаття 37), що має продемонструвати рівень професійної компетентності службовця, його відданість ідеалам і цінностям місцевого самоврядування.

З огляду на ключові принципи європейської публічної служби, очевидним є і посилення питання захищеності службовців місцевого самоврядування від звільнення під час змін політичного керівництва, наприклад, це проголошено в новому принципі “стабільності – призначення службовців місцевого самоврядування безстроково, крім випадків, визначених законом, незалежність персонального складу службовців місцевого самоврядування від зміни керівників органів місцевого самоврядування” [2].

Проте, призначення службовця місцевого самоврядування на невизначений термін може слугувати поширенню консерватизму, бюрократизму, косності та інших негативних явищ. Адже, за загальними правилами умови стабільності вимагають, як мінімум, дворічного перебування на посаді. Однак, перебування на одній посаді більше п'яти років породжує негативні наслідки, такі як рутинність, відсутність схильності до інновацій, недостатня ініціативність. У зв'язку з цим, головний акцент має робитися на безперервності підвищення рівня професійної компетентності та мобільності кадрів. Забезпечити виконання цього завдання повинна новостворена служба

персоналу в органі місцевого самоврядування з урахуванням методичної допомоги з боку центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби. Корисним було б долучення до цього процесу різних допоміжних та консультативних структур, асоціацій у сфері публічної служби.

Отже, в умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом побудова, функціонування та особливості еволюції служби в органах місцевого самоврядування України мають бути нерозривно пов'язані з формуванням і діяльністю європейської публічної служби, що є надзвичайно складною і розгалуженою системою з жорсткими правилами підбору й оновлення кадрів та достатньо ефективними механізмами функціонування. Це сприятиме ефективному та швидкому розв'язанню таких проблем реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, як “зниження рівня професіоналізму посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема внаслідок низької конкурентоспроможності органів місцевого самоврядування на ринку праці, зниження рівня престижності посад, що призводить до низької ефективності управлінських рішень; корпоратизація органів місцевого самоврядування, закритість і непрозорість їх діяльності, високий рівень корупції, що призводить до зниження ефективності використання ресурсів, погіршення інвестиційної привабливості територій, зростання соціальної напруги” та інших [4].

#### ***Список використаних джерел***

1. Европейский омбудсмен. Правила гражданской службы, применимые к гражданской службе ЕС [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.ombudsman.europa.eu/pl/resources/publicserviceprinciples.faces;jsessionid=DA7F8554E4C6761D204A6B5DB58B3981>
2. Про службу в органах місцевого самоврядування [Електронний ресурс]: проект Закону України від 06.06.2017 р.. – Режим доступу : [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=54569](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54569)
3. Про Стратегію сталого розвитку “Україна - 2020” [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 12. січня 2015 р. № 5/2015. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
5. The European Code of Good Administrative Behaviour [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ombudsman.europa.eu/en/resources/code.faces>

**Ганущак В.В.,**  
студентка факультету економіки та менеджменту  
Науковий керівник: Кужда Т.І., к.е.н., доцент кафедри менеджменту  
Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя,  
м. Тернопіль

## **ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

Надмірна централізація системи державного управління, що була обґрунтованою в умовах здійснення радикальної трансформації суспільної системи країни, а також слугувала стримуванням загрози регіонального сепаратизму на початкових етапах Незалежності України, необхідність адаптації вітчизняної законодавчої бази та управлінських практик до відповідних стандартів Ради Європи, членом якої є Україна – це проблеми публічної адміністрації, на розв'язання яких перш за все має бути спрямована, публічна реформа.

На сьогодні децентралізована держава з місцевою та регіональною автономією стала панівною формою західноєвропейської державної організації. Управління суспільними справами в такій державі здійснює «публічна адміністрація», яка охоплює всю структуру владних органів, включаючи органи законодавчої, виконавчої, судової влади, місцеве самоврядування, органи нагляду та контролю тощо[1, с.111].

Дуалізм правового статусу державної адміністрації обумовлюється не лише її місцем у системі органів публічної влади та механізмом взаємодії з іншими суб'єктами конституційно – правових, адміністративно – правових відносин, але й обсягом та порядком набуття повноважень. У межах, визначених Конституцією України та Законом «Про місцеві державні адміністрації», місцева державна адміністрація здійснює виконавчу владу на підвідомчій території відповідної адміністративно - територіальної одиниці.

Для того, щоб вирішити існуючі проблеми функціонування районних державних адміністрацій необхідно здійснити наступні заходи: розмежувати політичні та адміністративні функції в системі виконавчої влади; відмежувати політичні посади від сфери публічної цивільної служби та встановлення правових механізмів захисту цивільних службовців від незаконних політичних впливів; децентралізація публічних функцій та ресурсів; запровадити повноцінне місцеве самоврядування на рівні району; спрямувати діяльність публічних інституцій, насамперед, на надання публічних послуг; впровадити нові організаційні форми та стандарти якості послуг; удосконалити механізми правового захисту громадян у відносинах з органами публічної адміністрації; посилити функцію контролю парламенту, місцевих рад, а також державного фінансового контролю; розвинути систему адміністративного судочинства; залучити громадськість до участі в управлінні публічними справами та контролю за функціонуванням публічної адміністрації.

Важливими складовими реформи публічної адміністрації є формування інституту адміністративної відповідальності і вдосконалення досудових механізмів оскарження рішень, дій та бездіяльності органів публічної адміністрації, які повинні ґрунтуватися на загальних принципах та правилах адміністративної процедури [2]. Але для початку необхідно затвердити саму концепцію реформи публічної адміністрації, підготувати програму реформ та відповідних заходів щодо її реалізації, передбачивши відповідний для цього часовий, організаційний і фінансовий ресурси, пам'ятаючи, звичайно, при цьому про існуючі на її проведення обмеження та загрози.

До чинників, які забезпечують успіх реформи публічної адміністрації належить також громадянське суспільство або його активна розбудова. Іншими словами, у першу чергу повинне бути соціальне замовлення на низку змін, які стосуються обсягу повноважень органів публічної адміністрації та способу їх реалізації [3]. На сьогоднішній день в Україні такого замовлення немає. Перехідний тип політичної культури від авторитарно-підданського до демократичного робить неможливим широку ініціативу реформ знизу з серйозною соціальною підтримкою та готовністю громадянами перебрати частину державних повноважень та відповідальності.

#### *Список використаних джерел*

1. Бабич, О. Реформування системи місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування: сьогодення та перспективи [Текст] / О. Бабич // Часопис Київського університету права – 2009 – № 2 – С. 110-116.

2. Реалізація стратегії реформування інститутів державної влади в Україні [Електронний ресурс].–Режим доступу до матеріалів: [www.admpl.gov.ua/politics/data/upload/.../main/ua/.../dinf\\_6.doc](http://www.admpl.gov.ua/politics/data/upload/.../main/ua/.../dinf_6.doc).

3. Розвиток публічної адміністрації в Україні на основі європейського адміністративного простору [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: [www.adm-pl.gov.ua/politics/data/upload/.../d\\_inf\\_01\\_2007.doc](http://www.adm-pl.gov.ua/politics/data/upload/.../d_inf_01_2007.doc).

**Горбань В.Б.,**

к.е.н., Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH,  
м. Київ

## **ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ПРОЕКТІВ У ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

Медицина галузь в Україні є багаторівневою функціональною керованою системою. Організаційна структура сфери охорони здоров'я України складається з трьох основних рівнів: національного, регіонального та місцевого. Технічний стан більшості будівель медичних закладів є незадовільним [1, с. 585 – 588]. Незважаючи на це, на національному рівні відсутня будь-яка стратегія їх модернізації. Відповідно до діючого законодавства, відповідальність за утримання більшості будівель медичних закладів (понад 90%) покладена на місцеві органи влади. Ця ситуація залишатиметься незмінною і після реалізації реформи охорони здоров'я [2].

З причин незавершеності медичної реформи та слабкої фінансової спроможності переважної частини муніципалітетів, на сьогодні в Україні реалізовано лише незначну кількість проектів з підвищення енергоефективності будівель медичних закладів. Слід зауважити, що такі проекти в більшості випадків впроваджувалися на умовах спільного фінансування коштами міських бюджетів та міжнародних фінансових і донорських організацій.

Реалізація реформи бюджетних відносин протягом останніх трьох років сприяла певному покращанню фінансової спроможності місцевих громад. Разом з цим, наявних коштів все ж не вистачає для комплексного впровадження енергоефективних заходів. Це потребує залучення муніципалітетами додаткових коштів з доступних джерел зовнішніх фінансових ресурсів, таких як державний бюджет, міжнародні фінансові та донорські організації та/або приватні інвестори. Водночас, в умовах сьогодення залучення коштів з зазначених джерел є доволі проблематичним для більшості муніципалітетів. Це передусім обумовлено невеликим загальним обсягом доступних фінансових ресурсів у порівнянні з інвестиційним попитом в секторі енергоефективності громадських будівель, а також обов'язковими рамковими умовами їх отримання.

Проте доступність фінансових ресурсів міжнародних фінансових і донорських організацій для місцевих органів влади в перспективі може бути покращена завдяки завершенню адміністративно-територіальної та медичної реформ. Зокрема, на рівні об'єднаних територіальних громад та госпітальних округів з'явиться можливість розробляти великомасштабні енергоефективні проекти для декількох медичних закладів, що підвищить привабливість їх фінансування.

Поряд з вищезазначеним, окрім обмеженості у залученні додаткових фінансових ресурсів, енергоефективні проекти в медичних закладах стримуються з причини впливу низки факторів (законодавчих, організаційно-інституціональних, технічних та регуляторних), які обумовлені наступним:

- недосконалим законодавством, що визначає вимоги до бюджетного процесу та публічних закупівель в рамках реалізації енергоефективних проектів, а також застарілими державними будівельними нормами в частині вимог щодо реконструкції будівель медичних закладів;

- низькою вмотивованістю муніципальних посадовців до раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів;

- відсутністю в значній частині міст та об'єднаних територіальних громад підготовлених спеціалістів, які здатні провести передпроектні роботи та якісно підготувати проектні заявки для отримання підтримки від державного бюджету, міжнародних фінансових та донорських організацій;

- недостатньою розвиненістю ринку енергетичних та технічних послуг, внаслідок чого обмежена можливість проведення якісних енергетичних аудитів та розробки проектної документації для проектів підвищення енергоефективності будівель медичних закладів;

- недосконалими регуляторними процедурами в частині проведення

державної будівельної експертизи проектної документації та отримання дозволів на проведення будівельних робіт.

Таким чином, підходи до вирішення проблеми забезпечення муніципалітетів доступними фінансовими ресурсами для впровадження енергоефективних проектів в медичних закладах мають носити системний характер та передбачати низку заходів щодо:

- актуалізації питань необхідності підвищення енергоефективності медичних закладів та покладення завдань щодо їх розв'язання на один з центральних органів виконавчої влади;

- розробки та впровадження державної програми з підвищення енергоефективності медичних закладів, яка має передбачати механізми цільового фінансування проектів із залученням коштів місцевих та державного бюджетів, а також міжнародних фінансових інституцій;

- вдосконалення законодавства з метою усунення бар'єрів, що перешкоджають залученню коштів та реалізації енергоефективних проектів в медичних закладах.

Впровадження зазначених рекомендацій забезпечить комплексне видозмінення процесів реалізації енергозберігаючих проектів у закладах охорони здоров'я та сприятиме підвищенню рівня їх енергоефективності.

#### *Список використаних джерел*

1. Проблеми сталого розвитку суспільства: погляд очима різних поколінь: [монографія] / За заг. ред. О.Ю. Березіної, Ю.В. Ткаченко ; Національна мережа ВНЗ-партнерів спільного Проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»; Черкаський державний технологічний університет. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2016. – 706 с.

2. Реформа системи охорони здоров'я: Урядовий портал. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>.

**Горбик В.М.,**

к.держ.упр., Генеральний директор Державного підприємства  
«Спеціалізоване лісогосподарське підприємство «Київоблагроліс»,  
м. Київ

## **АСПЕКТИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНІВ**

В період розвитку ринкових відносин, зростання економічного потенціалу України, все більш значущою ролі міжнародних відносин, особливо актуальними стають проблеми сталого економіко-екологічного розвитку як країни в цілому, так і її регіонів, де безпосередньо, і часто гостро, стоять проблеми державного управління природно-економічним потенціалом. Для їх успішного практичного вирішення необхідно розширення і збагачення використовуваних засобів державного регулювання на основі розробки і впровадження нових елементів та інструментарію, в тому числі природоохоронного регулювання [1,с. 54].



Серед інституційних інструментів еколого-інноваційної діяльності в умовах сталого розвитку важливе місце займає екологічна експертиза. Зокрема, профільне законодавство ставить за мету запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів [2].

Цілі екологічної експертизи в управлінні природно-економічним потенціалом передбачають визначення відповідності або невідповідності сформованої структури використання території потенційним природними можливостями, а також розробка рекомендацій щодо збереження екологічної рівноваги. Екологічна експертиза не повинна залишати поза увагою жодного проекту перетворення природи (введення нових господарських об'єктів, освоєння земельних, водних, лісових та інших природних ресурсів). Реалізація будь-якого проекту повинна виключати можливість прояву процесів антропогенної деградації в конкретному регіоні і в країні в цілому. Одна з головних функцій при проведенні експертизи - складання проекту екологічного прогнозу на найближчу і віддалену перспективу. Це може бути зроблено у формі науково обгрунтованих висновків, картографічних і математичних моделей, інших матеріалів, що характеризують можливий режим використання господарських систем регіону за визначеними планами його соціально-економічного розвитку.

Регіон як територіально-локалізоване утворення в тій чи іншій мірі є збалансованою системою життєзабезпечення суспільних формацій, в якій економічні, екологічні, соціальні та інші інтереси економічних суб'єктів припускають досягнення між ними ресурсного компромісу за напрямом сталого розвитку. При цьому конвертовані компромісні рішення в механізмі державного управління природно-економічним потенціалом регіону повинні представляти собою комплекс заходів з підтримки еколого-економічних умов з заданими властивостями, при яких дотримувалися б два основних синергетичних принципи, що формують внутрішньосистемний процес динамічної рівноваги, а саме принцип збалансованого розвитку та принцип стійкого стану. Безсумнівно, соціально-економічний розвиток регіонів, що базується на цих принципах, має перетворитися на довгострокову політику держави, при якій екологічна проблематика впритул зімкнеться з економічною і соціальною.

З урахуванням специфіки сучасної соціально-економічної ситуації в Україні досить актуальні дослідження екологізації в механізмі державного управління природно-економічним потенціалом регіону в перехідний для країни період. Тому вкрай важливо провести наукові дослідження з визначення оптимальних темпів реформування, за вибором пріоритетів соціально-економічного розвитку та ін.

Першим кроком на шляху використання відкритих наукою законів є формування політики раціонального природокористування - процес творчої

розробки проекту діяльності, який покаже, за яким напрямом і як діяти громадським силам, щоб реалізувати закономірні тенденції, досягти найбільш ефективних практичних результатів.

Відсутність комплексних науково обґрунтованих нормативів та методичних рекомендацій щодо проведення експертизи, обмеженість інформації, недостатня забезпеченість необхідними матеріалами для екологічної оцінки території створюють великі труднощі при проведенні екологічних експертиз.

Ще одним недоліком механізму екологічної експертизи є те, що принципи положення про участь громадськості виявляються недостатньо певними і не уточнені в підзаконних документах. В результаті цей елемент екологічної оцінки опускається взагалі або організовується неадекватним чином. Найбільш характерна ситуація, коли громадськість залучається до обговорення після прийняття основних рішень.

І, крім того, слід зазначити, що в силу сформованої економічної ситуації в Україні значна частина проектів має на увазі реконструкцію існуючих підприємств, реалізацію діяльності на майданчиках вже діючих підприємств. Це не скасовує вимог, пов'язаних з узгодженнями, обґрунтуванням та ін., оскільки вони поширюються також на розширення, реконструкцію, технічне переозброєння підприємств. Однак низка елементів описаної схеми узгодження і екологічної експертизи інвестиційних проектів прив'язані до процесу виділення земельної ділянки, який може не проводитися в такій ситуації, що в багатьох випадках спрощує екологічну оцінку і не дає реального уявлення про результати передбачуваного впливу на навколишнє середовище.

#### *Список використаних джерел*

1. Дерій С. Екологія / С. Дерій, В. Люха. — К. : Фітосоціоцентр, 1998. — 196 с.
2. Про оцінку впливу на довкілля / Закон України від 23 травня 2017 року № 2059-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 29, ст.315

**Гриб В.І.,**

канд. філос. наук, доц. кафедри правових наук та філософії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

### **ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ**

Значення інформації в сучасному суспільстві важко переоцінити. В даний час інформатизація суспільства проходить досить стрімко, а в сфері публічного управління помітно збільшується потік найрізноманітнішої інформації, вдосконалюються засоби і способи її передачі, обробки та зберігання. Процеси інформатизації, які відбуваються в державі і суспільстві, безпосереднім чином зачіпають і сферу державного управління та стосуються виконавчо-розпорядчої

діяльності державних службовців. Міжнародний досвід показує, що забезпечення гарантованого вільного доступу громадян до державної служби, у тому числі до службово-правової інформації, є одне із найважливіших завдань сучасних держав [3; 4].

Ключовими із зовнішніх викликів розвитку службової діяльності управлінських кадрів є: посилення у світовому масштабі конкурентної боротьби за висококваліфіковану робочу силу та інвестиції, що привносять в проекти нові знання, технології і компетенції, тобто за чинники, які визначають конкурентну спроможність інноваційних систем управління. В умовах низької ефективності інноваційної системи в Україні це означає збільшення відтоку конкурентоздатних кадрів, технологій, ідей і капіталу, а також інших викликів, з якими стикається не лише наша країна, але і людство в цілому [2; 3].

Вказані виклики диктують необхідність випереджаючого розвитку окремих специфічних напрямів наукових досліджень та інформаційно-технологічних розробок, правову модернізацію службової діяльності управлінських кадрів. Головною проблемою на сьогоднішньому етапі є низький попит на інновації у сфері державного управління, а також неефективна діяльність його органів та службовців. Ні регіональний, ані державний сектор наукових досліджень не виявляють достатньої зацікавленості щодо впровадження інновацій, необхідних для поліпшення якості службової діяльності управлінських кадрів. Рівень інноваційної активності на жаль поступається країнам-лідерам в цій сфері.

Усі ці тенденції потребують коригування політики у сфері інновацій, зміщення акцентів, що проводилися до теперішнього часу, з нарощування загальних об'ємів підтримки по всіх складових національної інноваційної системи на вирішення критичних проблем для інноваційного розвитку державної і муніципальної служби.

Цілеспрямована робота з розвитку компетенцій у сфері досліджень і розробок, а також мотивацій до інновацій у вітчизняних освітніх установах розпочата лише останніми роками. Проте домінування найменш передових типів інноваційної поведінки, разом із запозиченням готових технологій, характеризує нашу інноваційну систему як орієнтовану на імітаційний характер, а не на створення радикальних нововведень і нових технологій [5].

Як відомо у громадянському суспільстві є лише формальна рівність, яка в свою чергу, знаходить себе в номінальній, фактичній нерівності людей. Йдеться не про природну нерівність людей, а про нерівність закладену в рівності формального права, що фіксує формалізм стосунків, який є по суті насильством над вільною суб'єктивністю. Людина змушена обмежувати свою вільну суб'єктивність формальним, а не дійсним, інформаційно та інноваційно насиченим відношенням до іншої людини. І вже одне те, що свобода суб'єктивності в громадянському суспільстві має бути освячена і захищена державою та її законодавством говорить про те, що ця свобода в інформаційно-правовому розумінні стосовно службових стосунків ще не досягла своєї справжньої тотальності. Тому моральність, інформованість, інноваційність в

суспільстві виявляють себе світові в правовій формі, хоча і в усвідомлюваній, але переважно вимушеній необхідності, з якою потрібно примиритись, бо інакше особливість особи не досягне своєї мети. Іншими словами, на інноваційному та інформаційному етапі розвитку громадянського суспільства моральність і право необхідно виступають ще у формі «держави нужди і розсудку. Звичка до морального, як друга природа явно лежить за межами справжнього суспільства» [1, с.205].

Адміністративно-правове регулювання службових стосунків покликане сприяти їх інтеграції в гуманітарний світовий простір, розвитку в нашій країні інформаційного суспільства через забезпечення комунікаційної сфери, доступу до культури, науки, залучення до політики, скорочення дистанції між країнами і континентами, вирішуючи проблеми правового і духовного розвитку. В цьому контексті адміністративно-правова феноменологія інноваційно-службових стосунків повинна протистояти пропаганді насильства, ксенофобії, сили взагалі як засобів розв'язання світових проблем. Мінімізація цих ризиків – мета діалогу між службами, службовцями держави і громадянами.

#### **Список використаних джерел:**

1. Гегель Г.В.Ф. Философия права / Г.В.Ф.Гегель. – М.: Мысль, 1990. – 524 с.
2. Іжа М. М. Трансформація публічного управління в умовах соціально-політичної модернізації України / М. М. Іжа, А. С. Крупник // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. — Вип. 4 (52). — Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2012. — С. 3-7.
3. Куйбіда В. С. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах: зб. / В. С. Куйбіда, В. В. Толкованов. — К. : ТОВ “Полігр. Центр “Крамар”, 2010. — 258 с.
4. Шугуров М.В. Инновационное развитие в современном мире: природа и контуры диспропорций // Политика и Общество. – 2012. - №8. – С.37-52
5. Чернова А.В. Инновации в системе управления. // Философия и культура.- 2012.-№ 5.-С. 91-95.

**Гринчук Р.І.,**

студент магістратури факультету управління та економіки  
Науковий керівник: Захаркевич Н.П., к.е.н., доцент кафедри менеджменту,  
фінансів, банківської справи та страхування  
Хмельницького університету управління та права, м. Хмельницький

## **МОТИВАЦІЯ В МІСЦЕВИХ ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ**

На сучасному етапі державотворення в Україні, коли все гостріше відчувається необхідність підготовки нової генерації висококваліфікованих державних службовців, спроможних ефективно і в найкоротші строки реалізувати в країні реформи, значно підвищується роль менеджменту людських ресурсів в органах виконавчої влади. Адже нові кадри потребують нових підходів до їхнього управління. Людина може володіти видатними професійними знаннями та навичками, але не використовувати їх на практиці, тому що не має внутрішньої або зовнішньої мотивації. У цьому контексті

питання мотивації праці в органах виконавчої влади набуває особливого значення.

Метою тез є систематизація теоретичних знань про систему мотивації в місцевих органах виконавчої влади.

Виконавча влада – це самостійна гілка державної влади, головне функціональне призначення якої полягає у виконанні законів і яка урівноважена з іншими гілками влади засобами парламентського, президентського та судового контролю [1, с. 24].

До місцевих органів виконавчої влади належать насамперед державні адміністрації. Державна адміністрація покликана захищати права і законні інтереси громадян та держави, забезпечувати комплексний соціально-економічний розвиток території та реалізацію державної політики у визначених законодавством сферах управління. Місцеві державні адміністрації є підзвітними та підконтрольованими радам у частині повноважень, що делеговані їм відповідними районними чи обласними радами [1, с.131].

Термін «мотивація праці» розуміється як сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, що спонукають людину до діяльності, надають цій діяльності спрямованості на досягнення як особистих цілей, так і цілей організації [2, с. 12].

На думку О. Нечосіної, мотивація – це динамічний процес формування мотиву. Вона дає розуміння мотиваторів у державному управлінні. Мотиватор, за словами автора, – це формування суб'єктом аргументів мотивації через використання знань внутрішніх потреб, мотивів, ідеалів, установок, цінностей та інших особливостей суб'єкта.

Використання мотивації праці в місцевих органах виконавчої влади відіграє велику роль. Адже на даний час помітною є велика плинність висококваліфікованих кадрів, процвітання корупції, відсутність професіоналізму і ініціативності, що призводить до зниження ефективності діяльності органів виконавчої влади. Ці проблеми виникають внаслідок неналежної мотивації праці.

Дослідник С. Занюк стверджує, що «процесуально–змістовна мотивація – це є обумовленість поведінки факторами, які не зв'язані з впливом середовища і фізіологічними потребами організму» і що «процесуально – змістовна мотивована поведінка здійснюється заради себе і не може бути засобом досягнення зовнішньої цілі» [3, с. 119].

Потреби працівників не є постійними. Вони сформовані відповідно з їх розвитком та професійним зростанням, цінностями в суспільстві та стимулюванні професійного зросту, що необхідно враховувати при мотивації праці та стимулюванні професійного розвитку.

Система мотивації в органах виконавчої влади потребує вміння, наполегливості і розуміння людської природи, а також вимагає здібностей керівника до спонукання виконавців максимальних зусиль задля досягнення високих результатів праці. Загалом, підвищення професійної компетенції та кар'єрного зросту в місцевих органах виконавчої влади за допомогою мотивації

відіграють велику роль, стимулюють до ініціативної та сумлінної праці державних службовців, що в свою чергу, призводить до покращення суспільних відносин в країні загалом.

Отже, зважаючи на низький рівень мотивації праці в місцевих органах виконавчої влади, в Україні дедалі більше стає актуальним питання розробки системи матеріальних та моральних чинників, що змогли б активізувати максимальну роботу працівників. Поєднання матеріальних та моральних стимулів та правильне співвідношення форм матеріального та морального заохочення є необхідною умовою їх ефективності для формування у працівників правильного відношення до їх праці. Головну роль у цьому процесі відіграє саме керівник. Його основне завдання полягає в забезпеченні стимулювання праці з точки зору психологічних особливостей кожної людини, виявленні у своїх працівників внутрішніх спонукань до трудової діяльності. Для забезпечення ефективної системи мотивації праці керівнику місцевих органів виконавчої влади варто було б використати елементи зарубіжних систем мотивування праці.

#### **Список використаних джерел**

1. Про питання управління державною службою в Україні [Електронний ресурс] : указ Президента України від 18 липня 2011 р. № 769/2011. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/13815.html>. – Назва з екрану.
2. Захарченко, В. Ю. Організаційно-правові засади реформування системи державної служби в Україні [Текст] : автореф. дис. канд. наук з держ. упр. : 25. 00. 03 / Дніпропетровський регіональний ін-т держ. управління Національної академії держ. управління при Президенті України. – Д. , 2013. – 20с.
3. Пахомова, Т. Мотивація персоналу в системі державної служби [Текст] / Т. Пахомова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. / редкол. С. М. Серьогін (голов. ред. ) [та ін. ]. – Д. : Вид-во ДРІДУ НАДУ, 2016. – Вип. 3 (25). – С. 209-213

**Дубінченко Ю.М.,**  
молодший науковий співробітник Науково-дослідного центру  
Військового інституту Київського національного університету  
імені Тараса Шевченка, Київ

### **ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІНСЬКИХ СТИЛІСТИК І МАСШТАБІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ**

В сучасних реаліях глобального світу державне управління в національних межах втратило монополію на істину, ініціативу, модерування перспективи, а головне — на право бути незамінним в суспільному житті спроможних громадян і самодостатніх громад населених пунктів.

Індустріальна епоха жорстких (детермінованих) залежностей від урядування прямої дії завершилася в розумінні послідовностей домінування (не в плані етапу). Адже сьогодні ми живемо в одномоментних вимірах різних епох, які присутні в реаліях управлінських стилістик, оскільки варіативність

життя збільшується, розширюється і поглиблюється не лише в масштабах глобальних кордонів, але й у вимірах представлення в нашому житті цивілізації та її глобальних форматів існування.

Відчутним для державного управління залишається питання про мікрорівні управління та макrorівні відповідальностей, а головне — бачення тенденцій у сегментах життя. Очевидним вже є те, що галузева стилістика державного і місцевого управління докорінно зменшилася як в масштабах, так і в номенклатурах можливостей і потреб суспільства. [1]

Звідси змінюється докорінно система управлінських методів, стандартів, алгоритмів, які переживають часи якісної модернізації управлінської стилістики, оскільки поступово відходять у минуле монопольні ніші виключного ієрархічно-ексклюзивного характеру. Бо навіть на кейсах протиборства із глобальним агресором – путінським режимом Кремля — в Україні в 2013-2018 роках чітко видно, що поділ безпекового сектору на зовнішню і внутрішню безпеку зникає через масові процеси глобалізації за всіма напрямками життєдіяльності людського виміру в планетарних масштабах цивілізаційних можливостей.

Сьогоднішня Україна після геостратегічного факту Майданів Свободи (2004) та Гідності (2014) і сучасного часу цивілізаційної імплементації цінностей Героїв Небесної Сотні вказує на системну проблему державного урядування, яка фактично залишається майже незмінним, тобто минулим. В Україні офіційно визнавалося два типи управління – центральне та місцеве, що було даністю від історичних державностей Російської імперії і СРСР. Сучасні трансформаційні процеси поєднання цих векторів слід було б починати із тотального визнання державного урядування як публічного, що, на жаль, навіть в назвах відповідних законів не зафіксовано остаточно.

Окремою проблемою сучасності в управлінні стоїть тема цифрової інфраструктури держави як інфраструктури геопозиційно-онлайнного життя всіх ланок — до найменшого хутора — розширення можливостей громадянина і індивідуума.

Однак для цього, тобто ефективного функціонування публічного управління в середовищах життя, необхідно не лише максимально якісно провести децентралізацію (з деконцентрацією повноважень і можливостей), а й масштабно реформувати конституційно-правовий статус та засади діяльності органів місцевого самоврядування і державної виконавчої влади на місцях. Звісно, це ще одна кардинальна реформа у державі, яка наразі залишається поза увагою можновладців або може стати предметом для політичних торгів напередодні чергових виборів. [2]

#### ***Список використаних джерел***

1. [Тарасенко Т.М. “Поняття політичної відповідальності в контексті наукових досліджень із місцевого самоврядування”. Теорія та практика державного управління № 3(58), 2017. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-3/doc/3/02.pdf>]
2. [Тютюнник Іван. “Проблеми реформування публічного управління на регіональному

**Дяченко М.І.,**

к.с.-г. н. доцент кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

## **СУТЬ РЕФОРМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Сучасні проблеми реформування місцевого самоврядування мають багатоаспектний характер: історичний, економічний, теоретико-концептуальний, конституційний, адміністративно-правовий, адміністративно-територіальний.

Реальні контури нової моделі місцевого самоврядування окреслилися із закріпленням цього інституту в Конституції 1996 року, прийняттям у 1997-му базового Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» ратифікацією Європейської хартії місцевого самоврядування. Деякі пішли хвилі очікування сподівань реформування та розчарування й відступу від нього. Ці хвилі засвідчили, що політикум не має стратегічного бачення розвитку країни, трансформації системи публічної влади взагалом, місцевого самоврядування зокрема; політичної волі та бажання здійснювати не ефемерну, асправжню реформу [1].

Однією з причин невдачі реформи адміністративно-територіального устрою стала її концептуальна невизначеність. Започаткування проведення адміністративно-територіальної реформи, як основи нової системи місцевої влади успішними не були, і в не останню чергу тому, що на загальнодержавному рівні не відбулося затвердження концептуальних засад реформи публічної адміністрації, які б мали політичну підтримку основних суб'єктів політичного життя України.

Залишились поза увагою влади такі концептуально - правові документи, як проект Національної стратегії реформування місцевих органів виконавчої влади та системи місцевого самоврядування, проект Програми реформування місцевого самоврядування.

Проблеми реформування останніх років свідчать, що перед Україною стоїть невідкладне стратегічне завдання. На сьогодні є напрацювання, які є серйозною основою для його реалізації. Проаналізовано найактуальніші проблеми розвитку місцевого самоврядування, які потребують розв'язання, попри кризовий стан економіки і всієї інституціонально-політичної системи. Цим проблемам присвячено низку видань, які здійснили Фонд сприяння місцевому самоврядуванню України та інші структури, що займаються дослідженням проблем місцевого та регіонального розвитку [2].

Оскільки Україна обрала Європейський шлях розвитку, також і в питаннях адміністративної реформи, реформи місцевого самоврядування, логічно було б виходити з принципу єдності системи публічної адміністрації в процесі



здійснення реформування та його, зокрема, законодавчого забезпечення. Проте ця теза не знаходить відображення у згаданому плані заходів реалізації реформи місцевого самоврядування. В ньому традиційно пропонують удосконалити проекти законів про адміністративно-територіальний устрій, нову редакцію законів про місцеве самоврядування, про місцеві державні адміністрації тощо. Тобто, на відміну від Концепції реформи місцевого самоврядування, не впроваджено системний підхід щодо інструментів і механізмів реалізації реформи, комплексного бачення елементів реформування та учасників цього процесу [3]. Адже до них належать не лише органи місцевого самоврядування, а й насамперед мешканці громад, населення адміністративно-територіальних одиниць, місцеві органи виконавчої влади, неурядові організації, підприємницькі структури, які функціонують у сфері місцевого врядування та становлять його каркас, є складовими елементами системи врядування. Лише з врахуванням цих складових, вироблення єдиних «правил гри» для них можливо дійти до того, що в Європі називають «good governance» - добрим, належним врядуванням. Тому, для науково обґрунтованого, системного реформування місцевого самоврядування необхідно:

- розробити, узгодити з основними політичними силами та затвердити на відповідному законодавчому рівні ( президентському, урядовому чи парламентському) комплексну програму (план, дорожню карту) реформування з визначенням першочергових, середньострокових і перспективних завдань, а у такий спосіб сформувати політичну волю до реформ;

- внести необхідні зміни до Конституції України в частині вдосконалення засад територіальної організації влади, адміністративно-територіального устрою, місцевого самоврядування, з врахуванням автономії місцевого самоврядування, з врахуванням автономії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності, визначенням його територіальної основи.

При цьому доцільно передбачити розроблення окремої програми законодавчого забезпечення реформування системи місцевого самоврядування та вдосконалення територіальної організації влади.

Отже процес реформування системи місцевого самоврядування в Україні характеризується:

- відсутністю комплексного бачення і політичної волі реформування;
- непослідовністю дій владних структур ( Парламенту, Уряду) щодо його здійснення;

- відсутністю системних механізмів його впровадження і забезпечення, передусім фінансових, фіскальних, кадрових, інформаційних тощо.

#### ***Список використаних джерел***

1. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи / за заг.ред. Н.Р. Нижник, Н.Т.Гончарук. – К.: Моноліт.2009. – 383 с.
2. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні : Кол. Монографія / В.О. Антоненко, М.О. Баймарантоа, О.В. Баталова – К. : Атіка, 2007. – 864 с.

3. Про схвалення концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р.№ 333 р. [Електронний ресурс] <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

**Залеський О.М.,**  
студент 11м – пб групи, факультету менеджменту  
Науковий керівник: Коваленко Г.О., к.с.-г.н., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

## **ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Об'єкту управління властива певна сукупність інформації, пов'язана з цим об'єктом. Дану сукупність інформації називають інформаційною системою об'єкту. Для виконання основних функцій система інформаційного забезпечення повинна враховувати неоднорідність процесу прийняття управлінських рішень та специфіку роботи посадових осіб усіх категорій на різних етапах процесу управління [1].

Існує декілька підходів до проектування інформаційних систем: календарний підхід, підхід, за основу якого взятий процес керування вимогами, підхід, заснований на процесі розробки документації, підхід, в основі якого лежить система керування якістю, архітектурний підхід. Продуктивним визнається «архітектурний підхід» [2].

Деякі фахівці уявляють архітектуру інформаційно-аналітичної системи як концепцію, що визначає модель, структуру, виконувані функції й взаємозв'язок компонентів інформаційної системи, яку можна представити у вигляді сукупності декількох типів архітектур: бізнес архітектура (Business architecture); ІТ-архітектура (Information Technology architecture); архітектура даних (Data architecture); програмна архітектура (Software architecture); технічна архітектура (Hardware architecture) [3].

Архітектуру інформаційно-аналітичної системи можна визначити як композицію організації та забезпечення функціонування елементів системи інформаційно-аналітичної діяльності, зв'язаних між собою та зовнішнім середовищем за допомогою певних правил. Інформаційно-аналітичну систему державного управління слід визначити як сукупність архітектур, що на основі інформаційно-комунікаційних технологій використовує комплекс методів збору та обробки інформації з зовнішніх та внутрішніх джерел, для забезпечення органу влади вичерпною інформацією, необхідною для прийняття та реалізації державноуправлінських рішень і надання адміністративних послуг.

Формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення в кожному органі державної влади передбачає необхідність: 1) налагодження різноманітних інформаційних потоків в межах органів державної влади різних рівнів, так і ззовні, які в цілому утворюють інформаційні системи органів

державної влади різного функціонального призначення; 2) організації документообігу; систем класифікації і кодування інформації, зберігання інформаційних масивів (файлів), що зберігаються на машинних носіях; 3) організації роботи зі збирання, реєстрації, передавання, захисту, оцінки інформаційних потоків та інформації, що надходять до органів державної влади; 4) проведення аналітичної роботи.

Архітектура інформаційно-аналітичної системи описує функціонування державного управління з двох позицій: позиції логічних термінів (взаємодія адміністративних процесів та адміністративних правил, необхідна інформація, структура та потоки інформації, місця розташування робочих місць користувачів, баз даних та знань); технічних термінів (апаратні засоби, мережі, програмне забезпечення, комунікація, захист та безпека, використовувані стандарти даних). Відповідно в основі інформаційно-аналітичної системи державного управління, як і будь-якої інформаційно-аналітичної системи лежить дві платформи: платформа адміністративних процесів (сукупність процесів, які здійснюються органом влади в ході реалізації ним власних державноуправлінських і адміністративних функцій, а також надання відповідних послуг) та інформаційна платформа (сукупність адекватних задачам органу влади інформаційно-комунікаційних технологій, які під силу реалізувати самому органу влади, і способи, за допомогою яких ці технології можуть бути використані для здійснення адміністративних задач).

Важливою закономірністю розвитку інформаційно-аналітичної системи державного управління є її інституціоналізація, яка означає перетворення інформаційно-аналітичної діяльності органів державної влади на поширений і впливовий вид соціально-економічної діяльності. При цьому вона все більше спирається на цінності, що формуються в суспільстві, норми і стандарти. Інституціоналізація аналітики виявляється в появі чіткого контуру завдань та проблем, що неможливо вирішити без застосування аналітики. Це: прийняття управлінських рішень в умовах інформаційної невизначеності, забезпечення різних аспектів національної безпеки, дотримання екологічних балансів, забезпечення стійкого економічного розвитку, сприяння економічному і соціальному зростанню. З іншого боку, інституціоналізація інформаційно-аналітичної діяльності обумовлює відокремлення інформаційно-аналітичної системи окремих органів влади, перетворення спеціальних областей державноуправлінської аналітики на «закриті» або непрозорі осередки. Цьому сприяє і різноманіття підходів до створення і розвитку інформаційно-аналітичної системи окремих органів влади.

Таким чином, з'являється потреба в удосконаленні механізму інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління в напрямку вироблення єдиної методологічної бази побудови інформаційно-аналітичної системи, забезпечення єдності підходів до їх змістового наповнення та інтеграції.

### *Список використаних джерел*

1. Фурман Р. Ф. Інформаційне забезпечення органів державної влади: проблеми та шляхи їх подолання / Р. Ф. Фурман // Університетські наукові записки. - 2009. - № 1. - С. 357-361.
2. Архітектура інформаційних систем [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://elearning.sumdu.edu.ua>.
3. Меджибовська Н. С. Формування системи інформаційного забезпечення підвищення ефективності управління підприємством / Н. С. Меджибовська // Економіка: реалії часу. - 2013. - № 4. - С. 26-30.

**Івженко І.Б.,**

аспірант кафедри регіонального управління,  
місцевого самоврядування та управління містом  
Національної академії державного управління при Президентові України

## **КОНСОЛІДАЦІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ВОЛОНТЕРСЬКИХ РУХІВ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМ**

Модернізація вітчизняної системи органів публічного управління в соціальній сфері на основі європейських стандартів є стратегічними завданнями сучасної державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства. Як зазначає вітчизняний науковець Усаченко Л.М., “наявність налагоджених ефективно діючих каналів взаємодії є запорукою якісної державної політики, спрямованої на потреби населення, її підконтрольності суспільству, відповідності стратегічним національним інтересам” [3].

Глобальна тенденція до децентралізації, регіоналізації і муніципалізації соціальної політики знайшла своє відображення і в розвитку місцевого самоврядування. В Україні роль органів місцевого самоврядування у вирішенні соціальних проблем значно зростає, що обумовлено цілою низкою факторів. По-перше, масштаби країни визначають необхідність адаптації соціального захисту до різноманітності місцевих умов. По-друге, власне у віданні органів місцевого самоврядування містяться питання утримання і розвитку соціальної сфери, до яких у тому ж числі відносять організацію, утримання і розвиток установ освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення; соціальну підтримку і сприяння зайнятості населення.

Практично всі органи місцевого самоврядування здійснюють місцеві програми соціальної підтримки населення, додатково до виплат пільг і допомоги, передбачених законодавством - від разової допомоги в грошовій і натуральній формі до створення комплексних центрів соціального обслуговування. Нарешті, саме з місцевими органами влади багато в чому пов'язані очікування населення у сфері соціального захисту. Так, в умовах проведення реформи децентралізації, одним з важливих документів, що окреслив та визначив напрями виконання власних (самоврядних) повноважень у сфері соціального захисту населення, є наказ Міністерства соціальної політики України від 19.01.2016 № 26 “Про затвердження Методичних

рекомендацій щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення" [2].

Безумовно, сучасний стан розвитку місцевого самоврядування потребує значної уваги до пошуку оптимальних шляхів надання соціальної допомоги та послуг на місцевому рівні. Потреба у таких змінах обґрунтовується тим, що на сучасному етапі державотворення, розвитку громадянського суспільства, децентралізації публічного управління в Україні суттєво підвищується роль та впливовість громадських об'єднань, які беруть активну участь у вирішенні суспільно важливих питань на місцевому рівні. Громадські об'єднання можуть добровільно приймати на себе обов'язки щодо виконання соціально значущих завдань, виконання та надання яких перебуває у сфері компетенції органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Громадські об'єднання сьогодні мають переорієнтуватися із задоволення потреб власних членів на партисипативне управління та вирішення потреб громад. Тому діяльність громадських об'єднань, зокрема волонтерського руху, у взаємодії з органами місцевого самоврядування нині є важливим фактором покращення якості життя громадян, надання їм адекватних, пристосованих до їх потреб та до потреб місцевої ситуації, послуг.

Волонтерська діяльність має значний потенціал та величезне значення для розвитку територіальної громади і є однією з ефективних форм розвитку громадянського суспільства. «Якщо розглядати систему таких рухів як інноваційне середовище», зазначає вітчизняний науковець В.С. Колтун [1], «то варто вже сьогодні відобразити у регіональних та місцевих програмах соціально-економічного та культурного розвитку територій, серед інших заходів, спрямованих на підтримку громадянського суспільства, також і інституційну, організаційну, освітню, тощо підтримку для створення громадських рухів. Це дозволить з одного боку, вдало використати “надлишок” соціальної емоційної напруги, перевести її в позитивне русло, та сформувати нетрадиційний інноваційний ресурс для майбутнього розвитку”.

Таким чином, на сучасному етапі проведення адміністративної реформи, модернізації процесів управління в соціальній сфері, залучення потужного ресурсу, яким виступає волонтерський рух до реалізації соціальної роботи на місцевому рівні слугуватиме опорою та партнером органам місцевого самоврядування в підвищенні якості надання соціальних послуг жителям територіальних громад, а також сприятиме консолідації зусиль органів публічного управління та громадського суспільства у процесі розв'язання нагальних місцевих проблем соціального розвитку.

#### *Список використаних джерел*

1. Колтун В.С. Перспективи розвитку територіальних систем в контексті новітніх викликів/В.С.Колтун, О.М.Коваль// Державна служба та публічна політика:проблеми і перспективи розвитку: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ.конф.за міжнар.участю (Київ, 27 трав.2016 р.) / за ред. А.П.Савкова, М.М.Білинської. С.В. Загороднюка. - Київ : НАДУ, 2016. - 440 с.

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту

населення [Електронний ресурс] : наказ М-ва соц. політики України від 19.01.2016 р. № 26. – Режим доступу: [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/FN017508.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN017508.html). – Дата звернення: 02.03.2018. – Назва з екрана.

3. Усаченко Л.М. Основні аспекти, форми та напрями взаємодії органів державної влади з неурядовими організаціями / Л.М. Усаченко // Державне будівництво.—2008.--№1.- С. 1-15

**Ігнатенко О.С.,**  
д.т.н., професор, професор кафедри регіонального управління,  
місцевого самоврядування та управління містом  
**Шаповал С.П.,**  
слухач Національної академії державного управління  
при Президентіві України, м. Київ

## **РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА У ПРОЦЕСІ РОЗБУДОВИ СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДЕРЖАВИ**

Економічні та суспільні зміни, що відбулися з поступовим переходом суспільства із індустріального до постіндустріального періоду, призвели до зміни функції або припинення діяльності багатьох містоутворюючих підприємств.

Розміщення таких підприємств, особливо промислових, на цінних територіях міста ускладнює функціонування міста, його окремих зон та створює екологічний, архітектурно-композиційний та естетичний дисбаланс, що має знаходитись у полі зору органів місцевого самоврядування (ОМС). У містах сьогодні бракує територій для розвитку нових функцій (сфери обслуговування, офісних, ділових тощо), особливо на ділянках, наближених до міських магістралей і районів активного житлового будівництва [1, с.34].

У містах країн Європи, починаючи з середини ХХ ст. розгорнулася широка реструктуризація ОМС недіючих промислових територій і їхнє включення в структуру міста як повноцінно функціонуючих елементів. Аналогічна проблема сьогодні постає в індустріальних містах України, де в пострадянські часи значна кількість великих підприємств із незавершеними виробничими циклами повністю або частково припинила виробництво. Деякі об'єкти виробничої інфраструктури позбавлені можливості повноцінно функціонувати і розвиватися або підлягають винесенню за межі міста згідно з санітарними нормами. Реструктуризація промислових територій може відбуватися шляхом переведення їх на нові екологічно безпечні технології із скороченням вантажообігу та відповідно до нових об'ємно-просторових вимог або їхнього перепрофілювання під інші актуальні функції. Разом з тим в історичних містах на сформованих територіях збереглися будівлі, що становлять собою пам'ятки промислової архітектури, які бажано зберегти як архітектурно-історичну спадщину і пристосувати їх під нові функції – музеї, житло, науково-дослідницькі центри і т. п.

Тому реструктуризація або винесення нерентабельних підприємств за межі

міста є переважаючими напрямками вирішення протиріч між сучасним містом та його індустріальним минулим [2, с.85].

Перехід України до постсоціалістичного періоду спричинив зміни суспільного укладу та характеру виробництва. Занепали великі підприємства, що своєю чергою, спричинило деградацію, подрібнення та розпродаж територій промислових об'єктів, зміну їхнього цільового призначення під непромислові функції. Сьогодні перед ОМС постало питання відродження виробничої інфраструктури та створення нових місць прикладення праці, а це дасть змогу відновити деградовані території промислових об'єктів міст. Перехід суспільства з індустріального до постіндустріального періоду спричинив необхідність збереження наявних та резервування нових територій промислових об'єктів для розвитку інноваційних форм виробництва. Розвиток територій промислових об'єктів з цілеспрямованим збереженням повністю або частково промислової функції забезпечить суспільний розвиток, збалансоване функціонування території міста та здобуття економічної незалежності, самодостатності населених місць та країни. У багатьох містах із тривалою традицією промислового виробництва сформувалася значна кількість об'єктів, які у наш час можна віднести до пам'яток архітектурно-містобудівного значення. Щоб вирішити таку проблему, необхідно ОМС встановити баланс між потребами виробництва і споживання в сучасного міста, з врахуванням необхідної музеєфікації його історичної індустріальної спадщини.

Одним зі способів та дієвим інструментом виведення деградованих територій промислових об'єктів зі стану занепаду, нецільового використання та стихійного господарювання є реструктуризація. Такий підхід ОМС до перетворення деградованих територій дасть можливість розвинути їх та забезпечити нові місця прикладення праці на підприємствах та сприятиме розвитку українського наукомісткого виробництва, сформувати якісно краще міське середовище. Одним із напрямів, який дасть змогу забезпечити якісно новий розвиток території міста, з метою його цілісного та збалансованого розвитку, є функціонально-планувальна реструктуризація територій промислових об'єктів. Функціонально-планувальна реструктуризація виробничої інфраструктури, в окремих випадках, підвищить ефективність використання територій промислових підприємств та зупинить тенденцію перетворення їх в асоціальні простори міст. Таке вирішення актуальне для територій промислових об'єктів, які не функціонують та розміщені у зоні впливу важливих міських магістралей та транспортно-пересадкових вузлів, житлових районів та громадських центрів.

З огляду на сказане, актуальність дослідження зумовлена:

- процесом трансформації міст від жорсткого функціонального зонування до гнучкого принципу планування, а деградовані складові виробничої інфраструктури є резервом для втілення перспективних проектів;
- необхідністю науково обґрунтованого оцінювання та комплексних заходів перетворення територій недіючих промислових об'єктів відповідно до засобів оптимізації функціональної організації міського середовища;

– потребою поглиблення наукової бази, присвяченої вирішенню ОМС проблем колишніх територій промислових об'єктів.

#### *Список використаних джерел*

1. Архітектурні конструкції виробничих будівель: навч. посіб. / Р. І. Кінаш, Д. Г. Гладішев. – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. – 288 с.
2. Управління виробничою інфраструктурою / [за ред. М. А. Белова]. — К.: Укртиппроєкт, 1997. — 208 с.

**Калашнікова Т.В.**

доктор екон. наук, професор кафедри фінансів

**Порохняк Н.В.**

викладач кафедри економічної теорії

Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва

## **ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ НАУКОВИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА: РЕГУЛЯТИВНИЙ АСПЕКТ**

Розгляд питань державної підтримки наукових засад новітніх технологій аграрних підприємств, на нашу думку, доцільніше всього побудувати на досвіді і проблемах найбільш типовішої в цьому відношенні сфері діяльності аграрних підприємств. Такою сферою є органічне землеробство.

Визначальним аспектом дієвості наукових засад новітніх технологій аграрних підприємств, особливо органічної спрямованості, виступає рівень підтримки їх з боку суспільства і держави. Цей аспект враховуються у спільній аграрній політиці Європейського Союзу, на яку орієнтована і аграрна політика України. В сучасний період однією із основоположних рис цієї політики ЄС є підтримка ферм з виробництва органічної продукції [6, с.45]. Відповідно, на нинішній час частка органічної продукції на ринку продуктів харчування ЄС складає 15%. Що стосується світового ринку, то у 2020 році вона може становити 220-250 млрд. дол. США [4, с. 96]. З позицій зазначеної тенденції Україна має унікальний ресурс для розвитку новітньої технології органічного землеробства. За сучасним станом із 34 млн. га землі в обробці принаймні 8 млн. га за відносно невеликих зусиль протягом 2-3 років могли б бути сертифіковані як придатні до виробництва аграрними підприємствами органічної продукції [5, с. 3-4].

Підтримка органічного землеробства за своїм значенням виходить далеко за межі галузі. За визначенням Ради ЄС «метод органічного землеробства відіграє подвійну соціальну роль: з одного боку, забезпечує специфічний ринок, який відповідає потребам споживача органічної продукції, а з іншого - забезпечує загальне благо, сприяючи захисту довкілля, належному утриманню тварин, а також розвитку сільської місцевості» [1, с.5]. Соціальна роль органічного землеробства є тією об'єктивно обумовленою причиною необхідності державної його підтримки на засадах, що відповідають в системі управління природі його об'єкту.



Наукові засади новітніх технологій аграрних підприємств мають ту особливість, що в них органічно поєднані науково-дослідницький і господарчий аспекти, як дві сторони одного явища. Відповідно і державна підтримка має бути орієнтована на цю єдність.

Найбільш адекватним способом управління, за таких обставин, є управління публічне. Публічний характер здійснення влади при цьому характеризується якісно широким системним підходом до владних функцій. Вважаємо доречним особливо відзначити такі її проблемні аспекти, що стосуються державної підтримки наукових засад органічного землеробства.

Висхідною є проблема довіри і долання невизначеності статусу підприємств і умов їх підтримки. В законі «Про державну підтримку сільського господарства України» про підприємства органічної виробничої спрямованості не згадується ні в якому контексті. Закон «Про виробництво та обіг органічної продукції» ніби виправив цю недоречність, але в змінах до деяких законодавчих актів України в ньому виявляються вилученими 8 із 19 науково обґрунтованих термінів і 6 із 9 формулювань державної підтримки у сфері виробництва та обігу органічної продукції [2,3].

Спрощення умов ведення бізнесу в органічному сільському господарстві, особливо зважаючи на новітні його технології, не повинне переростати в байдужість до науки. Нейтралізація такої можливості є однією із ключових вимог публічного управління в цій сфері. Вилучення статті 35 «Закону про виробництво і обігу органічної сільськогосподарської продукції», в якій відсторонялися від наукового забезпечення провідні виробничі підприємства можна зрозуміти, а от ліквідацію всього підрозділу про державну та наукову підтримку виробництва та органічної продукції - ні.

На час прийняття Закону про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції в Україні сертифіковано 164 органічного господарства, функціонувало 6 громадських організацій на підтримку органічного землеробства, з використанням матеріалів агропідприємств захищено 14 докторських і 42 кандидатських дисертації. Але цей потенціал помічається лише в «урочистих» випадках, практично не впливаючи на стратегічні управлінські рішення. Доповнення принципу вимагати принципом підтримувати з участю громадськості, без чого не існує публічне управління, ще чекає свого вирішення.

Розглянуті проблеми є, на наш погляд, системною матрицею щодо підходу до вирішення будь-якого питання, що пов'язане з державною підтримкою наукових засад новітніх технологій аграрних підприємств.

#### ***Список використаних джерел***

1. Постанова Ради ЄС №834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів та скасування Постанови ЄС № 2092/91 [Електронний ресурс]. – <http://old.minjust.gov.ua/file/32349>

2. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини. Закон України від 03.09.2013. Із змінами, внесеними згідно з Законом № 191-VIII від 12.02.2015, ВВР, 2015, № 21, ст.133 [Електронний ресурс]. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/425-18>

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція). Закон України від 12.11.2015. Із змінами, внесеними згідно із Законом № 1404-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 30, ст.542 [Електронний ресурс]. – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/191-19>

4. Артиш В.І. Виробництво органічної продукції у країнах Європейського Союзу / В.І. Артиш // Економіка АПК.- 2014.- №2. – С. 93-96

5. Дбаючи про землю: думка, дія, турбота: зб. матеріалів / уклад. В.А. Вергунов, М.М. Давиденко, В.М. Товмаченко; наук. ред.. В.А. Вергунов. – К.: ТОВ «Вид-во «Зерно», 2014.- 240 с. (наукове видання)

6. Калашнікова Т.В. Удосконалення державної підтримки аграрних підприємств України в умовах глобалізації: монографія. – 280 с.

7. Міхровська М.С. Адміністративна реформа в Україні: аналіз, періодизація та перспективи / М.С. Міхровська // Адміністративне право і процес.- 2014.- №4(10).-С.16-30.

**Кирилюк Д.О.,**

студентка магістратури факультету управління та економіки  
Науковий керівник: Захаркевич Н.П., к.е.н., доцент кафедри менеджменту,  
фінансів, банківської справи та страхування  
Хмельницького університету управління та права, м. Хмельницький

## **МОТИВАЦІЯ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ**

Зміни, що відбулися в Україні за останні два десятиліття, зумовили необхідність підвищення результативності державної служби. Ефективна бюрократія майже синонім ефективної держави. Якщо чиновники неефективні, некомпетентні і погано мотивовані, масштабні «провали» держави стають практично неминучими [1, с.126].

У зв'язку з цим сьогодні гостро постає питання щодо необхідності, з одного боку, систематизації вітчизняного та зарубіжного досвіду спонукання державних службовців до трудової діяльності, з іншого – більш глибокого вивчення мотиваційної підструктури особистості державних службовців для розробки напрямків роботи з персоналом державної служби.

Мотивація праці є об'єктом вивчення різних галузей соціально- гуманітарного знання: психології, соціальної філософії, соціології, менеджменту. До дослідження інтенцій людської поведінки в різні часи зверталися відомі зарубіжні (А. Маслоу, Г. Олпорт, Б. Скіннер, Л. Фестінгер, З. Фрейд та ін.) і вітчизняні автори (В. Г. Асеев, Т. О. Гордеева, Є. П. Ільїн, А. Н. Леонтьєв, А. К. Маркова та ін.). Різні аспекти мотивації праці активно розроблялися в радянський час соціологами А. Г. Здравомисловим, Н. С. Новоселовим, К. К. Платоновим та ін. Вивченню мотивації праці державних службовців присвячені роботи А. А. Деркача, Н. І. Захарова, Е. Б. Чернової та ін. Вагомим є внесок з даної проблематики науковців- спеціалістів з державного управління В. Авер'янова, Н. Нижник та інших.

Метою тез є дослідження системи мотивації трудової діяльності державних службовців. Особливу увагу було приділено ціннісним орієнтаціям та статусу даної соціально-професійної групи.

Ефективне управління неможливе без розуміння мотивів і потреб державного службовця, а також правильного використання стимулів до праці.

Метою даної доповіді є визначення поняття "мотивація", її складових та ролі, яку вона відіграє в підвищенні професійної компетентності та кар'єрного зростання державних службовців.

Під *мотивацією* розуміють сили, що існують усередині і поза людиною, що збуджують у ній ентузіазм і завзятість при виконанні визначених дій. *Мотивація* – це процес свідомого вибору державним службовцем того чи іншого типу поведінки, що визначається комплексним впливом зовнішніх (стимули) і внутрішніх (мотиви) чинників [1, с.156].

*Стимулювання праці* передбачає створення умов, за яких активна трудова діяльність дає певні, раніше зафіксовані результати, стає необхідною і достатньою умовою задоволення значних і соціально обумовлених потреб державного службовця, формування у нього мотивів до праці.

Система мотивів і стимулів праці має опиратись на певну нормативно-правову базу.

*Матеріальна мотивація* – це прагнення певного рівня добробуту, певного матеріального стандарту життя, а саме: рівня і структури особистого доходу; матеріального забезпечення наявних грошових доходів; дієвості системи стимулів, що застосовуються в організації [2, с. 13].

В основі цілеспрямованого управління з урахуванням індивідуальних потреб кожного державного службовця на кожному конкретному етапі і створенням мотиваційних умов для їх задоволення лежить стратегія потреби, яка полягає у поєднанні двох елементів: 1) визначенні індивідуальних потреб; 2) створенні відповідного робочого середовища для їх задоволення.

На робочих місцях варто формулювати світогляд єдиної команди: не можна руйнувати виникаючі неформальні групи, якщо вони не наносять реальної шкоди цілям організації [3, с. 65].

Кожний державний службовець прагне до успіху. Успіх – це реалізовані цілі, для досягнення яких державний службовець приклав максимум зусиль.

Один з основних стимулів професійного розвитку персоналу – оплата праці, яка є джерелом задоволення більшості потреб за А. Маслоу та одним з підтримуючих факторів за Ф. Герцбергом.

У системі кар'єрного розвитку першочергове значення має початкова підготовка, а також адаптаційна підготовка.

Ефективним методом стимулювання персоналу до роботи є інформування його про те, що чекає від нього керівництво установи. Кожний державний службовець відчуває потребу того, щоб те, що він робить, було позитивно чи негативно оцінено. Це дозволяє йому корегувати свою діяльність [1, с. 345].

У цілому підвищення професійної компетентності та кар'єрного зростання державних службовців за допомогою мотивації відіграють значну роль у системі державного управління, стимулюють до сумлінної та ініціативної праці державних службовців, що призводить до покращення суспільних відносин у нашій державі.

#### ***Список використаних джерел***

1. Артеменко Л. Мотиваційні аспекти менеджменту // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. / Редкол.: С. М. Серьогін (голов. ред.) та ін. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2015. – Вип. 3 (21). – 288 с.
2. Гончарук Н. Т. Мотивація й оцінка керівного персоналу у сфері державної служби

// Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. / Редкол.: С. М. Серьогін (голов. ред.) та ін. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2010. – Вип. 1 (27). – С. 250–256.

3. Державне управління та державна служба: Словник-довідник / Уклад. О. Ю. Оболенський. – К.: КНЕУ, 2015. – С. 156.

**Коваленко Г.О.,**

к.с-г.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м. Умань

## **РОЗВИТОК ВНУТРІШНІХ РЕСУРСІВ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ РЕГІОНУ**

Ефективна управлінська діяльність управлінських кадрів регіону неможлива без урахування та розвитку їх внутрішніх ресурсів. Створення системи внутрішніх ресурсів має відрізнити сучасного керівника від авторитарного, оскільки вони й визначають якісні елементи організаційної культури та соціально-психологічного клімату в очолюваному ним колективі та громаді.

До таких цінностей відносимо: відкритість, чесність, доброзичливість, увагу й повагу до оточення, коректність, свідоме й неухильне дотримання законів, допомогу іншим, чуйність, переконаність у необхідності усунути перешкоди для нормального життя людей.

Розвиток внутрішньої культури передбачає постійну роботу суб'єкта управління над підвищенням свого рівня в різних сферах культури, формування власної особистості з широким кругозором, розвинутим внутрішнім світом.

Безперервне навчання та підвищення кваліфікації нині мають стати основою формування дієвої неперервної освіти державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. При цьому нині надзвичайної актуальності і пріоритетності набуває постійна самоосвіта кадрів управління як найважливіший засіб та інструмент розвитку особистості та забезпечення життєздатності очолюваних ними колективів співробітників зокрема та органів влади в цілому [1].

Розвиток навичок інформаційно-комунікаційної діяльності є основним фактором підвищення рівня професійної компетентності зокрема та професіоналізму персоналу управління в цілому. На сьогодні це - запорука готовності й бажання кожного суб'єкта управління не відставати від інноваційного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, а якомога ефективніше та результативніше використати їх у своїй щоденній управлінській діяльності на користь української громади [2].

Найвища функція людської діяльності - мислення, що являє собою пізнання дійсності, спрямоване на осмислення та раціональне перетворення навколишнього середовища. Під управлінським мисленням, розуміємо особливий вид діяльності суб'єкта управління, спрямований на пізнання закономірностей, процесів управління в складних соціально-економічних системах, поставлення управлінських завдань, розроблення цілей, принципів,

методів і способів цілеспрямованого впливу на об'єкти управління, побудову альтернатив вирішення проблем, пошук необхідних ресурсів. Основу ефективного управлінського мислення становлять системні моделі, які забезпечують узгодженість усіх компонентів досліджуваних об'єктів і процесів в єдине ціле [3].

Управлінське лідерство управлінських кадрів регіону має розумітися як обов'язкове поєднання творчого і стратегічного мислення, об'єднання наукових методів, досвіду, інтуїції та нестандартних підходів до вирішення завдань. При цьому воно повинно бути чітко соціально орієнтованим, як і система управління в цілому.

На сучасному етапі в організаціях застосовуються нові принципи мислення. На перший план висувається управління розвитком людського фактору, зростання рівня професійної компетентності, знань, покращення умов праці, залучення підлеглих до процесів управління розвитком організації, перетворення організації на соціальні мікросистеми, що постійно навчаються, займаються самоосвітою та безперервно оновлюють знання співробітників.

Управлінське мислення відштовхується від необхідності переходу до гуманних відносин в управлінні і пріоритетності людського фактору серед усіх інших, розглядаючи його як основу для досягнення успіху органами державної влади, органами місцевого самоврядування в цілому та кожного співробітника зокрема.

Надзвичайної актуальності для сучасного керівника набуває позитивне мислення, що ґрунтується на свідомій зміні свого ставлення до навколишнього світу. Для такого виду мислення характерним є внутрішня настанова на постійне прагнення до кращого, до гармонії зі своїм оточенням.

На даний час необхідно вести мову про системне інтегративне мислення управлінських кадрів регіону. Це - найвищий рівень розвитку мислення в управлінні, що об'єднує всі види мислення. Такий вид мислення, з одного боку, аналізує складні об'єкти і процеси, а з іншого - на основі методів синтезу створює нові моделі, які дозволяють глибше їх пізнати. Управлінське мислення сучасного керівника має формуватися в процесі проходження управлінськими кадрами регіону підвищення кваліфікації з обов'язковою інформаційно-комунікаційною складовою в ньому [1].

Таким чином, назріла необхідність розвитку внутрішніх ресурсів управлінських кадрів регіону. Його основою має стати врахування їх особистісних потреб, умінь, навичок та набутого ними досвіду професійної управлінської діяльності.

#### ***Список використаних джерел***

1. Требик Л.П. До проблеми окреслення інформаційно-комунікаційної парадигми підвищення кваліфікації управлінських кадрів регіону / Л.П. Требик // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - Київ - 2015. - № 6/2015. - С. 141-147.
2. Семенченко А.І. Теоретико-методологічні основи організаційно-правових механізмів навчання публічних службовців електронному урядуванню / А.І. Семенченко, Р.В. Власенко // Аспекти публічного управління. - 2015. - № 1-2. - С. 88-95. - Режим доступу: [http://nbuv.ua/2015\\_1-2\\_13](http://nbuv.ua/2015_1-2_13)

3. Протасова Н. Г. Актуальні проблеми теорії і практики управління освітою дорослих в Україні / Н. Г. Протасова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. - 2013. - Вип. 7. - С.149-159. - Режим доступу: [http://nbuv.ua/2013\\_7\\_16](http://nbuv.ua/2013_7_16)

**Кутний О.В.,**

студент 11 м - пб. групи, факультету менеджменту  
Науковий керівник: Василенко О. П., к. с.-г. наук, доцент кафедри  
публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

## **УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ БЛАГОВІЩЕНСЬКОГО ОБ'ЄДНАНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНОГО ФОГДУ УКРАЇНИ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Організаційна структура включає засоби розподілу різних видів діяльності між складовими структури та координації діяльності цих складових, що використовуються для досягнення цілей. В межах організаційної структури відбуваються усі управлінські процеси і функції, що забезпечують випуск продукції, в яких приймають участь менеджери всіх рівнів, категорій і професійної спеціалізації, та робітники.

Організаційна структура відображає побудову і внутрішнє середовище організації. Структура невід'ємний атрибут усіх існуючих систем, тому саме вона надає їм цілісність і забезпечує роботу всіх її елементів. Організаційна структура дозволяє реалізувати у взаємодії всі основні функції організації в умовах ринку: управлінську, виробничу, економічну, комерційну, фінансову, облікову, страхову.

Удосконалення організаційної структури це безперервний процес, що диктується як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, зокрема ринковими відносинами в економіці, умовами і розширенням міжгалузевих зв'язків всередині країни і міждержавних господарських контактів, розвитком спеціалізації та кооперування виробництва, розвитком науки і техніки. Особливого значення набуває ця проблема в державній організації, тому що від прийнятих рішень ефективності організаційної структури управління залежить якість її діяльності.

Пенсійний фонд України є центральним органом виконавчої влади, що здійснює управління фінансами пенсійного забезпечення, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Пенсійний фонд України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України.

Пенсійний фонд України узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства і в установленому порядку вносить їх на розгляд Президентів України та Кабінету Міністрів України. У межах своїх повноважень Пенсійний фонд України організовує виконання актів законодавства та здійснює систематичний контроль за їх реалізацією.

Основними завданнями Пенсійного фонду України є:

- участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері пенсійного забезпечення та соціального страхування;

- забезпечення збирання та акумулювання коштів, призначених для пенсійного забезпечення, повного і своєчасного фінансування витрат на виплату пенсій та інших соціальних виплат, що здійснюються з коштів Пенсійного фонду України;

- використання коштів Пенсійного фонду України, здійснення в межах своєї компетенції контрольних функцій, удосконалення методів фінансового планування, звітності та системи контролю за витрачанням коштів Пенсійного фонду України.

Уряд реорганізував деякі територіальні органи Пенсійного фонду України шляхом злиття та приєднання, а також перейменував їх. Також скорочено чисельність територіальних органів Пенсійного фонду в цілому на 6 відсоткових пунктів, у зв'язку з чим внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.2014 № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів». Реалізація норм постанови Кабінету Міністрів України дасть змогу скоротити управлінський апарат територіальних органів Пенсійного фонду України та видатки на його утримання.

Цією постановою Ульяновське об'єднане управління Пенсійного фонду України перейменоване на Благовіщенське об'єднане управління Пенсійного фонду України Кіровоградської області.

Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.2014 № 85 в склад Благовіщенського об'єданого управління Пенсійного фонду України перевести управління Пенсійного фонду України в Ульяновському районі, управління Пенсійного фонду України в Гайворонському районі, управління Пенсійного фонду України в Голованівському районі, управління Пенсійного фонду України в Новоархангельському районі.

І створити Благовіщенське об'єднане управління Пенсійного фонду України Кіровоградської області в яке будуть входити Благовіщенський сектор обслуговування громадян, Голованівський сектор обслуговування громадян, Новоархангельський сектор обслуговування громадян та Гайворонський відділ з питань призначення, перерахунку та виплат пенсій.

#### ***Список використаних джерел***

1. Постанова Кабінету Міністрів України. від 21 грудня 2016 р. № 988 "Деякі питання функціонування територіальних органів Пенсійного фонду України". 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу [com/ministriv-kabinetu-postanovi/postanova-vid-grudnya-2016-988-deyaki-pitannya-2016-47280.html](http://com/ministriv-kabinetu-postanovi/postanova-vid-grudnya-2016-988-deyaki-pitannya-2016-47280.html).

2. Баштанник А. Організаційно-правові засади управління в складних адміністративних системах: європейський досвід та Україна / А. Баштанник, В. Баштанник // Право України. – 2012. – №11. – С. 153–157.

3. Василенко О.П., Коваленко Г.О., Поліщук О.О. Менеджмент організацій: навчальний посібник / О.П. Василенко, Г.О. Коваленко, О.О. Поліщук – Умань. Видавець „Сочінський”, 2010. – 492с.

**Лаба І.З.,**  
студентка факультету економіки та менеджменту  
Науковий керівник: Кужда Т.І., к.е.н., доцент кафедри менеджменту  
Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя,  
м.Тернопіль

## **ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМ РОЗВИТКОМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Міста, територіальні громади, містоутворюючі та інші великі підприємства, які перейшли на програмовий метод управління і розвитку, стоять перед освоєнням таких важливих інструментів керування, як моделювання свого розвитку, моніторингу ситуації за індикаторами, оцінювання програм, які прийняли і реалізують.

Проблеми управління містами перебувають у центрі уваги таких відомих науковців, як: Б. Адамов, В.Вакуленко, Н. Нижник, О. Васильєва, В.Бабаєв та інші. Розвиток міста, що є зосередженням соціально-економічної діяльності суспільства, визначається сукупністю природних та демографічних чинників і є відображенням процесів соціально-економічного розвитку регіону. Специфіка діяльності суспільства визначає розвиток розселення, перспективи поселень, управління, обслуговування населення [1].

Управління містом як соціально-природною системою зумовлюється численністю складових елементів, поліструктурністю і багатofункціональністю, різноманіттям їхньої взаємодії, а також роллю та закономірностями функціонування і формування різноманітних структурних ланок.

Основними проблемами міст в економічній сфері є [2]:

- складний фінансовий стан;
- низька купівельна спроможність населення, що певною мірою призводить до відсутності ринків збуту і до складного фінансового стану;
- нестабільність цін на енергоносії;
- несприятливий інвестиційний клімат;
- високий ступінь зносу основних виробничих фондів;
- відсутність єдиної системи та критеріїв надання державної допомоги суб'єктам господарювання;
- низький рівень використання нових технологій.

Одним із напрямків правильного розвитку міста є приклад «розумного міста». Основними елементами розумних міст є розумна економіка, розумна мобільність, розумне довкілля, розумні люди, розумне життя і розумне врядування. Саме баланс усіх цих складових робить місто розумним [3].

Якщо ми хочемо, щоб українські міста були на одному рівні з західноєвропейськими або кращими за них, то нам вже сьогодні треба починати радикальні зміни. Впровадження ідеї розумного міста в Україні є не тільки загальною рекомендацією, а просто необхідністю, нагальністю якої важко



переоцінити. Треба мати довготермінову стратегію, яка допоможе нам в розвитку міст [4]. Такою інструкцією для кожного міста має стати його генеральний план. Не сфальшований папірець з правками заради тимчасової вигоди місцевих олігархів, а справжній план дій на найближчі роки. Саме від нього потрібно буде відштовхуватись у всіх подальших реформах.

Кожна з них потребує більшого часу, ресурсів, затрат на втілення. Проте, не так це вже й складно: єдине, що треба мати – це чітку волю та бажання працювати.

#### **Список використаних джерел**

1. Васильєва О.І. Управління соціально-економічним розвитком монофункціональних міст України [Текст] : автореф. дис. канд. держ. упр. – К.:2004. – 21с.
2. Берданова О.В. Стратегічне планування регіонального розвитку: Навч. посібник / О.В. Берданова, В.М. Вакуленко. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 96 с.
3. Дробенко Г. Стратегічне планування розвитку територіальних громад [Текст] : метод. посіб. / Г.Дробенко, Р. Брусак, Ю. Свірський. – Львів : СПОЛОМ, 2001. – 118 с.
4. Проект " Інтегрований розвиток міста" [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.urban-project.lviv.ua/ua/gtz-projects/intehrovanyj-rozvytok-mista>

**Лазорко Л.П.,**

магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,  
Науковий керівник: Герасименко О.В., к.е.н., доцент кафедри економіки та менеджменту факультету управління фінансами та бізнесу,  
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

## **СУЧАСНІ МОТИВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Потреба запровадження сучасних технологій управління людськими ресурсами зумовлена кризовими явищами в діяльності органів державного управління, необхідністю пошуку принципово нових мотивуючих факторів їх кадрового складу, а події останнього часу показали, що вітчизняна кадрова політика потребує суттєвого перегляду та зміни своєї парадигми [1].

Останнім часом зростає значущість діяльності державних службовців, які вирішують складні завдання державного управління. Проблеми, пов'язані з мотивацією персоналу державної служби, набули особливої актуальності і стосуються кожного керівника незалежно від того, які завдання та функції він виконує в органах влади, установах і організаціях України.

Аналіз інтернет-джерел та публікацій у ЗМІ показує, що в управлінні людськими ресурсами органів влади в Україні і досі переважають адміністративно-командні технології, а питаннями кадрового забезпечення державної служби традиційно займаються лише керівники та кадрові служби. Це суперечить сучасним технологіям управління людськими ресурсами.

Сьогодні в Україні склалася ситуація, коли застарілі адміністративно-командні технології управління стають серйозною перешкодою на шляху сталого людського розвитку, у той час як суспільний розвиток держави вимагає

зміни цих технологій, орієнтованих головним чином на досягнення цілей організації, на більш гнучкі сучасні технології в державному управлінні або організації, що орієнтовані на людину і задоволення її вищих потреб, згідно з теорією потреб Маслоу [2].

Управління людськими ресурсами повинно все менше ґрунтуватися на адміністративних методах і все більшою мірою орієнтуватися на усвідомлену кадрову політику, що базується на системі інтересів державного службовця та органів державного управління. Тому необхідні новітні наукові знання та ефективні технології в галузі управління людськими ресурсами, методи формування та управління трудовим колективом, освоєння інноваційних технологій роботи з кадрами.

Потрібні сучасні, розроблені на основі досвіду світового менеджменту, підходи до таких проблем як: кадрове планування, профвідбір і оцінка службовця; формування резерву і планування кар'єри; коучинг і навчання кадрів в процесі трудової діяльності; нормативно-правова база управління людськими ресурсами; стиль управління персоналом та оптимізація праці керівників; контроль в системі управління персоналом; етика і етикет ділових відносин; формування здорового морально-психологічного клімату в колективі тощо [3-5].

Тримаючи курс на сталий людський розвиток в Україні працівники, людські ресурси, і, зокрема, державні службовці, розглядаються як єдиний і найбільш важливий актив, базова цінність будь-якої організації. Тому кінцевим результатом управління людськими ресурсами є прагнення поліпшити не тільки результати діяльності організації або органу влади, але й розвиток особистості і суспільства в цілому.

Система державного управління України потребує фахівців, які володіють знаннями в галузі управління людськими ресурсами, а також знайомі зі способами ефективної мотивації персоналу. Потреба в таких керівниках і фахівцях особливо велика в органах влади, де мають відбуватися суттєві зміни в цілому і особливо в системі управління персоналом держслужби, оскільки державна служба є основою, фундаментом державного управління, а зайняті в ній працівники забезпечують виконання завдань і функцій органів державної влади. Тому до процесу управління персоналом державної служби пред'являються підвищені вимоги.

Ефективність роботи державних службовців передбачає націленість всього персоналу на результативне використання технологій професійної діяльності, підвищення ефективності надання управлінських послуг, покликаних забезпечувати якісне виконання повноважень державних органів.

У контексті сталого людського розвитку важливими є технології мотивації людських ресурсів, що надають державним службовцям, управлінцям усіх рівнів можливості задоволення своїх потреб нижчого та вищого рівнів згідно з пірамідою потреб Маслоу [2].

Такими технологіями можуть бути: участь співробітників в ухваленні рішень; розвиток професійних компетенцій; забезпечення можливостей рівного

доступу до задоволення освітніх потреб; професійне зростання; розвиток автономії і відповідальності державного службовця у профдіяльності тощо.

Отже, питанням запровадження сучасних технологій управління людськими ресурсами та використанню мотиваційних факторів в системі державного управління на даний час приділяється недостатньо уваги. Але без них унеможлиблюється подальший ефективний розвиток держави.

#### **Список використаних джерел**

1. Стратегія державної кадрової політики на 2012–2020 роки. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>
2. Теорія мотивації Абрахама Маслоу. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>
3. Армстронг Майкл. Управление результативностью. Система оценки результатов в действии / Майкл Армстронг, Анджела Бэрон. – М. : «Альпина Паблишер», – 2014. – 248 с.
4. Брайан Трейси. Мотивация / Трейси Брайан. – М. “Манн, Иванов и Фербер”. – 2014. – 144 с.
5. Друкер. Питер Ф. Эффективный управляющий.– Режим доступу: <http://www.management.com.ua/bp/bp020.html>

**Левченко Т.І.,**

магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»  
Науковий керівник: Лозинська Т.М., д. держ. упр., професор  
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування  
Полтавської державної аграрної академії, м.Полтава

### **ДЕЯКІ ПИТАННЯ ДОБОРУ КАДРІВ ДО ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ**

Метою державної кадрової політики відповідно до Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки [1] є забезпечення всіх сфер життєдіяльності держави кваліфікованими кадрами, необхідними для реалізації національних інтересів у контексті розвитку України як демократичної, соціальної держави з розвинутою ринковою економікою.

Головною проблемою кадрового забезпечення державної служби сьогодні є недостатність застосування сучасних технологій добору кадрів, відсутність стандартів державної служби та формальність виконання вимог Закону України «Про державну службу».

Дослідники вказують, що поліпшення кадрового забезпечення державної служби можливе шляхом:

- добору персоналу за фаховими, морально-етичними та особистісними якостями;
- приділення постійної уваги розвитку кадрів, їх підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- оновлення керівних кадрів, поєднання досвідчених і молодих, перспективних керівників;
- перевірки керівних кадрів на практичній роботі, оцінки їх діяльності за досягнутими результатами і методами роботи [2].

У даний час кадрова політика у сфері державного управління недостатньо орієнтована на активний, цілеспрямований пошук мотивованих та здатних до виконання завдань і функцій держави молодих фахівців, а є переважно "реактивною", спрямованою на "очікування" їх самостійного влаштування на державну службу [3]. Однак, при доборі кадрів на державну службу слід звернути увагу на переваги молоді перед іншими віковими групами, які полягають у більш швидкому сприйнятті та усвідомленні суспільних потреб, вимог часу, готовності до навчання та перенавчання. Молодь спроможна швидше від інших соціальних груп оволодіти новими завданнями, професіями та спеціальностями, необхідними в умовах перебудови і трансформації соціально-економічної системи країни. Проблемою у роботі з кадрами на державній службі є й відсутність належної мотивації, заохочень та можливості кар'єрного зростання, що підвищує плинність кадрів.

Залучення нових працівників до державної служби доцільно здійснювати на основі широкого інформування громадськості про наявні вакантні посади, налагодження співпраці з Державною службою зайнятості, закладами вищої освіти щодо надання безробітним і молодим фахівцям даних щодо вимог та специфіки роботи у сфері державного управління. Популяризація державної служби може здійснюватися через підтримку загальнонаціональних, соціальних проєктів, акцій благодійності, що, у свою чергу, сприятиме підвищенню іміджу державного службовця. Слід також ввести практику врахування індивідуальних характеристик претендента на посаду державного службовця, особливо якщо його діяльність пов'язана з обслуговуванням громадян. Залежно від цих характерних особливостей людини можна визначити наскільки вона відповідатиме тій чи іншій посаді, які має якості та здатності керівника: організаторські, лідерські, стратегічні або тактичні.

Врахування психологічних особливостей працівників актуалізується в контексті забезпечення динамічності діяльності, коли не лише працівника обирають, виходячи з вимог посади, але й напрям його роботи та функціональні обов'язки формують, урахуовуючи можливості й особливості цієї особи [4].

Проведення співбесід з персоналом також є частиною кадрової політики, спрямованої на його розвиток та виявлення проблем конкретного працівника і колективу в цілому. Керівникам доцільно проводити співбесіди з обговорення розвитку кар'єри працівників; поточні, робочі бесіди з працівниками; бесіди із працівниками, які звільняються. У ході проведення бесіди керівник має можливість сформулювати своє ставлення до працівника, простежити реакцію співробітників на його дії, вплинути на поліпшення клімату в колективі.

Таким чином поліпшення добору кадрів до державної служби може бути забезпечено двома шляхами: підвищенням якості попередньої оцінки претендентів на державну службу та збільшенням уваги до психологічних аспектів управління персоналом в державних установах і органах влади.

#### ***Список використаних джерел***

1. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки [Електронний ресурс] / Президент України; Указ, Стратегія від 01.02.2012 № 45/2012. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>.

2. Є. А. Ручкін-Якименко. Підвищення ефективності управління персоналом в органах державної влади та органах місцевого самоврядування / Є. А. Ручкін-Якименко // Державне управління та місцеве самоврядування: історія та сучасність (збірник тез науково-практичної конференції за підсумками стажування слухачів 26 вересня 2012 р.). – ХарІ НАДУ. – 2012.

3. Плоский К. Основні проблеми та напрями залучення молоді до державної служби/ Константин Плоский// Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2009. – Випуск № 3. – с. 263-270.

4. Захарова І.В. Перспективні напрями вдосконалення кадрової політики в органах державної влади в умовах адміністративно-територіальної реформи / І.В.Захарова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. - № 16 (205). – с.116-120.

**Лесняк В.Ю.,**

канд. політ. наук, доцент кафедри політології та соціології  
Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне

## **АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПОЛЬСЬКОЇ МОДЕЛІ СПІВПРАЦІ МІЖ ВЛАДОЮ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ**

Реформа системи публічної адміністрації Польщі забезпечила функціонування з 1999 року традиційного трьохланкового поділу на гміни (2478), повіти (380) і воєводства (16). На центральному рівні публічної адміністрації функціонують: уряд, прем'єр, міністерства, державні відомства і комітети. Структура урядової адміністрації на місцях представлена: воєводою і загальнотериторіальною адміністрацією. Самоврядна ж адміністрація на рівні гмін та повітів, будучи «самостійним суб'єктом, що здійснює публічні функції», представлена радами міст та повітів; а на рівні воєводств – відповідними сеймиками, котрі покликані приймати рішення спільно з урядовою адміністрацією в публічних справах [3, s.30]. Громадські організації прийнято асоціювати з неурядовими організаціями, які проводять неприбуткову діяльність та можуть залучатися владними органами для виконання публічних завдань на місцевому рівні.

Згідно із Законом Польської республіки від 24 квітня 2003 року про суспільно корисну діяльність та волонтерство [2], співпраця між органами територіального самоврядування та неурядовими організаціями відбувається на основі (ст. 5): делегування неурядовим організаціям реалізації публічних завдань; взаємного інформування про заплановані напрямки діяльності; консультування з неурядовими організаціями в сферах, які стосуються їхньої статутної діяльності; консультування з приводу проектів нормативних актів; створення спільних органів дорадчого та ініціативного характеру; укладення договорів про виконання місцевих ініціатив; договорів про партнерство в рамках політики розвитку.

Однією з форм співпраці влади та громадських організацій є створення спільних допоміжних консультаційних органів, що складаються з представників неурядового сектора та публічної адміністрації. Відповідно до

ст. 5 абз. 2 п. 2 Закону про суспільно корисну діяльність та волонтерство, особливим видом такої співпраці є воєvodські, повітові та гмінні ради діяльності суспільної користі [1, s. 212], які мають за мету брати участь у створенні органами самоврядної влади актів місцевого права та бути дискусійним майданчиком при визначенні локальної публічної політики, напрямків розвитку місцевої громади. Закон про суспільно корисну діяльність та волонтерство передбачає надання радами рекомендаційних висновків при виробленні програм співпраці між органами влади та неурядовими організаціями; висловлення висновків стосовно проектів актів місцевого права; надання допомоги або виголошення висновків у конфліктних ситуаціях між органами публічної адміністрації та неурядовими організаціями; надання рекомендацій щодо адресування виконання публічних завдань громадським організаціям; висловлення висновків щодо проектів стратегії розвитку відповідних органів територіального самоврядування.

Значення місцевих рад діяльності суспільної користі суттєво зростає у процесі вироблення Програм співпраці органів місцевого самоврядування з громадськими організаціями, оскільки їх прийняття має обов'язковий характер. Так, ст. 5а, абз. 1 Закону про суспільно корисну діяльність та волонтерство регламентує необхідність до 30 листопада кожного року, прийняття органами територіального самоврядування річної програми співпраці [2], котра повинна передбачати конкретні цілі підтримки неурядових організацій в справі реалізації публічних завдань.

Таким чином, адміністративно-територіальний поділ сучасної Польщі передбачає функціонування широкої мережі територіальних державних інститутів та органів місцевого самоврядування. Об'єднуючи представників місцевої влади та неприбуткового сектора Ради суспільної користі, що функціонують на рівні воєvodств, повітів та гмін, забезпечують вироблення програм співпраці між адміністрацією та громадськими організаціями, сприяють поглибленню громадянського діалогу за територіальним принципом.

#### ***Список використаних джерел***

1. Blicharz J. Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Ustawa o spółdzielniach socjalnych / Jolanta Blicharz. — Warszawa: LEX Wolters Kluwer business, 2012. — 487 s.
2. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn.: Dz.U.2016. Nr 239 z późn. zm.) [Electronic resource]. — Mode of access: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030960873/U/D20030873Lj.pdf>.
3. Zieliński E., Administracja rządowa i samorządowa w Polsce / Eugeniusz Zieliński. — Warszawa: Wyższa Szkoła Administracyjno-Społeczna, 2013. — 438 s.

**Лифарь А.О.,**

студентка

Науковий керівник: Гнатюк А.Ю., к. ю. н., асистент кафедри кримінального та адміністративного права та процесу Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

## **ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПРОКУРОРСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Однією з найважливіших змін, пов'язаних з прийняттям в 2014 році нового Закону України «Про прокуратуру» - (далі Закон) стало запровадження нової інституції — прокурорське самоврядування як самостійне, незалежне та колективне вирішення прокурорами внутрішніх питань діяльності органів прокуратури. В Законі наведено підстави, основи, завдання діяльності органів прокурорського самоврядування. Проте, незважаючи на достатню нормативно-правову регламентацію, деякі питання функціонування прокурорського самоврядування залишаються недостатньо дослідженими та потребують детального аналізу з метою удосконалення та приведення у відповідність до європейських стандартів.

Дослідженню питань організації та функціонування органів прокурорського самоврядування присвячено праці багатьох науковців, серед яких праці: Г. П. Середи, В. П. Ківалова, М. К. Якимчука та ін..

Прийняття в 2014 році нової редакції Закону стало, фактично, виконанням Україною взятих на себе зобов'язань перед Радою Європи, стосовно відповідності органів прокуратури європейським стандартам. Вважаємо за необхідне проаналізувати певні підсумки ефективності організації та діяльності органів прокуратури.

Так, відповідно до ст. 65 Закону прокурорське самоврядування – це самостійне, колективне вирішення прокурорами питань внутрішньої діяльності прокуратури з такою метою: забезпечення організаційної єдності функціонування органів прокуратури, підвищення якості роботи прокурорів; зміцнення незалежності прокурорів, захисту від втручання в їх діяльність; участь у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-фінансового й іншого забезпечення прокурорів, а також контролю за дотриманням встановлених нормативів такого забезпечення; обрання чи призначення прокурорів до складу інших органів у випадках і в порядку встановлених законом [1].

Стаття 66 Закону зазначає, що прокурорське самоврядування здійснюється через всеукраїнську конференцію працівників прокуратури та Раду прокурорів України. Стаття ж 69 вказаного Закону зазначає порядок обрання делегатів на всеукраїнську конференцію прокурорів: 1) збори прокурорів Генеральної прокуратури України - шість прокурорів Генеральної прокуратури України; 2) збори прокурорів регіональних прокуратур - по три прокурори від кожної

регіональної прокуратури; 3) збори прокурорів місцевих прокуратур - по два прокурори від кожної місцевої прокуратури [1].

Проте, одним з яскравих прикладів недоліків законодавчого регулювання є непередбачення в статті 66 Закону існування такого органу прокурорського самоврядування як збори прокурорів Генеральної прокуратури, збори прокурорів регіональних прокуратур, збори прокурорів місцевих прокуратур, а отже, і не визначаються склад і повноваження такого органу прокурорського самоврядування, що створює певну плутанину та незрозумілість при дослідженні процедури призначення делегатів найвищого органу прокурорського самоврядування. Крім того, як зазначає О. О. Долгий, повноваження загальних зборів не потрібно обмежувати виключно обранням делегатів на всеукраїнську конференцію прокурорів. На збори прокурорів необхідно покласти і повноваження, пов'язані з забезпеченням незалежності прокурорів, зокрема: організацію та виконання заходів, пов'язаних з забезпеченням незалежності прокурорів, розроблених органами прокурорського самоврядування вищестоящего рівня; розгляд звернень прокурорів про випадки посягання на їх незалежність та звернення з цих питань до органів державної влади та органів місцевого самоврядування [3].

Відповідно до п. 4, ч. 2, ст. 67 Закону на всеукраїнську конференцію працівників прокуратури крім іншого також покладається затвердження Кодексу професійної етики та поведінки працівників прокуратури. Проте, як свідчить практика, часто виникають проблеми стосовно тлумачення та вироблення певних узагальнень дисциплінарної практики Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів щодо дотримання прокурорами положень кодексу. Тому, в науковій літературі справедливо наголошується на необхідності покладення на конференцію працівників прокуратури такої функції як «давати офіційні роз'яснення (тлумачення) щодо практичного застосування окремих положень кодексу» [2].

Ще одним суттєвим недоліком організації діяльності прокурорського самоврядування є зазначення в ст. 71 Закону, що до складу Ради прокурорів, як найвищого органу прокурорського самоврядування в період між всеукраїнськими конференціями працівників прокуратури, входять 13 осіб, зі складу яких 2 представники від Генеральної прокуратури України, 4 представники від регіональних прокуратур, 5 представників від місцевих прокуратур, 2 представники вчені, в той час як до системи органів прокуратури, перелічених в статті 7 Закону належать військові прокуратури та Спеціалізована антикорупційна прокуратура. Таке звуження, на нашу думку, є порушенням принципів законності та рівності прав делегатів Конференції.

Таким чином, проаналізувавши основні положення стосовно організації та діяльності органів прокурорського самоврядування, важливо зазначити, що зміни, внесені з прийняттям в 2014 році нового Закону, що запровадив новий інститут – прокурорське самоврядування, стали позитивним кроком в напрямку розвитку органів прокуратури в контексті європейської інтеграції. Проте, як свідчить нетривала практика функціонування даного інституту в Україні, існують деякі законодавчі та практичні прогалини, які потребують своєчасного



врегулювання, з метою ефективної подальшої діяльності, та досягнення мети створення прокурорського самоврядування.

**Список використаних джерел:**

1. Про прокуратуру: Закон України від 14. 10. 2014 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12.
2. Юсупов В. А. Шляхи вдосконалення нормативно-правового, організаційного та кадрового забезпечення органів прокуратури України/ В. А. Юсупов// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». - 2014. - №11.
3. Долгий О. О. Прокурорське самоврядування в Україні. Оцінка законодавчих ініціатив та їх відповідності вимогам Венеціанської комісії// О. О. Долгий, Н. С. Наулік// Європейські перспективи. - 2014. - № 5. - С. 21-24.

**Мазур А.О.,**

студентка 11м – пб групи, факультету менеджменту  
Науковий керівник: Приліпко С.М., к.е.н., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ  
ПРОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ  
ПРОВЕДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ**

Становлення України як суверенної, незалежної, демократичної та соціальної держави, вибраний нею курс на європейську інтеграцію та здійснення адміністративної реформи зумовлюють необхідність суттєвого підвищення ефективності системи державного управління загалом та державної служби зокрема, а також вироблення та вдосконалення нових підходів до її проходження.

Відповідно до Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889 «Державна служба – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави, зокрема щодо:

- аналізу державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування, у тому числі розроблення та проведення експертизи проектів програм, концепцій, стратегій, проектів законів та інших нормативно-правових актів, проектів міжнародних договорів;
- забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових актів;
- забезпечення надання доступних і якісних адміністративних послуг;
- здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням законодавства;
- управління державними фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням;

- управління персоналом державних органів;
- реалізації інших повноважень державного органу, визначених законодавством» [1].

Найважливішою складовою, центральним елементом державної служби є інститут проходження державної служби, оскільки саме в даному часовому просторі реалізується правовий і соціальний статус кожного державного службовця.

У науковій літературі немає єдиного й чіткого визначення поняття дефініції «проходження державної служби», проте співставлення різних точок зору дає можливість виявити багаторівневий характер і складність змісту даного поняття. Проходження державної служби – це система правових, організаційних і соціальних заходів, що визначають порядок, процедуру, зміст і основні етапи проходження державної служби в умовах її реформування, а також це комплекс відносин, що виникають між державою і державними службовцями в процесі здійснення державно-службових відносин і мають певні особливості в період здійснення адміністративної реформи, пов'язані з модернізацією системи державної служби, трансформацією й оптимізацією органів державної влади та змінами нормативно-правової основи їх діяльності.

Проходження державної служби ґрунтується на ключових, вихідних засадах державної служби, зокрема законності, верховенстві права, професіоналізмі, патріотизмі, добросовісності, ефективності, забезпеченні рівного доступу до державної служби, політичній неупередженості, прозорості та стабільності. Саме на дотримання цих та інших принципів спрямована процедура проходження державної служби.

Відповідно Закону України «Про державну службу» виділяють такі етапи проходження державної служби: вступ на державну службу; призначення на посаду державної служби; прийняття присяги державного службовця; просування державного службовця по службі; проведення оцінювання результатів службової діяльності; підвищення рівня професійної компетентності державних службовців; припинення державної служби [1].

З метою впровадження європейських стандартів життя й виходом України на провідні позиції у світі Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5 схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020», яка визначила однією з першочергових реформ, реформу державного управління, що передбачає побудову прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності. Результатом впровадження реформи має стати створення ефективної, прозорої, відкритої й гнучкої структури публічної адміністрації, яка здатна виробляти та реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні й зовнішні виклики [2].

Основними напрямками вдосконалення проходження державної служби в умовах адміністративної реформи є розмежування політичних і адміністративних посад; забезпечення рівного доступу громадян до державної служби; проведення виключно відкритого конкурсу на обіймання вакантних



Tabela 1

## Struktura dochodów gminy Inowrocław według działów (2012-2017 r.)\*

(w%)

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Rolnictwo i łowiectwo	1,97	2,48	2,12	4,41	3,06
Leśnictwo	0,00	0,00	0,00	0,03	0,02
Transport i łączność	1,88	1,28	0,89	1,55	4,01
Gospodarka mieszkaniowa	1,10	1,56	2,32	1,61	2,02
Działalność usługowa	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
Administracja publiczna	0,46	0,39	0,47	0,36	0,40
Urzędy naczelnych org. władzy państwowej kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,05	0,01	0,01	0,24	0,25
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,00	0,07	0,00	0,01	0,00
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	55,03	56,35	54,95	55,07	55,85
Różne rozliczenia	22,89	22,31	19,85	18,40	17,22
Oświata i wychowanie	0,25	0,13	2,90	2,29	1,54
Ochrona zdrowia	0,03	0,01	0,01	0,09	0,01
Pomoc społeczna	14,13	13,77	14,33	14,04	13,50
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,40	0,56	0,41	0,76	0,31
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,43	0,42	0,63	0,64	0,51
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,50	0,63	0,59	0,40	0,50
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,78	0,05	0,05	0,05	0,06
Kultura fizyczna i sport	0,09	0,01	0,47	0,05	0,74
<b>Razem</b>	<b>100</b>	<b>100,00</b>	<b>100,00</b>	<b>100,00</b>	<b>100,00</b>

\*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, lata 2013-2017 oraz sprawozdań z wykonania budżetu gminy Inowrocław.

Według sprawozdania rocznego z wykonania budżetu gminy Inowrocław dochody gminy ogółem wyniosły w 2017 r. około 41,8 mln zł z czego dochody własne gminy wyniosły 27,2 mln zł co daje około 65,1% dochodów ogółem [2].

Największy udział spośród wymienionych dochodów własnych w gminie Inowrocław stanowią podatki od nieruchomości, które w latach 2015-2017 znacznie wzrosły. Najmniej dochodów wpływa z podatku leśnego prawdopodobnie ze względu na to, że na terenie gminy występuje mało lasów.

Część wyrównawcza dla gmin złożona jest z kwoty podstawowej i kwoty uzupełniającej. Jest to część dedykowana dla biedniejszych gmin, które są słabsze ekonomicznie i dlatego państwo w formie finansowej udziela im pomocy. Aby obliczyć kwotę podstawową potrzebne są dwa wskaźniki: wskaźnik dochodów podatkowych gminy przypadających na jednego mieszkańca(G) oraz wskaźnik dochodów podatkowych wszystkich gmin uzyskanych w roku poprzedzającym przypadających na mieszkańców całego kraju (Gg). Wysokość kwoty uzupełniającej liczy się mnożąc liczbę mieszkańców danej gminy(L), 17% wskaźnika Gg oraz stosunek różnicy średniej gęstości zaludnienia w kraju(A) i gminy(B) do średniej gęstości zaludnienia w kraju.

Część równoważąca dla gmin stanowi łączną kwotę wpłat gmin dla których wskaźnik G jest wyższy niż 150% średniej krajowej. Zgodnie z danymi statystycznymi w 2015 r. gmina Inowrocław otrzymała subwencje ogólną łącznie w kwocie około 6,9 mln zł z czego subwencja na część oświatową wynosiła około 6,9 mln zł [3]. Oprócz dotacji celowych i subwencji ogólnych do budżetu gminy wpływają również środki z funduszu Unii Europejskiej, które są głównie przeznaczane na finansowanie programów i projektów unijnych. Środki z Unii Europejskiej na finansowanie projektów i programów unijnych wpłynęły do budżetu gminy Inowrocław w kwocie około 1,32 mln zł [ibidem].

Wynik. Łącznie na zadania inwestycyjne gmina Inowrocław w roku 2017 wydała około 7,92 mln. zł z czego źródłami finansowania w kwocie około 5,13 mln zł były dochody własne, około 2 mln zł z kredytów i pożyczek. Poza tym środki pochodzące z innych źródeł 1,40 mln zł i środki wymienione w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 Ustawy o finansach publicznych czyli środki pochodzące z funduszy Unijnych i zagranicznych, które nie podlegają zwrotowi w kwocie 931,71 tys. zł Tak więc zadania inwestycyjne pokrywane są w największym stopniu z dochodów własnych gminy. Biorąc pod uwagę zestawienie wykonania budżetu za 2017 rok można stwierdzić, że dochody uzyskane w tym roku były mniejsze od wydatków o około 1,14 mln. zł co daje deficyt budżetowy.

#### ***Literatura***

1. Art. 212 Ustawy o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r.
2. Zarządzenie nr 166/2018 Wójta Gminy Inowrocław z dnia 19 marca 2018 r.
3. Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny, Bydgoszcz, 2017 r.

**Мокляк Л.В.,**

студентка

Науковий керівник: Лозинська Т.М., д. держ. упр., професор  
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування  
Полтавської державної аграрної академії, м.Полтава

## **ПРОБЛЕМА АКТИВІЗАЦІЇ МІСЦЕВИХ ГРОМАД В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Децентралізація як стратегічний напрям публічної політики передбачає зміни в найрізноманітніших сферах суспільного життя: досвіті, медицині, адмініструванні послуг. Головним у процесі децентралізації є передача повноважень, ресурсів і відповідальності з центрального на місцевий рівень, від вертикалі державних адміністрацій до обраних самими громадами органів самоврядування, згідно принципу субсидіарності (від латинської *subsidium* – допомога)[1]. Отже, децентралізація не може бути успішною без підвищення спроможності територіальних громад, що на даному етапі досягається добровільним їх об'єднанням і забезпеченням державної фінансової підтримки з подальшим скороченням її обсягів.

У контексті формування спроможних об'єднаних територіальних громад (ОТГ) зростає значення громадської участі в управлінні місцевими справами, яке має здійснюватися на основі знаходження взаємопорозуміння між різними суспільними групами. У нових реаліях публічного управління активність громадян не повинна обмежуватися голосуванням на виборах органів влади: реформа децентралізації в Україні має бути побудована на принципах «партиципаторної демократії» – такої моделі публічного управління, що включає інститути прямої демократії та передбачає участь громадян не лише у формуванні, а й у розподілі місцевого бюджету. Досвід європейських країн свідчить, що процес децентралізації може бути тривалим у часі, проте вже перші наслідки децентралізації в Україні є позитивними.

Зокрема Полтавська область у рейтингу Міністерства регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства України за індикатором «кількість ОТГ, в яких вже пройшли перші вибори» є одним з лідерів (4-е місце в Україні)[2]. Однією з перших у Полтавській області була створена Шишацька ОТГ, доходи якої після переходу на прямі відносини з державним бюджетом у 2016 збільшилися в 3,5 рази [3]. І, як це не парадоксально, саме підвищення фінансової спроможності громади викликає більшу цікавість громадян до того, на які цілі витрачаються бюджетні кошти. Якщо відсутність достатніх фінансових ресурсів обумовлювала пасивність мешканців, то їх наявність стала імпульсом до підвищення цікавості стосовно пріоритетності витрачання коштів. Безумовно, процес створення ОТГ є непростим, а часто досить конфліктним: опір може виникнути як з боку районного керівництва чи голів окремих місцевих рад, які не хочуть втрачати важелі управління, так і з боку самих громадян, яких переслідують страхи щодо

погіршення обслуговування, збільшення незручностей в отриманні адміністративних, освітніх, медичних та інших послуг. У цьому зв'язку важливим є проведення інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на роз'яснення та висвітлення успіхів уже створених ОТГ.

Саме з цією метою Асоціація міст України у червні 2018 р. започаткувала всеукраїнську масштабну акцію «Децентралізаційний марафон, мета якого – не лише стимулювати та активізувати процес об'єднання, а й інформувати мешканців сіл, міст і селищ про переваги децентралізації, роз'яснювати алгоритм об'єднання, розповідати про перебіг реформи в країні, консультувати й допомагати готувати відповідні документи та проекти рішень тощо[3]. Важливо, що до такої просвітницької роботи залучаються науковці, громадські діячі, представники Центрів розвитку місцевого самоврядування, Асоціації місцевого самоврядування, студентська молодь, активні мешканці.

У процесі формування ОТГ виявлено ряд проблем, які на пряму пов'язані з активізацією громад, а саме:

- нестача фахівців для формування виконавчих комітетів територіальних громад, відсутність професійної підготовки посадових осіб та депутатів місцевих рад;

- слабка мотивація членів громад до консолідованих дій, спрямованих на захист своїх прав та інтересів у співпраці з органами місцевого самоврядування і задля досягнення спільних цілей розвитку громад;

- недостатня якість надання адміністративних, інформаційно-консультативних і соціальних послуг, їх невідповідність європейським стандартам;

- слабка матеріально-технічна база місцевого самоврядування, неефективна системи управління об'єктами спільної комунальної власності територіальних громад області;

- недостатнє використання інформаційних технологій та інструментів електронного урядування в умовах адаптації системи державного управління до потреб інформаційного суспільства.

Завдання щодо активізації територіальних громад мають включати:

- розвиток кадрового потенціалу та підвищення кваліфікації посадових осіб виконавчих комітетів, депутатів місцевих рад;

- проведення культурно-просвітницьких заходів за участі місцевих жителів;

- організацію громадських та соціальних заходів;

- підтримку творчої інтелігенції, учнівської та студентської молоді, відзначення професійних досягнень мешканців області;

- забезпечення майнових засад місцевого самоврядування, підвищення ефективності використання та збереження майна спільної власності територіальних громад області.

Таким чином, забезпечення активізації місцевих громад має носити комплексний характер і стосуватися: навчання, підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування, формування бюджету участі,

проведення конкурсів проектів місцевого розвитку, використання сучасних комунікативних технологій і можливостей електронного урядування, заохочення молоді до участі в місцевих справах шляхом створення молодіжних рад та інших місцевих інститутів, використання гендерного підходу при ухваленні управлінських рішень. Такі завдання є стратегічно важливими, оскільки їх вирішення потребує часу та вимагає якісних змін публічного управління.

#### **Список використаних джерел**

1. Динаміка децентралізації в Полтавській області . Обласне комунальне інформаційне агенство «Новини Полтавщини». URL:<https://np.pl.ua/2017/12/dynamika-detsentralizatsiji-v-poltavskij-oblasti/> (дата доступу 31.05.2018).
2. Шишацька громада: офіційний сайт. URL : <http://shyshacka.gromada.org.ua/> (дата доступу 31.05.2018).
3. Асоціація міст України: офіційний сайт. URL: <https://www.auc.org.ua/> (дата доступу 31.05.2018).

**Мовчанюк А.В.,**

к.е.н., ст. викладач кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м. Умань

## **БЕНЧМАРКІНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Сучасне державотворення під впливом трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні та світі, потребує переосмислення суті і форми державного управління та вироблення нових ефективних підходів до його реалізації. Великий обсяг завдань, які покладаються на органи виконавчої влади, особливо на місцевому рівні, вимагає застосування інноваційних інструментів управління, серед яких одним з найбільш ефективним є бенчмаркінг як джерело нових зарубіжних практик і підходів у сфері державного управління.

Поняття «бенчмаркінг» (benchmarking) уперше з'явилося 1972 року в Інституті стратегічного планування Кембриджу під час дослідної діяльності консалтингової групи PIMS та позначається як один з методів удосконалення діяльності, назва якого походить від англійських слів “bench” («початок відліку», «рівень», «висота») та «mark» (відмітка). Це словосполучення трактується по-різному: «опорна відмітка», «еталонне порівняння» [3].

Бенчмаркінг – це безперервний, систематичний пошук, дослідження кращої практики конкурентів і підприємств-лідерів із суміжних галузей з метою отримання інформації, необхідної для вдосконалення власної діяльності, а також постійне порівняння бажаних змін і результатів зі створеною еталонною моделлю управління.

Бенчмаркінг у державному управлінні — це комплекс дій для порівняльного аналізу показників розвитку територій, встановлення та



оцінювання основних факторів, що впливають на ефективність управлінських рішень, з метою виявлення резервів підвищення рівня економічного і соціального розвитку територій [1, с.42].

Основний зміст та мета бенчмаркінгу полягає в ідентифікації відмінностей із порівнюваним аналогом (еталоном), визначення причин цих відмінностей та виявлення можливостей щодо вдосконалення об'єктів бенчмаркінгу. Даний метод має низку переваг, а саме: чітке розуміння того, як організація повинна виглядати після впровадження змін; сприяння зниженню ризику, запобігання помилкам, а також часовим і фінансовим витратам, які пов'язані з набуттям досвіду.

Бенчмаркінг базується на виконанні функцій планування, дослідження, аналізу, адаптації, удосконалення. Використання бенчмаркінгу передбачає чітку постановку завдань і визначену послідовність етапів:

- вивчення, структуризація проблем;
- постановка мети та завдань вирішення окремої конкретної проблеми;
- пошук організації-еталону, в якій ці проблеми розв'язуються ефективніше;
- аналіз інформації щодо стану та вирішення проблем в організації-еталоні;
- вивчення управлінських процесів та досягнутих конкретних результатів, а також переваг і успішних проектів та шляхів їх реалізації;
- успішна адаптація досвіду, корисних рішень, методів управління та методик вирішення проблем до особливостей функціонування організації;
- оцінка ефективності вирішення проблеми шляхом порівняння отриманих результатів з результатами організації-еталона [2, с.273].

Практика застосування бенчмаркінгу високорозвиненими країнами світу підтверджує широкі можливості його використання в державному управлінні та контролі для підвищення ефективності роботи органів державної влади та організацій державного сектору економіки.

Проте, слід відзначити, що бенчмаркінг є вигідним для застосування органами державної влади при виконанні двох умов: впроваджені бюджетування орієнтованого на результат та створенні ефективної системи державного та місцевого фінансового контролю. Це дозволить органам управління обмінюватись між собою «кращими практиками» на взаємовигідних умовах та буде сприяти підвищенню ефективності системи фінансового контролю.

Таким чином, застосування бенчмаркінгу дозволить підвищити об'єктивність, ретельність та якість аналізу інформації про ефективність діяльності органів влади. В сучасних умовах розвитку бенчмаркінг може знайти застосування при розробці стратегій розвитку, інвестиційних програм та проектів, формування нормативно-правової бази в ключових напрямках діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в Україні.

### *Список використаних джерел*

1. Бліщук К.М. Прогнозування розвитку територій. Бенчмаркінг: навч. посіб. Бліщук К. М., Крупник А. С., Матвішин Є. Г. та ін. Київ: К.І.С., 2014. 120 с
2. Лашенко О. Бенчмаркінг як елемент системи муніципального маркетингу / Оксана Лашенко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Вип. 3 (29). – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2007. – С. 272–278.
3. Бенчмаркінг як інструмент підвищення конкурентоспроможності компанії. URL: <http://www.management.com.ua/ct/ct003.html>.

**Островерх Г.Є.,**  
аспірант кафедри  
«Економіка та управління виробничим і комерційним бізнесом»  
Українського державного університету залізничного транспорту,  
м. Харків

## **УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЗАЛІЗНИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ**

На сьогодні залізниці України стоять на порозі корінних структурних перетворень, які обумовлені необхідністю формування на залізничному транспорті ринкових відносин і конкурентного середовища. На даний момент вже усі держави Європи та країн СНД, за виключенням України, завершили процеси структурних реформ на залізничному транспорті.

Проблемами, які стримують подальший розвиток залізничного транспорту в Україні є:

1 недосконалість нормативно-правових актів, що регулюють діяльність залізничного транспорту та невідповідність організаційної структури залізничного транспорту тенденціям розвитку ринкової економіки України;

2 наявність перехресного субсидування збиткових пасажирських перевезень за рахунок вантажних;

3 недостатня фінансова прозорість діяльності залізничної галузі; низький рівень конкуренції на ринку залізничних перевезень [1].

Окрім внутрішніх проблем, які мають бути вирішені в ході реформування, також є і подолання певного відставання у розвитку українських залізниць від залізниць країн Євросоюзу та Росії, які сьогодні знаходяться на різних стадіях процесу реформування, але при цьому суттєво випереджають залізниці України.

Відсутність безумовної прямої залежності між формою власності залізниць і економічними або якісними показниками їх роботи. З урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку України, а також, підсумовуючи світовий досвід, можемо сказати, що існує ряд особливостей, які специфічно виділяють ПАТ «Укрзалізницю». В Україні відсутня головна безпосередня причина, що спонукала багато країн шукати вихід у реформуванні залізничного транспорту, – конкуренція інших видів транспорту і, перш за все, автомобільного, яка призвела до серйозного скорочення перевезень на залізниці.

Водночас, є і незаперечний аргумент на користь реформи – в нинішніх умовах подальший розвиток українських залізниць без реформування – неможливий. Механізм реформування й розвитку залізничного транспорту в контексті реалізації структурних реформ у галузі почався з відновлення економіки України після тривалої економічної кризи, активізація зовнішньої торгівлі внаслідок поступового відкриття європейських товарних ринків, а також загальносвітова тенденція до підвищення мобільності населення вимагають стабільної та ефективної роботи залізничного транспорту.

Транспортна політика держави стає інструментом реалізації національних інтересів, що дозволяє розглядати її як елемент, здатний впливати не тільки на ефективність економічного розвитку, але і на передумови розширення співпраці держав і зміцнення інтеграційних процесів. Так інтеграція України в світову економіку і диверсифікація зовнішньої торгівлі вимагають модернізації залізничної інфраструктури, реалізації потенціалу України як транзитної держави, підвищення взаємодії та конкурентоспроможності вітчизняних перевізників і розвиток експорту транспортних послуг.

Удосконалення державного управління залізничної галузі відкриє нові можливості з формування додаткових власних джерел інвестицій за рахунок реструктуризації активів. Підвищиться інвестиційна привабливість національних залізниць для приватного та іноземного капіталу.

У результаті виникне можливість прискорити техніко-технологічну модернізацію залізничного транспорту на рівні європейських і світових стандартів, що буде сприяти:

- максимальній реалізації транзитного потенціалу України;
- прискоренню темпів євроінтеграції.

Проведення цих заходів крім підвищення галузевої ефективності, дозволить отримати і загальноекономічний ефект за рахунок стимулювання розвитку транспортного машинобудування, експорту транспортних послуг за європейськими стандартами.

Формування державної політики розвитку залізничної галузі в умовах євроінтеграційного процесу дозволять вирішити наукову задачу щодо удосконалення механізму державного управління залізничної галузі України. За рахунок розширення організаційно-економічного та ресурсного інструментарію.

#### *Список використаних джерел*

1. Про затвердження Державної цільової програми реформування залізничного транспорту на 2010-2019 роки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету міністрів України від 16 грудня 2009 р. №1390 //Законодавство / Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Київ, 2012.
2. Дикань В. Л. Державне регулювання промислового розвитку України [Текст] / В. Л. Дикань, М. В. Корінь //Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2018. – №. 61.
3. Ляшенко В.І. Перший етап модернізації економіки України: досвід та проблеми [Текст] / В.І. Ляшенко. - Запоріжжя: ІЕП НАН України, 2014. - 798 с.

**Паливода Т.В.,**  
головний спеціаліст – юрисконсульт відділу правової роботи  
управління правового забезпечення Міністерство культури України

## **СТРАТЕГІЯ РОЗШИРЕННЯ ДОСТУПУ ЛЮДЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ У СОЦІАЛЬНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ**

В умовах розвитку демократії в Україні, де фундаментальними принципами кожної людини повинні бути відповідальність за прийняті рішення, слова, вчинки, дії чи бездіяльність та толерантність до людей з певними вадами здоров'я. З метою акцентування уваги на такий важливий аспект суспільної проблеми як адаптація людей з вадами слуху у соціальний простір пропонуємо власну розробку узагальненої стратегії, що складається із таких етапів:

Етап 1. Аналізування чинників впливу адаптації людей з вадами слуху у соціальний простір.

До чинників впливу слід віднести:

відсутність спеціального закону про жестову мову в Україні;

відсутність змін до деяких законів України щодо розширеного доступу осіб з вадами слуху до творів виданих у спеціальному форматі. Так, на основі проведеного аналізу вітчизняного аналізу пропонуємо залучити спеціалістів для опрацювання нормативно-правової бази для внесення змін у Закон України «Про видавничу справу», Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», Закон України «Про авторські права і суміжні права», Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних», Закон України «Про культуру», Закон України «Про театри і театральну справу» та інші нормативно-правові документи України. Адже, на жаль, в Україні існує інформаційна ізоляція, як для малюків, так і для дорослих осіб.

Етап 2. Планування адаптації людей з вадами слуху у соціальний простір.

Планування адаптації нечуючих людей має бути багатогранним, тобто задіяним у всіх сферах суспільства, тобто по горизонтальних і вертикальних векторах управління органів державної влади.

Етап 3. Організування адаптації людей з вадами слуху у соціальний простір.

З метою ефективною адаптації людей з вадами слуху, слушним питанням стало б вивченням жестової мови працівниками таких органів державної влади як: поліція, в сфері охорони здоров'я, громадського транспорту, культури тощо.

Етап 4. Мотивування суспільства до адаптації людей з вадами слуху у соціальний простір.

Мотивування суспільства пропонуємо у вигляді матеріальних і нематеріальних благ, особливо для роботодавців.

Етап 5. Контролювання діяльності з питань адаптації людей з вадами слуху у соціальний простір.

Розробка процесу контролювання покладається як на державні органи влади та і на громадськість. Адже, як відомо, взаєморозуміння у суспільстві подолають будь-які перешкоди, в тому числі адаптування нечуючих людей.

Етап 6. Регулювання процесу адаптації людей з вадами слуху у соціальний простір.

Оцінювання і прийняття наступних рішень залежить від проведення постійнодіючого аудиту за показниками якості і кількості проведеної роботи. Тому, процес регулювання процесу адаптації людей з вадами слуху у соціальний простір є одним із важливих етапів у запропонованій нами стратегії.

Отже, проблеми, що пов'язані з питанням розширеного доступу людей з вадами слуху у соціальний простір є актуальними і потребують вивчення та успішної реалізації законотворцями, державними службовцями, юристами, економістами, психологами та професійними лікарями тощо.

**Павловська А.О.,**

аспірант кафедри публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності ННІ післядипломної освіти, Національний університет біоресурсів і природокористування України

## **СУЧАСНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ РАЙОНУ**

Стратегія сталого розвитку “Україна–2020”, схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року, безпосередньо спрямована на зміни в публічному управлінні та проголошує здійснення таких реформ і програм, як децентралізація та реформа державного управління, реформа державної служби та оптимізація системи державних органів, конституційна реформа, оновлення влади та антикорупційна реформа, програма електронного урядування. Інші із 62 визначених реформ і програм також опосередковано стосуються змін у системі публічного управління.

Стратегія реформування державного управління на 2016-2020 роки, схвалена розпорядженням КМУ від 24 червня 2016 р. № 474-р, направлена на формування ефективної системи державного управління, що відповідає принципам публічного адміністрування Європейського Союзу, яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні і зовнішні виклики. Цю Стратегію було розроблено в тісній співпраці з ЦОВВ, представниками громадянського суспільства, експертами Програми підтримки вдосконалення врядування та менеджменту (SIGMA), іншими експертами Європейського Союзу, у тому числі і спеціально створеною Дорадчою групою Європейського Союзу, яка була сформована за сприяння Представництва ЄС в Україні та Європейської Комісії для підтримки КМУ у розробленні Стратегії.

Ці два основоположні документи, які визначають напрямок розвитку державного управління в Україні і, зокрема, місцевого самоврядування, лягли в

основу Плану пріоритетних дій Уряду на 2018 рік, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 березня 2018 р. № 244-р.

І хоча це план пріоритетних дій уряду України, тобто план Кабінету Міністрів України – вищого органу виконавчої влади для планування та реалізації центральними та місцевими органами виконавчої влади державної політики у відповідних галузях та територіях, органи місцевого самоврядування також зобов'язані, відповідно до законодавчо закріплених повноважень, реалізовувати на місцях державну політику та чітко дотримуватися у своїх рішеннях реалізації єдиного з органами державної влади напряму модернізації державного управління в Україні.

Лише спільні дії органів державної влади та органів місцевого самоврядування можуть результативно та у визначені терміни забезпечити реформу державного управління, децентралізацію влади, передачу на принципах субсидіарності повноважень тощо.

Водночас, саме реалізація єдиної політики є надзвичайно проблематичною, зокрема на рівні районів. Така ситуацію має як об'єктивні так і суб'єктивні причини і потребує негайного вирішення.

По-перше, невиконання заходів та строків реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади в Україні, схваленої урядом України 1 квітня 2014 року [1], призвело до того, що до сьогодні, не відбулося цивілізованої, централізованої, визначеної законодавством передачі повноважень, зокрема і від районних державних адміністрацій районним радам.

По-друге, пояснення, що повноваження не передаються, оскільки органи місцевого самоврядування не готові їх перебрати [2] не є виправданням, адже хто централізовано навчає посадових осіб місцевого самоврядування виконувати нові, невластиві до цього повноваження?

По-третє, навіть ті районні ради, які забрали делеговані раніше райдержадміністрації повноваження, вимушені, за відсутності нормативно-правової бази, шукати прогалини в законодавстві і через договори виконувати відповідні повноваження.

Такий стан справ нажалі зберігається, а враховуючи те, що районні ради є органом місцевого самоврядування, що представляє спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, у межах повноважень, визначених Конституцією та законами України, а також повноважень, переданих їм сільськими, селищними, міськими радами, тобто мають забезпечувати і підтримувати належний рівень життєдіяльності на відповідній території України – таке становище необхідно негайно виправляти.

Виходячи із зазначеного вище пропонуємо: 1) рекомендувати уряду України розробити загальнонаціональну програму навчання посадових осіб місцевого самоврядування щодо передачі повноважень від органів державної влади органам місцевого самоврядування; 2) удосконалити законодавство в частині розмежування повноважень між органами публічної влади; 3) неухильно дотримуватися строків виконання передачі повноважень.

### *Список використаних джерел*

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р від 1 квітня 2014 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// zakon3. rada. gov. ua/ laws/ show/ 333- 2014- п](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-п)
2. Gryshchenko, I. M. Development of the capacity of territorial communities / I. M. Gryshchenko, M. M. Kulaiets // Науковий вісник Полісся. – 2018. № 2 (14). Ч. 1. – С. 98-104.

**Первишева Є.А.,**

студентка ФРКТ,

Науковий керівник: Юхно А.С., к.е.н., доцент кафедри геоінформаційних технологій та космічного моніторингу Землі Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут", м. Харків

## **ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИ ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Дослідження проблеми нелегального видобутку ресурсів з надр України завжди знаходилось у центрі уваги. Це обумовлено тим, що українське законодавство має певні недоліки в сфері видобутку корисних копалин.

Надра, відповідно до Кодексу України про надра [1], є частиною земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння.

Згідно законодавства надра є виключною власністю Українського народу і надаються тільки у користування. Угоди або дії, які в прямій або прихованій формі порушують право власності Українського народу на надра, є недійсними. Український народ здійснює право власності на надра через Верховну Раду України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим і місцеві ради [1].

Кодекс України про надра [1] наголошує, що користувачами надр з метою видобутку корисних копалин можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, іноземні юридичні особи. Земельні ділянки для користування надрами надаються користувачам надр після одержання ними спеціальних дозволів на користування надрами чи гірничих відводів.

Питання надання спеціальних дозволів на користування надрами у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони врегульоване Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами" від 30.05.2011 р. № 615 [2].

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку корисних копалин загальнодержавного значення" від 12.12.1994 р. № 827 [3] бурштин відноситься до корисних копалин загальнодержавного значення, ювелірної сировини, дорогоцінного каміння. Відповідно, без отримання спеціального дозволу бурштин видобувати заборонено.

Основні геолого-пошукові роботи по визначенню родовищ бурштину на території України проводилися у радянський період. На початку 80-х років ХХ ст. радянські геологи підприємства “Західкварцсамоцвіти” почали цілеспрямоване вивчення території Українського Полісся на предмет покладів бурштину [4].

Незаконний видобуток бурштину-сирцю сьогодні здійснюється місцевим населенням Рівненської, Волинської та Житомирської областей з використанням водяних помп шляхом вимивання породи з товщі ґрунту (до 10 метрів вглиб). Видобутий таким чином бурштин закупується незареєстрованими посередницькими структурами і контрабандою вивозиться для подальшої переробки за межі України, здебільшого до Республіки Польща, а також в Прибалтику та Російську Федерацію [5].

Негативними наслідками незаконного видобутку бурштину є: порушення цілісності геологічних пластів, погіршення екологічних умов на прилеглих територіях, втрата для держави значних обсягів бурштину-сирцю, недоотримання митних зборів, загальнодержавних та місцевих податків і зборів, підвищення рівня криміногенної ситуації в областях, де видобувають дану корисну копалину.

Ця проблема набуває все більшої актуальності з огляду на статистичні дані. За період 2016 р. по березень 2018 р. поліція відкрила 65 кримінальних впроваджень. 18 осіб притягнуті до відповідальності. Суди присуджено штрафів на суму 90848 грн. Слід відмітити, що до відповідальності за такий незаконний промисел притягувалися і школярі [6].

У результаті проведеного дослідження з метою вирішення проблеми незаконного видобутку бурштину пропонуємо: удосконалити проект Закону України стосовно видобутку бурштину; затвердити перелік земельних ділянок не придатних для промислового видобутку; надати повноваження видачі спецдозволів обласним радам; встановити контроль за нелегальним промислом; за рахунок штрафних санкцій проводити рекультивацию порушених земель та здійснювати раціональну політику в галузі видобутку бурштину; здійснювати космічний моніторинг та виявляти місця незаконного видобутку бурштину для швидкого реагування і прийняття управлінських рішень.

#### ***Список використаних джерел***

1. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 1994. - № 36, ст. 340.
2. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 р. № 615 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-п>
3. Про затвердження переліку корисних копалин загальнодержавного значення: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 р. № 827 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/827-1994-п>
4. Трофимов В.С. Янтарь / В.С. Трофимов. – М.: Недра, 1974. – 184 с.
5. Алексеева-Процюк Д.О. Особливості початкового етапу розслідування незаконного видобування корисних копалин (бурштину-сирцю) / Д.О. Алексеева-Процюк // Проблеми легалізації видобутку бурштину місцевими жителями: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.: [тези доп.]. – К.: «МП Леся», 2015. - С. 5 - 10.



6. Крапка А. Дев'ять вироків за два роки: як правоохоронці розслідують «бурштинові справи» / А. Крапка // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://hromadske.volyn.ua/devyat-vyrokiv-za-dva-roky-yak-pravoohorontsi-rozsliduyut-burshtynovi-spravy/>

**Подлевський А.А.,**  
к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів і економіки природокористування  
**Полюхович В.Ф.,**  
студент Національного університету водного господарства та  
природокористування, м. Рівне

## **ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА**

В умовах стрімкого розвитку ринкових відносин в Україні особливої ролі та значення набуває проблематика теоретико-методологічного забезпечення ефективного функціонування системи державного управління у сфері підприємництва. Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що питанню розвитку державного управління у сфері підприємництва присвячено низку праць, зокрема Н. Криштофа, І.Ясіновської, С.Жарая, Л.Бацьора.

Сектор малого і середнього підприємництва (далі – МСП) є визнаною у всьому світі рушійною силою, що генерує національне багатство шляхом створення нових робочих місць, зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), а також стимулювання розвитку конкурентоспроможності і інноваційного потенціалу економіки.

Чинний механізм державного управління підприємництва в Україні постає як сукупність принципів, методів, засобів та інструментів впливу держави на забезпечення комплексного й ефективного розвитку підприємництва. Це визначається поєднанням форм і методів, які здійснюють органи державного управління, цілеспрямованою діяльністю державних інститутів, спрямовану на поєднання, узгодження, комбінування різних форм, методів регулювання та підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва.

Відсутність сталої позитивної динаміки розвитку МСП в Україні свідчить як про наявність суттєвих проблем, що стримують його розвиток, так і про потребу у формуванні та реалізації адекватної та ефективної державної політики у сфері підтримки розвитку МСП [1].

На даний час державна політика щодо підтримки розвитку МСП є непослідовною та неефективною. Водночас значна частина проблем зумовлена надмірним втручанням держави у господарську діяльність, а також низьким рівнем правової культури (нехтуванням нормами національного законодавства) з боку посадовців органів публічної влади та самих підприємців. Також однією з проблем є відсутність довгострокових пріоритетів державної політики у сфері розвитку МСП.

На сьогодні державна політика щодо сприяння розвитку підприємства в Україні була сконцентрована навколо чотирьох базових завдань: зменшення кількості нормативно-правових документів з питань регулювання підприємницької діяльності, спрощення реєстраційної системи, удосконалення системи дозволів і ліцензування, а також удосконалення процедур контролю та перевірок. У цілому кожен з цих напрямів виявив свою ефективність та плідність. Утім, незавершеність подібних змін не дає підстав стверджувати, що наразі перелічені стратегічні орієнтири є реалізованими. Це, у свою чергу, дає доволі чітке розуміння того, в якому саме напрямі та яким чином має реалізовуватись державна політика щодо сприяння розвитку підприємництва в Україні. В даний час українське інституційне середовище підтримки МСП складається з трьох основних елементів:

- Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (департамент розвитку підприємництва та регуляторної політики) відповідає за формування та реалізацію політики у сфері підприємництва (з 2014 року);

- Закон «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» (2012 рік) є підґрунтям для розвитку МСП;

- Існує Концепція загальнодержавної програми розвитку МСП на 2014-2020 роки (прийнята у 2013 році), але сама Програма не була розроблена й буде замінена Стратегією розвитку МСП та відповідним Планом заходів.

Всеохоплюючим підґрунтям для розвитку МСП є два взаємопов'язаних елементи: Угода про асоціацію (УА) та Угода про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС (ПВЗВТ), які є фундаментальними для майбутнього країни.

З метою поліпшення результативності підприємницької діяльності в Україні необхідно використати досвід запровадження урядами зарубіжних країн комплексу регуляторних заходів, а саме:

- створення рівних умов для конкуренції;
- сприяння розвитку інноваційної діяльності та інформаційних технологій;
- зменшення адміністративного впливу;
- спрощення доступу підприємств до бюджетних та позабюджетних коштів;

- створення розгалуженої мережі підтримки бізнесу.

Отже, держава, сприяючи розвитку малого та середнього підприємництва, покликана забезпечувати захист прав та всебічну підтримку (юридичну, інформаційно-комунікаційну, консультативну, освітню, аналітичну, фінансову, ресурсну), адже це впливає як на умови здійснення підприємницької діяльності, так і на рівень конкурентоспроможності її суб'єктів [2].

Першочерговими завданнями державної політики сприяння розвитку малого та середнього підприємництва є радикальне зменшення можливостей для корупції, суттєве зниження податкового тиску, відновлення довіри між державою та бізнесом.

#### **Список використаних джерел:**

1. Дорожня карта розвитку підприємництва в Україні: 2015 - 2016 роки. – К.: Центр громадської експертизи, Центр міжнародного приватного підприємництва, 2014. – С.4.

2. Криштоф Н.С. Сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Україні: роль держави / Н.С. Криштоф // Вісник НАДУ при Президентіві України (Серія “Державне управління”). – 2017. - №2. – С. 46

**Полішкевич Л.Д.,**  
аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту  
Національної академії державного управління при Президентіві України,  
Україна, м. Київ

## **АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ**

На сучасному етапі розвитку України як соціальної держави потребує реформування сучасний інститут державної служби та місцевого самоврядування, насамперед на засадах відкритості, прозорості, зростання довіри громадян до органів державної влади й місцевого самоврядування, толерантності у відносинах службовців і громадян, поліпшення якості надаваних громадянам адміністративних послуг. Удосконалення системи надання адміністративних послуг має стати кроком вперед на шляху до збільшення довіри громадськості до органів влади.

Налагодження ефективної взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадськістю впливатиме на створення дієвого зворотного зв'язку у процесі надання адміністративних послуг, і як наслідок сприятиме удосконаленню якості надання адміністративних послуг громаді.

Окремі кроки на шляху удосконалення якості надання адміністративних послуг громадськості з боку держави зроблено з ухваленням у 2012 році Закону України “Про адміністративні послуги”, згідно з яким під адміністративною послугою розуміється результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [1].

Крім того, статтею 4 цього Закону проголошено основні принципи, на яких має базуватися державна політика у сфері надання адміністративних послуг в Україні: верховенства права; стабільності; рівності перед законом; відкритості та прозорості; оперативності та своєчасності; доступності інформації про надання адміністративних послуг; захищеності персональних даних; раціональної мінімізації кількості документів та процедурних дій, що вимагаються для отримання адміністративних послуг; неупередженості та справедливості; доступності та зручності для суб'єктів звернень [1].

Попри законодавчо закріплені правові засади реалізації прав, свобод, і законних інтересів громадськості у сфері надання адміністративних послуг та нормативне врегулювання надання адміністративних послуг органами влади та місцевого самоврядування лишаються вкрай актуальними деякі проблемні

питання. Зокрема, відсутність реального механізму вивчення потреб громадян в адміністративних послугах, низький рівень партнерства органів влади та місцевого самоврядування у цій сфері, значно нижча якість надання адміністративних послуг в Україні порівняно з аналогічними послугами, які надаються в країнах Європейського Союзу. За даними соціологічного опитування на наявність вказаних проблем у сфері надання адміністративних послуг ствердно відповіли майже 80 % респондентів [2, С. 23–30].

На низькому рівні залишається зручність приміщень, у яких надаються адміністративні послуги, для людей з особливими вадами (32 % респондентів), зручність оплати послуг (20 %); частина респондентів виявились незадоволеними роботою центрів надання адміністративних послуг, привітністю та компетентністю їх співробітників, необхідністю тривалого очікування в черзі для отримання послуги (в середньому 10 %) [3].

Необхідність удосконалення механізмів взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю у сфері надання адміністративних послуг не викликає сумнівів. Адже успішне здійснення державного управління можливе лише за підтримки громадянського суспільства. Таким чином, вимоги та потреби громадськості в якісних адміністративних послугах мають трансформуватися органами державної влади та місцевого самоврядування в реалізації таких заходів:

- визначення на законодавчому рівні вичерпного переліку адміністративних послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

- надання адміністративних послуг за принципом субсидіарності, тобто надання адміністративних послуг саме тими владними органами (центральними, регіональними чи місцевими), які найбільш ефективно зможуть їх надавати;

- здійснення державного моніторингу процесу надання послуг та оцінювання їх якості (зокрема, у Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 р. № 90-р [4], визначені такі критерії оцінки якості адміністративних послуг: результативність, своєчасність, доступність, зручність, відкритість, повага до особи, професійність);

- сприяння постійному обміну досвідом між різними органами влади та органами місцевого самоврядування у сфері надання адміністративних послуг;

- налагодження взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадськістю у сфері надання адміністративних послуг, зокрема залучення громадськості до оцінки якості послуг, що надаються, здійснення громадського контролю за процесом їх надання тощо;

- застосування механізму оскарження дій суб'єкта надання адміністративної послуги у разі порушення стандарту якості;

- упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сфері надання адміністративних послуг та забезпечення можливості надання

електронних адміністративних послуг (зокрема, забезпечення можливості отримання всіх адміністративних послуг у режимі “єдиного вікна”, отримання суб’єктами звернення за допомогою засобів телекомунікаційного зв’язку результатів надання адміністративних послуг, а також можливості оплати за надання адміністративної послуги дистанційно, в електронній формі).

#### *Список використаних джерел*

1. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI // Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 32. – Ст. 409.
2. Грабар Н. С. Шляхи підвищення якості надання адміністративних послуг в Україні // Н. С. Грабар / Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2015. – № 1 (47). – 420 с.
3. Оцінки діяльності центрів надання послуг у 40 містах України [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://dif.org.ua/article/otsinki-diyalnosti-tsentriv-nadannya-poslug-u-40-mistakh-ukraini>
4. Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 р. № 90-р [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-p>

**Posternak I.M.,**

PhD in Technical Sciences, Associate Professor,  
the Odessa state academy of building and architecture

**Posternak S.A.,**

PhD in Technical Sciences, the Associate Professor,  
the private company "Composite", Odessa

## **CSTC T-PPR: NECESSITY OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE ODESSA**

Cities – generation a human society – total some millenia of the existence. Destinies cities are various and instructive: one have ceased to exist for a long time, others have grown till the huge sizes; one stay in oblivion, other steels world famous. The ancient history the majority cities clearly appears in character their lay-out and a silhouette. Each epoch and each society spontaneously or meaningfully transformed and adapted those cities which received in the inheritance from previous epoch for the requirements.

In town-planning is shown the tendency to integration, both in sphere of production of goods, and in management sphere; the expanded reproduction demands the further increase of level a division of labor, concentration and specialization of building manufacture, an intensification of an exchange of results is industrial-economic activities.

As it is specified in the report «Readiness for the future manufacture» for the World economic forum (WEF-2018) «readiness the country for the future define two factors: how much scale its present structures manufacture and how much strong five motive forces which can pull forward transformation process also are difficult: a

technological platform and ability to innovations; the human capital; international trade, investments and an infrastructure; institute system; commodity markets» [1,2].

The clever city is a town-planning concept integration information and communication technologies with the Internet of things. In particular, the British institute of standards (*British Standard Institution*) describes a clever city as «effective integration physical, digital and human systems in is artificial to the created environment for the sake of maintenance to citizens the proof and safe future». As, under forecasts scientific workers, already less than for seven years about 60 % the planet population will live in cities, the question maintenance appropriate comfort modern cities now became extremely actual.

Let's consider three clever cities where innovative technologies use already today [3].

In the city of Barcelona the uniform system gathering indicators of all counters operates: light, water supply, road conditions, noise level and other City lanterns react to passers-by in the street, and gauges on garbage tanks inform about the fully. Digital bus stops inform passengers on a site of all buses a city, and in addition there it is possible to charge the smart phone, to listen music, and even go to virtual excursion. And drivers the special touch gauges built in road help to find empty seats for a parking, simultaneously reducing harmful emissions and jams. Additional gauges inform the public the operative information on quality of air.

London takes the second place in rating *Pw (PricewaterhouseCoopers* – the international network the companies which offer professional services in the field of consulting and audit on a level development of technologies. The system clever city is mainly concentrated to transport sphere where various mobile appendices and online services help passengers to plan successfully trips and to be guided in the uneasy scheme of street transport, and still – inform on carrying out of repair work and about other non-staff situations. Also the system of recognition fires – *SAS* is entered, that finds out the most fire-dangerous houses.

The Australian Sydney – most green clever cities. Except set parks, there about 150 buildings with green roofs and even green walls. In a city the monitoring system of traffic *SCATS* which supervises congestion roads works. Monitoring a condition city atmosphere – the information is opened, so about air condition in a city it is possible to learn the same as weather forecast – from computers or smart phones.

In July, 2018 in Singapore [4] the three-dimensional digital model of the country «Virtual Singapore» should earn. This online platform thanks to thousand gauges and cameras will allow to see and analyze to the authorities in a mode of real time that occurs on all territory. However in Singapore for the first time clever technologies will be used in such scales and with such high level of penetration into all spheres of a life. For example, already now in a city the voluntary program monitoring older persons which watches movement of the person on apartment operates and sends these given to the state bodies. Danger of possible intrusion of the power during a private life does not disturb the majority of Singaporeans – about 74 % of citizens completely trust the government. «Virtual Singapore» becomes a part of project *Smart Nation* for which realisation in 2017 the power planned to spend \$1,7 billion

According to forecasts, the Asian market of technologies "clever" cities till 2025 will grow to \$1 bln. And thanks to such projects as Smart Nation, Singapore is capable to occupy its important part.

In Odessa the City program «Electronic open city» [5] operates. The Program Overall objective are creations a uniform information infrastructure executive powers the Odessa city council at the expense of introduction a uniform policy management is information and TV sphere the Odessa city council, executive powers, the municipal enterprises and city council establishments.

Program realisation is directed on achievement of the European standards granting of administrative services, an openness and a transparency of the power city, focused on satisfaction needs townsmen Odessa.

The program defines strategy support information sphere and maintenance the decision of social and economic, ecological, scientific and technical, national-cultural and other problems in fields of activity local enforcement authorities and local governments.

By the program it is provided introductions information technologies in tourism sphere. Tourism is one of the major spheres modern economy which positively influences development other sectors economy, including a hotel economy, transport and communications, building, retail trade, manufacture and trade in souvenirs, etc., being the catalyst of their development. Besides, this kind of activity is directed on satisfaction needs people in acquaintance with history, culture, customs, spiritual and religious values the different countries and their people.

The tourist-recreational area is a strategic direction development of a city. Objectively Odessa has all preconditions for intensive development internal and foreign tourism: features of the geographical placing, a favorable climate, the greatest seaport of Ukraine, the developed industry, resort and recreational complex, a transport, financial and welfare infrastructure.

As a result of an unsatisfactory condition of an available housing, an street-road system, engineering communications, deterioration of comfort of residing, and as a whole losses of integrity perception the historical environment in the central historical area the city, and also deterioration of tourist and investment appeal the city complex target program «Preservation of authentic building and development of the historical centre of Odessa» is developed [6,7].

As one of perspective forms of integration various complexes act in town-planning structure. In the course of formation of plans of social and economic development of large cities even more often there is a situation when for increase of efficiency used financial, material and a manpower concentration of efforts, but also new progressive forms of the organisation of building manufacture. It is offered to create in the city Odessa "the Corporate scientific and technical complex town-planning power reconstruction "CSTC T-PPR", as the innovative organizational structure using in practice the saved up scientific and technical potential for reconstruction buildings historical building of Odessa under standards power efficiency.

### References

1. Закіянов Д. До майбутнього не готові: ВЕФ оцінив виробничий потенціал України. *M!nd – незалежний журналістський бізнес-портал*. URL: <https://mind.ua/publications/20180876-do-majbutnogo-ne-gotovi-vef-ociniv-virobnichij-potencial-ukrayini> (дата звернення: 16.04.2018).
2. Readiness for the Future of Production Report 2018/ Committed to improving the state of the world, World Economic Forum: Insight Report. Geneva. Switzerland. 2018. 254 p. URL: <http://wef.ch/fopreadiness18> (Last accessed: 16.04.2018).
3. Майбутнє вже сьогодні: три розумних міста. Де інноваційні технології використовують найефективніше. *M!nd – незалежний журналістський бізнес-портал*. URL: <https://mind.ua/video/20179170-majbutne-vzhe-sogodni-tri-rozumnih-mista> (дата звернення: 16.04.2018).
4. «Віртуальний Сінгапур»: як зробити місто розумним. І чи варто заради безпеки жертвувати приватним життям. *M!nd – незалежний журналістський бізнес-портал*. URL: <https://mind.ua/video/20180731-virtualnij-singapur-yak-zrobiti-misto-rozumnim> (дата звернення: 17.04.2018).
5. Міська програма «Електронне відкрите місто» м. Одеси на 2015-2018 роки. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://omr.gov.ua/acts/council/70092/> (дата звернення: 17.04.2018).
6. Разработка концепции развития Центрального исторического ареала Одессы. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <http://omr.gov.ua/ru/essential/89744/> (дата звернення: 17.04.2018).
7. Постернак И. М., Постернак С. А. Сохранение объектов культурного наследия Одессы с учетом энергоменеджмента. *Збереження історичної забудови центра Одеси шляхом включення до основного списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО = Preservation of historic buildings in the central part of Odessa via inscribing in the UNESCO world heritage list: матеріали III і IV Міжн. наук.-практ. конференцій, м. Одеса 2–4 грудня 2015 р. та 15–16 грудня 2016р., Одеса: Астропринт, 2016. С. 220–223.*

**Потапов О.М.,**

викладач Полтавського юридичного коледжу  
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

## **ТРАНСФОРМАЦІЯ МУНІЦИПАЛЬНОГО ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЗА ЧАСІВ ТИМЧАСОВОГО УРЯДУ**

Історія розвитку міського самоуправління на теренах української держави викликає незмінний інтерес у вітчизняних наукових колах. У цьому відношенні особливе значення мають події 1917-1918 рр., коли було здійснено ряд радикальних спроб перетворення системи міського самоуправління, які відображали ідеологічну і політичну специфіку влади, що постійно змінювалась. Вивчення даного історичного досвіду особливо актуальне, зважаючи, на перманентне реформування, яке відбувається сьогодні у сфері місцевого самоуправління.

У кінці XIX – на початку XX ст. муніципальному управлінню ставало дедалі важче розвиватись у межах, які були визначені для нього владою. На думку російського науковця Мамаєва А.В. це, насамперед, виявлялось у



невідповідності муніципального виборчого права, ступені залежності міського управління від коронної влади, рівня і темпів розвитку міського господарства і наявних фінансових можливостей муніципалітетів суспільним очікуванням [1, 88-89].

Нове законодавче підґрунтя виборів до органів місцевого самоврядування встановлювала прийнята Тимчасовим урядом Постанова «Про проведення виборів гласних міських дум» з Додатком «Тимчасові правила щодо проведення виборів гласних міських дум» [2] від 14 квітня 1917 р. Документ визначав правила здійснення виборів гласних міських дум. Перш за все ним встановлювалось коло осіб, які володіли активним виборчим правом, тобто мали можливість брати участь у виборах гласних до міських дум. Останнім користувались громадяни обох статей всіх національностей і віросповідань, які досягли на момент складання виборчих списків 20 років, проживали в даному місті або мали в ньому житло, чи перебували на службі, врешті, якщо в них були інші, пов'язані з містом, справи (ст.3). Військовослужбовці допускались до виборів на загальних засадах. Власне саме допущення останніх до виборів було великою помилкою Тимчасового уряду. Він не врахував міграційні аспекти, пов'язані з військовослужбовцями, відсутності у більшості з них постійного зв'язку з територією, на якій вони реалізовували своє виборче право.

Пасивним виборчим правом, тобто можливістю бути обраними, володіли не тільки носії активного виборчого права, але й інші особи, які хоч і не проживали в місті, не мали з ним безпосередніх зв'язків, але відповідали іншим вищезазначеним вимогам.

Таким чином, новий виборчий закон істотно розширив, порівняно з попередньо діючим Міським положенням від 1892 р., коло суб'єктів задіяних у виборчому процесі. Такі зміни були необхідні і були викликані часом, адже, як зазначає дослідник Головка О.М., «такого обмеження у виборчих правах мешканців міст не знала жодна з тогочасних європейських країн» [3, 29]. Фактично квітнева постанова вперше на законодавчому рівні закріпила проведення виборів до органів міського самоврядування за так званою чотиризначною формулою: на основі загального, рівного, прямого і таємного голосування.

Російська дослідниця Писарькова Л.Ф. в цьому контексті наголошує, що завдяки закону від 15 квітня 1917 р. Росія здійснила різкий стрибок і не лише наздогнала, але й у багатьох аспектах випередила велику кількість розвинутих країн Західної Європи. Так, на той час загальне виборче право було введено лише в Англії, Франції, Швейцарії, Бельгії, Норвегії, Іспанії, Португалії, Болгарії, США і Австрії. Проте не в усіх цих країнах жінки володіли активним виборчим правом. Віковий ценз для європейського виборця коливався від 20 (у Швейцарії) до 30 років (у Данії); у більшості країн виборцями ставали у віці 23-25 років [4, 145].

На папері дійсно відбувся перехід від «найреакційнішого в Європі устрою міського самоврядування до найбільш прогресивного» [3, 45], але в результаті

замість зміцнення система місцевого самоврядування зазнала потужного удару, що, зрештою, вплинуло й на її подальшу долю, а також долю тих політичних сил, які пов'язували з нею своє майбутнє [5, 36-37].

Приймаючи новий муніципальний закон, Тимчасовий уряд не врахував невідповідність більшості населення міст до таких перетворень, всю складність внутрішньополітичної ситуації. Причини занепаду самоврядування полягали в ненормальних обставинах, серед яких на руїнах старої держави будувалося нове життя. Першорядне значення мав фактор несвоєчасного і поспішного проведення муніципальних виборів за новим законодавством.

#### *Список використаних джерел*

1. Мамаев А.В. Самоуправление городов России в условиях революционного процесса 1917-1918 гг. (на материалах городов Московской, Тульской, Вятской губерний): дис. ... канд. истор. наук: 07.00.02 / Мамаев Андрей Владимирович. – Москва, 2010. – 360 с.
2. Постановление Временного правительства «О производстве выборов гласных городских дум и об участковых городских управлениях» от 15 апреля 1917 г. // Собрание узаконений и распоряжений правительства, издаваемое при Правительствующем сенате. – 1917 – 8 июля. – №95. – Ст.529.
3. Головки О.М. Харківське міське самоуправління у 1893-1917 роках: дис. ... кандидата історичних наук: 07.00.01 / Головки Олександр Миколайович. – Х., 1997. – 280 с.
4. Писарькова Л.Ф. Московская городская дума: 1863-1917 гг. – М.: Издательство объединение «Мосгорархив», 1998. – 568 с.
5. Бойко В.М. Реорганізація міських дум в Україні навесні 1917 р. / В.М. Бойко // Український історичний журнал. – 2003. – №4. – с.29-38.

**Приліпко С.М.,**

к.е.н., доцент, докторант кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентові України, м. Київ

### **СТВОРЕННЯ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ БЕЗРОБІТНИМИ ГРОМАДЯНАМИ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА**

За даними Державної служби зайнятості за 2017 р. безробітними є 1,7 млн. громадян України, що становить 9,5% від загальної кількості економічно активного населення держави. У сільській місцевості рівень зайнятості складає лише 54,4%, а безробітними залишаються 9,9% селян [1]. В той же час сільські території потребують залучення кваліфікованих кадрів для обслуговування інфраструктурних, соціально-побутових та житлово-комунальних об'єктів, інженерних споруд і комунікацій. Органи місцевого самоврядування не завжди мають достатні фінансові ресурси для надання якісних послуг мешканцям громад. Цю проблему можна вирішити шляхом створення обслуговуючих кооперативів та наданням фінансової підтримки безробітним громадянам для їх створення на засадах державно-приватного партнерства. При цьому місцевим органам публічної влади слід делегувати частину своїх управлінських

повноважень новоствореним кооперативним організаціям на об'єкти комунальної власності з метою їх якісного обслуговування та збереження. Відповідно до Концепції розвитку сільських територій до 2025 року [2] державна політика спрямована на сприяння розвитку державно-приватного партнерства для реалізації інвестиційних проектів та посилення ролі територіальних громад у плануванні й впровадженні розроблених заходів.

Для забезпечення сталого розвитку сільських територій нами запропоновано розробити механізм публічного управління сферою послуг через організацію діяльності обслуговуючих кооперативів із залученням безробітних громадян до їх діяльності. Його суть полягає в тому, що безробітні громадяни, які постійно проживають у сільському населеному пункті, можуть претендувати на виплату одноразової допомоги з безробіття для організації підприємницької діяльності через центр зайнятості у розмірі річної суми. Ця норма виплат з організації власної справи регулюється наказом Міністерства соціальної політики України від 15.06.2015 № 613 [3]. Отримані на конкурсних засадах державні кошти разом із своїми заощадженнями вносяться ними до пайових фондів у формі пайових внесків, які у подальшому можуть бути використані кооперативами на придбання або модернізацію матеріально-технічної бази. На основі укладення кооперативами договорів державно-приватного партнерства з органами місцевого самоврядування у місцевому бюджеті закладаються кошти під цільові програми розвитку обслуговуючої кооперації у сільській місцевості та виконання запланованих заходів з надання послуг жителям населеного пункту, які одночасно є членами кооперативу та приймають активну участь в інвестиційній діяльності через наповнення членськими внесками його фондів.

Крім цільової підтримки діяльності кооперативів органами місцевого самоврядування, у більшості областей України існують регіональні програми розвитку обслуговуючих кооперативів, на основі яких обласні ради передбачають значні фінансові ресурси на розвиток матеріально-технічної бази таких організацій та співфінансують грантові програми міжнародної технічної допомоги. Наприклад, на Черкащині рішенням обласної ради від 24.04.2015 р. № 39-4/VI затверджено Програму підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у Черкаській області на період до 2020 року. З бюджету програми у розмірі 20% профінансовані заходи проекту ЄС «Створення регіонального навчально-практичного центру розвитку багатofункціональних кооперативів» загальною вартістю 617 тис. євро, у результаті якого за 2015-2017 роки додатково створено ще 52 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів [4, с. 6].

Державна підтримка у формі допомоги з безробіття через центри зайнятості та регіональна підтримка з обласних програм розвитку кооперації через управління агропромислового розвитку адміністрацій можуть надаватися на конкурсних засадах лише тим суб'єктам господарювання, основна діяльність яких буде пов'язаною із забезпеченням обслуговування інфраструктурних, соціально-побутових та житлово-комунальних об'єктів, інженерних споруд і

комунікацій. Крім того, пріоритет у отриманні державної і регіональної підтримки повинні отримати кооперативи, які підписали з органами місцевого самоврядування договори про державно-приватне партнерство.

Отже, на наш погляд, обслуговуючі кооперативи є перспективною формою самоорганізації територіальної громади для вирішення найбільш актуальних проблем у сфері функціонування інфраструктурних об'єктів, соціально-побутового та житлово-комунального обслуговування сільського населення. Місцеві органи публічної влади повинні сприяти розвитку обслуговуючих кооперативів шляхом стимулювання безробітних до підприємницької діяльності й отримання ними допомоги із державного й місцевого бюджетів.

#### **Список використаних джерел**

1. Ситуація на ринку праці. Звіт Державної служби зайнятості. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67>.
2. Про схвалення Концепції розвитку сільських територій / Розпорядження КМУ від 23 вересня 2015 р. № 995-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248515797>.
3. Про затвердження Порядку надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітним підприємницької діяльності / Наказ Міністерства соціальної політики України від 15.06.2015 № 613 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0821-15>
4. Управління сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами: практичний посібник / С.М. Приліпко, О.В. Макушок, Н.О. Шевченко, О.М. Дубін, Т.Я. Лепьошкіна та ін. – Черкаси: Видавець Вовчок О.Ю., 2017. – 200 с.

**Пугачевська К.Й.**,  
к.е.н., доцент кафедри  
менеджменту та управління економічними процесами  
Мукачівський державний університет, м. Мукачєво

### **НАПРЯМИ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ**

За сучасних умов перед Україною постали нові виклики та загрози, які суттєво впливають на розвиток держави, реалізацію національних інтересів та стан національної безпеки. Події в Україні показують, що відсутність в державі збалансованої державної регіональної політики та децентралізації влади між різними суб'єктами становить загрозу демократичного розвитку та цілісності держави.

Механізми державного управління у сфері регіональної політики передбачають наявність ефективного організаційно-правового механізму виявлення, узгодження й реалізації суспільних потреб та інтересів на основі використання різних правових засобів, формування суб'єктивних прав та обов'язків учасників суспільних процесів, переведення їх зв'язків та стосунків у конкретні правовідносини. Регіональна політика як об'єкт управління є визначальним фактором для суб'єкта управління -

національної держави, тобто впливає на його побудову, поведінку, діяльність, вибір цілей та використання всього масиву засобів їх досягнення [1].

В сучасних умовах базові відмінності регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку настільки значні, що не можна сподіватися на їх подолання тільки за допомогою механізмів саморегулювання. Саме тому необхідна державна політика, спрямована на соціально-економічне зближення регіонів. Цей висновок підтверджується практикою ЄС [2, с. 56 - 72], у межах якого, «підтягування» відсталих регіонів розглядається як пріоритетне завдання регіональної політики більшості країн і наднаціональної регіональної політики ЄС [3].

Саме в межах регіону можливе налагодження оптимального співвідношення державного управління з місцевим самоврядуванням, формування управлінської діяльності самоврядних суб'єктів за дорученням держави шляхом делегування певної частини державних повноважень або перетворення суверенних прав держави на самоврядні повноваження територіальних громад

Державна регіональна політика в Україні здійснюється у напрямках: формування ефективної системи публічної влади в регіонах, спроможної забезпечити сталий розвиток територій; сприяння поліпшенню матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів; стимулювання міжрегіональної інтеграції, подолання міжрегіонального відчуження та інтеграції регіональних інформаційних, освітніх просторів у єдиний загальноукраїнський простір; створення ефективних механізмів представництва на загальнонаціональному рівні інтересів регіонів, а на регіональному - територіальних громад, забезпечення врахування самобутності регіонів та їх конкурентних переваг при формуванні та реалізації державної регіональної політики [4].

Основними напрямками розвитку децентралізованої унітарної держави можна вважати: створення ефективної та збалансованої системи органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, що мають необхідні повноваження, достатні ресурси та є відповідальними перед суспільством і державою; розмежування повноважень в системі органів місцевого самоврядування та в системі органів виконавчої влади на місцях на різних рівнях адміністративно-територіального устрою та принципом субсидіарності; розмежування повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади; створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень; забезпечення прозорого та прогнозованого фінансування регіонального розвитку та створення умов для участі у стратегічному плануванні усіх суб'єктів регіонального розвитку; забезпечення єдиного економічного, інформаційного, освітнього та інших просторів в межах усієї території держави.

### *Список використаних джерел*

1. Баштанник В. Інноваційні механізми державного управління регіональним розвитком / В. Баштанник // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2012. - №4(15). – С. 87-94.
2. Кіш Є. Б. Центральна Європа в сучасній системі євро регіональної інтеграції : монографія / Є. Б. Кіш. - Ужгород : Ліра, 2008. - 440 с.
3. Шевченко О. Нормативно-правове забезпечення регіонального розвитку в Україні [Електронний ресурс] / О. Шевченко // Нац. ін-т стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/november08/3.htm>
4. Про Концепцію державної регіональної політики Указ Президента України 341/2001 від 25.05.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>

**Самочкіна А.В.,**

студентка факультету право

Науковий керівний: Потапов О.М., викладач кафедри соціально-гуманітарних та професійно-практичних дисциплін Полтавського юридичного коледжу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

## **ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ІНФОРМАЦІЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Право на отримання публічної інформації є загальновизначеним правом будь-якої особи. Влада повинна належним чином забезпечувати діалог з громадськістю на всіх етапах прийняття рішень та забезпечувати постійний доступ до повної, об'єктивної, точної інформації їх діяльність. Від прозорості влади, від якості інформування громадськості залежить ефективність діяльності публічної адміністрації. Отже, актуальність даної теми обумовлена тим, що забезпечення доступу громадян до публічної інформації є основним показником відкритості публічної влади в країні.

Конституція України у статті 34 закріплює право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на власний вибір [1]. Проте наразі у громадян виникає багато труднощів у сфері доступу до публічної інформації, якою володіють органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Однією з причин цього є недосконалість законодавства України про інформацію, яке не відповідає сучасному рівню розвитку інформаційних відносин.

Так, першочергово є проблема законодавчого закріплення самого поняття «інформація». Закон України «Про інформацію» та Цивільний кодекс України визначає, що інформацією є «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [2; 4]. Закон України «Про захист економічної конкуренції» надає більш розгорнуте визначення, зокрема інформація розглядається як «відомості в будь-якій формі й вигляді, що збережені на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, малюнки, схеми тощо),

фотографії, голограми, кіно-, відео-, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості» [3]. Отже, аналіз понять «інформація» вже доводить неоднозначне тлумачення, що створює певні перешкоди для застосування правових норм у практичній діяльності. Нині в чинному законодавстві України існують різні визначення термінів «конфіденційна інформація», «таємна інформація» тощо. Є незрозумілим той факт, що в основному нормативно-правовому акті, що регулює даний вид відносин - Законі України «Про доступ до публічної інформації» термін «публічна інформація» не згадується. На основі цього вбачається доцільним переглянути всі нормативно-правові акти, які регулюють відносини у сфері інформації, з метою визначення категоріальної чіткості даного поняття [7, с. 52].

Ще однією прогалиною українського законодавства є відсутність законодавчого закріплення поняття «суспільно необхідна інформація», який вживається в ст. 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації», проте не знаходить в ньому тлумачення. Вищезгаданим Законом зазначається, що до розпорядників інформації, зобов'язаних оприлюднювати та надавати її за запитами, прирівнюються суб'єкти, які володіють суспільно необхідною інформацією [6].

Наступне невирішене завдання залишається правове регулювання присвоєння грифу «Для службового користування». Проблемним питанням залишається ухвалення переліків видів службової інформації виключно на підставі рішення суб'єкта владних повноважень та неправомірне застосування названого грифу. Наразі зустрічаються випадки схвалення таких переліків з необґрунтованим включенням до них тих чи інших відомостей, зокрема інформація про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі відповідні документи, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб і найменування юридичних осіб, які одержали ці кошти або майно тощо. Таким чином, порушується право громадян на доступ до інформації яка становить суспільний інтерес, що не має фактичних підстав для віднесення її до публічної інформації з обмеженим доступом [5, с.47].

Нерозв'язаною є проблема забезпечення пасивного доступу до інформації. Це стосується оприлюднення на офіційних веб-сайтах органів державної влади інформації щодо прийнятих рішень, ухвалених нормативно-правових актів, оприлюднення системи обліку документів тощо. Відкритість такої інформації не має системного характеру і є скоріше винятком, ніж повсякденною нормою.

Отже, вищезазначене актуалізує проблему розвитку законодавства у сфері забезпечення доступу до інформації і дає змогу зробити висновок, що розв'язати її можливо шляхом удосконалення інформаційного законодавства України в цілому. Тому першочерговими завданнями органів державної влади мають стати заходи усунення суперечностей нормативно-правових актів в інформаційній сфері та узгодження правових норм між собою. Виходячи з

великої кількості та розрізненості правових актів, доцільним залишається питання кодифікації інформаційного законодавства, окремими розділами до якого необхідно включити права і обов'язки людини і громадянина в інформаційній сфері, права і обов'язки держави, участь у міжнародному інформаційному просторі тощо. Важливим кроком на шляху вдосконалення державного регулювання інформаційної сфери залишається прийняття концепції формування і розвитку державної інформаційної політики. З огляду на те, що право громадян на доступ до інформації українським законодавством виокремлено в окрему категорію прав, доцільно законодавчо визначити такі механізми контролю за реалізацією цього права: оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій щодо доступу до інформації; притягнення до відповідальності посадових осіб за недотримання чинного законодавства, що регулює відносини у сфері забезпечення доступу до інформації.

#### *Список використаних джерел*

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
3. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст. 64.
4. Про інформацію : Закон України від 02 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
5. Доступ до публічної інформації: найчастіші запитання та відповіді / За заг. ред. В. Андрусіва, Д. Котляра ; Укр. незалеж. центр політ. дослідж., – К.: [Агентство «Україна»], 2012. – 64 с.
6. Буханевич А. І. Забезпечення принципів відкритості та прозорості при налагодженні діалогу між владою та громадськістю / А. І. Буханевич // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2010. – №3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=133](http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=133).
7. Перевалова Л. В. Конституційне право на інформацію та його реалізація в Україні / Л. В. Перевалова // Громадянське суспільство і права людини. – 2010. – С. 51–54.

**Світовий О.М.,**

к.е.н, доцент кафедри публічного управління та адміністрування,  
Уманського національного університету садівництва, м. Умань

### **ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЗАЙНЯТОСТІ В СТРУКТУРІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ**

У структурі Міністерства соціальної політики України функціонує державна служба зайнятості України (ДСЗУ). Серед основних завдань ДСЗУ визначена реалізація у межах своєї компетенції державної політики щодо забезпечення зайнятості населення та соціального захисту від безробіття.



Державна служба зайнятості складається з: Державної служби зайнятості, Центру зайнятості Автономної Республіки Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських центрів зайнятості, міських, районних і міськрайонних центрів зайнятості, Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України, професійно-технічних навчальних закладів державної служби зайнятості, інших навчальних закладів державної служби зайнятості, а також підприємств, установ, організацій, утворених Службою.

Відповідно до ст. 15 Закону України "Про зайнятість населення" [1] основними напрямками державної політики у сфері зайнятості населення є:

- 1) створення умов для розвитку економіки та сприяння створенню нових робочих місць;
- 2) задоволення попиту пріоритетних галузей економіки у висококваліфікованих працівниках;
- 3) посилення мотивації до легальної і продуктивної праці;
- 4) активізація підприємницької ініціативи та самостійної зайнятості населення;
- 5) удосконалення системи професійного навчання з урахуванням інтересів особистості, потреб економіки та ринку праці;
- 6) сприяння підприємствам, установам та організаціям незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання у професійному розвитку працівників;
- 7) збалансування попиту і пропонування щодо обсягу та рівня кваліфікації робочої сили на ринку праці шляхом системного прогнозування потреб економіки;
- 8) сприяння зайнятості громадян;
- 9) забезпечення створення рівних можливостей для реалізації суб'єктами господарювання інфраструктурних проектів та цільових програм, що фінансуються за рахунок державних коштів;
- 10) координація та контроль діяльності суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні;
- 11) повернення безробітних до продуктивної зайнятості;
- 12) міжнародне співробітництво у сфері забезпечення соціального захисту громадян України, які працюють за кордоном;
- 13) взаємодія органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, роботодавців та професійних спілок з метою забезпечення повної та продуктивної вільно обраної зайнятості, зокрема здійснення заходів щодо сприяння зайнятості населення;
- 14) забезпечення ефективного та цільового використання коштів, спрямованих на реалізацію державної політики у сфері зайнятості населення;
- 15) здійснення заходів, що сприяють зайнятості громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці;
- 16) заохочення роботодавців, які зберігають діючі та створюють нові робочі місця насамперед для громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці (частина перша статті 14 цього Закону);

17) забезпечення співпраці центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, інших посередників з працевлаштування та установ соціальної, професійної і трудової реабілітації осіб з інвалідністю, центрів соціальних служб для молоді;

18) захист внутрішнього ринку праці шляхом регулювання залучення до роботи іноземних працівників.

З уведенням у дію з 1 січня 2001 р. Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" [2] правове становище державної служби зайнятості змінилося. Згідно зі ст. 10 цього закону функції виконавчої дирекції Фонду покладаються на органи державної служби зайнятості. Директор Державного центру зайнятості центрального органу виконавчої влади у сфері соціальної політики та його заступники є відповідно керівником та заступниками виконавчої дирекції Фонду. Виконавча дирекція Фонду організовує виконання рішень правління Фонду та забезпечує дотримання законодавства України про страхування на випадок безробіття, діє від імені Фонду та підзвітна йому в межах та порядку, передбачених статутом Фонду.

Отже, державна служба зайнятості є централізованою системою державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством соціальної політики. Органи державної служби зайнятості виконують завдання та функції у сфері зайнятості населення, трудової міграції та соціального захисту від безробіття, а також функції виконавчої дирекції Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

#### *Список використаних джерел*

1. Про зайнятість населення: закон України від 5 липня 2012 року № 5067-VI / Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: закон України від 2 березня 2000 року N 1533-III / Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

**Сердюкова О.Є.,**

аспірант кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування,  
Харківського регіонального інституту державного управління Національної  
академії державного управління при Президентіві України

### **МЕХАНІЗМИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: ЕЛЕМЕНТИ УДОСКОНАЛЕННЯ**

Аналіз сучасної ситуації із організації запровадження інноваційних процесів розвитку дозволив виявити проблему відсутності єдиного

організаційного механізму забезпечення інноваційного розвитку територій. Існуючі сьогодні механізми забезпечення впровадження інновацій в різних сферах життєдіяльності громади є занадто громіздкими за функціями та відповідальністю органів влади та практично не передбачають участь громадськості в процесах організації процесів інноваційного розвитку населених пунктів. Виходячи з цього та результатів дослідження функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування, проведеного автором, були визначені основні недоліки та проблеми при здійсненні процесів організації інноваційного розвитку населених пунктів, що дозволило удосконалити існуючий організаційний механізм забезпечення інноваційного розвитку територій.

Органи місцевого самоврядування та держава організаційно створюють умови для розробки інноваційних ідей, отримання нових знань, впровадження інновацій на відповідних територіях. До функцій, здійснення яких необхідно для забезпечення процесів інноваційного розвитку на відповідних територіях відносяться: 1) визначення найважливіших сфер життєдіяльності громади, виходячи з напрямків інноваційного розвитку; 2) розробка, затвердження стратегій, програм, проектів інноваційного розвитку територій, їх реалізація, моніторинг результатів реалізації, координація дій всіх учасників інноваційного процесу, прийняття відповідальності перед громадою за наслідки впровадження інновацій; 3) використання дієвих механізмів підтримки та стимулювання участі в інноваційному розвитку територій інших суб'єктів розвитку (бізнесу, громадськості, наукових центрів, фінансових інститутів, міжнародних організацій тощо) на всіх етапах інноваційної діяльності; 4) активне сприяння місцевим ініціативам з приводу застосування інноваційних форм розвитку (юридична підтримка, проведення конкурсів, фінансова допомога, пільги тощо); 5) створення комунальних банків, венчурних фондів для підтримки та фінансування інноваційних проектів та програм, пільгова політика щодо фінансових установ, які здійснюють кредитування на особливих умовах учасників інноваційного процесу; 6) інформаційне забезпечення процесів інноваційного розвитку (розробка, затвердження та реалізація інформаційної стратегії, програми, плану, кампанії); 7) супровід функціонування і розвитку інноваційних проектів, форм, методів і технологій протягом усього їх життєвого циклу, контроль за ефективністю їх здійснення.

Всі ці функції із забезпечення інноваційного розвитку територій притаманні органам місцевого самоврядування. Але оскільки питання інноваційної діяльності місцевих рад безпосередньо впливають на умови життєдіяльності кожного члена територіальної громади та рівень забезпеченості його потреб різного роду, тому доречним було б створення при місцевих радах Координаційної ради з питань впровадження інновацій на відповідній території, до складу якої входили б представники органів місцевого самоврядування, громадських організацій, бізнес-структур, депутати місцевих рад, а також фахівці різних сфер діяльності, що мають певний досвід та необхідні знання з різних питань та небайдужі до стану речей, що відбуваються

в населеному пункті. Така Координаційна рада виступає як постійно діючий консультативно-дорадчий орган з управління інноваційним розвитком територій, яка діє на громадських засадах та координує інноваційну діяльність в будь-якій сфері місцевого розвитку та здійснює моніторинг її результатів.

У свою чергу така рада допомогала б місцевій владі реагувати вчасно і оперативно на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища системи управління інноваційним розвитком території. Створення такого органу є проявом корпоративного підходу до побудови моделі інноваційного розвитку території.

Головним призначенням Координаційної ради є забезпечення зворотнього зв'язку із громадою. У разі низької активності громади Координаційна рада стає тією самою зв'язуючою ланкою, що забезпечує цей зворотній зв'язок. На неї покладаються функції 1, 2, 6, 7. Це дозволить розвантажити органи місцевого самоврядування та оперативніше отримати достовірну інформацію щодо оцінки ситуації із запровадженням інновацій та їх впливу на пересічного громадянина окремо та стан громади в цілому. Безпосереднє проведення оцінки ефективності впровадження інновацій шляхом проведення експертного опитування, забезпечення виконання підготовчого етапу до оцінки та обробка результатів, що є складовою механізму оцінки ефективності впровадження інновацій, покладається саме на Координаційну раду.

Таким чином, можна констатувати, що в процесі управління інноваційним розвитком територій провідна роль належить органам місцевого самоврядування, що мають відповідні повноваження, а результати здійснення цього розвитку залежать від всього місцевого співтовариства, і від участі громадськості, її активності та готовності підтримувати інноваційні проекти та організовувати їх реалізацію, певною мірою залежить ефективність інноваційного розвитку відповідного населеного пункту. Державі відводиться роль саме забезпечення процесів такого розвитку, а відповідальність за ефективність забезпечення його здійснення покладається на органи місцевого самоврядування.

**Соколюк К.Ю.,**

к.е.н., ст. викладач кафедри маркетингу та реклами  
Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ,  
м. Вінниця

## **МАРКЕТИНГ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Маркетинг в публічному управлінні досить широке та відоме поняття як в теоретичному так і практичному вимірі. Значна кількість науковців досить ґрунтовно підійшла до визначення його сутності, значення і ролі для розвитку сучасної економіки та теорії державного управління. Серед них вагомий внесок

здійснили: Ф. Котлер, Д.В. Кіслов, М. Окландер, Є.В. Ромат, К.М. Романенко, В.Т. Шатун та ін.

Маркетинг у публічному управлінні трактували, аналізували та класифікували з різних аспектів. Зокрема, Окландер М. поділяє його на національний (маркетинг у діяльності уряду країни), регіональний (маркетинг у діяльності регіональних органів державного управління) та муніципальний (маркетинг у діяльності органів місцевого самоврядування) [2].

На нашу думку, при визначенні сутності маркетингу в публічному управлінні, враховуючи значну чисельність визначення маркетингу варто відштовхуватися від економічного підходу.

Відповідно до економічного підходу, маркетинг це – соціальний та управлінський процеси, через які окремі особи та групи осіб отримують усе, що їм потрібно для задоволення своїх потреб за рахунок виготовлення та обміну товарів і цінностей [1, с.41].

На думку Шатун В.Т., маркетинг в публічному управлінні – це, насамперед, підхід у державному управлінні, що ставить основною задачею задоволення інтересів та потреб споживачів і виробників публічних послуг та виступає як специфічна форма реалізації маркетингу [5]. Основними об'єктами такого маркетингу є: державні послуги та суспільні блага; підприємства та організації, що знаходяться в державній власності; органи державного управління та місцевого самоврядування; права, обов'язки і функції громадян та організацій, що значимі для розвитку й існування суспільства та держави; норми і правила поведінки, програми, цінності, ідеї, що підтримуються державою й корисні для суспільства; території.

Є. Ромат, аналізуючи думки науковців, що вивчали дане питання зазначає: «публічний маркетинг, на думку більшості вчених, являє собою впровадження маркетингової концепції у сферу досить специфічної публічно-управлінської діяльності» [4]. Погоджуємось з його думкою та думкою переважної більшості науковців, що публічний маркетинг (маркетинг в публічному управлінні) не є новою управлінською концепцією, але загальні принципи маркетингової концепції повинні та можуть запроваджуватися в публічний сектор.

Науковець подає наступне визначення даного поняття: «публічний маркетинг можна визначати як систему використання управлінської концепції та практичного інструментарію маркетингу суб'єктами публічно-управлінської діяльності, що реалізується шляхом задоволення потреб суспільства або окремих його спільнот через механізм взаємо обміну певними діями і ресурсами» [4].

Перехід економіки України в умовах глобалізації на суттєво новий етап розвитку та трансформаційні зміни в державному управлінні в світлі реалізації адміністративної реформи зумовлює розширення соціальних функцій маркетингу як складової соціального управління. Даний процес супроводжується формуванням системи передумов його використання в державному управлінні. На думку К.М. Романенко, основними з них є [3]:

- взаємопроникнення приватно-ринкових і загальносоціальних інтересів й

на основі їх синтезу набуття практично усіма сучасними соціальними процесами маркетингового виміру гуманоцентричного і соціоцентричного характеру;

- зростання регулюючої ролі держави в умовах глобалізації і відповідно посилення ролі цілеспрямованого моделювання людством тенденції розвитку постіндустріальних цивілізацій. Таким чином, держава стає активним учасником регулювання ринкових відносин із застосуванням маркетингових технологій, так як сама стає маркетинговим суб'єктом.

Отже, маркетинг в публічному управлінні є поняття відоме, але нове для використання в Україні. Тому потребує подальшого вивчення, аналізу й пошуку ефективних шляхів його впровадження в контексті реалізації адміністративної реформи в Україні.

#### ***Список використаних джерел***

1. Котлер Ф. Основы маркетинга / [Котлер Ф., Вонг В., Сондерс Дж., Армстронг Г.] ; пер. с англ. – 4-е европ. изд. – М. : ООО «И.Д. Вильямс», 2007. – 1200 с.
2. Окландер М. О государственном маркетинговом регулировании / М. Окландер // Экономика Украины. – 2003. - №4. – С. 32-35.
3. Романенко К.М. Маркетинг у державному управлінні як складова постіндустріальних трансформацій / К.М. Романенко // Університетські наукові записки. – 2010. - №1(33). – с. 203-208.
4. Ромат Є. Маркетинг у публічному управлінні / Є. Ромат // Вісник КНТЕУ. – 2016. – №4. – С. 56-68.
5. Шатун В.Т. Маркетинг в публічному управлінні: сутність, специфіка, класифікація / В.Т. Шатун, І.О. Зосімова // Наукові праці. Державне управління. – 2016. – вип. 255. Т. 267. – с. 181-187.

**Сокольська Т.В.,**

*д-р екон.наук, Білоцерківський національний аграрний університет*

**Грузинський О.В.,**

*канд.мед.наук, Білоцерківська центральна районна лікарня*

## **ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ В КОНТЕКСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ**

Конституцією України визначено, що найвищою соціальною цінністю в державі є людина, її життя та здоров'я, а тому охорона здоров'я відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні життєдіяльності сучасного суспільства. Незважаючи на це, існуюча тенденція до погіршення стану медичної системи в країні створює дедалі більші проблеми для подальшої реалізації задекларованого права людини на отримання медичної допомоги в нашій державі. Особливе занепокоєння викликає медичне обслуговування на селі, передусім через незадовільний стан мережі і оснащеності медичних закладів та їх кадрового забезпечення. За даними Міністерства охорони

здоров'я, для надання лікарської первинної медичної допомоги сільському населенню в Україні функціонує 3,5 тис. амбулаторій, забезпеченість ними на 10 тис. населення становить 2,4 (європейський показник – 4,9 як для міста, так і для села). Частка звернень за первинною медичною допомогою та її отримання населенням у сільській місцевості становить лише 50 %, тоді як обґрунтованим рівнем є 80 % [1]. Через відсутність належного забезпечення медичним обладнанням, діагностичними приладами та інвентарем, що необхідні для надання допомоги, пацієнти направляються для отримання первинної медичної допомоги у районні центри. Надзвичайно низькою є укомплектованість штатних посад лікарів первинної ланки – 76,6% [2]. Та і професійний рівень їх є недостатнім. Медичні заклади часто віддалені від споживачів їхніх послуг на 5–10 км. Лише 17% фельдшерсько-акушерських пунктів забезпечено транспортом. Не вистачає обладнання, ліків. В Україні витрати на кожного пацієнта в рік становлять лише 149 доларів США, водночас кількість ліжок у лікувальних закладах вдвічі перевищує європейські нормативи [3]. Через застарілі технології тривалість стаціонарного лікування хворих на 50 % довша, порівняно з країнами ЄС.

Отже, щоб зробити систему охорони здоров'я ефективною, а медичні послуги якісними, необхідне невідкладне реформування системи охорони здоров'я. Слід зазначити, що розроблена урядом програма реформ сільської медицини не дає вичерпної відповіді на сучасні виклики. Відзначаючи в цілому її позитивні сторони, слід звернути увагу, що вона також несе безліч ризиків для сільського населення.

Зокрема, насторожує той факт, що значну кількість медичних закладів буде закрито і значно скорочено чисельність медичних працівників. На сьогодні немає розуміння, яким буде джерело фінансування нововведень, а це означає, що реформа проводитиметься за рахунок економії коштів, відтак масові скорочення призведуть до різкого підвищення навантаження на медиків, що залишаться працювати, притому що матеріально-технічна та організаційна база їхньої праці не поліпшиться. Невирішеним залишається питання щодо організації лікарської допомоги у сільській місцевості, зокрема в амбулаторіях, де ставка лікаря є, а лікаря немає. Окрім цього комерціалізація медичних послуг відкриває поле для зловживань і суперечить ст. 49 Конституції України, яка гарантує безоплатну медичну допомогу [4]. Отже, на ці питання мають бути відповіді законодавчо унормовані. Запровадженню реформи має передувати прийняття закону «Про захист прав пацієнта» та організація лікарського самоврядування. З метою посилення ефективності механізмів реалізації чинного законодавства слід запровадити систему моніторингу та відстеження якості та належності виконання нормативно-правових актів, що регламентують діяльність системи охорони здоров'я.

З метою запобігання розвалу системи охорони здоров'я загалом на порядку денному стоїть питання впровадження інноваційної національної моделі публічного управління, що, у свою чергу, забезпечить підвищення ефективності впровадження запропонованих реформ. Упродовж багатьох століть Україна

накопичує досвід побудови національної системи державного управління і самоврядування та їх правового регулювання. Використання цього досвіду має стати важливим джерелом створення сучасної моделі публічного управління та його важливої складової – управління системою охорони здоров'я.

Основним завданням публічної влади в умовах децентралізації є створення максимуму можливостей на місцях, де відбуватимуться зміни, які кожен громадянин має відчувати на собі. Враховуючи, що нова система громадського здоров'я будується за принципами децентралізації та субсидіарності, швидкість розгортання реформи залежить від якості роботи місцевої влади. Саме органи місцевого самоврядування на регіональному рівні здійснюватимуть реалізацію політики у сфері громадського здоров'я. Вони будуть відповідальні за санітарне та епідеміологічне благополуччя населення, імплементацію Національної стратегії громадського здоров'я на місцевому рівні, а також за інформування населення. Наближеність місцевої влади до населення, тісна взаємодія між ними дозволяє сформуванню каналів комунікації, за допомогою яких громадяни мають змогу регулярно спілкуватися з представниками органів управління, що значно підвищує підзвітність влади перед громадянами.

Надзвичайно важливим для успішного реформування національної системи охорони здоров'я є підготовка нового покоління висококваліфікованих управлінських кадрів, які ефективно реалізуватимуть функції держави у зазначеній сфері. У цьому контексті необхідною стає наявність в управлінців спеціальних знань та навичок, зокрема володіння інноваційними методами управління, що сприятиме ефективності роботи в умовах сучасних соціальних і галузевих змін.

Для отримання передбачених реформою результатів, необхідно створити ефективну, прозору і гнучку структуру публічного управління із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), здатну своєчасно і адекватно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики.

#### *Список використаних джерел*

1. Устінов О.В. Реформування первинної медичної допомоги: позиція Комітету Верховної Ради та профільної асоціації / О.В. Устінов, О.В. Гузій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.umj.com.ua/article/110857/reformuvannya-pervinnoyi-medichnoyi-dopomogi-pozitsiya-komitetu-verhovnoyi-radi-ta-profilnoyi-asotsiatsiyi>.
2. Кадровий потенціал охорони здоров'я — за крок до кризи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vz.kiev.ua/kadrovuj-potentsial-ohorony-zdorov-ya-za-krok-do-kryzy>.
3. Державні витрати на охорону здоров'я в Україні найнижчі в Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://health.unian.ua/worldnews/2336977-derjavni-vitrati-na-ohoronu-zdorovya-v-ukrajini-najnijchi-v-evropi-doslidjennya.html>.
4. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>



**Сплавінська А.Ю,**  
магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,  
Науковий керівник: Герасименко О.В., к.е.н., доцент кафедри економіки та  
менеджменту факультету управління фінансами та бізнесу,  
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

## **ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ**

Реалізація принципу прозорості та відкритості органами державної влади є одним із підтверджень європейської спрямованості розвитку держави і зобов'язує Україну впроваджувати невідкладні та послідовні зміни в системі публічного управління, орієнтуючи її на задоволення прав та інтересів громадян, зокрема шляхом надання якісних адміністративних послуг.

До основних вад наявної в Україні системи надання адмінпослуг вже давно було віднесено: наявність не передбачених законами видів таких послуг; перекладення обов'язків органів влади із збирання довідок або погодження документів на фізичних та юридичних осіб; вимагання від фізичних та юридичних осіб документів, не визначених законодавством; встановлення в органах влади графіка приймання громадян у незручний для них час; необґрунтовано тривалий строк надання окремих послуг; обмеженість доступу до інформації, необхідної для отримання адміністративних послуг; відсутність стандартів надання послуг; ставлення до фізичних та юридичних осіб як до прохачів, тощо [1].

За певних обставин кожна посадова особа органу влади або іншої публічної установи може перетворитись на таких же «прохачів», звернувшись за отриманням свідоцтва, дозволу або соціальної допомоги. Як споживачі цих послуг управлінці можуть побачити, що багато з перелічених недоліків залишились донині.

Також, при створенні Центрів надання адмінпослуг райдержадміністрації та міські ради міст обласного значення зіткнулись з багатьма проблемами, головними з яких, на їх погляд, є:

1. Відсутність затвердженого на державному рівні Переліку адміністративних послуг, які повинні надаватися через Центри.
2. Недостатній рівень підготовки адміністраторів Центрів.
3. Невідповідність нормативно-правових актів суб'єктів надання адмінпослуг вимогам чинного законодавства з питань надання таких послуг.
4. Відсутність відповідного фінансування для створення належного обслуговування громадян у таких центрах тощо [2].

Вкрай важко в таких умовах підшукати приміщення, яке б відповідало умовам створення «прозорого офісу», обладнати його відповідними меблями, оргтехнікою, комп'ютерними мережами, телефонним зв'язком, зручностями для відвідувачів, а також створити умови для надання громадянам в цих

центрах супутніх послуг (ксерокопіювання, ламінування документів, банківського обслуговування тощо).

Перелічені складності призводять у багатьох випадках до того, що такі центри створюються лише на папері, у розпорядчих документах відповідних публічних органів влади. Вирішувати ці проблеми, які роками залишаються незмінними, можливо лише вживаючи системні заходи реформування.

Подібні заходи дозволять запровадити швидкий обмін інформацією, необхідною для надання адмінпослуг, між різними органами влади, тим самим скоротивши час обслуговування громадян, а також відкриють нові можливості звернення за послугами та отримання їх результатів через Інтернет, що покращить якість їх надання та знизить корупційні ризики, які виникають при очному спілкуванні громадян з надавачами послуг.

Уже сьогодні посадові особи, відповідальні за надання адмінпослуг, повинні не лише очікувати змін на державному рівні, а виправляти власні помилки та намагаться долучитись до демократичних перетворень у нашій державі. І в першу чергу це стосується забезпечення прозорості та відкритості інформації у цій сфері, оскільки матеріали з питань надання адмінпослуг, що оприлюднені на веб-сайтах більшості обласних та районних державних адміністрацій, а також міських рад міст обласного значення, мають багато суперечностей та недоліків, містять застарілу, плутану та неповну інформацію. Ця інформація у більшості випадків не структурована, а розміщена в хронологічному порядку, що ускладнює пошук необхідних даних. Зокрема, майже на усіх згаданих веб-сайтах є інформація про переліки адмінпослуг, що надаються вказаними органами, але вони дуже різні за кількістю, складом, змістом, відповідальними за їх надання підрозділами та деякими аспектами технології надання в практично однакових умовах функціонування цих органів. Все це примушує зацікавлених у послугах громадян оббивати пороги адміністративних кабінетів, вистоюючи черги за отриманням необхідної інформації, та знижує авторитет державних інституцій.

Отже, на даний час особливо актуалізується питання необхідності дієвих змін в системі публічного управління. Сфера адміністративних послуг є своєрідним індикатором діяльності органів публічної влади, оскільки передбачає постійну взаємодію громадян з цими органами. Тому, враховуючи напрямки запланованих урядом реформ, органам влади на місцях потрібно проаналізувати власну діяльність у зазначеній сфері та, вивчаючи наявний в Україні позитивний досвід впровадження якісного обслуговування громадян під час надання адміністративних послуг, потрібно невідкладно вжити можливих заходів з усунення вищезазначених недоліків з метою якісної реалізації принципу прозорості та відкритості.

#### *Список використаних джерел*

1. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 90-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80>

**Усенко С.Д.,**  
студентка 11м-пб групи, факультету менеджменту  
Науковий керівник: Світовий О.М., к.е.н., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

## **ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ**

Пенсійний фонд України є ключовою інституцією, діяльність якої безпосередньо впливає на стабільність функціонування державних фінансів. Пенсійний фонд України бере участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері пенсійного страхування, забезпечує збирання та акумулювання страхових внесків, повне і своєчасне фінансування витрат на виплату пенсій і допомоги на поховання і здійснює контроль за цільовим використання коштів [1].

Існує низка проблем, які впливають на пенсійне забезпечення.

По-перше, зменшення працюючого населення на фоні збільшення чисельності осіб – отримувачів пенсії, що призводить до розбалансування бюджету Пенсійного фонду України. Навантаження на населення працездатного віку яскраво характеризує індикатор, що визначається співвідношенням населення віком 65 років і старшого до населення віком 15-64 років. За досліджуваний період максимальне навантаження на населення працездатного віку було у 2015 році (23,57 %), а потім поступово знижувалось. Однак починаючи з 2016 року знову почало зростати та у 2017 році становило 22,53 %. У 2017 році пенсію було призначено 545062 особам, що на 109201 особу більше, ніж у 2016 році [2].

По-друге, це вікова структура населення. За даними Фонду народонаселення ООН, у 2017 році налічувалося 810 млн. осіб віком 60 років і старше, що складало 11,5 % населення всього світу. Відповідно до прогнозів ця чисельність зросте до 1 млрд. осіб приблизно за 10 років, а до 2050 року сягне 2 млрд. осіб, що складе 22 % населення всього світу [2].

По-третє, це рівень оплати праці, що є важливим підґрунтям формування дохідної частини бюджету Пенсійного фонду України та пенсійних виплат. Оплата праці в Україні не відповідає вимогам сучасної соціально відповідальної держави. Низькі заробітні плати є надзвичайно актуальним питанням сьогодення, котре потребує негайного врегулювання. Серйозним аспектом цієї проблеми є тінізація доходів громадян і перекладання особистої відповідальності за власний добробут на державу [3].

По-четверте, це низький рівень доходів серед більшості осіб пенсійного віку. Насамперед це стосується тих людей, пенсію яким було призначено

раніше. Пенсійні виплати щорічно зазнають впливу інфляції, яку індексація не наздоганяє. В результаті це призводить до суттєвого зменшення купівельної спроможності пенсії, що свідчить про недосконалість системи її нарахування і перерахування.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що в сучасних умовах Пенсійний фонд України є інституцією, що здійснює формування частини фінансових ресурсів держави задля фінансування пенсійних виплат і забезпечення інвестиціями пріоритетних сфер економіки. На стабільність функціонування цієї інституції впливають такі чинники, як рівень навантаження на працездатне населення країни, вікова структура населення, рівень заробітної плати, рівень доходів громадян літнього віку, диференціація розміру пенсій та ін. З метою реалізації основних завдань сталого людського розвитку необхідний комплексний підхід до вирішення вищеперерахованих проблем, оскільки фрагментарне вирішення окремих питань призведе до розбалансування та погіршення показників діяльності Пенсійного фонду України.

#### *Список використаних джерел*

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15/page>
2. Інформаційна сторінка Веб-порталу Пенсійного фонду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pfu.gov.ua>
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

**Ходзіцька – Іваненко І.С.,**

студентка 11м-пб групи, факультету менеджменту  
Науковий керівник: Світовий О.М., к.е.н., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

### **УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ ЧЕРЕЗ НАДАННЯ СУБСИДІЙ УПРАВЛІННЯМ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ОРГАЇНІЗАЦІЇ РАЙОННОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

Прогресивні та регресивні процеси в політичному житті нашої держави тісно переплітаються з якісними характеристиками та динамічними показниками соціального захисту як окремої людини, так і суспільства в цілому.

Соціальне забезпечення, що є частиною соціальної політики держави в останні роки все більше відчуває на собі жорстку прив'язку до державної економічної політики та значною мірою визначається фінансовою спроможністю держави.

Соціальна політика виконує регулюючу й стимулюючу роль у забезпеченні розвитку економіки й створенні умов для ефективного функціонування системи соціального захисту, який стає вже не «актом благодійництва», а способом посилити економічну активність працездатних верств для забезпечення гідного життя всього суспільства.

Тема дослідження набуває актуальності через особливе політичне значення соціального захисту на сучасному етапі в Україні, яке полягає в його винятковій ролі для збереження стабільності та соціальної рівноваги в суспільстві. Безперечно, ефективна система соціального захисту – це не тільки засіб досягнення міжнародних стандартів рівня життя, але й інструмент досягнення соціальної справедливості та злагоди.

Значний внесок в опрацювання даної теми внесли вітчизняні вчені та фахівці, зокрема Л. Тарасенко, О. Кочемировська, О. Пищуліна, Л. Чорний, А. Наполов, С. Винник, Н. Пилипенко, С. Горбатюк, О. Мельник та багато інших. Враховуючи недосконалість існуючої системи соціального захисту і соціального забезпечення України, виникає необхідність її вдосконалення.

Тому метою нашого дослідження є удосконалення соціального захисту малозабезпечених верств населення через надання їм субсидій управлінням праці та соціального захисту населення Оратівської РДА.

У науковій літературі зустрічаються різні підходи авторів до трактування сутності поняття «соціального захисту», проте їх всіх об'єднує те, що під соціальним захистом розуміється лише той обсяг соціальних гарантій, що безпосередньо надається державою. Тобто, соціальний захист – це система державного гарантування прав громадян України на матеріальне забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством України [3].

Положення Конституції України та законодавчих актів спрямовані на захист прав людини і громадянина. Закріплені конкретні орієнтири державної політики у сфері соціального захисту, що пов'язуються з досягненням гідного життєвого рівня громадян в державі. Національна система соціального захисту спрямована на вирішення соціальних проблем. Однак для ефективного функціонування цієї системи повинні бути економічні умови, адже як реальне втілення задекларованих положень, так і їх подальша оптимізація залежить від фінансування, що можливе тільки при достатньому рівні економічного розвитку [1].

Незважаючи на створення в Україні певних інституційних механізмів функціонування системи соціального захисту населення та спроб глибокого реформування економіки України протягом останнього періоду, означена система потребує модернізації та оновлення [2].

Криза останніх років суттєво вплинула на українську систему соціального захисту. Основною причиною такого стану є відсутність в Україні задовільної моделі соціального захисту, ефективної в умовах ринку. Одночасно соціальні виплати на соціальну сферу у структурі державного бюджету є значними.

Соціальний захист та соціальне забезпечення є на сьогодні найбільшою видатковою статтею зведеного бюджету України. Загальний обсяг фінансування за нею перевищує сукупні видатки на охорону здоров'я, освіту та економічну діяльність. Тому поки ця економічна задача не вирішена, актуальним стає пошук нових моделей соціального захисту – ефективних і водночас таких, що не потребують значних матеріальних витрат.

Для підвищення ефективності системи соціального захисту населення дуже важливе значення мають принципи соціального захисту, які дозволяють окремим її елементам та підсистемам гнучко та динамічно адаптуватися до будь-яких змін соціально-орієнтованої економіки.

Не менш важливою складовою в удосконаленні системи соціального захисту населення є проблема підвищення рівня соціальних інститутів, і перш за все за допомогою інформаційної політики, спрямованої на роз'яснювання мети діяльності та заходів, які приймаються. Населенню в складних умовах трансформаційних змін необхідно відчувати турботу держави та її органів управління за стан життя, бути впевненим, що труднощі минуться. Спостерігається значна дистанція між задумами і їх практичним втіленням.

Основними викликами щодо оптимізації механізму державного управління соціальним захистом є наступні: неоптимальна структура доходів населення, проблема реалізації додаткових пільг і соціальних виплат, суперечність між широким розумінням соціальних послуг і невизначеність стратегічних пріоритетів державної політики щодо соціального захисту в конкурентоспроможній економіці України.

Оскільки соціальна політика повинна відповідати загальній стратегії соціально-економічних перетворень, при її розробці слід виходити і з наявності низки загроз, які впливають із сучасного соціально-демографічного становища України.

Таким чином, вирішення проблем фінансування соціального захисту в Україні необхідно здійснювати у комплексі з реформуванням системи соціального захисту населення в цілому, що надасть змогу зменшити фінансовий тягар держави та підвищити життєвий рівень населення.

#### *Список використаних джерел*

1. Багмет М. О. Шляхи вдосконалення системи соціального захисту в Україні: політологічний аналіз / М.О. Багмет, В.В. Деріга // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2009. – Вип. 17. – 250-258 с.

2. Воротін В. Є. Стратегічні напрями вдосконалення соціального захисту населення як об'єкту державного управління в Україні: методологічні підходи [Текст] / В. Є. Воротін, Р. Є. Демчак // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць : у 2-х вип. / ПДТУ. – Маріуполь, 2012. – Вип. 1, Т. 3. – С. 12-17.

3. Лободіна З.М. Бюджетне фінансування соціального захисту в Україні / З.М. Лободіна. – Вісник ТНЕУ, 2014. – № 3.

**Цимбалюк І.О.,**  
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування  
**Кульчицька О.В.,**  
студентка кафедри фінансів, банківської справи і страхування  
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки,  
м. Луцьк

## **ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ФІНАНСУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

У 2015 році Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», відповідно до якого територіальна громада – це спільнота людей, що об'єдналися на основі спільних інтересів, місця проживання, господарської діяльності та інше [1]. Громада сама є ініціатором перетворень, повинна реагувати на зміни в навколишньому середовищі та спрямовувати свою діяльність на вирішення проблем місцевого рівня. Задля успішного виконання обов'язків, що покладаються та створені територіальні громади, необхідними є забезпечення достатнього їх фінансування. Основним джерелом надходжень до бюджетів різного рівня залишаються податки, що зумовлює важливу роль у цьому процесі відповідним чином сформована податкова політика держави.

До 1 січня 2015 року місцеві бюджети повністю залежали від Державного бюджету, але завдяки ухваленню законів та змін до Бюджетного і Податкового кодексів України, на громади перейшла більшість зобов'язань і було чітко встановлено джерела надходження до бюджетів громад. У переломний період 2014 рік було ухвалено такі закони: Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи»; Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад»; Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин».

На сьогодні, згідно останніх змін до Бюджетного та Податкового кодексів, структуру доходів бюджету об'єднаних територіальних громад формують:

1. податки, зокрема 60 % податку на доходи фізичних осіб; 25 % екологічного податку; 5 % акцизного податку з реалізації підакцизних товарів; 100 % єдиного податку; 100 % податку на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності; 100 % податку на майно.

2. збори та інші платежі, а саме: державне мито; туристичний збір; збір за місця для паркування транспортних засобів; плата за ліцензії та сертифікати на певні види господарської діяльності; плата за надання адміністративних послуг, адміністративні штрафи та штрафні санкції; надходження від орендної плати за користуванням майном, що перебуває в комунальній власності; рентна плата в частині плати за користування надрами, за спеціальне використання води та водних об'єктів, лісових ресурсів; 75 % коштів від відшкодування втрат

сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва; 50 % грошових стягнень за шкоду заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської діяльності; 55 % коштів від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них та ін.

Згідно даних Державної казначейської служби України, у 2016 році податкові надходження до місцевих бюджетів становили 146 902 млн. грн, а у 2017 році – 201 005 млн. грн. [2]. Тобто надходження до місцевих бюджетів за рік зросли на 13,7 %. Разом з тим, згідно даних Міністерства фінансів України, саме стільки ж (13,7 %) становив рівень інфляції у 2017 році [3]. Можна зробити висновки, що зміни податкової та бюджетної політики в контексті адміністративно-територіальної реформи в Україні зумовили збільшення зобов'язань місцевих громад, однак не забезпечили умов для їх виконання зростанням реальних фінансових надходжень до місцевих бюджетів. Незважаючи на збільшення обсягів податкових надходжень, місцева влада не володіє достатньою кількістю ресурсів для виконання покладених на неї обов'язків.

У 2017 році частка податкових надходжень в доходах місцевих бюджетів становила 91,9 %, при цьому 60,6 % становив податок на доходи фізичних осіб. Варто зазначити, що частка доходів могла б бути ще вищою, але проблемою залишається приховування заробітних плат. Також проблемою є те, що податок справляється за місцем походження доходу, а не за місцем проживання.

Перспективним джерелом надходження до місцевих бюджетів є порівняно новий для вітчизняної податкової системи податок на майно, який у своїй структурі об'єднує оподаткування землі, нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки та елітних авто. Даний податок є різновидом податку на розкіш і метою його запровадження, поряд із виконанням фіскальної функції, було посилення соціальної ролі оподаткування та вирівнювання доходів різних верств населення. Однак, у тій формі, в якій цей податок існує на сьогодні він не виконує поставлених цілей, оскільки наявні суттєві проблеми щодо забезпечення його сплати [4].

Отже, в Україні політика децентралізації набуває популярності, але потребує суттєвого доопрацювання. Держава передає повноваження місцевим органам самоврядування, при цьому доходи громад суттєво не збільшуються. Основними напрямками зростання податкових надходжень має стати розширення бази оподаткування місцевих податків шляхом збільшення обсягів виробництва, підвищення рівня прибутковості підприємств, підвищення рівня добробуту населення та дотримання податкової дисципліни платниками податків.

#### *Список використаних джерел*

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 №157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
2. Ціна держави : Інтернет-портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue/>



3. Мінфін : Інтернет-портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/>

4. Цимбалюк І. О. Система місцевого оподаткування України у сучасних умовах / І. О. Цимбалюк / Система місцевих платежів в Україні: теорія, історія, перспективи: кол. монограф.; за заг. ред. М.І. Карліна, І.О.Цимбалюк. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – 220 с.

### **3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

**Арбузова Т.В.,**

к.е.н., доцент кафедри публічного управління, адміністрування  
та міжнародної економіки Білоцерківського національного  
аграрного університету, м. Біла Церква

#### **ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

Існує ряд причин, які пояснюють державну діяльність в сфері охорони здоров'я: неефективність ринку внаслідок недосконалої конкуренції між постачальниками; неповна інформованість споживачів, екстерналії, нерівність доходів. Приватний ринок не забезпечує послуг для незастрахованих чи надто бідних громадян, щоб оплачувати такі послуги.

Жодна із умов, що є обов'язковими для конкурентного ринку, не виконується на медичному, якому властиві: обмежена кількість лікарень (за межами великих міст); більшість лікарень не прагнуть до прибутку; різномірні товари; погано інформовані покупці; пацієнти покривають лише частину витрат [1, с. 276]. Продаючи стандартні товари, фірма знає, що може привернути покупців конкурентів шляхом зниження ціни. Навпаки, потенційні пацієнти, з'ясовуючи інформацію про лікаря, що надає медичні послуги за нижчими тарифами, ніж у конкурента, можуть зробити висновок, що він не користується попитом і намагається привернути більше клієнтів, але водночас відсутність попиту на його послуги може наштовхнути їх на думку, що лікар не є гарним спеціалістом. Через те, що медичні послуги є різномірними, їх ціни і кількість важко порівняти, що є перешкодою для ефективного поширення інформації.

Неповнота інформації проявляється в зниженні ступеню ефективності конкуренції. Коли люди звертаються до лікаря, то, за великим рахунком, вони придбавають його знання чи інформацію. Пацієнт має пристати до думки лікаря про те, як він повинен лікуватися, чи робити операцію тощо. Дати оцінку різним лікарям набагато складніше, ніж пересічним товарам. Це є однією з причин, з яких держава бере на себе право ліцензування практики медичних працівників і регулювання використання ліків.

Обмеженою є конкуренція між медичними закладами. Більшість невеликих громад має одну або кілька лікарень. У випадку крайньої необхідності особа рідко має можливість вибирати і навіть якщо є час на вибір, часто він робиться не хворим, а його лікарем.

Послуги медичного обслуговування відрізняються від звичайних тим, що споживачі не обтяжують себе роздумами про вартість в момент споживання у випадку державного чи приватного страхування та користування цільовими програмами. Наприклад, фінансування заходів профілактики, діагностики та

лікування вірусних гепатитів в Україні на період до 2016 року здійснювалося за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів у випадку отримання позитивного рішення щодо забезпечення лікування від профільної комісії при обласних Департаментах охорони здоров'я. Лікування гепатиту проходило під наглядом лікаря, ліки «на руки» не видавались [2].

Ще однією відміною між звичайними і медичним конкурентними ринками – відсутність мотиву отримання прибутку, оскільки переважна більшість лікарень в Україні є некомерційними інститутами (бюджетними установами). Їх завдання полягає не у зменшенні витрат наданого медичного обслуговування чи збільшенні прибутку, а в максимізації якості допомоги.

Медичні дослідження часто наближаються до чистого суспільного блага. В той час, як деякі новинки, такі як лікарські препарати, можуть патентуватися, багато винаходів не підлягають патентуванню, та коли це відбувається, то зростання цін на такі лікарські засоби може призвести до скорочення їх застосування. Велика питома вага приватних витрат спрямована на винайдення препаратів, аналогічних запатентованим, але які не підлягають вимогам патентування. Кінцева ціна аналогів дорогих препаратів – «дженериків» значно нижча. Приватний виробник фармацевтичної продукції не витрачає величезні кошти на розробку і випробування ліків, тому часом ціна аналога в рази менша. Фінансування фундаментальних досліджень в галузі боротьби з туберкульозом, СНІДом, гепатитом, наркозалежністю, іншими суспільно небезпечними хворобами має здійснюватися за широкої державної підтримки.

Екстерналії, викликані певними захворюваннями, передусім інфекційними, можуть спонукати обов'язковість вимог щодо карантину чи примусової вакцинації і, зокрема, є підставою для організації державної медичної служби.

Витрати на допомоги з охорони здоров'я ветеранам можуть розглядатися як відтермінована форма оплати праці. Хоча уряд формує відносно низькі посадові оклади службовців збройних сил, він забезпечує медичне обслуговування після закінчення служби. Воно є особливо важливим через потребу в медичній допомозі, що пов'язана з військовою службою.

Податкова система може відшкодувати «несправедливі податки», покладені на людей долею, у формі витрат на медичну допомогу. Дохід мінус витрати на медичні послуги (при перевищенні ними певної частки доходу) може забезпечити вищу платоспроможність, ніж тільки дохід. В Україні не оподатковуються ПДФО і військовим збором допомога на лікування та медичне обслуговування, надана для придбання ліків, донорських компонентів, протезно-ортопедичних виробів, виробів медичного призначення для індивідуального користування інвалідів, на обов'язковий профілактичний огляд працівника та на його вакцинацію, спрямовану на профілактику захворювань в період загрози епідемії за наявності відповідних підтвердних документів [3].

Найбільш вагомим поясненням зростання значення держави для субсидування медичних послуг є занепокоєння наслідками нерівності доходів. Доступ до медичної допомоги не має контролюватися ринком. У випадку необхідності, вибір має робитися виходячи не із достатку, а інших умов,

зокрема, таких як вірогідність успішного результату операції, вік чи певна випадковість. Кожен має право на певний мінімальний рівень послуг медичної допомоги, до чого тяжіє більшість західних демократій.

#### **Список використаних джерел**

1. Стиглиц Дж. Ю. Экономика государственного сектора [пер. с англ.]. Москва : Изд-во МГУ : ИНФРА-М, 1997. 720 с.
2. Як отримати лікування гепатиту С за Державною програмою. URL: <http://patients.org.ua/2016/06/22/yak-otrimati-likuvannya-gepatitu-s-po-derzhavnij-programi/> (дата звернення: 12.05.2018).
3. Податковий кодекс України : із змінами і допов. станом на 13 липня 2017 р. URL: <http://sfs.gov.ua/nk/> (дата звернення: 11.05.2018)

**Арзянцева Д.А.,**

к.е.н., доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування Хмельницького університету управління та права

**Баліцька Н.В.,**

студентка 1 курсу магістратури факультету управління та економіки, Хмельницького університету управління та права, м.Хмельницький

### **ФОРСАЙТ ЯК МЕТОД СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

Зміна ситуації в Україні під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів вносить суттєві корективи у процеси регіонального розвитку. На сьогоднішній час необхідне розширення прав регіонів та громад у соціально-економічній сфері та їх відповідного матеріально-фінансового забезпечення, що передбачає конструювання нового формату відносин по лінії «центр – регіон – громада» як у короткостроковому, так і у довгостроковому аспекті. У зв'язку з цим набуває актуальності необхідність зміни інституційних форм регіонального розвитку, які втілені у регіональних стратегіях. Особливої уваги потребує питання визначення пріоритетів подальшого розвитку, від правильності формулювання яких залежить успішність тих чи інших регіональних проектів.

Питаннями стратегічного планування розвитку регіонів і зокрема, формулювання пріоритетів, займаються такі вітчизняні та іноземні дослідники як Д. А. Ісаченко, А. Швецов, М. Сумпор, І. Докіч, Б. С. Жихаревич, А. С. Маршалова, А. С. Новосьолов, Б.М. Данилишина та багато інших.

Форсайт – це система методів експертної оцінки довгострокових перспектив інноваційного розвитку, виявлення технологічних проривів, здатних найбільш позитивно впливати на економіку і суспільство [1]. Фундаментальний принцип форсайту виходить з установки, що уявлення про майбутнє керують нашими поточними діями.

Процес форсайту включає такі етапи [3, с. 60]:

- 1) збір інформації (комплексне сканування ситуації задля розуміння її характеру й визначення сфер утручання, які стануть основою програми змін);

2) створення образів (розробка сценаріїв, що моделюють альтернативні варіанти майбутнього);

3) інтеграція (аналіз альтернатив майбутнього та визначення стратегічних орієнтирів способом їх пріоритезації);

4) інтерпретація (побудова на основі стратегічних орієнтирів довго-, середньо- й короткострокових стратегій);

5) реалізація політики (проведення реформ, що ґрунтуються на інформаційно обґрунтованих політичних заходах і діях).

Під час проведення форсайту існує можливість аналізувати як глобальні тренди, очевидні та прозорі для ідентифікації, так і здійснювати більш чутливе, «сенситивне налаштування» на приховані сигнали.

Пріоритетною метою розвитку регіонів на основі технології форсайту є формування системи ефективних напрямів соціально-економічного зростання на базі широкого соціального діалогу між учасниками процесу й визначення необхідних ресурсів для досягнення поставлених завдань. Досягнення визначеної мети припускає вирішення наступних завдань:

1. Подальше зміцнення ролі регіону, як активного учасника соціально-економічних процесів, що забезпечить тривале функціонування і розвиток із поліпшенням умов життя населення і збереженням якості навколишнього середовища.

2. Зміцнення взаємодії між освітою, наукою і технологіями, необхідного сполучення освітнього, наукового-технологічного потенціалів регіону, що є ключовою умовою успішного просування нововведень до споживачів.

3. Розробка і створення системи організацій, які будуть управляти та координувати взаємодію всіх суб'єктів процесу регіонального розвитку.

4. Обґрунтування і прогнозування перспективних напрямів соціально-економічного розвитку, націлених на підвищення конкурентоспроможності регіону.

5. Розширення практики створення системи інструментів форсайту, яка є основою впровадження та управління розвитком регіону.

6. Розробка і реалізація комплексу заходів з розробки стратегії розвитку регіону на основі форсайту та досягнення консенсусу між основними суб'єктами соціально-економічних процесів з найважливіших стратегічних напрямків розвитку шляхом організації їх постійного діалогу.

7. Реалізація і створення системи моніторингу соціально-економічного розвитку, методики розрахунку аналітичних показників, що має значення для корегування розроблених планів та прогнозів.

Дослідження теорії та практики управління розвитком регіону показало, що для підвищення його ефективності необхідно постійне його вдосконалення шляхом використання системи методів форсайту, які дозволять знайти нові напрями розвитку, що в перспективі має вплив на економічний та соціальний розвиток підприємств регіону та країни в цілому. На цій підставі прогнозування розвитку регіону на основі форсайту реалізує наступні функції:

– підтримка і розвиток конкурентних переваг регіону за рахунок розробки і виведення на ринки інноваційних товарів і послуг;

- побудова політики регіону на основі моніторингу реального стану;
- формування експертного співтовариства у сфері розвитку регіону.

#### *Список використаних джерел*

1. Gokhberg, L. Indicators for Science, Technology and Innovation on the Crossroad to Foresight in: Science, Technology and Innovation Policy for the Future — Potentials and Limits of Foresight Studies / Ed. by D. Meissner, L. Gokhberg, A. Sokolov. Heidelberg/ New York/ Dordrecht/ London: Springer, 2013. P. 257–288.
2. Бассей М. Концептуальные основы и эффекты Форсайт-исследований: классификация и практическое применение / М. Бассей // Форсайт. – Т. 7, № 3. – 2013. – С. 64–71.
3. Нугрохо Я. Увидеть и осознать невидимое. Сканирование, сетевой и сценарный анализ / Я. Нугрохо, О. Саритас // Форсайт. – Т. 5, № 3. – 2011. – С. 58–69.

**Бень А.С.,**

студент 11м – пб групи, факультету менеджменту  
Науковий керівник: Приліпко С.М., к.е.н., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

### **СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГРОМАДИ**

У сучасних умовах стратегічне планування соціально-економічного розвитку територій (СПТ) стає необхідною передумовою функціонування та підвищення конкурентоспроможності громади. Слід зазначити, що основою життєдіяльності територіальної громади завжди буде економічний розвиток, який повинен бути регульованим та направленим на підвищення якісного рівня життя громади, а також росту її добробуту. Процес реформування адміністративно-територіальної системи та становлення демократичного інституту публічної влади на місцях потребує від місцевого самоврядування визначення реальної спроможності територіальної громади в межах законів та повноважень самостійно вирішувати питання розвитку в умовах децентралізації.

Стабільного економічного розвитку неможливо досягти без впровадження принципів місцевого самоврядування та розробки Стратегічних програм місцевого розвитку. Процес стратегічного планування активно залучає територіальну громаду до вирішення власних проблем і, одночасно, визначає пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку, а також можливі шляхи виходу з кризової ситуації щодо зайнятості жителів відповідного села, селища. Необхідно зазначити, що процес стратегічного планування має бути постійним процесом, і це обумовлюється багатьма об'єктивними та суб'єктивними причинами, які впливають з розвитку територіальної громади. Тому є необхідність проводити постійний перегляд Стратегій розвитку та моніторинг

виконання Стратегічного плану і постійно його узгоджувати із ситуацією, яка виникає в певному селі, селищі.

Ефективність місцевого самоврядування та економічного, соціального розвитку територіальної громади залежить від ступеню залучення самих членів територіальної громади до вирішення питань покращення власного життя, від їх інтелекту та підприємливості.

Стратегічне планування соціально-економічного розвитку територій слід розглядати: - як діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування (ОМС) та членів громад або їх представників по визначенню основної мети та завдань розвитку території; - як послідовність конкретних дій по розробці стратегічних документів; - як складну систему державного управління СПТ, складовими елементами якої є процедури, механізми розробки та реалізації стратегічних документів, функції, принципи і т.п.

До основних принципів СПТ слід віднести: об'єктивність, ціле покладання, результативність, ефективність, пріоритетність, компетентність, спадкоємність, альтернативність, прозорість, ситуаційність.

Серед загальнодержавних тенденцій, які визначають необхідність і можливість застосування СПТ на регіональному та місцевому рівнях слід виділити здійснення адміністративної реформи та процесів децентралізації. Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності та фінансової самодостатності місцевого самоврядування [1].

Децентралізація у загальному вигляді визначається як спосіб територіальної організації влади, за якого держава передає право на прийняття рішень із визначених питань або у визначеній сфері структурам локального чи регіонального рівня, що не належать до системи виконавчої влади і є порівняно незалежними від неї. Кінцевою метою такого перерозподілу владних повноважень є можливість прийняття ефективних управлінських рішень на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Головними перевагами стратегічного планування для територіальної громади виступає стратегія з впорядкування оперативної і тактичної діяльності громади. Стратегічний план дозволяє ефективніше використовувати фінансові, матеріальні та інші ресурси громади для соціально-економічного розвитку територіальної громади. Стратегічний план повинен стати основою для консолідації всієї громади навколо стратегічної ідеї розвитку території. Він допомагає врахуванню та координації інтересів різних верств суспільства й, перш за все, співпраці органів державної влади, місцевого самоврядування з комерційними, різної форми власності, структурами та фірмами.

Стратегічне планування може бути довго- та середньостроковим. Доцільність застосування довгострокового планування поряд із середньостроковим обумовлена тим, що багато задач соціально-економічного

розвитку не можуть бути досягнуті лише за декілька років. Активну, цілеспрямовану місцеву політику характеризує загальний задум – концепція, яка містить цільові настанови, пропонує принципи та методи територіального устрою та розв’язання сільських (селищних) проблем. В основі здійснення процесу стратегічного планування лежать різні підходи, що відбивають різні концепції, що відрізняються розумінням основних цілей і функцій планування, ролі основних суб’єктів стратегічного планування в процесі розробки планів розвитку територій [2, с.118].

Сталий розвиток населених пунктів – це соціально, економічно та екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних тощо), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини.

Тому стратегічне планування – це систематичний (неперервний) процес за допомогою якого територіальні громади розробляють прогнози та плани на майбутнє, визначають етапи та способи його досягнення, виходячи з місцевих ресурсів і потреб.

До основних цілей розробки концепції розвитку території можливо віднести наступні: виявлення проблем економічного, соціального, екологічного розвитку території, що вимагають першорядної уваги місцевої влади; аналіз можливих шляхів їх рішення з допомогою ресурсів як місцевих, так і регіональних і національних; визначення пріоритетів, які використовуються при прийнятті управлінських рішень із приводу розподілу бюджету й інших ресурсів між висунутими проектами розвитку окремих сфер; підвищення скоординованості діяльності окремих підрозділів органів місцевого самоврядування; поліпшення іміджу території (населеного пункту), консолідація сил приватного і громадського секторів у рішенні проблем територіальної громади, підвищення довіри до місцевої влади.

#### *Список використаних джерел*

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Латинін М. А. Стратегічне планування: навч. посіб. / М. А. Латинін, Т.М. Лозинська, І. В. Дунаєв ; за заг. ред. д.е.н., проф. О.Ю. Амосова. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2012. – 248 с.



**Брикін Є.В.,**  
студент 11м – пб групи, факультету менеджменту  
Науковий керівник: Мовчанюк А.В., к.е.н., ст..викладач  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

## **СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ**

З переходом України на новий рівень розвитку ринкової економіки головною проблемою є побудова нової соціальної системи, яка має бути невід'ємною частиною загальнодержавної політики. Це зумовлюється тим, що в ринкових умовах кожна працездатна особа має самостійно забезпечувати свій добробут та добробут своєї родини. Для створення та успішного функціонування системи матеріального забезпечення необхідні такі макроекономічні умови, які б охоплювали усіх громадян суспільства. Створення необхідних передумов є важливим елементом державного регулювання економіки.

На сучасному етапі розвитку держави соціальна політика розглядається як сукупність соціально-економічних заходів держави, підприємств, організацій, місцевих органів влади, спрямованих на захист населення від безробіття, підвищення цін, знецінення трудових заощаджень та інше. При цьому, головною метою соціальної політики є поліпшення життя людей шляхом піднесення життєвого та суспільного рівня, ствердження соціальної справедливості й забезпечення найбільшої реалізації можливостей особи бути здоровим, освіченим, соціально-активним громадянином.

У Конституції України зазначено: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава» [1, ст.1]. Під словом «соціальна» розуміється держава, у якій соціальна справедливість – девіз активності, а добробут всіх громадян та підтримка соціально незахищених верств населення – прерогатива діяльності. Саме тому, соціальний захист становить основу соціальної політики держави.

Соціальний захист населення складається із:

1) правових, соціально-економічних і організаційних заходів, котрі гарантуються та реалізуються державою з метою гарантування належного рівня життя людини, тобто матеріального забезпечення відповідно до стандартів сучасного суспільства;

2) інститутів державного соціального забезпечення, соціальної допомоги, соціального й особистого страхування, а також внутрішньоорганізаційних форм соціальної допомоги, що функціонують для матеріального, медичного та реабілітаційного забезпечення людей похилого віку, непрацездатних, хворих, безробітних, сімей, які втратили годувальника, а також надання допомоги сім'ї;

3) принципів, методів, законодавчо установлених державою соціальних гарантій, заходів та закладів, котрі забезпечують умови для нормальної життєдіяльності різних соціальних категорій і груп населення [3, с.94].

Державне управління системою соціального захисту – це цілеспрямована організаційно-координуюча діяльність на всіх рівнях державної влади та місцевого самоврядування спеціально уповноважених органів шляхом прийняття ними управлінських рішень щодо розробки та виконання актів законодавства, власних рішень і завдань, створення умов для функціонування механізмів управління, спрямованих на раціональне та ефективне використання наявних ресурсів з метою забезпечення умов для реалізації державної політики соціального захисту.

На сьогоднішній день можна з упевненістю стверджувати, що соціальний захист визнається однією з обов'язкових функцій сучасної розвиненої держави і суспільства. Тому, нині особливо гостро постає потреба переосмислення соціальної політики в Україні, визначення чіткої мети, завдань, механізмів та етапів її реалізації в умовах нестабільності соціально-економічного розвитку держави та військового конфлікту на Сході України.

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015, за вектором відповідальності визначає низку реформ, які істотним чином змінюють пріоритети державної соціальної політики в Україні, зокрема: реформа системи соціального захисту; пенсійна реформа; реформа системи охорони здоров'я; програма здорового способу життя та довголіття; реформа освіти; програма розвитку для дітей та юнацтва [2]. Виявлення сутності та тенденцій цих змін є найважливішою передумовою реформування чинної моделі соціального захисту в цілому.

#### *Список використаних джерел*

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Стратегія сталого розвитку – 2020 : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kadrovik01.com.ua/regulations/8450/466655>
3. Соціальний захист населення України : [монографія] / авт. кол. : І. Ф. Гнибіденко, М. В. Кравченко, О. Ф. Новікова [та ін.] ; за ред. В. М. Вакулєнка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2009. – 184 с.

**Буряк К.Д.,**

студентка ФРКТ,

Науковий керівник: Юхно А.С., к.е.н., доцент кафедри геоінформаційних технологій та космічного моніторингу Землі Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут", м. Харків

## **ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ НАПРАВЛЕНА НА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

В умовах трансформації публічного управління питанням стратегічної важливості в Україні залишається забезпечення сприятливого інвестиційного

клімату та збільшення надходжень іноземних інвестицій з метою сприяння соціально-економічному розвитку галузей національної економіки. Інвестиції виступають найважливішим засобом сприяння умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у різних галузях економіки, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- та макрорівнях.

Сьогодні для пожвавлення економіки необхідний значний приплив засобів приватних інвесторів і, насамперед, великого корпоративного капіталу, які б зуміли найбільш успішно адаптуватися до умов ринку і здатні забезпечити високу віддачу від засобів інвестування. Тому вивчення проблем та перспектив активізації функцій державного управління, направлених на залучення інвестицій, потребує дуже ретельного дослідження.

Медвідь Я.Ф. виділяє наступні функції державного управління по залученню інвестицій: формування державної політики щодо залучення інвестицій; участь у міжнародному економічному співробітництві, роботі міжнародних економічних і фінансових організацій з метою залучення іноземних інвестицій; укладання міжнародних договорів з питань іноземного інвестування; визначення пріоритетних напрямів структурно-інвестиційної політики, пріоритетних напрямів використання інвестицій; здійснення обліку інформації щодо джерел інвестицій, потреб у їх залученні, напрямів та ефективності використання; створення сприятливих умов для діяльності інвесторів на території України [1].

У результаті досліджень виявлено, що інвестиційний клімат Харківської області можна характеризувати як сприятливий. Регіон має досить потужний природно-ресурсний, соціально-економічний та інтелектуальний потенціал, що забезпечує його перебування в групі лідерів серед областей України за показниками інвестиційної активності. Харківська область за результатами дослідження агенції Євро-Рейтинг займає першу позицію інвестиційної ефективності областей України за підсумками 2-го кварталу 2017 р. Регіон показує високий результат як в частині залучення коштів в економіку, так і в частині їхнього використання [2].

Аналіз розвитку інвестиційної діяльності в Харківській області показав, що прямі інвестиції в економіку області за період протягом 2012 - 2017 років мають тенденцію до зростання. За інформацією Головного обласного управління статистики обсяг капітальних інвестицій в Харківську область у 2017 році збільшився на 11,6% у порівнянні з 2016 роком. Протягом 2016 року інвестиції збільшилися майже в десять разів у порівнянні з 2015 роком (з 15,7 млн. дол. у 2015 році до 148 млн. дол. у 2016 році). З 2016 року зростають обсяги залучення банківського капіталу. За рахунок державних коштів у 2017 році освоєно 4,6% інвестицій в основний капітал. Найбільша кількість інвестицій спрямована в основний капітал [3].

Разом з тим дуже повільно підвищується частка інвестицій в основний капітал за рахунок коштів іноземних інвесторів. Найбільші обсяги надходжень прямих іноземних інвестицій в Харківську область у 2017 році були з Кіпру

(293346,9 тис. дол.), найменші - з Франції (13330,0 тис. дол.). Інвестиції з Кіпру були направлені на фінансову та страхову діяльність (116288,4 тис. дол.), промисловість (69441,2 тис. дол.), операції з нерухомим майном (54063,7 тис. дол.), оптову та роздрібну торгівлю (23122,8 тис. дол.), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (15200,1 тис. дол.) [3].

Країнами-інвесторами у 2017 році також виступали Велика Британія (93780,9 тис. дол.), Віргінські Острови (47145,8 тис. дол.), Швейцарія (29709,4 тис. дол.), Російська Федерація (28098,5 тис. дол.), Нідерланди (23545,0 тис. дол.), Польща (20364,4 тис. дол.), США (16706,1 тис. дол.), Панама (15518,5 тис. дол.) та Беліз (14591,8 тис. дол.) [3].

З метою збільшення залучення іноземних інвестицій державне управління повинно бути направлене на: встановлення прямих податкових пільг; відстрочення сплати податків за інвестування капіталу; маніпулювання рівнем податку; стимули, пов'язані з амортизаційними відрахуваннями, оскільки прискорена амортизація стає одним із найчастіше використовуваних методів підтримки закордонного інвестора, особливо на перших стадіях роботи; надання субсидій, позик і гарантій їхнього надання в разі освоєння інвестором конкретних регіонів чи галузей промисловості; створення стабільної законодавчої бази; спеціальних (вільних) економічних зон; сприяння розвитку фондового ринку; забезпечення сприятливих та економічно-стабільних умов для ведення бізнесу.

#### *Список використаних джерел*

1. Медвідь Я.Ф. Державне управління інвестиційною діяльністю в Україні / Я.Ф. Медвідь, Я.І. Ніколаєва // Наукові праці МАУП. - 2011. - Вип. 1. - С. 107 -112.
2. Галушак І. Інвестиційна привабливість областей: Харківщина знову в лідерах [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/16310-nvesticyna-privablivst-oblastey-harkvschina-znovu-v-lderah.html>
3. Харківська область у 2017 році: статистичний щорічник / Головне управління статистики у Харківській області / за ред. М.Л.Чмихала. - Харків. - 2018. – 588 с.

**Войчук М.В.,**

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами  
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

## **ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ МІСТА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ**

Підхід орієнтований на територію або просторовий підхід, використовується для перенесення міських проблем в просторовий вимір та їх характеристик. Покладаючись на просторову перспективу, економічні, екологічні та соціальні аспекти слід аналізувати в цілому, а не окремо, розглядаючи їх складні взаємозв'язки. Тому необхідно враховувати той факт, що даний процес є фактично вдосконаленням однієї географічної зони в цілому за всією причинно-наслідковою мережею. Міська бідність, соціальна ізоляція,

високий рівень безробіття, нерівний доступ до послуг з охорони здоров'я, зростаючі міграційні потоки та їх наслідки є основними координаційними центрами політики у сфері міського розвитку. Очевидно, що підхід до просторової перспективи або зони/місцевості відіграє вирішальну роль у вирішенні цих проблем, зважаючи на їх просторову концентрацію. Кілька досліджень вказують на те, що в більш розвинених країнах-членах Європейського Союзу депривація менша і зосереджена переважно у містах, тоді як у менш розвинутих країнах Співтовариства депривація вища і зосереджена головним чином у сільській місцевості, невеликих містах і передмістях [5; 3]. Таким чином, більш детальна географічна розбивка нинішньої ситуації та її основних детермінантів може принести користь політиці, яка стосується депривації. Втручання на місцевому рівні зосереджуються не на окремих особах, а на певній географічній одиниці. Зазвичай вони поєднують так звані жорсткі заходи, такі як знесення та відновлення житла, з м'якими заходами, такими як формування соціального капіталу та інтеграція ринку праці [5; 3].

Хоча проблеми сталого розвитку пов'язані з зростаючими проблемами у світі, міське планування, як правило, відбувається на нижчих рівнях влади. Тому пошук ефективних схем сталого розвитку має здійснюватися шляхом діалогу, міждисциплінарного співробітництва та партнерства між різними суб'єктами в різних сферах та регуляторних рівнях (національні, регіональні, місцеві). Метою такого комплексного підходу є задоволення спільних інтересів всіх залучених сторін. Розподіл повноважень між різними рівнями влади (децентралізація) створює можливості для оптимального об'єднання ресурсів. Наприклад, ресурси місцевих бюджетів можуть поєднуватися з національними або європейськими фінансовими інструментами чи додатковими ресурсами від недержавних суб'єктів, таких як фонди або приватні компанії. Посилення співпраці та розмежування повноважень між усіма відповідними суб'єктами може відігравати важливу роль для успіху певної політики. Як правило, багаторівневе управління забезпечує ширшу підтримку та більшу легітимність. Крім того, скоординоване залучення різних суб'єктів влади стало необхідним, враховуючи процеси децентралізації, які переживають нині багато європейських країн, тоді як заклик до міського виміру в європейській та національній політиці стає сильнішим [5].

Багато методів міського планування виконуються поступово, внаслідок чого планувальники та влада, залежно від контексту й завдання залучають місцеві громади до етапу реалізації. Проте такий підхід часто піддається критиці, оскільки це призводить до загроз у плануванні, незважаючи на потреби місцевих суб'єктів на місцях [1]. Добре спланований метод знизу-вгору (top-down) з ефективною участю зацікавлених сторін й місцевих жителів дозволяє рішенням органів влади мати більш міцну базу та вносить більш чітке розуміння конкретної сфери. Процеси участі також можуть бути використані як інструмент для розширення можливостей. Процес участі дозволяє жителям взяти на себе відповідальність за процес містобудування через участь у

формулюванні та реалізації політики [2]. Зміцнення громадянської участі потребує структурного залучення різних суб'єктів на політичному та адміністративному рівнях, а також на рівні громад, включаючи асоціації, групи інтересів, місцеві ініціативи та, зокрема, самоврядування бідних та інших меншин [5].

Останнім часом велика увага приділяється розподілу мігрантів та біженців серед європейських країн й національної політики і програм нижчого рівня, які мають на меті сприяти їхній інтеграції. Незважаючи на таку спрямованість на (міждержавні) заходи, можна стверджувати, що поточні міграційні рухи та їх наслідки мають особливий значний локальний масштаб, особливо з точки зору соціальної єдності. Соціальна єдність включає різні аспекти, в тому числі громадянську культуру і спільні цінності, солідарність, мінімізацію розриву в доходах, соціальний капітал та соціальні мережі [4].

Отже, використання інтегрованого підходу до управління сталим розвитком міста передбачає використання інструменту децентралізації як більш ефективного механізму управління містом в цілому. Наявність повного спектру повноважень для управління містом в міських (локальних) органів влади є ефективним засобом досягнення сталості розвитку міста.

#### *Список використаних джерел*

1. Dias N. The Current Approach of Urban Design and its Implications for Sustainable Urban Development / N. Dias, S. Curwell, E. Bichard. // *Procedia Economics and Finance*. – 2014. – №18. – С. 497–504.
  2. El-Asmar J. Bottom-up approach to sustainable urban development in Lebanon: The case of Zouk Mosbeh / J. El-Asmar, J. Ebohon, A. Taki. // *Sustainable Cities and Society*. – 2012. – №2(1). – С. 37–44.
  3. Integrated regeneration of deprived areas and the new cohesion policy approach: An URBACT contribution to the European Urban Agenda – Paris: The URBACT Secretariat, 2015. – 36 с.
  4. Kearns A. Social Cohesion and Multilevel Urban Governance / A. Kearns, R. Forrest. // *Urban Studies*. – 2000. – №37(5-6). – С. 995–1017.
- The inclusive city. Approaches to combat urban poverty and social exclusion in Europe – The Hague: European Urban Knowledge Network EGTC, 2014. – 107 с.

**Ганський В.О.,**

к.е.н., доц., докторант кафедри міжнародних економічних відносин  
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

### **ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЮ СПАДЩИНОЮ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Ресурси спадщини, що поєднують безліч компонентів і значень, являють собою гарну базу для створення продуктів на ринку. Багатовимірність цього ресурсу визначає його податливість для будь-яких спроб маркетингового моделювання. Соціально-економічна трансформація в Україні викликала зміни в підходах до ресурсів минулого. У ринковій економіці продукти спадщини

мають свій економічний вимір, а так само, як і інші ресурси, повинні підлягати адмініструванню та управлінню. Потенціал ресурсів спадщини майже необмежений з точки зору можливостей створення нових продуктів і навіть формування нових ринків. Цей прихований в спадщині потенціал може і навіть повинен бути використаний в економічній системі. З цього випливає і необхідність охорони ресурсів минулого. Приналежність об'єктів історико-культурної спадщини до класу мериторних благ визначає необхідність публічного управління процесами збереження та використання об'єктів спадщини за допомогою організаційно-економічного механізму, що включає нормативно-інформаційну, організаційно-управлінську та фінансово-економічну підсистеми [1, р. 14-17]. Комплекс історико-культурної спадщини залучений в соціально-економічні відносини, що складаються на галузевих ринках: ринку нерухомості, будівельному, капіталу, комунальних послуг, туристичних послуг та ін. Економічні інтереси суб'єктів галузевих ринків не завжди узгоджуються з цілями збереження спадщини в інтересах суспільства в цілому. У той же час, вилучення нерухомих пам'яток з господарського обороту недоцільно, бо може призвести до їх руйнування і втрати, що підтверджується численними прикладами на практиці. У зв'язку з цим державні органи повинні здійснювати по відношенню до об'єктів спадщини функції суспільної опіки (мериторні функції). Ці функції розподілені між органами влади національного та регіонального рівнів. Для забезпечення ефективності процесів адміністрування спадщини повинна бути передбачена можливість передачі повноважень по контролю і нагляду за збереженням і використанням об'єктів спадщини з національного рівня на регіональний рівень. Широке поширення передачі повноважень в сучасній європейській практиці свідчить про перенесення домінанти мериторної активності держави, пов'язаної з регулюванням соціально-економічних відносин у сфері збереження та використання об'єктів спадщини, з національного рівня на регіональний. Значні обсяги втрат об'єктів спадщини, які спостерігаються сьогодні в Україні, свідчать про те, що існуючий інститут державної охорони пам'яток не забезпечує збереження об'єктів спадщини, бо являє собою систему розрізнених заходів та неадекватних сучасним соціально-економічним відносинам впливів [2, с. 49-52]. Нормативно-правове, інформаційне, організаційне та економічне забезпечення процесів збереження та використання об'єктів спадщини потребує вдосконалення на основі інтеграції форм, методів та інструментарію впливів в єдиний організаційно-економічний механізм. Під організаційно-економічним механізмом розуміється сукупність організаційних структур, нормативно-правової бази, форм, методів, організаційно-економічного інструментарію державного впливу, що забезпечують збереження всієї сукупності об'єктів спадщини та сприяють підвищенню ефективності їх використання в економічному просторі сучасної високоефективної держави. Найважливішим інструментом організаційно-економічного механізму управління процесами збереження спадщини є цільові програми ревіталізації об'єктів спадщини та територій їх розміщення. Використовувана на практиці

методика оцінки інвестиційної пріоритетності повинна дозволяти здійснювати відбір об'єктів спадщини для включення в цільові інвестиційні програми, що повинно забезпечити ефективний розподіл обмежених інвестиційних ресурсів. Ефективний методичний підхід до оцінки інвестиційної пріоритетності об'єктів спадщини повинен ґрунтуватися на співставленні їх цінності та ризиків їх втрати [3, s. 209-210]. Оцінка цінності об'єктів спадщини виконується в їх поточному використанні і проводиться виходячи з інтересів місцевої громади. Вона базується на оцінці окремих характеристик пам'яток, що безпосередньо формують функціональну та соціокультурну складові їх цінності. Оцінка ризиків втрати об'єкта спадщини ґрунтується на розумінні ризику як імовірності фізичного руйнування об'єкта, так і втрати ним своєї соціокультурної цінності, та передбачає оцінку ймовірностей прояви факторів втрати об'єкта спадщини, тобто подій чи процесів, здатних привести до фізичного руйнування об'єкта спадщини або до втрати ним своєї соціокультурної цінності.

#### *Список використаних джерел*

1. Rizzo I., Mingosa A. Handbook on the Economics of Cultural Heritage. – Northampton: Edward Elgar Publishing Inc., 2013. – 640 p.
2. Рипкема Д. Экономика исторического наследия. – Москва: Билдинг Медиа Групп, 2006. – 156 с.
3. Kultura a rozwój / J. Hausner, A. Karwińska, J. Purchla. – Warszawa: Narodowe Centrum Kultury, 2013. – 518 s.

**Герасименко О.В.,**

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту  
факультету управління фінансами та бізнесу

Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів

## **ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Поточний стан вітчизняної економіки вказує на доцільність оновлення системи державного регулювання її окремих сфер та спонукає український уряд сприяти реалізації ряду необхідних реформ. Втім трансформація багатьох процесів в державі потребує залучення додаткових іноземних інвестицій, оскільки внутрішніх джерел для реалізації цієї мети недостатньо. До того ж, в Україні досі залишається низьким рівень інвестиційного клімату, що негативно впливає на обсяги залучених іноземних інвестицій державою для реформування економіки.

Загалом, сутність інвестиційної політики полягає в забезпеченні відтворення основних фондів виробничих і невиробничих галузей, їх розширенні і модернізації. Так, П. Сокурєнко, О. Кришан розглядають державну інвестиційну політику як комплекс заходів і перспектив розвитку інвестиційної діяльності для залучення інвестиційного потенціалу до процесу



відтворення, створення оптимальних умов для вкладення інвестицій, забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку країни [1]. О. Коюда та В. Гриньова вважають, що державна інвестиційна політика являє собою визначення структурних та кількісних потреб в інвестиційних ресурсах, збільшення джерел фінансування, вибір пріоритетних напрямків фінансування та формування ефективної пропозиції для залучення інвестицій [2]. Натомість, Л. Гриценко пропонує таке визначення категорії «державна інвестиційна політика»: це система заходів, що визначають обсяг, структуру та основні напрямки усіх вкладень інвестиційних ресурсів різної форми для забезпечення високих темпів розвитку економіки через концентрацію інвестицій на тих інвестиційних проектах, від яких залежать досягнення високих темпів розвитку виробництва, збалансованість та ефективність економіки, одержання максимального приросту продукції і доходу на одиницю витрат, а також для створення в країні соціального середовища, яке відповідає вимогам суспільства щодо необхідної якості життя, належного рівня задоволення соціальних стандартів з урахуванням потреб майбутніх поколінь [3].

Серед основних проблем та перспектив інвестиційної політики щодо забезпечення залучення іноземних інвестицій з метою реалізації реформ в Україні можна виділити:

1. Недостатній рівень якості функціонування існуючих інституцій, що зумовлює несприятливі умови для залучення іноземних інвестицій. Виникає парадокс, оскільки для реалізації реформ в Україні необхідні додаткові інвестиції, а інвестори готові надати кошти лише після проведення відповідних реформ. Отже, на даному етапі Україні доцільно спрямувати інвестиційну політику на отримання державної підтримки з боку міжнародних організацій, гарантуючи при цьому цільове використання коштів. Також перспективним в цьому аспекті видається розширення системи державно-приватного партнерства, яке при обмеженості ресурсів держави виявляється ефективним.

2. Незадовільні умови для реалізації інституцій та невисокий темп їх вдосконалення в державі. На даний час, незважаючи на окремі досягнення в сфері поліпшення умов для інвесторів, неналежними усе ще залишаються умови ведення бізнесу (зокрема, в Україні для започаткування бізнесу необхідно в середньому 2 місяці, у Норвегії – 5 днів, в Сенегалі – 6 днів, а загалом в 70% країн світу цей термін становить 20 днів) [4].

3. Не враховуються супутні чинники впливу на реалізацію інституцій. Так, у «Стратегії-2020» теза щодо зменшення рівня інфляції та збільшення притоку іноземних інвестицій не враховує державну валютну політику, оскільки без стабілізації валютного курсу врегулювати ці показники неможливо. До того ж, зростання валютного курсу не лише перешкоджає покращенню показників, але й спричиняє істотні втрати.

4. Політична та військова загроза в окремих регіонах та стосовно окремих галузей, які раніше були інвестиційно-привабливими для іноземних інвесторів. Йдеться про Автономну республіку Крим, а також Донецьку та Луганську області України.

5. Неефективність функції контролю роботи окремих державних інститутів. Так, механізм залучення іноземних інвестицій має включати не лише процес пошуку самих інвесторів, створення сприятливих умов для їх залучення, але й контроль за цільовим використанням цих коштів на реалізацію реформ в Україні.

Таким чином, вищенаведені факти дали змогу констатувати, що ключовим аспектом здійснення реформ в Україні є наявність на це відповідних коштів, які в умовах їх недостатності в державі мають залучатися з-за кордону. До основних проблем, які гальмують розвиток державної інвестиційної політики та мінімізують інвестиційне забезпечення проведення реформ можна віднести: декларативність «Стратегії-2020»; низький рівень якості діяльності вже існуючих інституцій та незадовільні зовнішні умови для їх реалізації; політичну та військову загрози в окремих регіонах; неефективність реалізації функції контролю над роботою окремих державних інститутів.

#### *Список використаних джерел*

1. Сокурєнко П. І. Інвестиційна політика як ефективна форма управління ухваленням інвестиційних рішень / П. І. Сокурєнко, О. Ф. Кришан // Європейський вектор економічного розвитку. – 2010. – № 1 (8). – С. 208–214.
2. Коюда О. П. Інвестування / О. П. Коюда, О. П. Лепейко, В. О. Коюда, В. М. Гриньова. – К. : Знання, 2008. – 452 с.
3. Гриценко Л.Л. Державна інвестиційна політика: сутність, цілі та завдання / Л.Л. Гриценко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – Вип. 22 (2). – С. 89-95.
4. Підвищення України на 16 позицій у рейтингу Doing Business 2015 не є достатнім для зацікавлення інвесторів [Електронний ресурс] / Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України : офіційне інтернет-представництво. – Режим доступу : <http://www.ukrproject.gov.ua/news/pidvishchennya-ukraini-na-16-pozitsii-u-reitingu-doing-business-2015-ne-e-doctatnim-dlya-zatsik>.

**Гриценко І.М.,**

доктор наук з державного управління, професор кафедри публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності ННІ післядипломної освіти, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

### **ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ**

Майже тридцять років тому у країнах Центрально-Східної Європи відбувалися такі ж процеси, пов'язані зі зростанням регіональних дисбалансів та безробіттям і соціальним напруженням, які відбуваються сьогодні в Україні.

Зважаючи на це, актуальним для України в цілому є вивчення досвіду країн Центрально-Східної Європи щодо регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

Уряди держав Центрально-Східної Європи вели активну діяльність щодо забезпечення правових рамок процесу регіональної політики, оскільки перед

ними постало питання, який тип регіональної політики обрати з огляду на економічний розвиток, ресурси, інституційну структуру та правову базу: політику національної конвергенції (зменшення розриву між своїм економічним розвитком порівняно із більш розвинутими країнами) чи регіональної конвергенції (зменшення внутрішніх регіональних дисбалансів).

Обравши політику національної конвергенції і зосередившись на державному економічному зростанні, можна у відповідь отримати посилення регіональних відмінностей усередині країни і, навпаки, регіональна конвергенція може призвести до сповільнення економічного зростання на державному рівні.

Досвід Польщі та Угорщини в реалізації регіональної політики свідчить, що її ефективність залежить від вирішення проблеми державно-територіального устрою. Відомим є те, що країни регіону на той час зберігали модель унітарної централізованої держави. Тоді розглядались три альтернативні моделі здійснення адміністративної реформи:

- деконцентрація державної влади на рівні регіонів;
- децентралізація і створення системи місцевого самоврядування на регіональному рівні при одночасному збереженні частини деконцентрованих органів державної влади;
- автономізація регіонів, створення регіональних парламентів [1, с. 152].

На початок двотисячних років ці країни обрали формування децентралізованої держави, що давало можливість регіональним інституційним структурам виконувати функції суб'єкта регіонального розвитку.

Важливою сферою реалізації регіональної політики є інституційна. У наш час все активнішу участь у процесах регіонального розвитку беруть органи місцевого і регіонального самоврядування, а також наднаціональні органи управління, які представляють Структурні фонди Європейського Союзу. Спостерігається значна активізація місцевих ініціатив, тобто ініціатив знизу, у тому числі місцевих об'єднань громадян, які представляють інтереси конкретних територіальних громад і регіонів [2, с. 100]. Роль центрального уряду все більше зводиться до розробки і координації регіональної політики, але не її реалізації на місцях. Протягом останніх 15 років багато європейських країн зробили рішучі кроки у плані децентралізації повноважень, пов'язаних з регіональним і промисловим розвитком на регіональному рівні.

Стратегічними орієнтирами сучасної регіональної політики в Польщі та Угорщині є:

- фокусування регіональної політики здійснюється на людей, їх навички та інноваційні можливості;
- регіони враховують невикористаний потенціал, шукають можливості для розвитку, а не лише розв'язують існуючі суперечності;
- стратегії регіонального розвитку включають заходи щодо вирішення питань сталого розвитку та добробуту людини, а не лише економічного зростання;
- заходи стратегії регіонального розвитку та підвищення

конкурентоспроможності підкріплені відповідними фінансовими ресурсами і розподіляються переважно на конкурсній основі.

Отже, Україні варто звернути увагу на досвід країн Центрально-Східної Європи в частині регулювання соціально-економічного розвитку регіонів та переглянути свої стратегічні орієнтири формування регіональної політики.

#### *Список використаних джерел*

1. Шевчук Л. Т. Зарубіжний і вітчизняний досвід реформування адміністративно-територіального устрою / Л. Т. Шевчук, В. С. Кравців, С. Й. Вовканич та ін.; НАН України, Ін-т регіон. дослідж. - Львів: [б.в.], 2007. – 254 с.
2. Gryshchenko, I. M. Development of the capacity of territorial communities / I. M. Gryshchenko, M. M. Kulaiets // Науковий вісник Полісся. – 2018. № 2 (14). Ч. 1. – С. 98-104.

**Жупан А.М.,**

студент 11 м-пб групи факультету менеджменту  
Науковий керівник: Митяй О.В., к.е.н., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

### **ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ**

Зауважимо, що розвиток регіонів характеризується диспропорційністю та незначним економічним зростанням, а також зосередженням виробничого, інвестиційного, фінансового, трудового потенціалу в незначній кількості регіонів.

На нашу думку, до найпоширеніших причин регіональних відмінностей (нерівностей) можна віднести: розходження природно-кліматичних умов життя й підприємництва в окремих регіонах країни; масштаби, якість і напрями використання природних ресурсів, які визначають «продуктивність» регіонів; периферійне або глибинне положення регіону, внаслідок чого підвищуються транспортні витрати, ростуть ціни й звужується ринок збуту; застаріла структура виробництва, запізнювання із введенням інновацій; агломераційні переваги (велике перетинання в регіоні міжгалузевих зв'язків) і агломераційні недоліки (перенаселення); тенденції в економічному розвитку країни (у періоди економічного росту в так званих відсталих регіонах виникають нові фірми, що спричиняє господарську активність, а на стадії стагнації активність падає); стадія технологічного розвитку, що впливає на ті або інші види виробництва товарів (сировинні ресурси, проміжні продукти, товари кінцевого споживання, послуги); політичні умови, форми загальної й регіональної політики, інституціональні фактори; фізичні фактори розміщення (наявність або відсутність гаваней, аеропортів, транспортних систем, промислових площадок, забезпеченість телекомунікаційними системами, тобто виробнича інфраструктура); соціально-культурні фактори (ступінь урбанізації, освіченість населення, наявність наукових центрів).

Регіональна диференціація всередині країни посилює та створює безліч проблем, зокрема, міграцію безробітних до інших, більш розвинених, територій, посилення соціальної напруги, зниження інвестиційної активності в депресивних регіонах, зростання бідності, обмеженість доступу до якісних освітніх послуг та охорони здоров'я, диспропорції в галузях соціальної інфраструктури.

Можна виділити такі негативні наслідки зростаючих регіональних соціально-економічних диспропорцій і територіальної дезінтеграції, як посилення фрагментарного, ситуативного характеру державного регулювання економіки; неспроможність держави проводити цілісне й ефективне макроекономічне регулювання; гальмування територіальної дифузії економічних ресурсів і нововведень; слабка дифузія технологічних нововведень; домінування екстенсивних чинників економічного зростання, що поглиблює макроекономічні диспропорції, проявом чого є прискорення інфляційних процесів; слабка територіальна дифузія інституційних нововведень, що фактично означає гальмування, повільну та неоднозначну реалізацію інституційних реформ; послаблення територіальної єдності держави, зростання політичного протистояння.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що до основних проблем виваженого та ефективного стратегічного державного управління регіональним розвитком відносять: відсутність оперативної, достовірної інформації про його соціально-економічний стан; відсутність єдиної комплексної методики оцінки соціально-економічного стану територіальної освіти відповідно до її рівня, статусу і специфіки; відсутність методики комплексного прогнозування соціально-економічного розвитку регіону; розбіжності у стратегічному плануванні та позиціонуванні територіальних утворень різних рівнів і різних господарюючих суб'єктів у їхньому складі; відсутність єдиної універсальної методики комплексного планування заходів щодо досягнення стратегічної мети соціально-економічного розвитку територій, з урахуванням їхньої специфіки; недостатність досліджень і методологічних розробок з протидії глобальним і територіальним (регіональним) проявам фінансової та економічної кризи; відсутність комплексної методики стратегічного планування інноваційного розвитку регіону тощо.

За сучасних умов перед Україною постали нові виклики та загрози, які суттєво впливають на розвиток держави, реалізацію національних інтересів та стан національної безпеки: глобальні світові цивілізаційні процеси, ускладнення умов розвитку української держави та погіршення використання нею переваг її геополітичного становища; зростаюче відставання України від країн-лідерів за показниками якості життя людей, рівнем інвестиційної привабливості, конкурентоздатності та розвиненості інноваційного середовища; збільшення асиметрії розвитку регіонів, деградація села, криза міської поселенської мережі, скорочення кількості та погіршення якості трудового потенціалу та посилення міграції працездатного населення, особливо молоді, з

багатьох регіонів України; намагання окремих політичних сил та зовнішніх чинників використати проблеми регіонального розвитку, економічні, соціальні, культурні, ментальні та інші відмінності між регіонами, їх сучасну політичну структуру для загострення політичного протистояння, що стримує досягнення національної єдності, створює загрози національній безпеці держави; не сформованість загальнонаціональних цінностей, нестійкість та неоднорідність загальнодержавного політичного, економічного, мовного, культурного, інформаційного простору [1].

Відтак, пріоритетами державної регіональної політики мають бути: формування ефективної системи публічної влади в регіонах, спроможної забезпечити сталий розвиток територій; сприяння поліпшенню матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів; стимулювання міжрегіональної інтеграції, подолання міжрегіонального відчуження та інтеграції регіональних інформаційних, освітніх просторів у єдиний загальноукраїнський простір; створення ефективних механізмів представництва на загальнонаціональному рівні інтересів регіонів, а на регіональному – територіальних громад, забезпечення врахування самобутності регіонів та їх конкурентних переваг при формуванні та реалізації державної регіональної політики; оптимізація територіальної основи публічної влади з упорядкуванням меж адміністративно-територіальних одиниць, чітким розподілом сфери повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; створення та підтримка повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей, зменшення територіальної диференціації за індексом людського розвитку, формування поліцентричної системи розвитку території держави; запровадження критеріїв визначення «проблемних» територій у регіонах та впровадження заходів державного реагування на ситуації, що склалися у них; запровадження дієвих механізмів державної підтримки міжрегіональної інтеграції, виконання міжрегіональних проектів та програм ефективного використання місцевих ресурсів.

Таким чином, державне регулювання регіонального розвитку в Україні має ряд фундаментальних перепон, які стоять на шляху досягнення збалансованого розвитку території держави, створення можливостей для динамічного зростання кожного регіону на основі унікальної комбінації внутрішніх факторів та умов.

#### *Список використаних джерел*

1. Гнатенко А. Напрями вдосконалення механізму державного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України / А. Гнатенко // Управління розвитком. - 2015. - № 8. - С. 103-104.

**Захаркевич Н.П.,**

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту,  
фінансів, банківської справи та страхування  
Хмельницького університету управління та права, м. Хмельницький

**Кушнір І.Д.,**

студентка факультету управління та економіки  
Хмельницького університету управління та права, м. Хмельницький

## **УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ**

Постановка проблеми. Зростання дефіциту державного бюджету протягом останніх років, пов'язане з економічним спадом та необхідністю фінансування оборони країни, а також неефективним менеджментом державних фінансів, обумовило рекордне збільшення державного боргу в Україні. Водночас чергові транші МВФ маловідчутно впливають на відновлення економіки та підвищення добробуту населення, створюючи загрози політичній самостійності та залежності від кон'юнктури світового ринку, підвищуючи соціальну напругу в країні у зв'язку із непопулярними вимогами міжнародних кредиторів. Зовнішній державний борг перетворюється в інструмент контролю міжнародними кредиторами національної економіки.

Стрімко зростаюча динаміка державного боргу та актуалізація проблеми дефолту в Україні обумовлює необхідність додаткових досліджень структурних ризиків державного боргу та обґрунтування напрямів мінімізації боргових ризиків та підвищення боргової стійкості держави

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми державного боргу були, є і будуть дуже важливими для наукового пошуку, особливо в умовах нестабільної соціально-економічної системи України. Питання державного боргу в Україні досліджували провідні українські фінансисти, зокрема Андрущенко В.Л. [1], Василик О.Д. [2], Ковальчук С.В. [3], Опарін В.М. [4], Романенко О.Р. [5] та інші. Проте розвиток соціально-економічної системи держави, постійні зміни, що відбуваються у суспільстві потребують подальших наукових пошуків у цьому напрямі досліджень. Звідси, можливо стверджувати, що тема є актуальною, особливо в сучасних умовах, коли країну накрила хвиля фінансово-економічної кризи, де питання державного боргу стає на одне з перших місць.

Постановка завдання. Метою цієї роботи є визначення складових системи управління державним боргом України на основі аналізу літературних джерел та дослідження динаміки та структури боргових зобов'язань.

Виклад основного матеріалу. Державний борг – це сукупність боргових зобов'язань держави, які охоплюють прямий і гарантований державою борг, витрати на обслуговування. Залежно від класифікації він є внутрішнім та зовнішнім, коротко- та довгостроковим, у національній та іноземній валюті тощо (табл. 1). Від оптимізації структури боргового портфеля залежить рівень ризиків державного боргу, які визначають можливість виконання державою боргових зобов'язань.

Таблиця 1

Державний та гарантований державою борг України з 2009 по 2018 рр.  
(млн. грн.)

Період	загальний борг		зовнішній борг		внутрішній борг	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
на 31.12.2009	316 884,6		211 751,7		105 132,9	
на 31.12.2010	432 235,4	36.4%	276 745,6	30.7%	155 489,8	47.9%
на 31.12.2011	473 121,6	9.5%	299 413,9	8.2%	173 707,7	11.7%
на 31.12.2012	515 510,6	9.0%	308 999,8	3.2%	206 510,7	18.9%
на 31.12.2013	584 114,1	13.3%	300 025,4	-2.9%	284 088,7	37.6%
на 31.12.2014	1 100 564,0	88.4%	611 697,1	103.9%	488 866,9	72.1%
на 31.12.2015	1 572 180,2	42.9%	1 042 719,6	70.5%	529 460,6	8.3%
на 31.12.2016	1 929 758,7	22.7%	1 240 028,7	18.9%	689 730,0	30.3%
на 31.12.2017	2 141 674,4	11.0%	1 374 995,5	10.9%	766 678,9	11.2%
на 28.02.2018	2 068 614,3	-3.4%	1 310 043,8	-4.7%	758 570,5	-1.1%

Упродовж 2017 року державний та гарантований державою борг України збільшився в порівнянні з попереднім роком на 10,98% і станом на 31 грудня склав 2141,67 млрд. грн. (\$76,31 млрд.). При цьому державний внутрішній борг склав 753,4 млрд. грн. (35,18%), зовнішній - 1080,31 млрд грн (50,44%), гарантований державою - 307,96 млрд. грн. (14,38%). Для порівняння, станом на 31 грудня 2016 року державний та гарантований державою борг України становив 1929,76 млрд грн (\$70,97 млрд), з них державний зовнішній борг - 980,19 млрд грн (50,79%) державний внутрішній борг - 670,65 млрд грн (34,75%), гарантований державою борг - 278,93 млрд. грн. (14,45%). Таким чином, державний та гарантований державою борг України за 2017 рік збільшився на 211,91 млрд грн.

Певний інтерес становлять також результати порівняльного аналізу державного боргу та ВВП України (табл. 2)

Таблиця 2

Динаміка сукупного державного боргу і ВВП України з 2009 по 2018 рр.  
(млн. грн.)

Державний борг (усього)				Валовий внутрішній продукт (ВВП)				держборг / ВВП
млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	%	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	%	
на 31.12.2009	316 885			за 2009	913 345			34.7%
на 31.12.2010	432 235	115351	36.4%	за 2010	1 082 569	169224	18.5%	39.9%
на 31.12.2011	473 122	40886	9.5%	за 2011	1 316 600	234031	21.6%	35.9%
на 31.12.2012	515 511	42389	9.0%	за 2012	1 408 889	92289	7.0%	36.6%
на 31.12.2013	584 114	68604	13.3%	за 2013	1 454 931	46042	3.3%	40.1%
на 31.12.2014	1 100 564	516450	88.4%	за 2014	1 566 728	111797	7.7%	70.2%
на 31.12.2015	1 572 180	471616	42.9%	за 2015	1 979 458	412730	26.3%	79.4%
на 31.12.2016	1 929 759	357579	22.7%	за 2016	2 383 182	403724	20.4%	81.0%
на 31.12.2017	2 141 674	211916	11.0%	за 2017	2 982 920	599738	25.2%	71.8%
на 28.02.2018	2 068 614	-73060	-3.4%	за 2018				

Станом на 2017 р. сукупний державний борг України складав 74,7 млрд грн. В перерахунку на душу населення це означає, що кожен громадянин нашої країни винен сумарно внутрішнім і зовнішнім кредиторам 1,757 тис. дол. США.



Як відомо, Україна з 2018 року чекають серйозні виплати за держборгом. Пікове навантаження по виплаті доведеться на 2019 рік. У Мінфіні вважають, що впоратися з борговим навантаженням Україні допоможе вихід на міжнародні ринки запозичень. В цілому, за наступні чотири роки Україна повинна виплатити близько 20 млрд доларів за зовнішнім боргом.

При цьому Міністерство фінансів оцінює загальні виплати за державним боргом у 2018 році за рахунок коштів державного бюджету в 305,926 млрд грн. За даними Мінфіну, 63,2% з цієї суми складуть виплати за внутрішнім боргом, а 36,8% - за зовнішнім держборгом.

Без нових валютних вливань Україна, якщо не в 2018-му, то максимум в 2019 році буде змушена оголосити дефолт держбюджету через нездатність забезпечувати зовнішній борг. На 2018-2020 рр. випадає пік зовнішньоборгових виплат. Сумарно за формулою 20 + 5 млрд. дол. З них 20 млрд - це державний і гарантований державою борг, а ще 5 млрд. – це борги державних підприємств. Якщо держпідприємства будуть не в змозі їх виплачувати, доведеться це робити з держбюджету.

Таким чином, з метою підвищення боргової стійкості, запобігання дефолту в Україні та підвищення ефективності управління державними запозиченнями необхідно оптимізувати борговий портфель держави в напрямі мінімізації ризиків боргу. Для цього необхідно:

1) провести повторну реструктуризацію державного боргу з метою мінімізації боргових ризиків шляхом зменшення вартості позик та скасування її прив'язки до темпів зростання ВВП, частки зовнішнього боргу, конвертувавши його частину у внутрішній завдяки випуску похідних цінних паперів у національній валюті; збільшення середнього терміну погашення боргових зобов'язань; надання пріоритету випуску облігацій із фіксованими відсотковими ставками;

2) здійснити заходи консолідації державних фінансів та втриматися від нових позик або хоча б забезпечити оптимальне співвідношення між темпами зростання державного боргу і ВВП, раціонально використовувати позики задля створення джерел їх повернення;

3) забезпечити економічну та політичну стабільність в країні, стимулювати розвиток фондового ринку.

#### ***Список використаних джерел:***

1. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу в ХХ столітті: Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів / Володимир Леонідович Андрущенко. – Львів: Каменяр, 2000. – 303 с.

2. Василик О.Д. Державні фінанси України: підручник / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: НІОС, 2002. – 608 с.

3. Ковальчук С.В. Фінанси: навч. посіб. / С.В. Ковальчук, І.В. Форкун. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2006. – 568 с.

4. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): навч. посіб. / Валерій Михайлович Опарін: 2-ге вид., доп. та перероб. – К.: КНЕУ, 2004. – 240 с.

5. Романенко О.Р. Фінанси: підручник / Олена Романівна Романенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 312 с.

**Колеснікова І.М.,**

студентка, факультету публічного управління та адміністрування,  
Науковий керівник: Рассадникова С.І., к.е.н., доцент кафедри економічної  
та фінансової політики, Одеського регіонального  
інституту державного управління Національної академії  
державного управління при Президентіві України, м.Одеса

## **ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Важливим напрямком сучасних досліджень є визначення основних джерел інвестиції для підвищення ефективності реального сектора економіки країни.

Сучасний стан економіки країни вимагає розгляду основних напрямків розвитку національної економіки. Державна фінансова підтримка, бюджетне фінансування, банківські кредити, податкова політика, страхування, інвестиції є саме тими стратегічними чинниками, мають принципове значення, оскільки безпосередньо впливають на ефективне фінансування в реальний сектор економіки України.

Одним з методів державної підтримки реального сектора економіки є використання бюджетних коштів для здійснення заходів з розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в державі. Реалізація відповідних державних програм в реальному секторі економіки може здійснюватися через механізм здешевлення кредитів, залучених як в іноземній, так і національній валюті, в тому числі іноземними фінансовими установами. Такий механізм передбачає надання державної підтримки інвестиційних проектів на умовах співфінансування [4].

Основна мета бюджетних інвестицій полягає в інвестиційному забезпеченні розвитку реального сектора економіки і соціальної сфери. Передбачається інвестування коштів у формування такої системи надання громадських послуг, яка забезпечувала високий рівень соціально-економічного розвитку, підвищувала б матеріальний добробут населення, забезпечувала б розвиток матеріально-технічної бази соціальної сфери, а також активізувала б інвестиційні процеси та сприяла б економічному зростанню в країні.

В сучасних умовах суб'єкти господарювання відчують нестачу власних ресурсів для забезпечення економічного розвитку та підвищення інвестиційної активності. Зараз це найбільш вагоме джерело поповнення оборотного капіталу підприємств реального сектора економіки, потужний важіль впливу на активний розвиток підприємницької діяльності в умовах трансформаційної економіки [1].

Ефективність заходів по бюджетній підтримки мікрофінансових організацій (МФО) досягається за виконання низки умов. По-перше, практика свідчить про недостатню ефективність прямого фінансування державою мікrokредитних програм. Надання бюджетного фінансування недержавним МФО має здійснюватися виключно на поворотній, платній та строковій основі при обов'язковому дотриманні стандартів, притаманних діяльності МФО.

Банківський сектор безпосередньо впливає на здатність промислових підприємств фінансувати інвестиції в капітальні вкладення та інновації. Це дозволить створити принципово нові умови для розвитку підприємництва, яке буде орієнтувати свою діяльність на виробництво конкурентоспроможної продукції, адекватної світовим стандартам.

Банківська система України поки не грає відчутної ролі в забезпеченні економічного зростання та розвитку реального сектора економіки країни. Суб'єкти господарювання нефінансового сектора економіки відчувають гостру потребу в нарощуванні обсягів кредитування як довгострокового, так і короткострокового на прийнятних з позиції помірному зростання витрат, пов'язаних з обслуговуванням боргу умовах [3].

Забезпечення таких умов вимагає здійснення Національним банком зваженої процентної політики, яка, крім чисто антиінфляційного регулювання, повинна передбачати орієнтацію на стимулювання інвестиційної активності в країні.

Основними напрямками ефективного використання інвестиційного потенціалу реального сектора економіки, здатними забезпечити фінансову стійкість і конкурентоспроможність підприємств, а потім і соціально-економічний розвиток регіону, можуть бути:

- інвестування підприємствами власних коштів в розвиток і модернізацію виробництва, за умови створення певних стимулів;
- інвестування в цінні папери, оскільки це перспективний спосіб забезпечення зростання вартості (капіталізації) вітчизняних підприємств;
- нарощування темпів розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств;
- нарощування обсягів реалізації продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках тощо.

Реалізація запропонованих заходів дозволить забезпечити формування ефективних регіональних соціально-економічних систем і усунення соціально-економічної диференціації, перш за все за рахунок власних інвестиційних можливостей.

#### ***Список використаних джерел***

1. Белінська Я.В. Інструменти активізації кредитування підприємництва в умовах економічної депресії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Nvnudpsu/2011\\_1/Belinska\\_Ya\\_V.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvnudpsu/2011_1/Belinska_Ya_V.pdf)
2. Воронченко О.В. Фінансове забезпечення розвитку реального сектору економіки [www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis\\_64.exe?...](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?...)
3. Грошово-кредитні засоби регулювання економіки: монографія / за заг. редакцією д'ра екон. наук Л.В. Кривенко; Л.В. Кривенко, О.М. Дутченко, М.І. Синюченко та ін. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2017. – 210 с.
4. Єфименко Т. Інституційне регулювання економічного розвитку / Т. Єфименко// Економіка України. – 2011. – № 1. – С. 16–26.
5. Реструктуризація промисловості України у процесі посткризового відновлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.niss.gov.ua/content/articles/files/restrukt-30659.pdf](http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/restrukt-30659.pdf).

## **СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ**

Основою розвитку будь-якої країни є партнерство між урядом, успішно функціонуючими підприємствами, здатними створювати робочі місця та приймати участь у вирішенні соціальних проблем задля забезпечення сталого розвитку суспільства та громадянами. Рівень партнерства визначатиме і ступінь розвитку суспільної свідомості та готовності його до подальшої взаємодії.

В усьому світі як великі транснаціональні компанії, так і невеликі підприємства формують нові стратегії, здатні сприяти їх гнучкості у гармонійному задоволенні потреб партнерів, суспільства та довкілля. Це – соціальна відповідальність бізнесу, дотримання принципів якої стає однією зі складових успішної стратегії соціально відповідальних підприємств, зміцнюючи їх ринкові позиції та сприяючи економічному зростанню. Саме це і підтверджує беззаперечну актуальність та право на практичну реалізацію соціальної відповідальності підприємств в Україні.

Дослідження сутності соціальної відповідальності бізнесу, її впливу на результати діяльності підприємств та соціально-економічного розвитку суспільства знайшли своє відображення у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків як: Альбер М., Білецька Л., Благов Ю., Боуен Г., Вадатурський О., Волгін Н., Геєць В., Головінов О., Грішнова О., Друкер П, Карнегі Е., Керолл А., Котлер Ф., Мейо Е., Нагаївська Д., Хойєр В., Хайек Ф., А. Чубала та інші.

Соціальна відповідальність займає важливе місце в сучасній стратегії американських та європейських підприємств, але поки не стала поширеним явищем в Україні, адже суспільна свідомість, не підкріплена достатніми теоретичними та практичними надбаннями, ще не готова до сприйняття значущості та перспектив даного напрямку, крім того - відсутні концептуальні засади державного регуляторного впливу.

Саме тому, метою нашого дослідження є обґрунтування необхідності становлення та ефективного реалізації соціальної відповідальності бізнесу як складової розвитку національної економіки та необхідності її державного регулювання.

Соціальну відповідальність асоціюють з такими поняттями як: екологічність - основа економіки замкненого циклу, прозорість (публічна вичерпна достовірніа інформація про діяльність підприємства), взаємодія (ухвалення стратегії розвитку підприємства з урахуванням інтересів стейкхолдерів) та досягнення (високих фінансових результатів) [1]. Але, основна дискусія і дотепер точиться навколо основної мети бізнесу - отримання високого прибутку чи забезпечення сталого розвитку суспільства. Це симбіоз.

А соціальна відповідальність, у широкому розумінні, є системою цінностей, заходів та процесів, що мають на меті поширення позитивного впливу діяльності соціально-відповідального підприємства в економічній, екологічній, соціальній сферах (у межах підприємства та поза ним), так і в навколишньому середовищі. Саме тому, на відміну від традиційної бізнес-моделі, модель соціальної відповідальності бізнесу сфокусована на сталому розвитку та повинна охопити шість напрямів реалізації: дотримання вимог законодавства, забезпечення високої якості та безпеки продукції, забезпечення гідних та безпечних умов праці, інформаційна відкритість та добросовісне рекламування продукції, екологічна відповідальність, реалізація соціальних ініціатив. Саме вони мають стати, в подальшому, основою підвищення конкурентоспроможності підприємств та національної економіки загалом. [2]

На сьогодні в Україні соціальна відповідальність не має належного розвитку, адже прояви підприємствами соціальної відповідальності трактуються владними структурами неоднозначно, та, замість підтримки, наражають підприємства на додаткові перевірки. Подолання недовіри може бути досить тривалим процесом, який має декілька передумов для діяльності соціально відповідальних підприємств: легальна діяльність та інвестування в економіку держави, а також – прозорість та створення довкола себе оточення з нормальним рівнем життя. [3]

Успішна соціально-економічна політика держави у регулюванні соціальної відповідальності бізнесу може мати такі форми прояву: соціальні (соціальний захист населення, зниження соціальної напруги у суспільстві, покращення здоров'я та подовження тривалості життя громадян, забезпечення зайнятості), економічні (зростання конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості, експортного та трудового потенціалу національної економіки, перехід держави до сталого економічного розвитку, забезпечення стабільності соціально-економічної сфери, згладжування циклічності економіки тощо), політичні (захист прав працюючих, інвесторів, споживачів та населення країни, підвищення довіри до національної економіки, забезпечення чесної конкуренції, зниження корупції) та екологічні (покращення стану довкілля, досягнення високого рівня екологічності продукції національної економіки тощо).

Отже, соціальна відповідальність підприємств в Україні може стати базою для успішного функціонування держави в умовах ринку, але лише за умови, підтримки держави, яка має та стати гарантом реалізації бізнесом соціальних ініціатив.

#### ***Список використаних джерел***

1. Нагаївська Д. Як стимулювати бізнес до соціальної відповідальності [Електронний ресурс] / Нагаївська Д. // Режим доступу: [http://kyivpride.org/ua/publishing/publishing\\_142.html](http://kyivpride.org/ua/publishing/publishing_142.html)

2. Царик І. М. Соціальна відповідальність бізнесу та її державне регулювання як складова стратегії сталого розвитку / І. М. Царик // Економічний простір: збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2010. – № 40. – С. 300–313.

3. Крепак Д. Працювати на суспільство: що таке корпоративна соціальна

відповідальність бізнесу [Електронний ресурс] / Крепак Д. // Журнал Forbs. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1413277-pracyuvati-na-suspilstvo-shcho-take-korporativna-socialna-vidpovidalnist-biznesu>

4. Ackerman R. W. How companies respond to social demands / R. W. Ackerman // Harvard Business Review. – Vol. 51 (4). – P. 88–89. Збірник наукових праць. 2014. Випуск 40 285

5. Carroll A. B. Managing ethically with global stakeholders: A present and future challenge / A. B. Carroll // Academy of Management Executive. – Vol. 18 (2). – P. 118.

**Лаврентій Д.С.,**  
аспірант Таврійського національного університету  
імені В. І. Вернадського

## **ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПРАКТИЦІ ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ**

Досвід успішних і розвинених європейських держав показує, що державно-приватне партнерство перетворилося на ефективний та потужний інструмент економічного зростання і соціального розвитку як на локальному рівні, так і на рівні загальнонаціональних проектів. Хоча низка зарубіжних і вітчизняних дослідників вважають, що у науково-практичний дискурс термін «державно-приватне партнерство» (англ. Public-Private Partnerships) увійшов в США, спочатку у зв'язку з впровадженням спільного фінансування освітніх програм з державного та приватного секторів, а згодом, в 1950-х рр. – для такого ж фінансування за комунальні послуги. Проте більш широкого контексту цей термін набуває в 1960-х рр. для позначення співпраці партнерів із державного і приватного секторів у процесі оновлення міст, розвитку інфраструктури територій та надання соціальних послуг [4].

Більшість дослідників підтримують тезу про те, що саме у Великобританії на початку 80-х років минулого сторіччя було систематизовано механізми співпраці між державними установами та приватними суб'єктами господарювання щодо взаємного партнерства.

Продовжуючи ці дослідження Н. Дутко зазначає, що «у 1992 р. консервативний уряд Дж. Мейджора і Великої Британії та Північної Ірландії запровадив Ініціативу приватного фінансування (Private Finance Initiative), яка стала першою систематизованою програмою, спрямованою на впровадження державно-приватного партнерства. Сьогодні програму Великої Британії можна вважати зрілою: підписано понад 900 проектів, багато з яких реалізуються у сфері соціальної інфраструктури. Це відображає пріоритети уряду, який намагається розв'язати дуже серйозну проблему завантаження банків, зокрема в галузі медицини та освіти, а також у транспортному секторі, в установах виконання покарань, у сфері обробки відходів, у військовому секторі та в секторі житлово-соціального найму [2]».

Водночас, потрібно зазначити, що досить висока ефективність реалізації великих загальнонаціональних програм та проектів державно-приватного партнерства на теренах Великої Британії, яка досягає 80-90%, у певній мірі

дещо нівелюється проблемами реалізації локальних проектів, оскільки складність та операційні витрати залишаються досить високими.

Цей недолік намагаються усунути на практиці у Республіці Франції, де органи публічної влади утримують баланс між загальнодержавними високовартісними та масштабними проектами і малими проектами, які впроваджує місцева влада. Зазначимо, що у Франції закон про державно-приватне партнерство було прийнято у 2004 році і на даному етапі там вважається, що державно-приватне партнерство є найкращою структурою, яка надає адміністративні послуги. Загалом в цій державі існує понад 80 комітетів управління, до складу яких входять громадські діячі та фахові експерти.

Як наслідок розвитку концепції державно-приватного партнерства в міжнародному економічному просторі на сьогодні розроблена велика кількість варіантів взаємодії між бізнесом та державою.

За оцінками дослідників лише за 2010 рік у державах-членах Європейського Союзу було реалізовано понад сто проектів державно-правового партнерства на суму близько 18,3 млрд. Євро. При цьому найбільше їх в таких секторах як галузь освіти (34 %), транспорту (21 %) та сфери охорони здоров'я (17 %).

Зазначимо, що станом на 27 квітня 2017 року база державно-приватних проектів Міністерства економіки Республіки Польща нараховує 142 проекти [3]. Польське законодавство в сфері державно-приватного партнерства спирається на міжнародне право та директиви Європейської комісії. До основних законодавчих норм міжнародного права відносно державно-приватного партнерства на сьогодні відносяться:

- UNIDO Guidelines for Infrastructure Development through Build Operate Transfer (BOT) Projects, 1996;
- OECD Basic Elements of a Law on Concession Agreements, 1999-2000;
- UNCITRAL Legislative Guide on Privately Financed Infrastructure Projects, 2000;
- UNCITRAL Model Legislative Provisions on Privately Financed Infrastructure Projects, 2003.

Дослідниками визнається чинник впливу міжнародного законодавства на розвиток державно-приватного партнерства в європейських країнах. Так, основою міжнародного права на сьогодні виступає Керівництво ООН для законодавчих органів по проектам в області інфраструктури, що фінансуються з приватних джерел UNCITRAL [1]. Це керівництво є основним джерелом, що описує міжнародну практику застосування державно-приватного партнерства та використовується для розробки основних принципів відносно законодавчої бази державно-приватного партнерства.

Отже, прийняття належних і ефективних юридичних рамок є попереднім елементом створення таких умов, які сприяли б приватним інвестиціям в державно-приватні проекти.

#### *Список використаних джерел:*

1. Вивчення оптимальних моделей державно-приватного партнерства для промислових

парків в Яворові і Новому Роздолі. [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://www.institute.lviv.ua/doc/02ppp.pdf>

2. Дубок І. П. Державно-приватне партнерство як механізм формування та реалізації культурної політики в Україні : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Дубок Ірина Петрівна ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ, 2017. – 225 с.

3. Bazy projektów PPP. [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http://www.ppp.gov.pl/baza/Strony/baza\\_projektow\\_ppp.aspx/](http://www.ppp.gov.pl/baza/Strony/baza_projektow_ppp.aspx/)

4. Schiek D. The EU Economic and Social Model in the Global Crisis: Interdisciplinary Perspectives / Dagmar Schiek. – Routledge, 2016. – 224 p.

**Левковець Н.П.,**

ст. викладач кафедри фінанси, облік і аудит,  
Національного транспортного університету, м. Київ

## **ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ**

Без забезпечення економічної безпеки неможлива стабільність та сталий розвиток нашої держави. Економічна безпека є провідною складовою національної безпеки України та відображає зв'язок між економічною могутністю, її економічним потенціалом та національною безпекою.

Економічна безпека держави — це стан рівноваги і соціально-орієнтованого розвитку національної економічної системи, що досягається реалізацією сукупності форм та методів економічної політики. [3]

З точки зору національної економіки економічна безпека описує такий її стан, за якого забезпечується захист національних інтересів, стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, здатність до розвитку та захищеність життєво важливих інтересів населення, суспільства, держави.

Для створення цілісної системи національних, економічних інтересів та їх ефективного функціонування нашої держави насамперед необхідно:

- створити відповідну нормативну базу;
- проводити моніторинг національних економічних інтересів та їх моделювання;
- створити банк даних щодо національних економічних інтересів;
- забезпечити баланс національних економічних інтересів та їх гармонійне поєднання.

Серед першочергових проблем забезпечення економічної безпеки є відстеження й оцінка рівня загроз пріоритетним національним інтересам. Загрозами економічній безпеці України слід вважати фактори, що безпосередньо чи у перспективі унеможливають або ускладнюють реалізацію національних економічних інтересів, створюючи перешкоди на шляху нормального розвитку економіки і небезпеку незалежному державному існуванню та добробуту народу. [2]

Загрози економічній безпеці України набули, на жаль, перманентного характеру і провокують її критичний стан за цілим рядом основних критеріїв. Тому завдання всіх суб'єктів національної економіки зараз полягає у створенні



надійної системи блокування і упередження економічних загроз, яка б забезпечувала її стабільність та розвиток.

Виходячи з ситуації в українській економіці, а також з тенденцій, які спостерігаються в процесі її реформування, можна виділити основні внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці України.

Внутрішні загрози:

- відсутність на державному рівні розробленої концепції та системи економічної безпеки;
- високий рівень зношеності матеріально-технічної бази багатьох економічних галузей;
- різка диференціація у доходах та купівельної спроможності населення, високий рівень безробіття;
- криміналізація економіки, зростання її «тіньового» сектора, поширеність організованої злочинності на ключові галузі економіки України;
- високий рівень корупції у державно-управлінській сфері;
- недосконалість законодавства у сфері економічних відносин та механізмів формування економічної політики;
- низький рівень заробітної плати, відсутність мотивації до праці тощо.

Зовнішні загрози:

- зниження інвестиційних надходжень в економіку держави;
- значна частка сировинного експорту у зовнішньоекономічній діяльності та втрата традиційних ринків збуту;
- залежність забезпечення України від імпорту продовольчих товарів, товарів повсякденного попиту, технологічної продукції стратегічного значення;
- скуповування іноземними фірмами підприємств України з метою усунення їх як з зовнішніх, так і внутрішніх ринків збуту;
- негативний вплив на національну економіку світових фондових, фінансових та валютних ринків;
- високий рівень зовнішнього боргу тощо. [1]

Загрози економічній безпеці у перспективі породжують стратегічні та національні ризики. Кожній загоді відповідає певний ступінь ризику. Необхідність визначення ступенів ризику значною мірою зумовлена питанням визначення прийняттого рівня безпеки. Кількісний вимір різних видів загроз за рахунок визначення рівня ризиків дає можливість порівнювати ці види загроз між собою і, відповідно, визначати рівень безпеки — ступінь їх захищеності.

Належний рівень економічної безпеки досягається здійсненням єдиної державної політики, підкріпленої системою скоординованих заходів, адекватних внутрішнім та зовнішнім загрозам. Без такої політики неможливо домогтися виходу з кризи, примусити працювати механізм управління економічною ситуацією, створити ефективні механізми соціального захисту населення.

#### *Список використаних джерел*

1. Єщенко П. С. Сучасна економіка: Навч. посіб. — К.: Вища школа, 2005. — 325 с.
2. Мунтіян В. І. Економічна безпека України. — К.: КВЦ, 1999. — 462 с.

**Лисюк В.С.,**

к.е.н., доцент кафедри економіки та маркетингу  
Рівненський інститут слов'янознавства

## **СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

У ст.13 Конституції України зазначено, що національна економіка розвивається за соціально-орієнтованою моделлю [1]. Соціальна сфера є підсистемою національної економічної системи, яка охоплює явища, процеси, види діяльності та об'єкти, що стосуються забезпечення життєдіяльності суспільства, людини, задоволення їх потреб та інтересів [2].

Об'єктами соціальної політики в Україні є ринок праці та зайнятість населення; трудові відносини; оплата праці та доходи населення; система соціального забезпечення населення; елементи соціальної інфраструктури; освіта; наука; культура; мистецтво; охорона здоров'я; навколишнє середовище; громадяни та споживачі. Суб'єктами соціальної політики є держава в особі відповідальних за її формування та здійснення органів законодавчої та виконавчої влади та активні учасники процесу публічного управління соціальною політикою, а саме: громадські організації, партії, профспілки, фонди, галузеві (професійні) об'єднання фізичних та/або юридичних осіб [3].

Загальне управління соціальним розвитком в Україні здійснює Кабінет Міністрів України, який вирішує найважливіші питання у сферах соціальної політики. У загальній сумі видатків Зведеного бюджету України видатки на соціальні цілі в 2016р. становили майже 60% і за 2006-2016рр. виявили тенденцію до зростання, що свідчило про позитивну динаміку збереження соціальної спрямованості бюджету та її посилення. Найбільшу питому вагу у складі видатків на соціальні цілі мають видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення: від 41,7% у 2006р. до 53,8% у 2016р. У складі видатків Зведеного бюджету вони становили 30,9% у 2016р. порівняно з 23,6% у 2006р. (розрах.автора за [4, 5]).

Видатки на освіту склали за 2006-2016рр. у середньому 33,0% і коливалися в межах від 27,0% до 35,4% у загальній сумі видатків на соціальні цілі. У складі видатків Зведеного бюджету вони займають друге місце. Їхня частка у Зведеному бюджеті України становила у середньому майже 20,0%. Нажаль, починаючи з 2014р. спостерігається її зниження як в загальній сумі видатків Зведеного бюджету, так і в загальній сумі видатків на соціальні цілі. З 2014р. також спостерігається зниження питомої ваги видатків на охорону здоров'я як в загальній сумі видатків Зведеного бюджету, так і в загальній сумі видатків на соціальні цілі. Їх частки у загальній сумі видатків Зведеного бюджету відповідно знизилась з 12,2% в 2013р. до 9,0% у 2016р., і з 18,9% до 15,7%. Видатки на духовний та фізичний розвиток становили у 2016р. всього 3,5% від

загальної суми видатків на соціальні цілі, порівняно з 4,4% у 2006р., а від загальної суми видатків Зведеного бюджету відповідно 2,0% у 2016р. та 2,5% у 2006р. (розрах. автора за [4, 5] ). Зниження питомої ваги видатків на освіту та охорону здоров'я, духовний і фізичний розвиток вкрай небезпечно для будь-якої країни, а для України взагалі.

Стосовно частки видатків на охорону навколишнього природного середовища, то вона протягом 2006-2016рр. майже не зазнала суттєвих змін в структурі видатків Зведеного бюджету і коливалась в межах 0,8-0,9%, що свідчить про те, що державне управління в сфері природокористування і збереження властивостей компонентів природи є неідеальним і малоефективним. Без сумніву в Україні настала потреба глибокого реформування природоохоронної галузі.

Однією з основних складових соціальної політики є розв'язання проблеми безробіття і забезпечення ефективної зайнятості. За методологією МОП у 2017р. безробітні склали 8,5% від усього працездатного населення. Частка зайнятих у інноваційних видах економічної діяльності (освіта, професійна, наукова і технічна діяльність, інформація і телекомунікації) складає лише 13,3%, що ніяк не відповідає завданням інноваційного розвитку. Спостерігається перерозподіл зайнятості на користь некваліфікованої робочої сили, що свідчить про домінування в економіці України застарілих технологій і відсутність будь-яких інноваційних процесів.

Отже, для вирішення соціальних проблем необхідно подальше посилення соціальної спрямованості бюджету: збільшення передусім частки видатків на освіту, охорону здоров'я. З метою стимулювання духовного та фізичного розвитку необхідно відновлення спортивної інфраструктури, додатково залучати позабюджетні кошти, кошти іноземних інвесторів, створити прозору систему лотерейного бізнесу і з нього фінансувати спортивні події, необхідно також широко використовувати меценатство. Для забезпечення ефективності публічного управління в соціальній сфері властиве поєднання дій як органів державного управління, так і органів громадського самоврядування.

#### *Список використаних джерел*

1. Конституція України. [Текст] // ВВР України. – 1996. – №30. – Ст.141 / Норм.док. Верховної Ради України. Закон від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР.
2. Національна економіка [Текст]: Навч. Посібник / В.І. Мельникова, О.П. Мельникова, Т.В. Сідлярчук та ін.. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 248с.
3. Фединець Н.І. Соціологія ринку (Текст): Навч.посібн / Н.І. Фединець, Ю.Б. Миронов, М.Р. Гонська. – Л.: ЛКА, 2011. – 226с.).
4. Статистичні дані Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Статистичні дані Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

## СОЦІАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

На сьогодні лунає багато заяв про необхідність нової програми відновлення економіки України та її соціально-інвестиційної політики в умовах трансформації публічного управління. Урядовці постійно піднімають питання про ESG (навколишнє середовище, соціальна сфера та управління) та SRI (соціально відповідальні інвестиції), які відображають характер капіталовкладень країни. До цієї сфери належать усі види бізнесу, які можуть змінити життя українського суспільства на краще, і компанії, що приділяють багато уваги екологічним та соціальним проблемам.

За даними Світового банку, інвестиції в ESG у світі у 2017 р. становили 10,4 трлн. дол. США. За даними Міністерства фінансів США, 85% мілленіалів віддають перевагу саме соціально відповідальним інвестиціям. Експерти прогнозують, що з часом ця сфера стане ще більш значущою, адже мілленіали будуть поступово отримувати спадщину від своїх батьків, близько 41 трлн. дол. США [1].

Вибір об'єктів для інвестування у цій сфері дуже великий – від маленьких стартапів в окремих галузях до глобальних проектів, націлених на вирішення проблеми кліматичних змін. Інвестиції в ESG здійснюють навіть великі компанії. Наприклад, Уоррен Баффет купив понад 9% акцій компанії «Ahalta Coating Systems», яка є одним з найбільших у світі виробників автофарб. У 2016 р. французька компанія «Аха» оголосила про продаж своїх тютюнових активів на суму близько 2 млрд. дол. США, а «Swiss R» – одна з найбільших перестраховальних компаній у світі, заявила, що буде управляти портфелем у розмірі 130 млрд. дол. США, враховуючи принципи ESG. Незважаючи на те, що акції мережі супермаркетів органічної їжі «Whole Food Market» з 2013 р. втратили близько 50% своєї вартості, аналітики очікують, що здоровий спосіб життя населення незабаром принесе компанії дивіденди.

Питання соціальної відповідальності українського бізнесу є нагальним перед суспільством також, оскільки уряд країни не в змозі забезпечити належний рівень соціальних гарантій. За даними Держкомстату України, протягом 2013-2016 рр. найбільше відбулося зростання інвестицій в оборону – 84,8% та охорону здоров'я – 35,6%, що обумовлено, проведенням АТО в країні. Незважаючи на позитивну динаміку 49,5%, є недостатнім фінансування освіти, особливо скорочення витрат – 13,5% на наукові дослідження та розробки [2].

Встановлені мінімальні соціальні гарантії не вирішують усіх проблем, механізми соціальної допомоги показують свою неефективність. У цих умовах все більшого значення набувають соціальні програми українського бізнесу, який не обмежується лише економічними цілями, а й враховує соціальні впливи

своєї діяльності на працівників, споживачів та місцеві громади. До соціальних інвестицій в Україні найбільш часто відносять: спонсорство й корпоративну благодійність, піклування, взаємодію з місцевим співтовариством, владними структурами, корпоративні партнерські програми, а отже – у спорт, дітей, медицину та сімейний відпочинок.

Очікується, що вітчизняний бізнес має надавати більш суттєву матеріальну допомогу сфері освіти і проводити спільні проекти із дослідними інститутами та ВНЗ країни. Існуюче недофінансування державою загальноосвітніх, професійних та вищих навчальних закладів вказує на катастрофічний стан наукової сфери. За даними Держкомстату України, у 2010 р. у наукових установах працювало 11974 докторів наук та 46685 – кандидатів наук, у 2016 р. – 7091 та 20208 відповідно.

На сьогодні українські підприємці лише неформально представлені в опікунських радах навчальних закладів. За даними торгово-промислової палати України, понад 90% підприємців вважають необхідним активну участь ділового співтовариства у виявленні та підтримці талановитої молоді та встановлення міцних ділових зв'язків між великими компаніями та вузами, які готують для них фахівців [3].

Соціальні інвестиції бізнесу в розвиток спорту та здорового способу життя є дуже вагомими для українського суспільства. За рахунок інвестицій у спорт утримуються дитячі спортивні клуби, фінансуються дитячі будинки, інтернати, тощо. У галузі охорони здоров'я соціальні інвестиції дозволяють вирішувати завдання з надання послуг дітям-інвалідам, сиротам, ветеранам війни та малозабезпеченим.

Як приклад, в Одесі вже п'ятий рік працює екосистема соціального підприємництва на прикладі Impact Hub [4]. У рамках освітньої програми «Новий підрахунок», яка проводиться за підтримки фонду «Відродження», команда Impact Hub Odessa організовує навчання вимушених переселенців відкриттю малого бізнесу. Десятки маркетологів, юристів, фінансистів, аудиторів та успішних підприємців навчають на консультують переселенців із сходу України. Професіонали безкоштовно діляться своєю експертизою pro bono publico, що стає каталізатором зростання соціальних підприємців. Кількість проектів за останні роки збільшилося у рази, а соціальні акселерати за форматом Impact Hub почали з'являтися по всій Україні.

Українська практика свідчить про низку проблем, які перешкоджають втіленню у життя соціальних інвестицій та загальному рівню розвитку соціальної відповідальності в країні. Але в умовах трансформації публічного управління втілюються соціально-відповідальні проекти українського бізнесу, які допомагають розвиватися стартапам та підтримувати суспільство.

#### *Список використаних джерел*

1. Мельниченко О. Найкращі ідеї для інвестицій на глобальному ринку в 2018 році. – Режим доступу: <https://news.finance.ua/ru/news/-/414660/luchshie-idei-dlya-investitsij-na-globalnom-rynke-v-2018-godu>
2. Державна служба статистики України. – Режим доступу. – <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Торгово-промислова палата України. – Режим доступу. – <https://www.ucci.org.ua/>  
4. Гребеников Є. Соціальні інвестиції в Україні: варимо живильний бульйон. – Режим доступу. <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/11/7/630912/>

**Лихолат О.О.,**  
студентка 1-го курсу магістратури  
Науковий керівник: Зубко Т.Л., к.е.н., доцент  
кафедри економіки та фінансів підприємства Київського  
національного торговельно-економічного університету, м. Київ

## **ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ НА СВІТОВОМУ РИНКУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Експорт-промоушн – це заходи держави, які вона здійснює для допомоги вітчизняним підприємствам при виході та освоєнні нових ринків.

Експортна політика держави повинна виходити на новий рівень, оскільки цього вимагає як бізнес, так і міжнародна практика. Задля цього державі необхідно застосовувати різні засоби та способи, щоб створити більш ефективну систему розвитку експорту. Такі засоби називаються інструментами просування експорту на світовому ринку. Залежно від того, хто такі заходи впроваджує, вони можуть використовуватися як підприємствами, так і державою самостійно.

У зарубіжній практиці виділяють три основні інструменти просування експорту підприємством на зарубіжні ринки: ярмарки, виставки, демонстрації; зустрічі покупця з продавцем; створення торгових товариств [1]. Слід зазначити, що ці інструменти використовуються тоді, коли підприємство вже деякий час діє на зарубіжному ринку.

Проте процес стимулювання експорту вітчизняної продукції не обмежується лише вищеназваними трьома інструментами.

Підприємства також можуть робити аналіз зовнішнього ринку для того, щоб визначити на якому з ринків їх діяльність буде більш ефективною та принесе більші доходи.

Держава зі свого боку також може впроваджувати деякі інструменти сприяння експорту. Зокрема, чи не найважливішим є політика державної підтримки експорту.

Така політика включає в себе великий спектр аспектів. По-перше, це зниження торговельних бар'єрів для виходу на закордонні ринки. Це може включати в себе такі заходи, як надання субсидій експортуючим підприємствам та пільг у податковій сфері, збільшення розміру квот на експортовані товари.

По-друге, державна політика підтримки експорту включає в себе спрощення торговельних процедур. Це досягається завдяки членству країни в міжнародних організаціях (наприклад, в СОТ), різного роду торговельних об'єднаннях та регіональних угрупованнях (зонах вільної торгівлі, митних союзах тощо), а також підписанню двосторонніх домовленостей між країнами про надання привілейованого режиму торгівлі (режиму найбільшого сприяння та інших привілеїв) [2].

Ще одним напрямом у сприянні експорту можна назвати здійснення реформ у нормативно-правовій базі держави. Такі реформи повинні стосуватися не лише сфери торгівлі, а й, наприклад, такого питання, як зменшення рівня тінізації економіки. «Відмиті» кошти підприємці могли б використати для просування на закордонному ринку.

Згідно зі світовою практикою, держави використовують різні стратегії щодо державного заохочення і підтримки експорту, які залежать від стану економічного розвитку, стадії конкурентоспроможності, економічної та політичної ситуації в світі, взаємодії з міжнародними структурами. З цього приводу в рамках ОЕСР було розроблено Генеральну угоду про загальні вимоги, що застосовуються до державної підтримки експортного кредитування.

Також до інструментів сприяння експорту відносять створення торговельних представництв закордоном. Торговельні представництва - це зарубіжні органи держави, що здійснюють зовнішньоторговельну діяльність на державному рівні. До повноважень цих органів відносяться:

- надання рекомендацій у веденні бізнесу в країні перебування таких представництв;
- надання консультацій у питаннях торгівлі тими чи іншими товарами;
- видання дозволів підприємствам на здійснення торговельних операцій;
- надання інформації про обмеження в цій країні та ін.[3]

Не слід забувати і про такий інструмент сприяння експорту, як використання торговельних посередників. Ці фахівці знають про умови, що склалися на ринку, оскільки мають вже певний досвід роботи на ньому, можуть порадишити партнерів для співпраці. Все це вони будуть здійснювати на найвищому рівні, тому що теж зацікавлені у збільшенні прибутку компанії, бо від цього залежатиме їхній дохід.

Для стимулювання експорту ще можна зробити реформи в управлінській сфері. Ефективний менеджмент дозволить оптимально організувати процес виробництва, доставки та збуту продукції на закордонному ринку.

Отже, державна політика просування вітчизняного експорту на світовий ринок є однією з головних складових підтримки розвитку національної економіки. Тому необхідно розуміти в якій ситуації доцільно було б використати кожен з інструментів просування експорту. Але найголовніше – слід пам'ятати, що одним інструментом не можна обмежитися, треба використовувати декілька з них у поєднанні.

#### ***Список використаних джерел***

1. An Export Guide for SMEs in Southern Africa. TRADE AFRICA Trade Promotion Program [Електронний ресурс] // Режим доступу: [https://gc21.giz.de/ibt/en/opt/site/ilt/ibt/regionalportale/sadc/downloads/promotional\\_tools.pdf](https://gc21.giz.de/ibt/en/opt/site/ilt/ibt/regionalportale/sadc/downloads/promotional_tools.pdf)
2. Політика сприяння експорту. Серія статей «Розуміємо ключові питання торговельної політики». - Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – Випуск №2. – К. – 2014р.
3. [http://pidruchniki.com/1008122449479/pravo/torgovi\\_predstavnitstva](http://pidruchniki.com/1008122449479/pravo/torgovi_predstavnitstva) Міжнародне право: підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко. – К.: Знання, 2012. – 631 с.

**Мацибора Т.В.,**

к.е.н., старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник, ННЦ „Інститут аграрної економіки”, м. Київ

## **ДО ПРОБЛЕМИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

В сучасних умовах ефективним інструментом стимулювання економічного та соціального розвитку регіонів України є побудова ефективних кластерів. Під кластером розуміють сконцентровані за географічною ознакою групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних з їхньою діяльністю організацій, що конкурують, але разом з тим ведуть спільну роботу [1].

Як свідчить світовий досвід, кластери відіграють важливу роль в економічному розвитку багатьох країн і регіонів, забезпечуючи високий рівень конкурентоспроможності на міжнародних ринках та інноваційний вектор розвитку економіки. В європейських країнах кластери виконують роль точок зростання внутрішнього ринку і бази міжнародної експансії, тобто з формуванням кластерів в економіці часто підвищується і міжнародна конкурентоспроможність країни. Пояснити це можна тим, що структура кластера загалом копіює структуру національного господарства, але з однією важливою відмінністю: у ньому зібрані елітні підприємства, які визначають міжнародну конкурентоспроможність країни [3, с. 227].

Кластери́зація економіки є загальносвітовим трендом, яка дозволяє використати конкурентні переваги та забезпечити високий рівень конкурентоспроможності національних підприємств в системі міжнародних економічних відносин. Зокрема, повністю кластеризована економіка Фінляндії, в ній виділено 9 кластерів. Економіка Нідерландів поділена на 20 мегакластерів, на основі функціонування яких визначені пріоритети інноваційної політики держави. У Данії функціонує 29 кластерів, у яких беруть участь 40 % усіх підприємств країни та які забезпечують 60 % експорту. В Австрії діють трансграничні кластери з Німеччиною, Італією, Швейцарією, Угорщиною і також посилюється співробітництво з Францією та Великобританією. Розроблена політика стимулювання розвитку зв'язків між дослідними інститутами та промисловим сектором, знижені регуляторні бар'єри в інноваційних програмах, формуються центри конкурентоспроможності. У Німеччині створено промислові кластери, а у Словенії прийнято стратегію зростання конкурентоспроможності промисловості та розроблено програму національного розвитку кластерів [2, с. 117].

Однією з основних складових успішного розвитку кластеру є його інноваційна спрямованість. Тому формування ефективних кластерів створює передумови для структурної перебудови економіки регіонів, сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та переходу її від переважно сировинної до високотехнологічної. З іншого боку, важливим



елементом сучасності є посилення ролі кооперації та співпраці, що також є вагомим аргументом на користь створення кластерів. Формування кластерів також сприяє активізації малого та середнього бізнесу, збільшенню робочих місць та підвищенню доходів населення, що позитивно впливатиме на соціальний розвиток регіонів.

Підтримка створення та розвитку кластерів повинна стати одним із пріоритетів національної регіональної економічної політики. В зв'язку з цим на державному рівні доцільно:

- активізувати процеси надходження інвестицій, у тому числі іноземних, у виробничі інноваційні проекти;
- надати преференції для стимулювати залучення інвестицій у інноваційні проекти;
- удосконалити систему поширення знань і технологій;
- створити фонди для фінансування інноваційних кластерів.

#### *Список використаних джерел*

1. Porter M. The competitive advantages of nations. / Porter M. . – L., 1990.
2. Левковська Л.В. Формування інноваційних кластерів в Україні / Л.В. Левковська // Продуктивні сили України. – 2009. – № 1. – С. 115-119.
3. Обушна Н.І. Державне регулювання прямих іноземних інвестицій в Україні. / Н.І. Обушна, Т.В. Мацибора. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 338 с.

**Мусієнко І.Л.,**

студентка 11м-пб групи факультету менеджменту  
Науковий керівник: Світовий О.М., к.е.н., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

## **ДЕРЖАВНА КАЗНАЧЕЙСЬКА СЛУЖБА ЯК СУБ'ЄКТ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ**

Фінансовий контроль являє собою сукупність видів, форм і методів перевірки законності і доцільності здійснення фінансових операцій та реалізації на цій основі завдань фінансової політики. При цьому суть казначейського контролю, як виду фінансового контролю полягає в здійсненні уповноваженими суб'єктами органів Державної казначейської служби України контролюючих дій з метою визначення фактичної відповідності законодавству певної діяльності чи фінансових операцій, реалізації визначених повноважень або угод, пов'язаних з надходженням чи використанням коштів в ході виконання бюджетів [1].

Роль казначейського контролю сьогодні в Україні відіграє значно більшу роль ніж у розвинених країнах, що пояснюється відсутністю громадського контролю, який повинен забезпечувати високий рівень фінансової дисципліни на локальному рівні, при безпосередньому виконанні розпорядниками коштів

своїх прямих обов'язків. Але за тих умов, що на сьогодні склалися в Україні, саме для органів Державної казначейської служби України делеговані ці повноваження. Хоча можливо в майбутньому, коли рівень свідомості і відповідальності населення на буде на значно вищому рівні, значення казначейського контролю не буде таким затребуваний.

Таким чином, повноваження Державної казначейської служби України закріплені в ст. 112 Бюджетного Кодексу України. До них належить здійснення контролю за:

1) веденням бухгалтерського обліку всіх надходжень і витрат державного бюджету та місцевих бюджетів, складанням та поданням фінансової і бюджетної звітності;

2) бюджетними повноваженнями при зарахуванні надходжень бюджету;

3) відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету;

4) відповідністю взятих бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі);

5) відповідністю платежів взятим бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням.

Державна казначейська служба України також в межах своїх повноважень забезпечує організацію та координацію діяльності головних бухгалтерів бюджетних установ та контроль за виконанням ними своїх повноважень шляхом оцінки їх діяльності [2].

Оскільки відповідно до чинного законодавства на органи Державної казначейської служби покладені функції виконання видаткової частини Державного бюджету України, то безпосереднє ведення касового обслуговування операцій з бюджетними коштами, дозволяє не тільки контролювати виконання бюджетів всіх рівнів, а й попереджувати настання небажаних для держави наслідків у процесі виконання бюджетів. Таким чином, казначейський контроль включає в себе попередній та поточний фінансовий контроль.

Попередній контроль, що передуює здійсненню операцій надходження та витрачання коштів проводиться на етапі реєстрації зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та при перевірці відповідності платіжних документів взятим бюджетним зобов'язанням.

Поточний контроль, що проводиться у процесі здійснення видатків включає перевірку відповідності платіжних документів затвердженим кошторисам, відповідності бюджетним призначенням та виділеним асигнуванням згідно до затвердженого Закону України про Державний бюджет.

Проте реалізація казначейського контролю в повному обсязі можлива лише при дотриманні загальних принципи фінансового контролю, а саме: законності, об'єктивності, поєднання державних, регіональних і приватних

інтересів, розподілу контрольних повноважень, повноти охоплення об'єктів контролем, достовірності фактичної інформації, збалансованості контрольних дій, превентивності контрольних дій, самодостатності системи контролю, ефективності та відповідальності. Тільки за таких умов Державна казначейська служба України забезпечить дієвий попередній та поточний контроль за використанням бюджетних коштів і недопущення їх нецільового використання.

Отже, державна казначейська служба України є важливим суб'єктом фінансового контролю, оскільки саме воно реалізовує попередній контроль та контроль на стадії здійснення платежів при виконанні бюджетів усіх рівнів. Постійний характер його проведення дозволяє акумулювати фінансові ресурси держави на належному рівні, уникаючи їх нецільового використання. Проте невід'ємним елементом його реалізації повинно стати постійне вдосконалення діяльності контролюючого органу, що забезпечить якісне виконання бюджетної політики на всіх рівнях.

#### *Список використаних джерел*

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. – Назва з екрану
2. Теленик С. С. Особливості казначейського контролю у сфері виконання місцевих бюджетів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11tccbvu.pdf>. – Назва з екрану

**Ożarowski O.,**

PhD student in Krakow University of Economics, Poland

## **RENEWABLE ENERGY REGULATION AND DEVELOPMENT IN GERMANY**

Germany has been called "the world's first major renewable energy economy". Renewable energy in Germany is mainly based on wind, solar and biomass. Germany had the world's largest photovoltaic installed capacity until 2014, and as of 2016, it is third with 40 GW. It is also the world's third country by installed wind power capacity, at 50 GW, and second for offshore wind, with over 4 GW.

More than 23,000 wind turbines and 1.4 million solar PV systems are distributed all over the country. According to official figures, around 370,000 people were employed in the renewable energy sector in 2010, particularly in small and medium-sized companies.

As of 2016, renewable sources account for 33.9% of the net electricity production. Compared to the same period of 2015, energy production from renewable energy sources remained on the same level, while it increased for gas by 15.1 TWh and decreased for the remaining fossil fuels by 16.6 TWh. The increase in energy production from gas can be traced back to low gas prices

Germany's electricity supply is becoming "greener" every year as the contribution made by renewable sources is constantly growing. In 2016, renewable energy already covered roughly 29% of gross electricity generation (total volume of electricity generated in Germany)

The growing significance of renewable energy sources in the power sector is largely due to the Renewable Energy Sources Act (EEG). Since the adoption of the Renewable Energy Sources Act, the proportion of gross power consumption (total volume of electricity consumed in Germany) accounted for by renewable energy has risen from roughly 6% in 2000 to 31.7% in 2016 according to preliminary data. By 2025, 40-45 per cent of electricity consumed in Germany is to derive from renewables.

Wind and solar energy are the most important forms of renewables. Biomass and hydropower are also valuable building blocks of our energy system.

**Solar power:** In photovoltaic installations, solar panels directly transform sunlight into electricity. Only a few years ago, solar power was still one of the most expensive forms of renewable energy. Advances in technology have led to solar installations becoming much cheaper, and they are now among the most affordable renewable energy technologies. And the technological development of solar installations is still ongoing, which means that the cost of these installations will probably fall even further in future. At the end of 2015, more than 1.5 million photovoltaic installations with a total capacity of 40 gigawatts accounted for the second largest amount of electricity generation capacity in Germany, behind approx. 26,000 wind energy installations (45 GW).

**Wind energy** plays a crucial role in expanding renewables. It now accounts for about 12 per cent of the German power supply. Apart from expanding wind energy in suitable onshore locations and replacing older, smaller turbines with modern and more powerful ones – known as repowering – expanding offshore wind energy is playing a growing role. At the end of 2016, Germany's offshore wind power capacity in the grid reached around 4,108 megawatts (MW). The Federal Government is aiming to bring this figure up to 15,000 MW by 2030.

**Biomass** in solid, liquid and gaseous form is being used for electricity and heat generation and for the production of biofuels. Almost 60 per cent of the total final energy from renewable sources was generated by the different types of biomass used to this end in 2015.

#### *Literature:*

1. Gerhardt, Christina (June 9, 2016). "Germany's Renewable Energy Shift: Addressing Climate Change". Capitalism, Nature, Socialism. Retrieved 13 September 2016.
2. Fifth "Energy Transition" Monitoring Report: The Energy of the Future: 2015 Reporting Year – Summary (PDF). Berlin, Germany: Federal Ministry for Economic Affairs and Energy (BMWi). December 2016. Retrieved 2017-02-15.
3. BMWi – Erneuerbare Energien – Zeitreihen Erneuerbare Energien" [Federal Ministry for Economic Affairs and Energy – Historic data about the development of renewable energies in Germany]. Erneuerbare Energien (in German). February 2016. Retrieved 17 November 2017

**Парфентій Л.А.,**  
к.е.н., доцент кафедри соціально-економічних дисциплін  
Сумської філії Харківського національного  
університету внутрішніх справ, м. Суми  
**Закутайло А.О.,**  
студентка Сумської філії Харківського національного  
університету внутрішніх справ, м. Суми

## **ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

У сучасному світі розвиток національної економіки набуває все більшого значення. Кожна держава прикладає максимум зусиль, спрямованих на досягнення цієї мети. Тому з'ясування чинників розвитку економіки держави є дуже важливим для того, щоб визначити перспективи функціонування, її роль і місце у системі світового господарства.

Оскільки Україна значний період існувала не як окрема незалежна держава, а як структурна одиниця інших країн, стадія виникнення та утворення її як дійсної національної господарської системи з усіма ознаками нації та національної економіки відбулася з отриманням незалежності у 1991 році. На сьогоднішній день Україна відстає від більшості країн майже за всіма макроекономічними критеріями та показниками, що заважає забезпечити взаємодію з зовнішнім світом. Тому виявлення позитивних чинників розвитку національної економіки України набуває ще більшого значення.

У науковій літературі шляхи розв'язання даної проблеми різняться, що можна побачити в працях таких науковців як: Х. Баша, Л. Білецька, В. Базилевич, Р. Солоу, Е. Тоффлер, Л. Шаульська, І. Шовкун та багатьох інших.

Національна економіка – являє собою організаційно-економічну систему взаємопов'язаних сфер господарської діяльності людей, якій властива технологічна та територіально-галузева пропорційність, обмежена державними кордонами.

Після здобуття незалежності перед Україною постала проблема формування та розвитку власної господарської системи. Відповідні економічні реформи було розпочато одразу після здобуття незалежності України, які тривають і досі. Економічні реформи ознаменували період переходу (трансформації) національної економіки України до нового типу господарювання – змішаної економіки або, якщо говорити більш конкретно, до моделі соціально орієнтованої ринкової економіки [1].

Національна економіка України є цілісним організмом, що включає в себе систему галузей, різних видів виробництва та територіальних комплексів, які між собою гармонічно взаємопов'язані. В основу національної економіки закладено політичний та економічний суверенітет, тобто верховенство державної влади щодо прийняття політичних і економічних рішень.

З метою стабільного розвитку національної економіки перш за все необхідними є сприятливе ринкове середовище та ефективна система її державного регулювання.

Для розвитку даних сфер економіки необхідно здійснити ряд змін соціальних цінностей, ідеологій, що є одним з головних чинників інституціональних змін. Успішні інституціональні зміни означають як виникнення нових інститутів, так і трансформацію старих, що передбачають наявність відповідного інституціонального підґрунтя, яке можна трактувати як готовність суспільства до створення та функціонування даних інститутів [2].

Формування інституціонального середовища розвинутого ринкового господарства означає змін системи соціальних цінностей і, в першу чергу, спонукальних мотивів поведінки частини суспільства.

Механізм державного регулювання економіки містить багато недоліків, а саме: недостатні зусилля держави для створення сприятливих умов приватному, зокрема малому та середньому бізнесу; розвитку новітньої фундаментальної та прикладної науки, техніки і технології, інноваційних процесів; стримування процесів надмірної міграції робочої сили; пошуку векторів зовнішнього співробітництва, вирішення економіко-екологічних проблем, розмежування сфер влади та бізнесу, а також нагального вирішення політичної ситуації в країні, «вгамування» інтересів олігархічних кланів і груп з концентрованими інтересами. Ефективна роль держави у вирішенні соціально-економічних, екологічних і політичних питань повинна надалі тільки посилюватись, щоб ці питання вирішувались з урахуванням інтересів усього суспільства, а не окремих кланів, політиків та олігархів [3].

Крім того, в Україні мають бути створені економічні, соціальні, правові, організаційні, виховні та інші умови, які сприятимуть покращенню демографічної ситуації та виведенню її з кризового стану. Одним з головних аспектів у цьому випадку є зміцнення інституту сім'ї. Збагачення та збереження шлюбно-сімейних традицій - є важливою умовою подолання демографічної кризи в Україні.

Загалом національна економіка виступає як досягнутий під впливом сукупності факторів цілісний організм, який функціонує за певними законами. Для стабільного розвитку національної економіки нашої держави перш за все необхідним є сприятливе ринкове середовище та ефективна система державного регулювання. Однією з основних причин невдалого розвитку національної економіки України є те, що у державі не створено необхідної упорядкованої нормативно-правової бази та умов для нормального функціонування і конкурентного розвитку підприємницьких структур усіх форм власності та господарювання. На даний час триває складний період державного становлення. Більшість важливих рішень, які заклали основу економічного розвитку української держави, після набуття незалежності часто приймалися спонтанно, без належного обґрунтування та врахування суспільних інтересів. Структура економіки не є стабільною, а постійно змінюється під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників. Тобто відбуваються структурні зрушення, що супроводжуються прогресивними чи депресивними змінами в економіці. Унаслідок цього економічний потенціал нашої держави на даний момент є ослабленим, що не дає змогу Україні інтегруватися до світової економіки.

#### *Список використаних джерел*

1. Беляєв О. О. Політична економія : навч. посіб. / О. О. Беляєв, А. С. Бебело. – К. : КНЕУ, 2001. – 328 с.

2. Сірко А. В. Економічна теорія. Політекономія : навч. посіб. / А. В. Сірко. – К. : ЦУЛ, 2014. – 416 с.
3. Мочерний С. В. Економічна теорія / С. В. Мочерний, М. В. Довбенко. – К. : Академія, 2004. – 856 с.

**Помаза-Пономаренко А. Л.,**  
к.держ.упр., начальник наукового відділу проблем державної безпеки  
навчально-науково-виробничого центру Національного університету  
цивільного захисту України

## **МОВНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: ФУНКЦІОНАЛИ ТА НОВАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Вітчизняна та світова практика показує, що існуючі протиріччя у сфері ефективного соціально-економічного розвитку найбільш доцільно долати, використовуючи цілеспрямовані механізми державного впливу, які відзначаються прогностичністю, мотиваційністю, системністю, наслідковістю й актуальністю. При цьому конкретні механізми такого впливу повинні розроблятися виключно на підставі науково обґрунтованих та методично вивірених теоретичних положень.

Мовна політика є тим функціоналом, що забезпечує соціально-економічний розвиток. Вона становить сукупність засадничих принципів і практичних дій, спрямованих на регулювання суспільних відносин у країні через розвиток мовної системи у певному напрямі. Від мовної політики залежить мовна ситуація у багатомовному суспільстві. Уряд може стимулювати розвиток багатомовності в державі, стримувати і звужувати функціонування мов недержавних націй, нерідко доводячи їх до повного зникнення [3]. Саме така розстановка акцентів у формуванні та реалізації мовної політики нами здійснена не випадково, оскільки вона є тим інструментом, що забезпечує розвиток мовної системи, збереження та передачу історико-культурних традицій і безпеку в суспільстві.

Аналіз сучасного стану функціонування мовної політики в Україні дозволяє стверджувати, що в його межах формуються тенденції щодо синергетичного розвитку такої політики. На жаль, вони подекуди відзначаються не однозначним характером. На наше переконання до них можна віднести, по-перше, прийняття мовної статті Закону України «Про освіту» [1]. А по-друге, пропозицію міністра закордонних справ Павла Клімкіна щодо запровадження на вітчизняних теренах паралельно з кириличною абеткою також латинської [4].

У цьому контексті можемо одразу зауважити, що успішнішим прикладом такого абеткового переходу може служити той, що був здійснений у Сербії, Чехії та Туреччині [4]. Важливо, що в останній країні цей перехід відбувався лише протягом 2 місяців, швидкість і ефективність якого забезпечив політичний режим тодішньої Туреччини – авторитаризм на чолі з Ататюрком. До речі, подібний абетковий перехід започатковано і в Казахстані у 2017 році.

Визначено, що цей перехід триватиме до 2025 року [2]. Уважаємо, що він має всі шанси на успішну реалізацію, зважаючи на наявний у Казахстані політичний режим.

Щодо України, то паралельне функціонування латинської та кириличної абетки в ній може мати неочікуваний ефект для розвитку держави та суспільства. Погоджуємося з головою Українського інституту національної пам'яті В. В'ятровичем, який під таким ефектом розуміє ще одну лінію суспільного розрізнення в Україні, яка ніяк не допоможе спільному руху до Європи [4]. Разом із тим, вихід з цієї ситуації можна знайти, якщо латинську абетку запроваджувати із прив'язкою до певної східноєвропейської, наприклад, польської, чеської або словацької.

Варто зазначити, що в Україні функціонують різні спільноти, які акцентують увагу на застосуванні латинського алфавіту, зокрема, некомерційний проект LATYNKA.TAK. Безперечно, повсюдності набуває використання латинських символів на теренах науки, зокрема під час оформлення списків бібліографії наукових статей, дисертацій, зважаючи на останні нормотворчі нововведення (див. наказ МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» [1]). Згідно із п. 11 цього наказу «бібліографічний опис списку використаних джерел у дисертації може оформлятися здобувачем наукового ступеня за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, наведеного у додатку 3 до цих Вимог.» [1]. У додаток 3 до Вимог до оформлення дисертації (пункт 11 розділу III) міститься «Рекомендований перелік стилів оформлення списку наукових публікацій» а саме:

1. MLA (Modern Language Association) style.
2. APA (American Psychological Association) style.
3. Chicago/Turabian style.
4. Harvard style.
5. Vancouver style тощо [там само].

Отже, реформа української графіки зокрема й мовної політики загалом має бути виваженою, тому обов'язково пройти шлях експертного оцінювання та суспільного обговорення з метою унеможливлення соціальної конфронтації на етапі безпосередньої реалізації та легітимації. Оскільки зачіпає багато сфер суспільного життя та забезпечує їх розвиток і функціонування.

#### *Список використаних джерел:*

1. Законодавство // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
2. Казахстан переходить на латинку [Електронний ресурс] // News BBC. Ukraine. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/ukrainian/news-41773049>
3. Кулик В. Мовна політика // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. – С. 461.
4. «Латиниця і гіперлуп»: соцмережі обговорюють ідею Клімкіна [Електронний



**Радіонова О.М.,**

канд. екон. наук, доцент кафедри туризму та готельного господарства,  
Харківський національний університет міського господарства  
імені О. М. Бекетова, Харків

## **ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ (НА ПРИКЛАДІ М. ХАРКОВА)**

Для місцевого самоврядування (як і для державної влади) в Україні сьогодні гострим питанням є, з одного боку, порушення балансу прав і обов'язків, а з другого – відсутність механізмів, які гарантували б спроможність суб'єкта ефективно скористатися наданим правом. Для місцевого самоврядування наслідком цього є те, що економічна слабкість територіальних громад, їхня фінансова залежність від держави змушують місцеву владу орієнтуватися на обслуговування, головним чином, державних інтересів. Без ефективного місцевого самоврядування подальший розвиток України, як демократичної держави з безпечним проживанням та добробутом її громадян, неможливий. Стимулюючим фактором для впровадження нової бюджетної політики є криза житлово-комунального господарства, значні соціальні та економічні проблеми в малих містах, неефективність більшості сучасних українських практик управління розвитком територіальних громад. Важливим елементом системи управління містом є методика поєднання інтересів, думок і дій трьох секторів – місцевої влади, бізнесу та громадськості. Побудова моделі стратегічного управління розвитком міста є ефективним інструментом стимулювання розвитку територіальних громад.

Основними функціями місцевого управління і самоврядування визнаються надання послуг населенню та його представництво. За послугами найбільш поширеним є такий розподіл: вищий рівень здійснює загальне планування і підготовку фахівців, нижчий реально надає послуги. Деякі послуги можуть надаватись приватним секторам. Представництво інтересів місцевої громади втілюється у дотриманні інтересів громади і виконанні ролі центру цієї громади. Один зі способів представництва – визначення владою потреб і бажань громади та пошук шляхів їх задоволення. Все частіше замість надання послуг самостійно, місцева влада вважає себе уповноваженою по послугах й забезпечує задоволення потреб місцевої спільноти шляхом передачі права на послуги відповідним державним, громадським та приватним організаціям.

Пріоритетним напрямком розвитку територіальної громади в Україні, зокрема в м. Харкові, має бути розвиток промисловості та підприємництва, поліпшення інвестиційного клімату задля створення нових робочих місць та поліпшення добробуту населення в цілому. Розглянемо програму соціально-економічного розвитку м. Харкова на 2018-й рік та проаналізуємо, які напрямки в ній є пріоритетними [1].

У програмі зазначається, що головним завданням є забезпечення позитивних структурних зрушень в економіці, підвищення її конкурентоспроможності із закладанням інноваційно-інвестиційної бази подальшого сталого розвитку міста для вирішення соціальних і гуманітарних питань, забезпечення гідних умов життя та загального підвищення добробуту населення. Задля цього передбачається, по-перше, підвищення ефективності управління комунальною власністю. А саме: збереження і збільшення комунальної власності територіальної громади м. Харкова; контроль за ефективним використанням майна територіальної громади, попередження фактів порушень його використання; забезпечення стабільного наповнення доходної частини бюджету міста Харкова; передача в оренду об'єктів нежитлового фонду суб'єктам підприємницької діяльності.

По-друге, забезпечення ефективного використання земельних ресурсів; впровадження сучасних технологій регулювання земельних відносин; забезпечення дієвого контролю за своєчасним виконанням орендарями і власниками земельних ділянок фінансових зобов'язань.

По-третє, підвищення ефективності діяльності комунальних підприємств: забезпечення беззбиткової діяльності комунальних підприємств; контроль за плануванням та виконанням показників фінансово-господарської діяльності комунальних унітарних підприємств; дотриманням умов оплати праці керівників та працівників комунальних унітарних підприємств.

По-четверте, забезпечення стабільної, прозорої, прогнозованої, збалансованої й економічно обгрунтованої тарифно-цінової політики: приведення тарифів на комунальні, побутові, транспортні й інші послуги у відповідність з економічно обгрунтованими витратами суб'єктів господарювання; забезпечення гарантованих обсягів із надання комунальних, побутових та транспортних послуг, підвищення їх якості; сприяння беззбитковій діяльності комунальних підприємств, тарифи на послуги яких регулюються державою.

По-п'яте, підтримка розвитку підприємництва: пошук нових механізмів фінансово-кредитної підтримки підприємництва; всебічна підтримка підприємницької діяльності: формування сприятливої нормативно-правової бази, усунення адміністративних та організаційних перешкод, надання комплексу інформаційно-консультаційних послуг; розвиток ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування з підприємцями та їх громадськими об'єднаннями; сприяння залученню інвестицій на підприємства міста та їх пріоритетне спрямування на високотехнологічні виробництва, упровадження енерго - та ресурсозберігаючих технологій, подальше зниження енергоємності виробництва, підтримка інноваційної діяльності; створення сприятливих умов для розвитку виробничої кооперації між промисловими підприємствами та співпраці з комунальними підприємствами міста.

#### *Список використаних джерел*

1. Програма економічного і соціального розвитку м. Харкова на 2016 рік [Електроний ресурс] Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/ru/document/programa-ekonomichnogo-i-sotsialnogo-rozvitku-m-kharkova-na-2018-rik--49288.html>

**Радченко О. Д.,**  
к.е.н., с.н.с., п.н.с.,  
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ  
**Кір'ян С. М.,**  
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,  
Університет Європейський, м. Київ

## **КРИТЕРІЇ ДОПУСТИМОСТІ ПІДТРИМКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Публічне управління – це діяльність, пов'язана з вирішенням стратегічних завдань держави. Підтримка малого підприємництва як сфера державного менеджменту є одним з найбільш значимих напрямів формування конкурентного середовища. В умовах трансформації публічного управління, відповідних змін зазнає і регулювання умов ведення та державної підтримки малого бізнесу. У цьому напрямі Україна орієнтується на досвід розвинутих держав, одночасно виконуючи свої зобов'язання перед світовою спільнотою.

Правові засади державної допомоги суб'єктам господарювання, здійснення контролю за допустимістю такої допомоги та дотримання міжнародних зобов'язань України у цій сфері регулюється Законом «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [1]. Державна допомога реалізовується у формах: надання субсидій, грантів, дотацій, податкових пільг, списання боргів, штрафних санкцій, компенсація збитків, гарантій та кредитів на пільгових умовах, зменшення фінансових зобов'язань тощо. Починаючи з 2017 року, відповідно до цього закону, в Україні застосовуватимуться окремі правила ЄС.

В актах Кабінету Міністрів України, прийнятих відповідно до Закону, визначаються: мета і форми державної допомоги; категорії отримувачів; максимальний розмір допомоги; умови та спосіб розрахунку розміру державної допомоги; витрати, що можуть бути відшкодовані. Згідно Постанови КМУ №57 [2], державна підтримка, зокрема малому бізнесу<sup>2</sup>, надається з метою забезпечення сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, створення умов для розвитку малого підприємництва, стимулювання інвестиційної та інноваційної активності, сприяння діяльності, забезпечення зайнятості населення. Окремі критерії оцінки допустимості державної допомоги малому бізнесу приведено в табл. 1.

У європейських країнах система регулювання державної допомоги за останні 60 років досягла величезного прогресу і на сьогодні, за винятком аграрного сектору, вплив держави на конкуренцію і торгівлю дозволяється у виняткових випадках за такими критеріями [3]: надання державної допомоги повинне обмежуватися випадками, в яких це обґрунтовано ситуацією у відповідній галузі; державна допомога повинна надаватися з метою довгостро-

---

<sup>2</sup> Дія Закону №1555-VII, що є базою Постанови №57 не поширюється на підтримку, зокрема у сфері сільськогосподарського виробництва, виробництва зброї та ін.

## 1. Критерії оцінки допустимості державної допомоги для малого бізнесу

Критерії	Умови
Цілі критеріїв	недопущення суттєвої нерівності умов діяльності конкуруючих суб'єктів господарювання; збільшення кількості нових робочих місць; зменшення кількості безробітних; вихід на нові ринки
Категорії отримувачів	суб'єкти середнього та малого підприємництва, що провадять діяльність у будь-якій галузі
Спрямування допомоги	на відшкодування суб'єктам господарювання витрат на: реалізацію інвестиційних проектів; створення нових робочих місць; провадження основного виду діяльності суб'єкта господарювання; надання консультаційних послуг, проведення підготовчих досліджень, участь у торгових ярмарках; підтримку новостворених суб'єктів малого підприємництва; оренду землі та будівель; придбання орендованого майна, крім землі та будівель; заробітну плату у зв'язку із створенням нових робочих місць
Форма допомоги:	надається у будь-якій формі
- для новостворених	кредити на пільгових умовах; гарантії; гранти, зниження сукупного розміру відсоткової ставки та плати за користування гарантією
Розмір допомоги:	для суб'єктів великого підприємництва – до 50 % сукупного розміру витрат, передбачених для розвитку регіонів; для суб'єктів середнього підприємництва – до 60 % витрат; для суб'єктів малого підприємництва – до 70 % витрат
-для новостворених	у формі <i>кредитів</i> строком: 10 р. становить 2 млн євро; від 5 до 10 р. - як добуток вказаного значення максимального розміру державної допомоги та співвідношення 10 р. і фактичного строку кредиту; до 5 р. - на рівні максимального значення розміру державної допомоги у формі кредитів строком 5 р. у формі <i>гарантій</i> строком: 10 р. становить 3 млн євро; від 5 до 10 р. - як добуток вказаного значення максимального розміру державної допомоги та співвідношення 10 р. і фактичного строку дії гарантії; до 5 р. - на рівні максимального розміру гарантованої суми для гарантій строком 5 р.

Джерело: Складено на основі [2]

кового відновлення рентабельності шляхом розв'язання актуальних проблем, а не збереження існуючого положення; розмір допомоги повинен поступово зменшуватися з урахуванням результатів реструктуризації відповідної галузі; обсяг державної допомоги повинен бути пропорційним до проблеми, з метою мінімізації спотворення конкуренції. Окрім цього, державна допомога не надається у рамках інвестиційних проектів, спрямованих на підвищення продуктивності та для покриття поточних витрат. Основна частина державної допомоги у країнах ЄС припадає на «горизонтальну» (для реалізації інноваційних та екологічних проектів, науково-дослідних розроблень, розвитку малого та середнього бізнесу, регіонального розвитку тощо). В Україні переважає допомога держави окремим секторам та підприємствам («секторальна»), частка якої перевищує 95% загальних обсягів державної допомоги, тоді як у ЄС така частка не перевищує 15% [4].

Таким чином, в умовах трансформації публічного управління, надання державної підтримки та критерії оцінки її допустимості в Україні зближуються

з міжнародними стандартами. Подальшим напрямом досліджень є оцінка ефективності нових критеріїв та їх впливу на бізнес-клімат для малого підприємництва.

#### *Список використаних джерел*

1. Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» від 1 липня 2014 року № 1555-VII.
2. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва» від 7 лютого 2018 р. № 57.
3. Стюарт Ю., Цемнолонскіс С. Державна допомога в окремих «чутливих» галузях економіки України. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://eupublicprocurement.org.ua/state-support-in-certain-sensitive-sectors-of-ukraines-economy.html?lang=RU>
4. Зимовець В. Державна підтримка підприємств у ЄС та в Україні: ключові відмінності та проблеми. Електронний ресурс. Режим доступу: [http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11487/Zymovets\\_Finansove\\_zabezpechennia\\_derzhavnykh\\_investytsiinykh.pdf?sequence=1](http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11487/Zymovets_Finansove_zabezpechennia_derzhavnykh_investytsiinykh.pdf?sequence=1)

**Рассадникова С.І.,**

к.е.н., доцент кафедри економічних систем і управління інноваційним розвитком Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса

## **РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА В СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ**

На сучасному етапі розвитку формування дієвої та ефективної регіональної політики в сфері природокористування не втрачає актуальності та значимості для соціально-економічного розвитку країни та її регіонів, збереження інтегрального природно-ресурсного потенціалу територій та їх унікальних природних ресурсів, впровадження та реалізація принципів сталого розвитку України. Особливо значення набуває цілеспрямована політика в сфері природокористування як сукупність організаційних, економічних, інституціональних, правових заходів держави в умовах децентралізації влади, підвищення ролі регіонів та трансформації системи управління.

Головною метою регіональної політики в сфері природокористування є збереження якості та охорони довкілля, їх використанням, охороною і відтворення, забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, збереження генофонду українського народу, що узгоджується з статтею 16 Конституції України. Проблеми організації та управління природокористуванням в умовах економічної кризи вимагають проведення удосконалення системи управління з дотриманням принципів сталого розвитку та адаптації і використання європейського досвіду управління природокористуванням і охороною довкілля [1].

До головних стратегічних задач та методологічних напрямів у сфері формування регіональної політики в сфері природокористування в контексті сучасних трансформацій та переходу до сталого розвитку потрібно виділити наступні:

- сформулювати модель і здійснити оцінку перспектив розвитку регіональної економічної політики природокористування в Україні;

- розробити концептуальні основи трансформації природокористування в умовах становлення екологоорієнтованої ринкової економіки та соціоекологоорієнтованого використання природних ресурсів;

- розробити механізм регулювання природокористування в рамках реалізації регіональної економічної політики;

- розробити та впроваджувати маркетингові підходи до комплексного розвитку територій як інструмент становлення та розвитку соціоекологоорієнтованого ринку, впершу чергу рекреаційних ресурсів, використання маркетингових комунікацій та рекламування у сфері природокористування;

- здійснювати інвестиційне забезпечення та розробка методологічних та методичних основ оцінки інвестиційної привабливості об'єктів природокористування та екологічної інфраструктури;

- розробка послідовної системи стратегічних заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості сфери природокористування та її об'єктів;

- підготовка сучасної інформаційної і статистичної бази спостережень, інститутів управління, моніторингу стану, динаміки, сценаріїв і наслідків функціонування і розвитку сфери природокористування для регіонального та національного розвитку;

- формування екологічної свідомості, сучасної системи екологічної освіти, що відповідає вимогам часу, створення інформаційно - комунікаційних технологій, механізму залучення громадськості у процес прийняття рішень на регіональному рівні.

Створення інституційної бази та обґрунтування принципових засад необхідності удосконалення законодавчо-нормативної бази природокористування є необхідною складовою згідно з процесами євроінтеграції в сфері природокористування в рамках реалізації регіональної економічної політики.

Державне регулювання економіки, в складі якого вбудовано регулювання природокористуванням як невід'ємної сфери сучасного господарювання, зазнало цілий ряд змін. На рубежі століть в економіці розвинених країн відбувається становлення нового типу державного сектора. Його особливостями стало, з одного боку, скорочення частки державної власності і прямого втручання в господарські процеси; з іншого – розширення методів опосередкованого впливу держави на процеси суспільного відтворення і кругообіг сукупного капіталу[2]. Від дієвості державного регулювання залежить функціонування сектору економіки – природокористування та ефективність вкладення інвестицій в сферу

природокористування як основи реалізації регіональної економічної політики, охорону, збагачення природно-ресурсного потенціалу, досягнення сталого природокористування.

На сучасному етапі розвитку країни потрібні позитивні зрушення у підвищення дієвості регіональної економічної політики у сфері природокористування України, необхідні продовження цілого ряду економічних реформ і також у сфері природокористування, включання прямих методів впливу на об'єкти державної власності через проекти, бюджети та програми та, з іншого боку, створення привабливих умов для залучення інвестицій, створення сприятливого інвестиційного клімату для сталого розвитку.

#### *Список використаних джерел*

1. Рассадникова С.І. Теоретичні основи реформування організаційно-управлінської системи природокористування в Україні в контексті сучасних викликів / С.І. Рассадникова // Економічні інновації: збірник наукових праць / ІПРЕДНАУ. – О., 2014. – Вип. 57: Актуальні проблеми сталого розвитку України та її регіонів. – С. 321-332.
2. Роль государства в экономике США: материалы научной конференции // США – Канада: ЭПК.- 2002.- №6–С.66-67.

**Русак И.Н.,**

К.э.н., доцент кафедры национальной экономики и государственного управления

Белорусского государственного экономического университета, г. Минск

### **ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПОВЕСТКИ – 2030 НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

В последний год Республика Беларусь активно ведет политику реализации Целей устойчивого развития: Республика Беларусь в сентябре 2015 г. присоединилась к государствам-членам ООН, которые приняли Повестку дня в области устойчивого развития на период до 2030 года (Повестка–2030) [1]. На сегодня уже предпринят ряд важных шагов для реализации Повестки - 2030 на национальном уровне. Однако существует ряд проблем, которые могут быть сдерживающими факторами реализации данного документа. В качестве основной проблемы необходимо отметить соответствие Целей устойчивого развития Повестки -2030 целям Национальной безопасности и целям Национальной стратегии устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь на период до 2030 года (НСУР-2030) [2]. Реализация Повестки-2030 определяет острую необходимость пересмотра НСУР-2030 (региональный аспект отражен в р. 7 стратегии) и корректировку Концепции Национальной безопасности Республики Беларусь [3].

Согласно Концепции Национальной безопасности Республики Беларусь, стратегическими национальными интересами являются: обеспечение независимости, территориальной целостности, суверенитета, незыблемости конституционного строя; устойчивое экономическое развитие и высокая

конкурентоспособность белорусской экономики; достижение высокого уровня и качества жизни граждан. Положения и индикаторы, содержащиеся в подразделе 7 НСУР-2030 соответствуют основным стратегическим национальным интересам страны.

В качестве целей устойчивого развития в Повестке – 2030 определены: 1. Повсеместная ликвидация нищеты во всех ее формах. 2. Ликвидация голода, обеспечение продовольственной безопасности и улучшение питания и содействие устойчивому развитию сельского хозяйства. 3. Обеспечение здорового образа жизни и содействие благополучию для всех в любом возрасте. 4. Обеспечение всеохватного и справедливого качественного образования и поощрение возможности обучения на протяжении всей жизни для всех. 5. Обеспечение гендерного равенства и расширение прав и возможностей всех женщин и девочек. 6. Обеспечение наличия и рационального использования водных ресурсов и санитарии для всех. 7. Обеспечение всеобщего доступа к недорогим, надежным, устойчивым и современным источникам энергии для всех. 8. Содействие поступательному, всеохватному и устойчивому экономическому росту, полной и производительной занятости и достойной работе для всех. 9. Создание стойкой инфраструктуры, содействие всеохватной и устойчивой индустриализации и инновациям. 10. Сокращение неравенства внутри стран и между ними. 11. Обеспечение открытости, безопасности, жизнестойкости и экологической устойчивости городов и населенных пунктов. 12. Обеспечение перехода к рациональным моделям потребления и производства. 13. Принятие срочных мер по борьбе с изменением климата и его последствиями. 14. Сохранение и рациональное использование океанов, морей и морских ресурсов в интересах устойчивого развития. 15. Защита и восстановление экосистем суши и содействие их рациональному использованию, рациональное лесопользование, борьба с опустыниванием, прекращение и обращение вспять процесса деградации земель и прекращение процесса утраты биоразнообразия. 16. Содействие построению миролюбивого и открытого общества в интересах устойчивого развития, обеспечение доступа к правосудию для всех и создание эффективных, подотчетных и основанных на широком участии учреждений на всех уровнях. 17. Укрепление средств осуществления и активизация работы в рамках Глобального партнерства в интересах устойчивого развития.

Основными целями устойчивого развития декларации ООН, которые нашли отражение в НСУР-2030 являются практически все цели за исключением 17-ой цели, которая не отражает внутренний региональный аспект (таблица). Таким образом, как видно из таблицы, для реализации Повестки – 2030 в Республике Беларусь необходимо будет принять ряд управленческих решений, связанных с корректировкой нормативных документов, пересмотром целей устойчивого развития (необходимо отметить, что на данный момент уже практически разработан проект Концепции Национальной стратегии устойчивого развития Республики Беларусь на период до 2035 года) и принятием основных положений индикативного планирования на региональ-



## Соответствие целей НСУР -2030 (подр.7.1) ЦУР

Цели НСУР-2030	Цели устойчивого развития декларации ООН (общепризнанный номер)	Сфера национальных интересов согласно Концепции Национальной безопасности
1. Формирование и поддержка региональных центров развития	8, 9, 11	Экономическая, информационная
2. Сокращение межрегиональной дифференциации в уровне жизни населения	1, 2, 3, 4, 5, 10	Экономическая, демографическая, социальная
3. Структурная перестройка региональной экономики	8, 9, 11	Экономическая
4. Создание благоприятных условий для развития предпринимательской деятельности	8, 9, 10, 12	Экономическая
5. Укрепление ресурсной базы местных бюджетов	8, 10	Экономическая
7. Преодоление инфраструктурных и институциональных барьеров в социально-экономическом развитии регионов	8, 10, 12, 16	Политическая, Экономическая, научно-техническая, информационная
8. Повышение эффективности и финансовой устойчивости градообразующих организаций малых и средних городских поселений	6, 7, 11, 13, 15	Экономическая, экологическая

*Источник: собственная разработка на основе [1-3]*

ном и национальном уровнях.

**Список использованных источников**

1. Национальная стратегия устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь на период до 2030 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://srrb.niks.by/info/program.pdf>. – Дата доступа: 05.04.2018.

2. Официальный сайт Министерства иностранных дел Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mfa.gov.by/multilateral/sdg/> – Дата доступа: 05.04.2018.

3. Об утверждении Концепции национальной безопасности Республики Беларусь [Электронный ресурс]: Указ Президента Респ. Беларусь, 9 нояб. 2010 г., № 575: в ред. Указа Президента Респ. Беларусь от 24.01.2014 г. № 49 // КонсультантПлюс. Беларусь / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2018

**Станіславчук Н.О.,**  
викладач кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки Уманський  
державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань

## **РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ ПІДТРИМКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА МОЛОДІ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ**

Молоде покоління є економічно активне населення та потенціал соціально-економічного відродження України. В умовах децентралізації є актуальним проведення ефективної молодіжної політики у територіальних громадах.

Питанням сучасних проблем української молоді, аналізу державної підтримки та світового досвіду соціально-економічного захисту молоді присвячені роботи багатьох науковців: М. П. Бублій, І.Палій, Н. В. Подобед, І.В.Ткачук, Ю.Г.Рубана, Б.Г.Савченко, В.В.Цветкова, О.О. Яременко, П. Шестоपालов та інших.

Державна молодіжна політика являє систему заходів організаційно-управлінського, правового, фінансово-економічного, освітнього, інформаційного характеру, спрямованих на покращення життєдіяльності молодого покоління.

В сучасних умовах українська молодь є однією з найуразливіших та незахищених в економічному та соціальному відношенні соціальних спільнот, живе в умовах підвищеної соціальної напруги та психологічного дискомфорту. Як наслідок в молодіжному середовищі поширюються негативні явища: наркоманія, токсикоманія, алкоголізм, проституція та інші.

Більшість молодих людей не підготовлені ні психологічно, ні організаційно до складних життєвих ситуацій. Тому мета молодіжної політики – зміцнення соціального статусу молоді в суспільства, забезпечення умов життєдіяльності.

Ефективність проведення державної молодіжної політики відображається в настроях молоді. Згідно Всеукраїнського соціологічного дослідження «Цінності української молоді» у 2016 році 62,7 % молодих українців віком від 14 до 24 років не відчували підтримки з боку держави. Найістотнішу підтримку з боку держави відчували молодь столиці України та Західного регіону віком 20-24 років.

Реалізація політики з підтримки молоді здійснюється через Міністерство молоді та спорту України та фінансування державних програм. В 2017 році річний бюджет фінансування програм Міністерства молоді та спорту сягнув позначки у 2 млрд грн, що за останні 2 роки зросло у 2 рази [2].

Однією із найдорощих та найкращих в Європі є німецька система молодіжної політики: 60 % витрат на реалізацію молодіжних програм припадає на комунальний рівень (близько 10% комунального бюджету), а 35% — на земельний, що дозволяє надавати молодим людям адресну допомогу. [3, с.126].

Працевлаштування і відсутність можливостей для самореалізації є найактуальнішими проблемами сучасної молоді. Серед проблем, що

стосуються української молоді виділяють: відсутність роботи та проблеми з працевлаштуванням; матеріальну залежність від будь-кого; відсутність доступного житла для молодих сімей; проблема належного молодіжного кредитування з боку держави; алкогольна і наркотична залежність молоді.

В основі молодіжної політики економічно розвинених європейських країн лежать довгострокові стратегії розвитку, середньострокові та короткострокові молодіжні програми. Фінансове ресурсне забезпечення поєднує бюджетне фінансування та позабюджетні джерела фінансування: гранти, кредити, субсидії для молоді; податкові пільги; соціальна допомога приватних підприємств та інше.

Молодь є генератором новаторських та креативних ідей, найперспективнішим ресурсом на ринку праці, носієм найновітніших знань досягнень науки і техніки. Подальший розвиток України найбільшою мірою залежить від забезпечення гідних умов для життєдіяльності молоді, тому розробляючи та реалізуючи програми розвитку територіальних громад, потрібно враховувати потреби молоді.

Отже, в сучасних умовах молодіжна політика повинна стати інструментом розвитку й перетворення територіальних громад, і взагалі держави. Першочерговим завданням органів місцевого самоврядування є створення сприятливого бізнес-клімату та підтримка молодіжних підприємницьких ініціатив, запровадження ефективних механізмів партнерства та взаємодії з молоддю, сприяння діяльності молодіжним організаціям, ефективне використання коштів бюджетів громад та позабюджетних коштів для фінансування молодіжних програм, заходів, пошук нових джерел фінансування реалізації молодіжного напрямку.

#### *Список використаних джерел*

1. Соціологічне дослідження "Цінності української молоді" (ПОВНИЙ ЗВІТ) [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://dsmsu.gov.ua/media/2016/11/03/23/Zvit\\_doslidjennya\\_2016.pdf](http://dsmsu.gov.ua/media/2016/11/03/23/Zvit_doslidjennya_2016.pdf).
2. Міністерство молоді та спорту України: розподіл видатків держбюджету на 2017 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/29163>
3. Н. В. Подобед Міжнародний досвід реалізації молодіжної політики та можливості його застосування в Україні/ Подобед Н. В.// Економіка та держава. 2011 - №9 - с. 125 – 127. [Електронний ресурс].– Режим доступу: [http://www.economy.in.ua/pdf/9\\_2011/37.pdf](http://www.economy.in.ua/pdf/9_2011/37.pdf)
4. М. П. Бублій. Соціальний захист молоді як однієї з категорій економічно активного населення.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2010-2/doc/2/03.pdf>

**Стожок Л.Г.,**  
к.е.н., здобувач кафедри управління персоналом та економіки праці  
ДВНЗ «Київський національний економічний університет  
імені Вадима Гетьмана», м. Київ

## **СОЛІДАРНІСТЬ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ У КОНТЕКСТІ НОВИХ РЕАЛІЙ**

Головним завданням соціальної держави є забезпечення необхідного рівня та якості життя населення, а також можливостей реалізації конституційно закріплених прав. Відповідно, досягнення вищезазначеного потребує не лише економічної стабільності, а й соціальної згуртованості у формуванні ефективної соціальної політики за принципами солідарності, відповідальності та соціальної справедливості. Немає сумніву у тому, що соціальна держава визначає пріоритети розвитку соціальної політики, які характеризують соціально-економічний розвиток країни.

Підкреслимо, що ключовим аспектом соціальної функції держави є надання можливостей населенню реалізувати соціальні права. Це свідчить про те, що працездатне населення повинно працювати і брати участь у розвитку держави, а непрацездатне - повинно мати належний соціальний захист і соціальну підтримку зі сторони держави. В Україні обов'язкове соціальне страхування є частиною державної системи соціального захисту працездатного населення від соціальних ризиків протягом життєвого періоду шляхом сплати єдиного соціального внеску (відкладання певної частини заробітної плати). Можна стверджувати, що вищенаведене є механізмом самозабезпечення застрахованих осіб.

Виходячи з сутності соціального страхування як інституту соціального захисту населення зазначимо, що регулювання відносин в системі соціального страхування здійснюється шляхом реалізації її принципів. Ключовим з них є принцип солідарності між поколіннями, між різними соціальними групами суспільства. Під солідарністю, перш за все, необхідно розуміти спільну відповідальність. Варто зазначити, що в системі соціального страхування прояви солідарності застрахованих залежать від виду соціального ризику, який підлягає страхуванню. Крім того, в пенсійному страхуванні має місце як вертикальна солідарність (від покоління працівників до покоління пенсіонерів), так і горизонтальна солідарність (перерозподіл страхових коштів від більш оплачуваних до менш оплачуваних працюючих). [2, с 13]

Не заперечуємо важливість принципу солідарності поколінь, що передбачає утримання осіб пенсійного віку працюючими особами (перерозподіл між фазами життєвого циклу особи). Аналізуючи конкурентоспроможність системи обов'язкового соціального страхування, акцентуємо увагу на тому, що принцип солідарності потребує перегляду підходів до сутнісного визначення особливо в системі пенсійного страхування, де розмір виплат (пенсії) залежить від страхового стажу, розміру заробітної

плати та розміру відрахувань. Враховуючи низьку тривалість життя (середня очікувана тривалість життя при народженні для чоловіків становить 66,3 %, а для жінок 76,4 %),[1] можна стверджувати, що та категорія осіб, яка не дожила до пенсійного віку, але протягом трудового життя здійснювала відрахування в системі соціального страхування, не скористається «накопичуваними коштами». Не менш актуальною проблемою є неспроможність застрахованої особи забезпечити власні соціальні потреби при настанні соціальних ризиків. Підтвердженням зазначеного є те, що працездатні особи, які були матеріально забезпечені протягом трудової діяльності, переходять в статус утриманців або поповнюють ряди бідних при настанні пенсійного віку. Крім того, наявність демографічної кризи в країні (коефіцієнт демографічної залежності солідарної пенсійної системи становить 95 %: фактично один працюючий припадає на одного одержувача пенсійних виплат)[3] свідчить про неспроможність працюючого покоління забезпечити гідний рівень життя особам пенсійного віку.

В сучасному вимірі формування необхідного рівня життя передбачає не лише матеріальне забезпечення, а й соціальне включення індивіда протягом життєвого періоду з метою реалізації соціальних прав. На думку автора, для досягнення зазначеного необхідно посилити роль держави саме як гаранта стабільності системи обов'язкового соціального страхування, посилити соціальну згуртованість суб'єктів системи соціального страхування в напрямку реалізації соціальних прав людини. Крім того, при реалізації принципу солідарності, незважаючи на перехід до солідарно-страхової (накопичувальної) системи, необхідно збільшити відповідальність держави і роботодавців за належне утримання пенсіонерів.

#### *Список використаних джерел*

1. Демографічний щорічник «Населення України за 2015 рік» - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>- Назва з екрану. – Дата звернення: 25.04.2017
2. Ермак Л.А. Пенсионирование в системе социального страхования – М.: Институт экономики РАН, 2016. – 47с.
3. Профіль пенсійної системи України: цифри та факти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/pensiinoi-sistemi.pdf> – Назва з екрану. – Дата звернення: 25.02.2018

**Туецков Т.Є.,**

аспірант, кафедри гуманітарних дисциплін  
Донецького державного університету управління, м. Маріуполь

## **СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЩОДО МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Стан соціально-економічної інфраструктури малого та середнього бізнесу (далі МСБ) завжди є вагомим показником розвитку країни, оскільки свідчить про ступінь ефективності державного управління та якість виконання державою

своїх функцій. Розвиток соціально-економічної сфери є важливим фактором, оскільки людський капітал є одним із чинників інвестиційної привабливості. Регулювання підприємницької активності населення залежить від державної політики, яка повинна виконувати статтю 63 Конституції України. Інвестиції в цьому випадку, як інструмент державної політики можуть сприяти розвитку соціально-економічної інфраструктури і в подальшому розвитку держави до європейського рівня в цілому. В даний момент Україна потребує змін та значного інвестування в соціально-економічну інфраструктуру МСБ.

Надзвичайно корисним досвідом реформування інвестиційної політики України є успішна інвестиційна політика Європейського Союзу. ЄС проводить активну політику, спрямовану на розвиток іноземних інвестицій на своїй території та на континенті в цілому. Фундаментальними принципами цієї політики є: орієнтація на реалізацію довготермінових інвестиційних проєктів, які сприяють економічному зростанню, зниженню безробіття та підвищенню якості людського капіталу; забезпечення прозорості інвестування через удосконалення регуляторної бази, стимулювання конкуренції та відкритості доступу до ринку інвестицій; гарантування однакових умов ведення інвестиційної діяльності для підприємців, незалежно від країни походження капіталу; недопущення дискримінації закордонних інвесторів тощо [1].

Збільшення інвестицій держави в розвиток сфери МСБ безпосередньо вплине на якість соціально-економічного стану всієї країни. Це може призвести до підвищення конкурентоспроможності та продуктивності виробництва МСБ, що збільшить якість та загальний випуск товарів та послуг.

Успішне здійснення реформування державної інвестиційної політики в контексті європейської інтеграції вимагає проведення послідовної системної державної політики, спрямованої на радикальне збільшення обсягу інвестицій та його спрямування насамперед на технологічне оновлення існуючих виробничих потужностей та створення нових виробництв. В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів у реальному секторі національної економіки, обмежених можливостей державного інвестування та наявності низки ризиків для продовження висхідних тенденцій інвестиційної діяльності державі необхідно задіяти широкий арсенал механізмів та інструментів, спрямованих на стимулювання інвестиційної діяльності корпоративного сектора економіки, залучення внутрішніх і зовнішніх інвестиційних ресурсів та створення ефективної системи управління інвестиційними процесами [2].

Актуалізується визначення інвестицій до сектору МСБ, як ресурсів (матеріальних, технологічних, управлінських або інших) та фінансових засобів інвесторів, що спрямовуються за рішенням керівництва на реалізацію соціальних програм, розроблених із врахуванням інтересів основних внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін у припущенні, що в стратегічному відношенні вітчизняні підприємці отримують певний соціальний і економічний ефект.

Іноземні інвестиції повинні регулюватися державою і бути спрямовані на підвищення професійного розвитку представників МСБ, за для кваліфікованого

розвитку та здатності останніх до втілення та використання наукомісткого виробництва. Основним напрямом інвестиційної політики держави має стати розвиток реального сектору МСБ, як чинника структурної модернізації економіки, відповідно до європейського співтовариства та мають:

- забезпечити ефективне залучення бізнесменів до перспективних та стратегічних галузей виробництва;

- створювати можливості для залучення найбільшого числа МСБ до участі у наукомісткому виробництві;

- сприяти набуттю усіма бажаними бізнесменами високого кваліфікованого рівня освіти та кваліфікації, популяризувати систему безперервної освіти.

При цьому критерієм доцільності тих чи інших іноземних інвестицій виступає критерій підвищення конкурентоспроможності економіки.

Однією з основних функцій державної інвестиційної політики є ефективне регулювання інвестиційного клімату для динамічного розвитку МСБ. Основним механізмом такої політики має бути не жорстке нормативне регулювання інвесторів державою, а створення сприятливих умов для їх використання, та також підтримка великих і дрібних інвесторів. Від вправної реалізації цієї функції істотно залежить створення підприємницької активності. Це пов'язано зі стратегічним дослідженням видів діяльності МСБ, які потребують інвестицій, розробкою та реалізацією інвестиційних програм, та залучання державних фінансових ресурсів. За допомогою інвестицій державні органи можуть направляти фінанси та інші ресурси до тих галузей, які мають дефіцит інвестиційних коштів для їх розвитку та є пріоритетними для вирішення соціально-економічного розвитку МСБ.

#### *Список використаних джерел*

1. Гоблик В. В. Інвестиційна політика ЄС як чинник активізації зовнішньоекономічних зв'язків у транскордонних регіонах [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2016>

2. Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України: аналітична доповідь [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.niss.gov.ua/public/File/2013\\_nauk\\_an\\_rozrobku/ynvestyc\\_polityka.pdf](http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_nauk_an_rozrobku/ynvestyc_polityka.pdf)

3. Родіонов І.І. Зростання вартості компанії як основне завдання компанії, пропонуваної для інвестування./І.І. Родіонов.- Центр інноваційного менеджменту, 2014. - 87 с.

**Федорчак В.В.,**

к. держ.упр., докторант навчально-науково-виробничого центру  
Національного університету цивільного захисту України

## **СКЛАДОВІ НОВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ І ЛІКВІДАЦІЇ НС УКРАЇНИ**

Види соціально-політичних наслідків НС характеризують рівень підготовки людей до умов надзвичайних ситуацій, і в значній мірі визначають

рівень ризику існуючих суспільно-політичних відносин. Узагальнюючи вектори впливу соціально-політичних наслідків НС, запропоновані в науковій літературі [1], доцільно звести їх до трьох основних напрямів, а саме: 1) вектор соціальної напруженості; 2) вектор політичної стабільності; 3) вектор соціально-політичної стійкості. Кожен з цих векторів впливу пов'язаний із механізмом Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС таким чином, що чим більш позитивними є соціально-політичні наслідки НС (або менш негативними), тим вищою є ефективність дії цього механізму.

Відтак, з упевненістю можемо зауважити, що механізм Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС України представляє собою один із найважливіших соціально-політичних ресурсів нейтралізації НС. Головна мета державної політики у сфері захисту від виникнення НС – це безпека людини, а її потенціал вкрай залежний саме від соціально-політичної компоненти діяльності Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС. Без його оптимального використання результат навіть від добре продуманих організаційно-управлінських рішень, матеріально-технічної підготовки буде значно нижчим від закладених у них прогнозованих параметрів. Тільки комплексне застосування всіх видів ресурсів, взаємодія Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС і населення, органів влади та ЗМІ здатні сформувати синергетичний ефект підвищення позитивного впливу вжитих заходів. Причому такий комплексний вплив має бути науково обґрунтованим, методологічно вивіреним, інакше синергетичний ефект може бути спрямований на посилення деструктивного впливу НС, а не на нейтралізацію їх дії.

Відповідно до цієї тези, інтегральна структура механізму Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС може бути представлена таким чином:

### 1. Політико-правове забезпечення.

1.1. Політичні умови діяльності Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС, її концептуальна основа.

1.2. Нормативно-правове поле, у межах якого мають дотримуватися права людини і громадянина в умовах НС.

### 2. Інформаційно-освітнє забезпечення.

2.1. Інформаційна діяльність, у т. ч. постійне і комплексне інформування населення про діяльність Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС, протидія поширенню недостовірної інформації, чуток, оперативне оповіщення населення про небезпеку виникнення НС.

2.2. Просвітницька освітня діяльність, спрямована на навчання населення основам безпеки життєдіяльності в умовах НС.

### 3. Соціальне забезпечення.

3.1. Облік і використання суспільно-політичних наслідків НС, у т. ч. демографічних, етносоціальних, соціально-психологічних, девіантних, соціальних, соціокультурних і політичних.

Слід підкреслити, що оптимальна взаємодія соціально-політичних чинників Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС сприяє, з одного боку, ефективному виконанню функцій цієї системи (попередження,



підготовки, реагування, ліквідації наслідків НС), а з другого – збереження соціально політичної стабільності суспільства, зниження соціальної напруженості.

Класифікаційний аналіз складників механізму Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС буде не повний, якщо його не пролонгувати на інших підставах, які застосовуються в тому числі і для класифікації надзвичайних ситуацій, до таких підстав класифікації відносяться, окрім соціально-політичної природи, ще й такі: 1. Масштаб. 2. Інтенсивність. 3. Загальна тривалість.

Виходячи з розуміння сутності та структури механізму Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС, передумови його дієвої реалізації слід шукати, насамперед, на етапі його розробки. Він має ґрунтуватися на обранні найбільш оптимальних способів максимально ефективного використання соціального фактора у всіх трьох компонентах соціально-політичного механізму Єдиної державної системи попередження і ліквідації НС. На наше переконання, до цих способів варто віднести такі: 1) прийняття адекватних часу та потребам соціуму політико-управлінських рішень; 2) їх легітимація; 3) інформування та підготовку населення до дій в умовах НС; 4) стимулювання позитивних і блокування негативних соціально-політичних наслідків НС тощо.

Таким чином, саме новаційний соціально-політичний механізм забезпечує Єдиній державній системі попередження і ліквідації НС створення більших можливостей для встановлення превентивного, а вже потім інтерактивного режиму функціонування. Це в даний час є одним з головних методичних напрямків підвищення ефективності організаційно-управлінської діяльності в умовах ризику виникнення НС.

#### *Список використаних джерел*

1. Майстро С. В. Особливості інституційного механізму державного управління системою цивільного захисту в різних країнах / С. В. Майстро // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. – 2017. – Вип. 2 (7). – С. 407-415. – Режим доступу: <http://vdu-nuczu.net/ua/potochnyi-nomer>.

**Шевченко Н.О.**

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,  
Уманський національний університет садівництва

## **ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКА ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ**

Сільськогосподарський кооператив є юридичною особою, що була утворена виробниками сільськогосподарської продукції (фізичними та/чи юридичними особами), які добровільно об'єдналися на основі членства для провадження спільної господарської та іншої діяльності, пов'язаної з виробництвом, переробкою, зберіганням, збутом, продажем продукції рослинництва, тваринництва, лісівництва чи рибництва, постачанням засобів

виробництва і матеріально-технічних ресурсів членам цього кооперативу, наданням їм послуг з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування.

Виробниками сільськогосподарської продукції вважаються

- юридичні особи всіх організаційно-правових форм господарювання та їх відокремлені підрозділи

- фізичні особи (фізичні особи-підприємці, домогосподарства), які займаються с/г діяльністю, передбаченою класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД)

- фізичні особи, які мають у володінні, користуванні або розпорядженні землі с/г призначення чи с/г тварин.

Послугами кооперативних організацій користується половина населення планети. Членами Міжнародної Кооперативної Асамблеї є 292 кооперативні організації з 95 країн, представляють інтереси понад мільярда людей. На кооперативних підприємствах в світі працює понад 250 мільйонів осіб. Оборот підприємств становить 2,2 трильйони доларів.

Щодо динаміки розвитку мережі СОК, то за останні дев'ять років кількість СОК зросла на 328 одиниць або на 42 відсотка. рис.1.

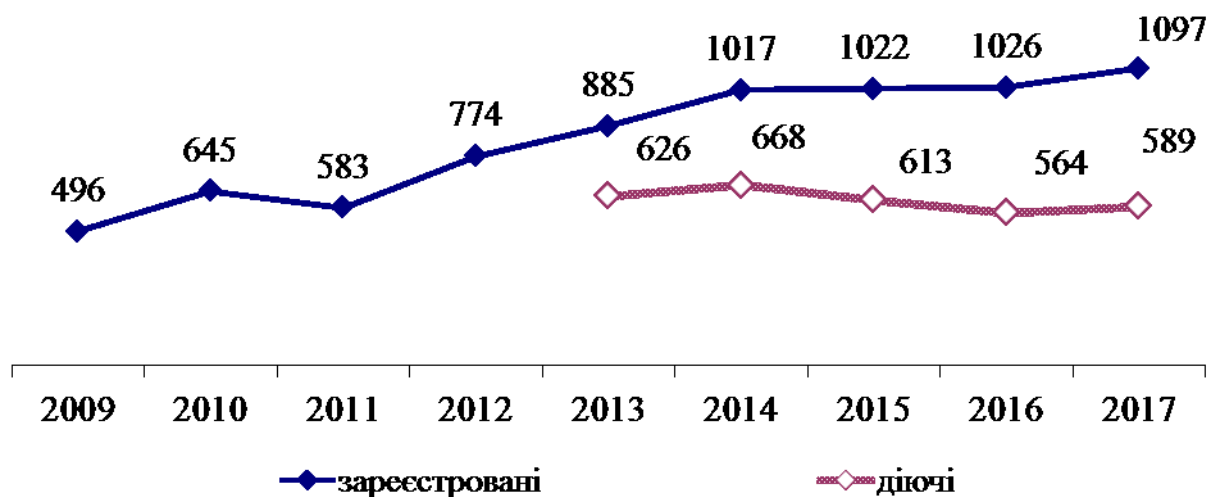


Рис.1. Динаміка розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів за 2009-2016 рр.

Разом з тим, з 2013 року по 2016 рік включно кількість СОК, які були економічно активними зменшилась на 37 одиниць, або на 5,9 відсотка

Членами СОК, станом на 1 липня 2017 року є 24 тис. осіб, які утримують 19178 голів ВРХ, у т.ч. 14167 корови. У власності СОК знаходилося основних засобів на суму 95389,0 тис. гривень.

З місцевих бюджетів 10-ти областей протягом першого півріччя 2017 року СОК отримали 3,51 млн грн фінансової підтримки.

Державна підтримка має забезпечити сталий розвиток СОК, що в свою чергу буде позитивно впливати на розвиток аграрної сфери економіки країни. Державна підтримка СОК є основним механізмом реалізації державної політики в сфері сільського господарства, яка впроваджується шляхом

створення сприятливих економічних, організаційно-правових та інших умов розвитку аграрного виробництва та забезпечується фінансовими і матеріальними ресурсами.

Державна фінансова підтримка СОК може здійснюватися в таких формах:

1. Пряма форма державної фінансової підтримки. Дана форма проявляється в наданні бюджетних позик чи бюджетних асигнувань.

2. Непряма форма державної фінансової підтримки. Дана формою може виступати у вигляді надання податкових пільг.

Таблиця 1

Інформація щодо діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (СОК)

Роки	Розмір пайового фонду, тис. грн	Отримано за рік фінансової підтримки, тис. грн	Обсяг сплачених податків, зборів, тис грн	Наявність основних засобів, тис грн
2013	23482	1051	7838	154934
2014	41600	1814	21169	114339
2015	36009	1275	16175	77199
2016	87628	995	5953	74940
2017	26263	3439	13982	91449
Всього	214982	8574	65115	512860

За напрямками діяльності СОК мають структуру наведену на рис.2

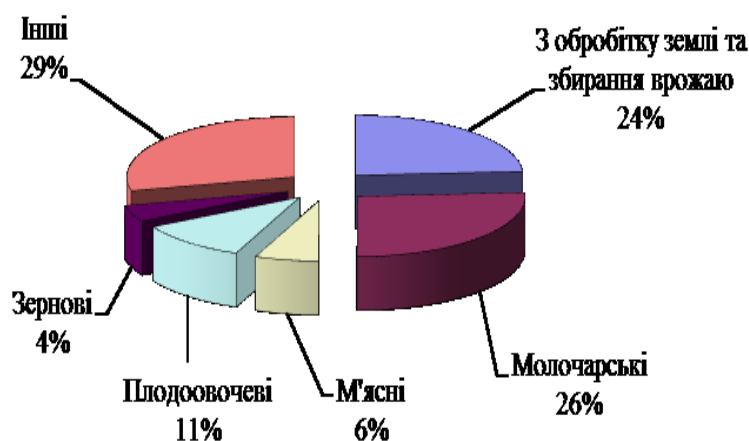


Рис.2. Структура СОК за напрямками діяльності, %

У 2014 – 2016 роках 14 СВК та 6 СОК змогли скористатись державною підтримкою за іншими бюджетними програмами, передбаченими для суб'єктів господарювання, які діють в агропромисловому комплексі, на суму 2,2 млн гривень. Для підтримки мережі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів залучаються фінансові ресурси міжнародної технічної допомоги.

Отже, державна підтримка СОК є важливим інструментом сталого розвитку держави та забезпечення її продовольчої безпеки. Безумовно позитивним моментом за останні роки є одержання коштів Європейського

Союзу для підтримку обслуговуючої кооперації. Однак в сучасних умовах питання організації фінансового забезпечення СОК потребує нового підходу, вдосконалення розглянутих програм державної підтримки шляхом проведення активних заходів на рівні СОК, впровадження нових фінансово-кредитних структур. Таким чином, аграрна політика держави має бути спрямована на забезпечення сталого та конкурентоспроможного агропромислового комплексу, а також на зростання фінансово-економічного потенціалу сільського господарства в Україні.

**Яковлева О.С.,**

студентка 2 курсу, спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

**Мирна О.В.,**

к. е. н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування  
Полтавської державної аграрної академії, м. Полтава

## **ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Роль інвестиційної діяльності значно зростає в умовах трансформації соціально-економічних відносин. Вирішальна роль в організації інвестиційної діяльності у цей період належить державі, яка має формувати державну інвестиційну політику з урахуванням усіх особливостей національної економіки. Зміст інвестиційної політики полягає у створенні державою умов для забезпечення ресурсних вкладень (внутрішніх і зовнішніх) в економіку та соціальну сферу, які дозволять отримати додатковий ефект. У цьому зв'язку для інвесторів важливого значення набуває прозорість рішень, стабільність правил ведення бізнесу, привабливість інвестиційних умов. Відсутність таких умов обумовлює зокрема нестабільність надходження зовнішніх інвестицій (табл.).

Таблиця 1

Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну, 2013-2017 рр.,  
млн дол. США

Роки	Надходження	Зміни щодо попереднього року, %
2013	5462,1	–
2014	2451,7	-55,1
2015	3763,7	+53,5
2016	4405,8	+17,1
2017	1871,2	-57,5

*Джерело:* сформовано автором на основі [2].

Аналізуючи динаміку інвестиції, що надійшли в Україну за 2017 рік, відзначимо, що найбільший їх обсяг залучено в Україну з Кіпру (506 млн \$ США). Друге місце за обсягами інвестицій, незважаючи на

загострені політичні стосунки, займає Російська Федерація (395,9 млн \$ США). Привертає увагу той факт, що обсяг інвестицій з Російської Федерації має позитивну динаміку. Щодо інвестицій, отриманих з Кіпру, деякі дослідники роблять висновок, що насправді в Україну вкладено капітал, свого часу виведений в офшори Кіпру, тому йдеться, швидше, про певні фінансові маніпуляції, ніж про інвестиції [1].

У структурі прямих інвестицій за видами економічної діяльності у 2017 році найбільші їх обсяги було спрямовано на фінанси та страхування – 647,5 млн \$ США, що становить 34,6 % від загального обсягу; 523,4 млн \$ США (28%) спрямовано на розвиток промисловості в Україні; лише 178,4 млн \$ США (9,5%) – оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспорту; 117,9 млн \$ США (6,3%) – операції з нерухомістю [2].

Таким чином, спостерігається виражена асиметричність щодо залучення інвестицій у різні галузі економіки.

Значною мірою поточний стан інвестування в Україні пов'язаний з недосконалістю нормативно-правової бази, а також іншими чинниками. Можна погодитися з висновками багатьох учених, що при формуванні сучасної інвестиційної політики в Україні має бути врахований цілий ряд факторів, а саме [3]:

- необхідність забезпечення довгострокового економічного зростання високими темпами, вдосконалення структури економіки;
- очікування основних суб'єктів інвестиційної політики (підприємств і населення) та їх схильність до заощаджень та інвестування;
- підвищення конкурентоспроможності країни на глобальному рівні;
- обороноздатність;
- загальна економічна ситуація та стабільність в економіці;
- інвестиційний клімат (законодавство, ризики вкладень у країну і конкретні підприємства, імідж і репутація країни або підприємства як позичальника);
- рівень життя населення, обсяги споживання;
- рівень розвитку ринкової інфраструктури та екологічний фактор.

Безумовно, від політичного становища, у якому знаходиться країна, залежить поточний стан її економіки та інвестиційна привабливість країни. Так, у 2014 році надходження інвестицій зменшилося більше, ніж у 2 рази (55,1%). Таке ж зниження спостерігаємо й у 2017 році, а це унеможлиблює досягнення двох основних економічних цілей:

- забезпечення населення робочими місцями;
- наповнення бюджету за рахунок податків, сплачених працівниками.

Інвестиційна політика має передбачати стратегічне прогнозування і планування інвестиційного процесу в межах реального сектору економіки, сприяти вирішенню завдань соціально-економічної стратегії країни і бути спрямованою на реконструкцію існуючих та створення нових підприємств, конкурентоспроможних на світовому ринку. Дані заходи дозволять досягти таких цілей: задовольняти внутрішній попит населення в продукції та послугах,

підвищувати зайнятість населення, отримувати високий прибуток і сплачувати податки, реорганізувати вітчизняне виробництво і скорочувати необхідність імпорту товарів, розвивати науку та впроваджувати інновації.

Отже, активне державне регулювання інвестиційної діяльності є важливою складовою економічного розвитку країни загалом. Інструментарій, який покладається в основу механізму реалізації інвестиційної політики, залежить від специфіки економіко-господарських завдань і галузі економіки.

Удосконалення інвестиційної політики має здійснюватися як шляхом формування адекватної сучасному соціально-економічному становищу країни нормативно-правової бази, так і шляхом створення більш прозорих умов для ведення бізнесу всередині країни.

#### *Список використаних джерел*

1. Україна, як і раніше, найбільше інвестицій отримує з офшорного Кіпру. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nikorupciji.org/2017/10/13/>
2. Іноземні інвестиції в Україну: скільки за 7 років вклали в економіку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.slovoidilo.ua/2018/03/09/infografika/ekonomika/>
3. Музиченко А. С. Державне регулювання інвестиційної діяльності : монографія / А. С. Музиченко. – К. : Науковий світ, 2001. – 345 с.

**Яремко І.І.,**

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту  
Національного університету «Львівська політехніка»

## **ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА У МЕТОДАХ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ**

Вироблення та реалізація раціональної економічної політики є базовою основою і запорукою розвитку будь-якої держави світу. Разом з тим, в умовах сучасної глобалізації цей процес є надзвичайно складним, оскільки формується на основі чималої кількості взаємопов'язаних і невід'ємних елементів, багато з яких мають непрогнозований характер. Виходячи із сучасних передумов розвитку макро- чи мікроекономічних систем, однією із найбільш важливих складових економічної політики є інвестиційна політика держави, що забезпечує інвестиційний клімат та інвестиційну привабливість національної економіки. Саме тому, активізація інвестиційної діяльності у сучасних кризових для економіки України умовах є надзвичайно важлива, що активізує дослідження механізмів підвищення ефективності реалізації державної інвестиційної політики, зокрема посилення ролі держави в інвестиційних процесах в контексті загальносвітових принципів та критеріїв, що діють на ринках капіталів та інвестицій.

Традиційно інвестиційна політика держави розглядається в координатах цілої системи соціально-економічних ідей та цілей розвитку країни, спрямованої на створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення і концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних

засобів виробництва, переважно у галузях, розвиток яких визначено як пріоритети структурно-галузевої політики, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ним основні завдання, засоби їх досягнення, а також діяльність органів державної влади й управління щодо їх реалізації.

У багатьох випадках державне регулювання інвестиційної діяльності містить інструменти, які безпосередньо не стосуються інвестиційної політики, а держава здійснює регуляторну функцію інвестиційної активності за допомогою законодавства, через державне планування, програмування та реалізацію соціальних і економічних програм. Загалом, в традиційному варіанті інвестиційна політика формує собою цілий механізм впливу на функціонування економіки, що складається з великої кількості взаємопов'язаних методів впливу, ефективного використання яких призводить до очікуваного результату. Основні цілі раціональної інвестиційної політики полягають у формуванні сприятливого ділового клімату, стимулюванні підприємництва; сприянні безперешкодної реалізації проектів, що мають цінність для інтенсивного економічного розвитку держави; мінімізації ризикованості бізнесу в державі, а також створенні максимально спрощених умов для входження в економіку держави зарубіжних інвесторів.

Саме тому, вивчення світової практики інвестиційних процесів є важливим для забезпечення ефективної державної інвестиційної політики, зокрема її пасивного та активного варіантів. Пасивна державна інвестиційна політика полягає в тому, що держава застосовує методи переважно правового та економічного характеру, обмежуючи безпосереднє адміністративне втручання в інвестиційні процеси до мінімуму. У разі активної державної інвестиційної політики держава широко застосовує всі види методів і часто сама стає інвестором [2].

Загальні принципи політики держави в інвестиційній сфері повинні полягати в наступному: а) обґрунтованість, послідовність, публічність та передбачуваність державної інвестиційної політики; б) пріоритет державної підтримки інвестицій стратегічно важливих для держави галузей, які забезпечують функціонування всього національного господарства, інноваційний прорив, розвиток соціальної інфраструктури, екологічну безпеку; с) відмова від стимулювання приватних інвестицій для вирішення ключових завдань соціально-економічного розвитку країни [1, с. 34].

Основними недоліками державного регулювання інвестиційної діяльності України можна визначити: велику кількість законодавчих актів, що постійно збільшується, та внесення до них постійних змін і доповнень; дискусивність тлумачення деяких положень нормативних документів; недосконалість податкового законодавства у частині обліку витрат; абсолютна відсутність дієвих механізмів державно-приватного партнерства у ході здійснення інвестиційних проектів і т. д.

Загалом можна дотримуватись погляду, що для забезпечення дієвості реалізації інвестиційної політики в українських умовах необхідним є посилення

наступних державних заходів, зокрема більш чітке юридичне гарантування прав всіх учасників інвестиційного процесу, сприяючи в такий спосіб чесній конкуренції між інвесторами, та посилення антимонопольного законодавства. Необхідним також є удосконалення функціонування інфраструктури ринку інвестицій, спростивши процедури оформлення документів, необхідних для реалізації інвестиційних проектів.

#### ***Список використаних джерел***

1. Пшенична В. П. Розвиток механізму реалізації державної інвестиційної політики України: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата екон. наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / В.П. Пшенична. – Донецьк: Дон. держ. ун-тет управління, 2011. – 205 с.
2. Шевердіна О. В. Інвестиційна політика України як об'єкт державної економічної політики / О. В. Шевердіна // Публічне управління : теорія і практика. – 2012. – № 4 (12). – С. 111–117.



## **4. РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ**

**Берчук Д.М.,**

студент 11м – пб групи, факультету менеджменту  
Науковий керівник: Мовчанюк А.В., к.е.н., ст. викладач  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

### **БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

Сьогодні розвиток територіальних громад в Україні відбувається в якісно нових умовах та характеризується високим ступенем інтенсивності й динаміки, що пов'язано передусім із проведенням реформи децентралізації та, зокрема, об'єднанням територіальних громад. При цьому одним із ключових чинників, що сприяють якісним змінам на місцевому рівні, є фінансове забезпечення розвитку територіальних громад, яке є одним із пріоритетів адміністративної реформи та має бути достатнім для забезпечення сталого розвитку громади.

В Україні вектор на проведення децентралізаційних процесів закріплений у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади від 1 квітня 2014 року [1]. При цьому, головним інструментом проведення соціально-економічної політики є бюджет, а відповідно бюджетна політика повинна сприяти сталому і ефективному економічному розвитку територій. Саме тому на сучасному етапі управління основою є бюджетна децентралізація.

Бюджетна децентралізація являє собою це процес передачі повноважень управління доходами та видатками з метою збільшення ефективності реалізації даних повноважень та ретельніше управління бюджетними коштами громад.

Своєрідним стартом до бюджетної децентралізації стало внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України, які фактично стали основою для стимулювання громад до об'єднання та посилення їхньої спроможності шляхом встановлення механізму переходу об'єднаних територіальних громад (ОТГ) на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом.

Згідно реформи бюджету об'єднаних територіальних громад наділяються додатковими повноваженнями та відповідними фінансовими ресурсами, як міста обласного значення, в яких залишається: 60% податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт), 100% єдиного податку, 100% акцизного податку з роздрібною торгівлі (тютюн, алкоголь, нафтопродукти), 100% податку на прибуток установ комунальної власності ОТГ, 100% платежів за надання адміністративних послуг, 25% екологічного податку, інші збори та платежі, міжбюджетні трансферти та надходження в рамках програм і допомог [2].

Крім того, бюджети ОТГ беруть участь у горизонтальному вирівнюванні.

Вирівнювання здійснюється за одним податком – ПДФО. Для підвищення їх фіскальної спроможності бюджетам ОТГ, які мають рівень надходжень нижче 0,9 середнього показника по Україні, надається базова дотація. Із бюджетів ОТГ, які мають рівень надходжень вище 1,1 середнього показника по Україні, передається реверсна дотація. Бюджети громад, що не об'єдналися, не беруть участь у горизонтальному вирівнюванні податкоспроможності, базова дотація їм не надається.

Фінансова децентралізація є одним із інструментів, які надані місцевому самоврядуванню з метою розвитку територій. Надавши значну частину фінансів місцевому самоврядуванню, зокрема об'єднаним територіальним громадам, уряд делегував частину повноважень місцевим радам. Невід'ємною частиною отриманих місцевим самоврядуванням повноважень і ресурсів є відповідальність за прийняті рішення, за ефективно здійснення повноважень і раціональне використання бюджетних коштів.

Так, протягом 2017 року надходження до загального фонду місцевих бюджетів України (без урахування міжбюджетних трансфертів) склали 192,7 млрд грн, що на 46,0 млрд грн або на +31% більше у порівнянні з 2016 роком. За останні три роки від початку реформи фінансової децентралізації доходи місцевих бюджетів зросли у 2,8 рази – із 68,6 млрд грн у 2014 році до 192,7 млрд грн за підсумками 2017 року. Це стало можливим завдяки розширенню повноважень і підвищенню зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо залучення резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів.

За підсумками 2017 року власні доходи загального фонду у розрахунку на 1-го жителя зросли, у порівнянні з 2016 роком, на 19,3% і склали 4488,5 гривень. Обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб у розрахунку на 1-го жителя зріс на 23,9% і склав 2510,4 грн, місцеві податки і збори на 1-го жителя зросли на 16,7% і склали 1265,3 гривень. У 2018 році прогнозується подальше зростання доходів загального фонду у розрахунку на 1-го жителя на 30,5%, надходжень податку на доходи фізичних осіб – на 38,5%, місцевих податків і зборів – на 38,7% [3].

Отож, на сьогоднішній день бюджетна децентралізація є найбільш ефективним та дієвим способом забезпечення фінансової автономії та стійкості місцевих органів влади через передачу їм потужних джерел бюджетних надходжень, раніше закріплених за центральним урядом, та розширенням фінансової бази адміністративно-територіальних формувань. Тобто запровадження нової моделі фінансового забезпечення місцевих бюджетів полягає у розширенні прав місцевих органів влади, джерел їх формування, наданні їм повної бюджетної самостійності та створення реального підґрунтя для виконання своїх повноважень.

#### *Список використаних джерел*

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1

квітня 2014 р. №333-р // Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>

2. Фінансова децентралізація в Україні. Перший етап успіхів // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/Buklet\\_finansova\\_decenrt\\_\(21.03.17\).pdf](http://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/Buklet_finansova_decenrt_(21.03.17).pdf)

3. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/mainmonitoring#main-info>

**Боднар П.О.,**

аспірант кафедри суспільного розвитку і суспільно-владних відносин  
Національної академії державного управління при Президентові України,  
м. Київ

## **РОЛЬ ПАРЛАМЕНТУ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ**

Децентралізація влади означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість з них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власними завданнями та повноваженнями органів нижчого рівня.

Децентралізація ставить за мету “підвищення ефективності роботи державного механізму й активізації розвитку регіонів і муніципальних утворень на засадах демократії, а показниками такої ефективності й активізації є повноцінне забезпечення прав, законних інтересів та обов’язків місцевого населення, структурованого в комунально-муніципальні та регіональні колективи, а також органи територіальної самоорганізації” [1, с.140].

Про необхідність децентралізації влади в Україні говорили давно. В нашій державі були закладені конституційні засади місцевого самоврядування, ратифікована Європейська хартія місцевого самоврядування, прийнято низку базових нормативно-правових актів, які створюють правові та фінансові основи його діяльності. Але насправді впродовж багатьох років процес потроху рухався у зворотному напрямку – зростала централізація повноважень та ресурсів у вертикалі органів виконавчої влади. Від часу ухвалення Конституції України та базових для місцевого самоврядування нормативно-правових актів, розвиток місцевого самоврядування фактично зупинився на рівні територіальних громад – міст обласного значення, оскільки переважна більшість територіальних громад через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку фінансову базу виявилась не спроможною до виконання усіх повноважень місцевого самоврядування.

Постмайданівський політичний розвиток держави, прояви сепаратизму на Сході та зовнішні чинники впливу на Україну загострили питання децентралізації влади (тобто передачу повноважень та ресурсів на нижчі рівні управління).

Активно розгорнувся цей процес у квітні 2014 р., коли Кабінетом

Міністрів України було схвалено “Концепцію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади”, якою передбачається визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [2].

На сучасному етапі суспільного розвитку альтернативи децентралізації немає. Тому слід забезпечити послідовність у здійсненні цього процесу. Зокрема, органи влади зобов'язані забезпечити участь народу в управлінні суспільно-політичними та суспільно-економічними процесами в державі. Країна має сприяти зміцненню інститутів місцевого самоврядування задля здійснення ними самоврядних функцій на рівні району та регіону, забезпечити ефективність системи служби в органах місцевого самоврядування, підвищити рівень оплати праці службовців місцевого самоврядування, їхній освітній рівень, здійснювати ефективну політику, спрямовану на подолання диспропорцій в економічній та інших сферах розвитку територій, збільшити обсяг бюджетного фінансування та вдосконалити механізм трансфертів фінансових ресурсів держави на рівень територіальних громад, ліквідувати диспропорції в розвитку економічної та правової основ під час здійснення децентралізації тощо. Успішна децентралізація – запорука ефективного територіального розвитку, шлях до демократизації й справжнього народовладдя [3, с. 276].

Результатом реформи з децентралізації влади в Україні має стати формування нової демократичної моделі управління, зорієнтованої на посиленні ролі територіальних громад, що дасть змогу їм отримати значний об'єм владних повноважень та контроль над власними справами. Впровадження децентралізаційних процесів в свою чергу сприятиме посиленню демократії в державі та підвищенню її стабільності.

Таким чином, в умовах децентралізації державної влади парламент у рамках своїх повноважень, в першу чергу, повинен усунути законодавчі бар'єри у проведенні реформ та забезпечити послідовне виконання законодавчих норм.

Крім того, просування України до консолідованої демократії буде залежати від здатності Верховної Ради творчо і конструктивно працювати, а також від ефективності її діяльності в зовнішній і внутрішній політиці, тісної співпраці України з євроатлантичними структурами, ступеня розвитку громадянського суспільства.

#### *Список використаних джерел*

1. Гамбург Л.С. Теоретичні питання децентралізації державної влади в системі публічної влади унітарної держави [Електронний ресурс] / Л.С. Гамбург // Вісник Запорізького національного університету. – 2014. – № 4 (I). – С. 134-145. – Режим доступу : <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-4-2014-1/20.pdf>

2. Парламентаризм [Електронний ресурс] // Новая философская энциклопедия / под ред. В. С. Стёпина: в 4т. – М. : Мысль, 2001. – Режим доступа : [http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc\\_philosophy/8857](http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/8857)

3. Парламентаризм: словник-довідник / П. П. Шляхтун. – К.: Парламентське вид-во, 2003. – 151 с.

**Боровик П.М.,**

к. е. н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування  
Уманського національного університету садівництва, м. Умань

**Шмакова В.В.,**

студентка факультету економіки і підприємництва,  
Уманського національного університету садівництва, м. Умань

## **БЮДЖЕТНІ АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ**

Не зважаючи на позитивні аспекти адміністративної реформи в Україні, варто відзначити що і в 2016-2018 рр. вітчизняні бюджети місцевого самоврядування залишаються фінансово залежними від бюджетних трансфертів з державної казни, хоч і рівень такої залежності є значно нижчим ніж в попередні бюджетні періоди. Це зумовлює необхідність використання процедури бюджетного вирівнювання доходної бази місцевих бюджетів, що проводиться шляхом надання їм міжбюджетних трансфертів, 2/3 яких до цього часу складають субвенції.

Поряд з цим, для бюджетів, які отримують міжбюджетні трансферти, суттєве значення має вид трансфертних платежів.

Зокрема, для муніципалітетів негативною є практика використання в ході бюджетного вирівнювання субвенцій, оскільки нормативно-правовими актами з цього приводу як в Україні, так і в більшості країн світу передбачено їх використання з певною метою та в порядку, визначеному тим органом, який прийняв рішення про надання субвенції. Тому слід зазначити, що саме субвенції є видом міжбюджетних трансфертів, що найбільш обмежують фінансову свободу місцевого самоврядування.

Тому застосування переважно субвенцій з метою фінансового вирівнювання доходної бази місцевих бюджетів значною мірою суперечить положенням Європейської хартії місцевого самоврядування [1] та є однією із перепон на шляху подальшої інтеграції нашої країни до Європейського співтовариства.

Зважаючи на викладене, використання субвенцій в Україні з метою вирівнювання доходної спроможності місцевих бюджетів наразі є явищем недопустимим. Крім того, в часи фінансової нестабільності, викликаній як розладом світової фінансової системи так і політичною кризою в Україні, використання коштів державної казни з метою збалансування доходної бази місцевих бюджетів, тобто застосування інших видів трансфертів, необхідно суттєво обмежити.

Поряд з цим важливим завданням для держави наразі є підвищення рівня самодостатності муніципалітетів. Реальним шляхом досягнення цієї мети може бути подальше реформування системи місцевих податків та платежів, насамперед, через посилення їх фіскального значення у доходах бюджетів місцевих громад.

В зв'язку з цим, варто зазначити, що реформування в Україні в останні роки механізмів справляння і бюджетного розподілу податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортного податку, деяких інших як загальнодержавних, так і місцевих податків, звичайно, позитивно вплинуло на формування дохідної бази місцевих бюджетів.

Поряд з цим, окремі зміни до податкового та бюджетного законодавства, що відбулись в Україні в 2015 р., негативно вплинули на рівень фінансової самодостатності муніципалітетів. До таких змін можна віднести зменшення частини податку на доходи фізичних осіб, що надходить до місцевих бюджетів (з 75 %, що їх отримували в 2014 р. бюджети сіл, міст районного та обласного підпорядкування та районів до 60 %, з 25 % від загальної суми мобілізованого ПДФО, що отримували обласні бюджети до 15 % та з 50 %, від мобілізованої суми ПДФО, що їх отримував бюджет м. Київ до 40 %) [2].

В той же час, з 2015 р. до доходів місцевих бюджетів в Україні відносять акцизний податок з реалізації через роздрібну торговельну мережу алкогольних напоїв, пива та тютюнових виробів, податок на розкішні автомобілі та частину екологічного податку.

Погоджуючись з тим, що більшість фіскальних новацій, що стосуються наповнення доходної бази місцевих бюджетів є досить позитивними, зазначимо, що зменшення частки податку на доходи фізичних осіб в місцевих бюджетах суттєво зменшило розміри їх власних та закріплених джерел доходів, а тому не сприяло вирішенню проблеми фінансової залежності вітчизняних муніципалітетів від міжбюджетних трансфертів.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, зазначимо, що для вирішення значної частини проблем бюджетів місцевого рівня необхідно: розширити повноваження місцевих громад стосовно запровадження нових місцевих податків і зборів та їх адміністрування; запровадити обов'язкові внески на охорону здоров'я в екологічно неблагополучних районах; стимулювати розвиток малого та середнього бізнесу шляхом розробки і впровадження місцевих бюджетних програм їх підтримки; заборонити використання в Україні субвенцій та обмежити використання трансфертів інших видів.

Практична реалізація пропонованих нами заходів забезпечить зростання частки власних надходжень бюджетів сіл, селищ, міст та об'єднаних територіальних громад та підвищить рівень їх самодостатності і фінансової незалежності від держави, що повністю відповідає як вимогам Європейської хартії місцевого самоврядування так і стратегії вітчизняної адміністративної реформи.

### **Список використаних джерел**

1. Європейська хартія місцевого самоврядування, ратифікована Законом України № 52/97 – ВР від 15.07.97 року. База даних Законодавство України / ВР України. URL: [http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994\\_036](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_036). (дата звернення: 16.05.2018).
2. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 року. База даних Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2542-14>. (дата звернення: 16.05.2018).

**Булах І.І.,**

викладач вищої кваліфікаційної категорії Відокремленого структурного підрозділу Агротехнічний коледж Уманського національного університету садівництва, м.Умань

**Шиманська О.В.,**

викладач вищої кваліфікаційної категорії Відокремленого структурного підрозділу Агротехнічний коледж Уманського національного університету садівництва, м.Умань

## **ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ЯК СПОСІБ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРИНЦИПІВ НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ (GOOD GOVERNANCE)**

На сучасному етапі державотворення в Україні своєрідним індикатором міри реформування системи державного управління є децентралізація влади. Ефективність децентралізації, як вагомого чиннику модернізації системи державного управління, підтверджується не тільки вітчизняним досвідом державотворення, але й практикою багатьох країн світу, насамперед членів Європейського Союзу. Доцільність проведення децентралізації влади усвідомлюється переважною більшістю представників вітчизняної наукової громадськості. Але децентралізація не є самоціллю, а інституційною передумовою становлення демократичного та ефективного публічного адміністрування, заснованого на принципах належного врядування (англ. – Good Governance).

З огляду на це доцільно розглянути децентралізацію влади не як окреме явище, а невід’ємну складову трансформації державних інститутів в органи публічної влади на засадах запровадження принципів Good Governance. [1, с. 117].

У Програмі розвитку Організації Об’єднаних Націй «Публічне врядування та сталий розвиток людських ресурсів» (UNDP «Governance and Sustainable Human Development») сформульовані керівні принципи Good Governance, які, з невеликими варіаціями, зберігають своє значення й по сьогодні.

1. Участь (Participation) – усі громадяни мають право голосу при прийнятті рішень (прямо або через інститути, що представляють їхні інтереси).

2. Орієнтованість на консенсус (Consensus orientation) – дотримання балансу інтересів для досягнення широкого суспільного консенсусу.

3. Стратегічне бачення (Strategic vision) – лідери та громадськість мають широку і довгострокову перспективу щодо втілення принципів Good

Governance і людського розвитку. Це також передбачає врахування історичної, культурної і соціальної складових, які впливають на означену перспективу.

4. Реагування (Responsiveness) – діяльність владних інститутів спрямована на задоволення потреб громадян.

5. Ефективність і результативність (Effectiveness and Efficiency) – максимально ефективного використання ресурсів для задоволення потреб громадян.

6. Підзвітність (Accountability) – процеси прийняття рішень в уряді, приватному секторі та організаціях громадянського суспільства є підзвітними громадськості та споживачам публічних послуг.

7. Прозорість (Transparency) – полягає у вільному поширенні та доступі до суспільно вагової інформації про діяльність владних установ.

8. Справедливість (Equity) – всі громадяни мають однакові можливості поліпшити умови свого життя.

9. Влада закону (Rule of law) – правова система має бути справедливою та неупередженою, особливо відносно прав людини [2, с. 3].

Реалізація вказаних принципів, на нашу думку, цілком залежить від того, на якому управлінському рівні надаються публічні послуги та ухвалюються відповідні рішення, тобто від рівня децентралізації влади у країні. Багато в чому сутність децентралізації і Good Governance збігаються. [3, с. 217].

Децентралізація влади і належне врядування у багатьох випадках розглядаються як феномени, що взаємно доповнюють один одного. Децентралізація влади є процесом передачі повноважень, ресурсів і відповідальності з центрального на субнаціональні рівні управління, тоді як Good Governance є сучасним способом управління, що характеризується гетерархією (множинністю структур управління, що взаємодіють у часі та просторі), а не ієрархією (принципом підпорядкованості нижчих управлінських ланок вищим), створюючи горизонтальний зв'язок між безліччю суб'єктів як урядових чи локальних, так і приватних.

Децентралізація влади в першому значенні як законодавчо та організаційно забезпечений перехід владних повноважень від адміністративних органів державного управління до демократично обраних самоврядних і самодостатніх інститутів публічної влади, тобто якісна трансформація державної влади, відповідає принципам належного врядування, оскільки реально сприяє місцевим громадам і окремим громадянам у міру необхідності та спроможності впливати на процес ухвалення суспільно вагомих рішень.

Децентралізація в сенсі якісного перетворення влади вимагає та забезпечує перехід до результативного та ефективного управління на засадах Good Governance. Відповідно децентралізація державного управління полягає в трансформації державних інститутів та їх функцій в органи публічної влади, функції та повноваження яких органічно поєднують характерні риси як державного управління в традиційному для громадянського простору розумінні, так і публічного управління (належного врядування) у сучасному європейському сенсі.



### *Список використаних джерел*

1. Баштанник В. В. Реалізація принципу децентралізації в публічному управлінні: організаційно-правові засади [Електронний ресурс] / Н. Ю. Базавлук, В. В. Баштанник // Державне управління та місцеве самоврядування ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетров. регіонал. ін-т держ. упр.. – 2016. – Вип. 1 (28). – С. 18–24. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums\\_2016\\_1\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2016_1_4) .
2. Грицяк І. А. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація / І. А. Грицяк. – К. : Вид-во УАДУ, 2012. – 487 с.
3. Гурне Б. Державне управління : наук.-попул. вид. / Б. Гурне ; пер. з фр. В. Шовкун ; Ін-т держ. упр. та самоврядування при Каб. Міністрів України. – К. : Основи, 2003. – 166 с.

**Ваганова О.В.,**  
студентка економічного факультету  
**Сторощук Б.Д.,**  
к.е.н., доцент кафедри  
економічної теорії, менеджменту та адміністрування  
Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

## **РОЛЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ**

Децентралізація дуже сильно вплинула на розвиток держави як у соціальному, так і у економічній сфері. Саме соціально-економічний розвиток надає активну участь інституційних установ. Це насамперед держава, міське самоврядування і інші установи.

Оскільки в Україні пошук форм децентралізації супроводжується зростанням потужності регіональних політико-економічних груп, можна передбачити, що саме ці групи, намагаючись репрезентувати інтереси регіону, опановують лідерські позиції в цьому процесі. А це, у свою чергу, звужуватиме реальний простір децентралізації переважно до відносин між адміністративною елітою та великим бізнесом.

Британські вчені Х. Браун та У. Гроте розглядають централізацію та децентралізацію як засоби державного управління для здійснення контролю та прийняття рішень урядом. А на переконання російського вченого Ю. А. Дмитрієва, місцеве самоврядування має принципово іншу природу і призначення, ніж органи державної влади, і більше тяжіє до громадянського суспільства. Відповідно, місцеве самоврядування та його органи не є суб'єктами державної влади, а належать до групи суб'єктів політичної влади. Не можливо не погодитися з висновком щодо унікальності природи місцевого самоврядування, проте ситуація, що склалася сьогодні в Україні, свідчить про низький рівень участі органів місцевого самоврядування в політичному житті країни. Центр прийняття політичних рішень і розгортання політичних подій розташований у столиці, що все ж відображає високий рівень централізації [2].

Можливість співвідношення децентралізації із централізацією була визнана і на рівні Основного Закону України. Тобто теоретично Конституція

України припускає розвиток тенденцій централізації і децентралізації в державному управлінні, окреслює коло завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування, розподіляє між ними повноваження, закріплює засади функціонування органів місцевого самоврядування, створює необхідні передумови для їх розвитку. Конституція також гарантує місцеве самоврядування, що свідчить про визнання в Україні місцевого самоврядування одним із фундаментальних принципів її конституційного ладу. На практиці ж такі засадничі передумови децентралізації державного управління залишаються гаслами через відсутність необхідної фінансової бази місцевого самоврядування.[1]

Великий вплив надає ОТГ або Об'єднана територіальна громада. Її суть полягає у тому, що передати більше можливостей людям порядкувати у своєму місті чи селі. Об'єднані громади утворюються внаслідок добровільного об'єднання суміжних територіальних громад сіл, селищ, міст. Це система, яка вигідна всім: чиновники вищого рівня не повинні займатися тим, в чому вони часто не розбираються, а місцеві органи отримують простір для роботи.

В процесі децентралізації та формуванні ОТГ є формування в кожному регіоні організаційно-економічного механізму управління процесом формування та розвитку інноваційної економіки регіону. Даний механізм повинен допомогти населенню у формуванні нової технологічної бази, яка повинна забезпечити стрімке економічне зростання в майбутньому. Одним із головних завдань, що стоять сьогодні перед регіонами є визначення та виокремлення тих найбільш перспективних галузей на розвиток економіки.

Отже, щоб створити децентралізованого регулювання соціально-економічного розвитку, необхідно активізувати додаткові джерела фінансування на місцевому рівні, створивши привабливі умови для розвитку бізнесу, а також загальне сприятливе для економічного розвитку середовище. Головною базою для децентралізації державного регулювання соціально-економічного розвитку є не лише розподіл ресурсів та повноважень, але й відповідальності за розвиток регіонів між державною та місцевою владою. Здобуття органами місцевого самоврядування більш широких повноважень має на меті активізацію мотиваційного чинника розширення власної фінансової бази за рахунок внутрішніх джерел та вироблення відповідних механізмів акумуляції додаткових фінансових ресурсів до місцевих бюджетів. А також значний вплив ОТГ.

#### ***Список використаних джерел***

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. : зі змінами, внесеними згідно із законом України від 8 груд. 2004 р. № 2222. - К. : Парламент. вид-во, 2005. - Ст. 132.
2. Кудряшов В. П. Поняття бюджетної системи та її децентралізації / В. П.Кудряшов, Б.В. Сіленков // Фінанси України. - 2006. - № 8. - С. 25 - 32.

**Готра В. В.,**  
професор кафедри економіки підприємства  
**Кошіль О. І.,**  
студентка економічного факультету  
Ужгородського національного університету

## **ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Процеси державотворення потребують не лише оновлення або покращення елементів системи державного управління, що працюють не достатньо ефективно, а й значної зміни механізмів держави, зокрема правового й організаційного забезпечення процесу регулювання децентралізації, яке є важливим фактором для досягнення ефективності державного управління.

Децентралізація — це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Так, щоб якомога більше повноважень мали ті органи, які ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найуспішніше [1].

Впровадження реформи децентралізації почалося на базі "Стратегії-2020" президента України, ухвалення "Концепції реформи місцевого самоврядування" а згодом і план заходів щодо його реалізації. Одним із перших кроків на шляху реформування інституту місцевого самоврядування стало прийняття 17 червня 2014 року Закону України «Про співробітництво територіальних громад», який створив правову основу співробітництва громад у сфері реалізації спільних проектів, спільного фінансування утворення та функціонування комунальних підприємств, установ та організацій. На початок квітня 2018 року створено вже 728 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). До складу цих ОТГ увійшли 3378 колишніх місцевих ради. Зараз 6,3 млн. людей проживають в ОТГ [2].

Найголовніша їх функція - формування та виконання бюджету, створеного зусиллями громади. Якщо раніше усі податки, зібрані з громади, йшли "нагору", а звітди розподілялися «по низах», то зі стартом децентралізації ситуація кардинально змінилась - лише певний відсоток податків йде в державну казну, а решта лишається місцевим органам влади. Відтепер очільники селищ та міст не можуть скаржитись на те, що не отримали кошти від держави і їм не потрібно ходити випрошувати - вони ці ресурси вже мають.

Важливим кроком процесу децентралізації влади є передача ресурсів та фінансів на місця, тому одним із завдань було внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. З 1 січня 2015 року стартував процес фінансової децентралізації, що зробив місцеві бюджети більш незалежними від державного бюджету у його формуванні та виконанні. Функціонування такої системи акумулювання коштів на місцях сприяє значному збільшенню доходів громад та ефективному використанню коштів за необхідним цільовим призначенням. Завдяки цим змінам, місцеві бюджети зросли на 162,4 млрд. грн.: з 68,6 млрд. в 2014 до 231 млрд. грн. в 2018 році (прогноз МФУ за січень – лютий 2018 року). Частка місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України постійно зростає і на

кінець 2017 року склала 51,2 % (у 2015 році - 45,6%). (у 2018 році повинен збільшитись до 51,5%). Місцеві податки та збори у власних доходах місцевих бюджетів з 0,7% у 2014 збільшились до 27,3% у 2017 році, та за прогнозами МФУ будуть становити 30,0% до кінця 2018 року [3].

Також важливим аспектом процесу розширення повноважень територіальних громад стало схвалення Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січня 2018 року, відповідно до якого Держгеокадастр має передати землі державної власності за межами населених пунктів у комунальну власність об'єднаних територіальних громад до кінця 2018 року. Отже, уряд розширив автономію громад у вирішенні земельних питань, що цілком логічно і відповідає попередньо ухваленим стратегічним положенням та міжнародній практиці [3].

Нині міжбюджетне фінансування в країні має низку проблем: бюджетна децентралізація передбачає більш широкий спектр повноважень місцевим органам влади, ніж він зараз є у центральних органів влади України; неузгодженість між зобов'язаннями за видатками та їх джерелами і обсягами фінансування; місцеві органи влади не мають важелів і стимулів до збільшення надходжень до бюджетів, а також не мають права самостійно, прозоро, у повному обсязі здійснювати управління власними ресурсами; на протязі тривалого часу система міжбюджетного фінансування розвивалася непередбачувано. Вона не мала науково-методичних підходів до їх розрахунків; недосконала інституційна та правова база міжбюджетного фінансування не дає поштовх до розвитку інфраструктури регіонів і не сприяє забезпеченню суспільних благ [4].

Отже, можна запровадити такі шляхи вирішення проблем децентралізації в Україні:

- вдосконалити правову та інституційну базу системи міжбюджетного фінансування та розмежувати повноваження між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади;

- максимально залучати населення до прийняття управлінських рішень, сприяти розвитку форм прямого народовладдя;

- створити належні матеріальні, фінансові та організаційні умови для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень;

- запровадити механізм державного контролю за відповідністю Конституції та законам України рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню публічних послуг;

- для кожного рівня органів місцевої влади окреслити коло відповідальності та міри покарання. А контроль та відповідальність є підґрунтям децентралізації.

#### ***Список використаних джерел:***

1. Що таке децентралізація і навіщо вона всім нам? - простими словами про реформу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua>

2. Гатеж В.М. Окремі аспекти процесу децентралізації влади в Україні / В. М. Гатеж // СумДПУ імені А.С.Макаренка. – травень, 2018. ч.1, с. 141-144.

3. Децентралізація в Україні [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ: Мінрегіон, 2014-2018. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>

4. Калініченко Є. В., Тельнова Г. В. Децентралізація на сучасному етапі розвитку України / Є. В. Калініченко, Г. В. Тельнова // Научний вестник ДГМА. – листопад, 2017. - № 3 (24Е), с. 115-120.

**Гриневич Л.О.,**  
студентка групи ФБ-15-2  
Науковий керівник: Забучинська Т.В.,  
старший викладач кафедри фінансового права  
Університету державної фіскальної служби України, м.Ірпінь

## **СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ**

Зі світового досвіду відомо, що переважаючою тенденцією еволюції сучасних європейських держав є децентралізація влади, коли більша частина державних повноважень і ресурсів передається від центру до регіонів і тим самим скорочується відстань між владою та населенням, що має вирішальний вплив на процеси державного будівництва [1]. Однією з її головних складових є фінансова децентралізація, що являється нагальною та має важливе значення для виведення країни з кризи в якій вона опинилася. Однак, незважаючи на велику кількість досліджень, на сьогодні її стан доволі недостатньо розкрито.

Значний внесок у дослідження фінансової децентралізації зробили як відомі вчені-юристи: О. Батанов, Н. Бикадорова, В. Борденюк, Я. Брюкнер, М. Їжа, В. Кампо, А. Матвієнко, П. Трачук; так і зарубіжні, вітчизняні вчені: Р. Бьорд, В. Братік, А. Пагано, М. Олсон, О. Кириленко, О. Бориславська, А. Матвієнко, О. Дроздовська, Г. Лопушняк та ін.

Науковці по різному розуміють поняття фінансової децентралізації, але загалом трактують, що це процес передачі повноважень та бюджетних надходжень на їх здійснення від державних органів влади органам місцевого самоврядування з метою забезпечення ефективності функціонування всіх владних структур, підвищення якості надання суспільних послуг, активізації розвитку регіонів [2].

Звісно, фінансова децентралізація в нашій країні знаходиться на початковому етапі, проте, на сьогодні, ми маємо можливість аналізувати перші як позитивні так і негативні наслідки її проведення. Першою та найголовнішою інновацією фінансової децентралізації стало отримання права для об'єднання територіальних громад на прямі міжбюджетні відносини, це, в свою чергу, є стимулом для розвитку.

У 2015 році 794 сільських, селищних та міських рад, до складу яких входять 2015 населених пунктів, добровільно об'єдналися у 159 територіальних громад. Найбільша їх кількість створена в Тернопільській області – 26 та у Хмельницькій області – 22. У 2016 році до них приєдналися Вінницька, Дніпропетровська та Миколаївська – 19, а також Житомирська – 23 області. Станом на 2017 рік найбільше громад налічується у Волинській – 24 та

Дніпропетровській – 19 областях. Всі об'єднані територіальні громади, у яких відбулися вибори отримали можливість вийти на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Це призвело до збільшення власних доходів місцевих бюджетів, які зросли у 2,8 рази - з 68 млрд.грн. у 2014 році, до 192,7 млрд.грн. у 2017 році [3, с. 59].

У ході реалізації Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» були зроблені певні кроки у напрямку фінансової децентралізації :

— перерозподілено фінансові ресурси, запроваджено нові види платежів та розширено базу оподаткування чинних;

— запроваджено нові види міжбюджетних трансфертів, закріплено за галузевими міністерствами розподіл коштів освітньої та медичної субвенцій;

— перерозподілено видаткові повноваження органів влади у відповідності до принципу субсидіарності;

— надано повну бюджетну самостійність у формуванні та виконанні місцевих бюджетів, визначено строки затвердження місцевих бюджетів – до 25 грудня, незалежно від прийняття державного бюджету;

— закладено норми щодо формування спроможних громад шляхом стимулювання громад до об'єднання та переходу на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом;

— систему балансування місцевих бюджетів змінено більш прогресивною системою – вирівнювання податкоспроможності територій [4].

Незважаючи на позитивні зрушення за наслідками проведення фінансової децентралізації на сьогодні існує ряд проблемних питань, які виникли в ході практичного застосування нових норм бюджетного законодавства, що потребують вирішення на законодавчому рівні. На думку деяких експертів така децентралізація у вітчизняних умовах може призвести до розбалансування всієї системи бюджетоутворення в Україні, оскільки залишається високо імовірним закладання в місцеві бюджети заздалегідь нереальних витрат .

Отже, ми можемо спостерігати позитивні зрушення, щодо можливості регіональним та місцевим органам влади самостійно приймати рішення у фінансових питаннях і питаннях з управління територією. Місцеві бюджети отримали додатковий ресурс, крім того, цей ресурс є більш підконтрольним органам місцевої влади. Тим не менш, потрібно розуміти, що децентралізація це не обов'язково профіцит місцевих бюджетів та не тільки ріст доходів, але й дієвий фактор стабілізації соціально- економічної ситуації, виходу з фінансової кризи, подолання суперечностей між різними рівнями влади, сприяння підвищення ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління. Регіональні й місцеві органи влади мають можливість самостійно приймати рішення щодо фінансових питань і питань з управління територією.

#### ***Список використаних джерел***

1. Вівчар О.Й., Курило О.Б., Кашишин В.М. Місцеві фінанси: Підручник. –Львів НУ «Львівська політехніка», 2015. – 250 с.

2. Касич А.О. Теоретичні аспекти впливу процесів децентралізації на економічний

розвиток країни / Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://er.knutd.com.ua/handle/123456789/2617>

3. Вівчар О.Й. Децентралізація в Україні: стан та перспективи провадження реформи / О.Й. Вівчар, О.Б. Курило, Н.Г. Синютка // Економічний форум – 2018. – №1. – С. 55- 62. 384 с.

4. Кир'язова Т. О. Стан та перспективи фінансової децентралізації в Україні / Т. О. Кир'язова // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – С. 79-80.

**Гудзь П.В.,**

д.е.н., професор, директор Економіко-гауманітарного інституту

**Стуконог К. В.**

студентка ФЕУ-516

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

## **ПРИНЦИПИ ВЗАЄМВІДНОСИН ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ**

Актуальність теми даної наукової роботи обумовлена потребою забезпечення ефективних взаємовідносин органів місцевого самоврядування (ОМС) з органами державної виконавчої влади (ОДВВ). Об'єктом дослідження є взаємовідносини органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади. Предметом дослідження є теоретичні підходи й методичні рекомендації щодо формування збалансованих взаємовідносин органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади на основі сукупності принципів, які необхідні для досягнення цілей, а також критеріїв для оцінювання якості управлінських процесів. Метою наукової роботи є визначення принципів взаємовідносин органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади.

Метою діяльності будь-якої влади є взаємна підтримка та узгодженість дій задля досягнення цілей розвитку територій і громад. В основі будь-якої діяльності, у тому числі взаємовідносин, завжди є певний набір принципів, навіть якщо вони не виявляються та не аналізуються. Отже, принципи ефективних взаємовідносин органів місцевого самоврядування і органів державної виконавчої влади – це визначені нормативно-правовими документами, а також культурно-ціннісні норми та правила, обопільне дотримання яких сприяє більш високій ефективності їх діяльності та забезпечує синергійні ефекти. Крім законодавчо закріплених принципів діяльності цих органів влади, сьогодні описані такі принципи взаємовідносин, як диференціація та комбінованість предметів відання органів влади, взаємного делегування повноважень і взаємної підтримки, судового регулювання суперечок між органами публічної влади та ін. системності, об'єктивності, саморегулювання, зворотного зв'язку, доповнення, оптимальності, інформаційної достатності, еволюційності, демократизму, гласності та інші відповідальності за ефективність діяльності, своєчасності, повноти і достовірності інформації, всебічності, гласності, економності, зрозумілості,

науковості, неупередженості, об'єктивності, обґрунтованості, обов'язковості виконання прийнятого рішення, оперативності, передбачуваності та ін. Загалом можна навести десятки, а то і сотні принципів, які можуть бути корисними для вдосконалення організації взаємовідносин органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади.

На наш погляд, крім принципів, які забезпечують позитивний вплив, ініціаторам нових форм і методів взаємовідносин слід враховувати і принципи, які фактично забезпечують негативний вплив, але є прихованими і про які переважно не говорять. Загальними для усієї України характерними принципами є, наприклад, такі: перекладання відповідальності за спільну справу одним органом влади на інший; інформаційна та організаційна закритість; домінування (проявляється насамперед у невизнанні одного органу публічної влади іншим як рівного); неадекватна цілям розвитку територіального розвитку комфортність; індивідуалізм замість командної злагодженої роботи; фрагментарність взаємовідносин; невиконання домовленостей взаємовідносин; відсутність ініціативи; формальність у забезпеченні зворотного зв'язку тощо.

Безумовно, наведений нами перелік негативно орієнтованих принципів спостерігається не в усіх взаємовідносинах органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади, однак є непоодинокі їх прояви, що негативно впливають на ефективність публічної влади в сучасній Україні. Таким чином, системне забезпечення взаємовідносин органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади потребує застосування системного підходу і щодо визначення комплексу дієвих принципів цих взаємовідносин. Головне завдання сторін – обрати такий комплекс принципів, дотримання яких буде повноцінно забезпечено на практиці й найбільше сприятиме досягненню цілей спільної діяльності. В Україні ця проблема набуває особливого значення оскільки на районні та обласні державні адміністрації Конституцією України покладається не тільки здійснення виконавчої влади в районах і областях (ст. 118) і контроль за органами місцевого самоврядування з питань здійснення делегованих їм законом повноважень органів виконавчої влади (ст. 143), а ще й повноваження районних і обласних рад, делеговані ними відповідним місцевим державним адміністраціям (ст. 119) [1].

З точки зору державної теорії місцевого самоврядування, сам поділ повноважень місцевого самоврядування на "власні" та "делеговані" не несе в собі якесь серйозне концептуальне навантаження, оскільки всі свої владні повноваження місцеве самоврядування отримує в законі, в якому втілена державна воля народу. Тільки і всього, що в межах власних повноважень орган місцевого самоврядування діє цілком автономно, а в межах делегованих - під контролем відповідних державних органів, оскільки делегування повноважень не є формою їх повної деволуції на нижчий рівень і залишаються повноваженнями відповідних державних органів [2].

Висновок. В системі взаємовідносин органів місцевого самоврядування і



органів державної виконавчої влади уже назріли кардинальні системні зміни. Щодо розмежування функцій і повноважень, пріоритетом трансформації взаємовідносин функція по управлінню локальним розвитком і ресурсами його забезпечення має бути перенесено до компетенції органів місцевого самоврядування, в той час як органи державної влади мають залишати за собою повноваження у сфері контрольних функцій.

#### **Список використаних джерел**

1. Методичні підходи до підвищення результативності взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування / уклад. : Н. М. Мельтюхова, Л. В. Набока, Н. В. Фоміцька; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. – К. : НАДУ, 2013. – 48 с.

2. Charter for Multilevel governance in Europe : Document of Committee of the Regions (CoR) EU [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://portal.cor.europa.eu/mlgcharter/Pages/MLG-charter.aspx>

**Гузар Б.С.,**

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Уманського національного університету садівництва, м. Умань

## **БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Одним із основних інструментів впливу на вирішення економічних і соціальних проблем держави є місцеві бюджети. Місцеві бюджети відіграють важливу роль у фінансуванні діяльності органів місцевого самоврядування та у виконанні покладених на них функцій. Вибраний Україною напрям на бюджетну децентралізацію управління відводить органам місцевого самоврядування нову роль у розвитку територій та вимагає створення фінансово стійких місцевих бюджетів.

У вітчизняній літературі ці питання досліджували такі науковці, як: Т.Безверхнюк, О.Василик, В.Воротін, А.Дегтяр, Г.Дмитренко, Я.Жаліло, В.Зайчикова, О.Іваницька, О.Кириленко, В.Мамонова, М.Миколайчук, А.Монаєнко, О.Молдован, М.Латинін, О.Лазор, І.Лопушинський, І.Луніна, К.Павлюк, І.Розпутенко, В.Швець, О.Шевченко та ін. Проте, незважаючи на досить велику увагу науковців до питань фінансового зміцнення місцевих бюджетів, на сьогодні залишається невирішеною проблема щодо надання ширших повноважень органам місцевого самоврядування та забезпечення їх відповідними бюджетними ресурсами.

Реформування бюджетної системи та розбудова нової системи міжбюджетних відносин на основі розподілу відповідальності за вирішення економічних і соціальних проблем країни та регіонів шляхом відповідного розподілу державних видатків і доходів стала принципово важливим напрямом формування фінансової системи України. [1].

Отже, зростання ролі місцевого самоврядування відповідає сучасним тенденціям формування відносин влади і громадянського суспільства [7].

Відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування «місцеві влади мають право, в рамках національної економічної політики, на свої власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень. Зміцнення місцевого самоврядування нерозривно пов'язане з процесами децентралізації управління[6].

За допомогою місцевих фінансів держава здійснює вирівнювання соціально-економічного розвитку територій [2].

У процесі управління на місцевому рівні бюджет може виконувати низку функцій та виступає як: інструмент оперативного управління, інструмент мотивації, фінансовий інструмент, інструмент демократії, програма діяльності, політичний інструмент та фінансовий план [4].

Так, повноваження місцевих органів влади в європейських країнах щодо мобілізації фінансових ресурсів досить значні, у середньому в країнах ЄС місцеві органи влади збирають 4,1% ВВП, тоді як в Україні власні ресурси, що органи влади можуть використати для реалізації власних пріоритетів, складав у 2016 р. лише 0,6% ВВП.

Важливим показником децентралізації бюджетної системи є частка трансфертів бюджету центрального уряду в бюджети місцевих органів влади[3]. У країнах ЄС, які здійснили протягом останніх років укрупнення адміністративно-територіальних одиниць, відбулися суттєві зміни у структурі формування фінансових ресурсів місцевих органів влади. Так, у цих країнах, до проведення реформ, частка трансфертів становила: у Чехії - 45%, ФРН - 45%, Угорщині - 66%, Норвегії - 33%, Польщі - 60%. Після проведення адміністративно-територіальної реформи та реформ місцевого самоврядування обсяги міжбюджетних трансфертів скоротилися: у Чехії - на 11%, ФРН - на 8%, Угорщині - на 21%, Норвегії - на 8%, Польщі - на 16% [8].

Хоча в Україні прийнято децентралізовану модель відносин, що підвищило питому вагу місцевих бюджетів у зведеному бюджеті, модель взаємовідносин має все ж таки всі ознаки централізованої бюджетної системи, оскільки близько 50% бюджетних видатків у 2016 році здійснюється з державного бюджету, що свідчить про значну централізацію бюджетних коштів. Проте, протягом останніх років відбувається збільшення частки обсягу доходів місцевих бюджетів у структурі доходів зведеного бюджету. Наслідком цього зменшується фінансова залежність місцевих бюджетів. Однак органи місцевого самоврядування здебільшого займаються виконанням делегованих повноважень, а не місцевим розвитком. У свою чергу, фінансування місцевих бюджетів здійснюється переважно через міжбюджетні трансферти, питома вага яких у 2017 році становили 58,7 %, що не стимулює до нарощування власної дохідної бази.

Таким чином, можна визначити, що в Україні досі існує централізована модель формування місцевих бюджетів, та попри численні нововведення і законодавчі зміни процес бюджетної децентралізації просувається надто повільно, а проведені у бюджетній сфері реформи не дають значного прогресу.

Отже, існуюча в Україні система місцевого самоврядування на сьогодні не

задовольняє потреби суспільства. Функціонування місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища.

Суттєвого вдосконалення також потребує система територіальної організації влади.

Подальше запровадження політики децентралізації в Україні має стати дієвим чинником стабілізації соціально-економічної ситуації, виходу із фінансової кризи, подолання суперечностей між різними рівнями влади, організації взаємовідносин між центром, регіонами та територіальними громадами на принципах розподілу сфер відповідальності та компетенції, а також партнерства у сфері забезпечення громадян України державними та місцевими благами, сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління [5]. Реалізація бюджетно-фіскальної децентралізації має спиратися на адміністративну реформу в Україні та нову ідеологію державного управління, яка визначає основний зміст діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування.

#### *Список використаних джерел*

1. Бак Н. А. Міжбюджетні відносини як складова бюджетного регулювання / Н. А. Бак // Фінанси України. – 2002. – № 5. – С. 78–82.
2. Бюджетна політика в Україні в умовах ризиків сповільнення економічної динаміки : аналіт. доп. / О. О. Молдован, С. О. Біла, О. В. Шевченко [та ін.]. – К. : НІДС, 2012. – 80 с.
3. Бюджетний кодекс України: закон України від 08 лип. 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/>.
4. Гончаренко М. В. Управління видатками місцевих бюджетів: теоретикометодологічний аспект / М. В. Гончаренко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. : у 2 ч. / голов. ред. В. В. Корженко. – Х., 2006. – №2(29). – Ч. 2. – С. 386–393.
5. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети / М. І. Долішній. – К. : Наук. думка, 2006. – 510 с.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні : наук.-практ. посіб. / упоряд. : О. В. Бейко, А. К. Гук, В. М. Князев ; за ред. М. О. Пухтинського, В. В. Толконанова. – К. : Крамар, 2003. – 396 с.
7. Консультаційна підтримка реформи місцевих бюджетів : остаточний звіт [Електронний ресурс] / QCBS-2. – Режим доступу : [www.minfin.gov.ua/file/link/316393/file/Final\\_report\\_QCBS-2\\_ukr.rar](http://www.minfin.gov.ua/file/link/316393/file/Final_report_QCBS-2_ukr.rar).
8. Мосієнко Ю. Європейський досвід реформування міжбюджетних відносин: уроки для України / Ю. Мосієнко // Вісник НАДУ. – 2005. – Вип. 2. – С. 183-189.

**Зеленський А.В.**,  
к.е.н., заступник завідувача кафедри фінансів, банківської  
справи та страхування

**Зеленський В.А.**,  
к.с-г.н., доцент кафедри садівництва, овочівництва і  
садово-паркового господарства  
Подільський ДАТУ, м. Кам'янець-Подільський

## **ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ НА МАЙБУТНЄ ЛІСІВ І ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ**

Під децентралізацією розуміють процес передачі від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування. У квітні 2014 року Уряд схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади [1]. Після цього був затверджений План заходів щодо її реалізації, які дали старт реформі. Для реалізації положень Концепції та завдань Плану заходів, необхідно було в першу чергу внести відповідні зміни до Конституції України, а також сформуванати пакет нового законодавства. Зміни до Конституції перш за все мали вирішити питання утворення виконавчих органів обласних та районних рад, реорганізації місцевих державних адміністрацій в органи контролю-наглядного типу, дати чітке визначення адміністративно-територіальної одиниці – громади. Проте, певні політичні обставини не дозволили Верховній Раді України внести подані Президентом України зміни до Конституції щодо децентралізації. Тому реформа децентралізації проводиться в межах чинної Конституції.

Земельна реформа є складовою частиною економічної реформи, здійснюваної в Україні у зв'язку з переходом економіки держави до ринкових відносин. Впроваджується з 1990 року з прийняттям Верховної Ради України постанови «Про земельну реформу». Станом на сьогодні 3109 в основному сільських та селищних рад утворили 665 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). З них вибори відбулися у 614 ОТГ, ще 51 провели вибори у грудні 2017 року. 3109 рад – це 27,8% від загальної кількості рад базового рівня станом на 1.1.2015 р. Загальна площа території 665 створених ОТГ складає 161 108 км<sup>2</sup>. На території цих ОТГ проживає 5 697 292 мешканців, з яких майже дві третини становить сільське населення. Об'єктом земельної реформи та земельних відносин є весь земельний фонд України та земельні ділянки. Об'єктом реформи децентралізації є повноваження та ресурси. Об'єктом лісових відносин є лісовий фонд України та окремі лісові ділянки. Таким чином, Децентралізація та земельна реформа впливають на земельні відносини через об'єкт реформ [2].

За даними обліку земель станом на 01.01.2016 з 60,3 млн.га загальної

площі земель території України 10,6 млн.га займають ліси та лісовкриті площі, що складає 17,6%. До складу лісів та лісовкритих площ віднесено 10,2 млн. га лісових земель та 0,4 млн.га чагарників. У складі лісових земель нараховується 9,7 млн.га вкритих лісовою (деревною та чагарниковою) рослинністю, у тому числі 446,7 тис. га полезахисних лісосмуг та 1042,0 тис.га інших захисних насаджень, 216,9 тис.га не вкритих лісовою рослинністю та 313,2 тис.га інших лісових земель. З усіх лісів та інших лісовкритих площ з основною визнаною функцією використання обліковано 3,4 млн.га – для виробництва деревини, 5,1 млн.га – для захисної, природоохоронної та біологічної мети та 135 тис. га – для відпочинку. Інформація лісового кадастру ґрунтується на даних земельного кадастру і обліковується в межах лісогосподарських підприємств [3]. По факту – площі, зайняті лісами відрізняються від облікових за рахунок безхозних на сьогодні лісів, частина яких є колишніми колгоспними лісами та лісосмугами, землі під якими залишились у колективній власності, а також природного самозаліснення земель сільськогосподарського призначення. Тому, існує проблема невідповідності облікових та фактичних даних про землі лісогосподарського призначення. Проблема безхозних лісів (лісів, не переданих в користування) на сьогодні оцінюється в 1,5 млн.га. По факту вони використовуються, але у разі їх незаконної рубки або засмічення чи іншої шкоди, немає елементарного балансоутримувача, тобто кому наноситься шкода, не говорячи про того, хто має охороняти цей ліс. В основному це острівні ліси по 2-3 га, хоча зустрічаються й лісові масиви до 100 га. Виходячи з того що держава не забезпечила навіть обліку таких лісів, то про їх охорону та раціональне використання державними лісгоспами, з урахуванням їх фінансового стану, говорити дуже важко. Тому логічно було б передати такі ліси у комунальну власність з подальшою передачею їх у постійне користування комунальним лісогосподарським підприємствам, а також в оренду [2].

Самозаліснені земельні ділянки сільськогосподарського призначення або навіть під майбутнє заліснення (в основному це земельні паї) потребують зміни цільового призначення і на таких землях можуть бути приватні ліси. Але для цього потрібні зміни до законодавства.

Підсумовуючи проведені дослідження можна сформулювати наступні висновки:

- Землі лісогосподарського призначення поки що не стали об'єктом реформування земельних та лісових відносин;
- Центр прийняття управлінських рішень зміщується до місцевої влади, а ОТГ починають контролювати ефективність використання земель та лісів;
- Постала потреба в інвентаризації та плануванні розвитку території, в тому числі лісів, з метою зміцнення матеріальної та фінансової основи об'єднаних територіальних громад;
- Наповнення Державного земельного кадастру сприятиме розвитку лісового кадастру та контролю за використанням лісових земель;
- Зменшення корупції у сфері земельних і лісових відносин та забезпечення

захисту майнових прав дозволить у перспективі підійти до цивілізованого ринку земель і забезпечити ефективне використання та охорону земель.

#### **Список використаних джерел**

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 року №333-р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.lisportal.org.ua/project-post/90064/>

3. [Електронний ресурс]. – <http://map.land.gov.ua/kadastrova-karta>

**Катірною І.М.,**

студентка,

Науковий керівник: Вівчар О.Й., к.е.н., доцент кафедри фінансів  
Національний університет «Львівська політехніка»

### **ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

Територіальні громади – це певні об'єднання громадян України, що спільно проживають в міському або сільському поселенні та мають схожі інтереси, а також законодавчо визначений правовий статус. Правовою особливістю територіальних громад є право на самоврядування. Саме місцеве самоврядування вважається однією з найважливіших форм організації народовладдя та одним з основних демократичних інститутів суспільства й держави, яке має вплив на становлення й розвиток країни, активно сприяє децентралізації державної влади, пошкваленню участі населення в управлінні державними й місцевими питаннями, вирішенню соціальних та економічних питань [3, с.15].

Саме Конституцією України визначено основні функції територіальної громади. У статті 142 зазначається, що, перш за все, матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме та нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є наявними у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, які перебувають в управлінні районних і обласних рад. Також важливим є той факт, що територіальна громада не може бути засновником або учасником господарських товариств із додатковою відповідальністю, повних чи командитних товариств [1].

Виділяють наступні функції територіальних громад:

- інтегративну, суть якої полягає у зміцненні міжособистісних зв'язків;
- соціального контролю за діяльністю і поведінкою членів колективу;
- виробничу, яка слугує цілям задоволення повсякденних потреб і потреб членів об'єднання;
- виховну, що пов'язана із формуванням політичної свідомості й активності членів колективу;

- політичну, яка повинна і представляти різні інтереси населення за місцем проживання, і забезпечувати реалізацію громадянами конституційного права брати участь в управлінні державними та громадськими справами.

У 2014 році в Україні активно розпочалась реформа децентралізації. Децентралізація являє собою процес передачі функцій, повноважень, людей або речей від державних органів влади до органів місцевого самоврядування.

Децентралізація влади складається з політичної та адміністративної сторони. Також децентралізація проявляє себе через два види:

1) територіальна, тут мається на увазі переміщення влади від центрального міста на інші території;

2) функціональна, що проявляється через делегування повноважень на прийняття рішень з головного органу будь-якої галузі уряду до управління нижчого рівня.

Виникає питання для чого українцям децентралізація взагалі. Трьома основоположними китами, що на них базується модель місцевого самоврядування є повноваження, фінансові ресурси, а також контроль. Саме в цьому напрямку зосереджуються всі зусилля. Громади повинні бути спроможними брати на себе усю відповідальність за вирішення основних питань. Після отримання певних економічних інструментів, а сюди входять місцеві податки та збори, вони повинні заробити на себе потрібні кошти [2].

На сьогодні більшість українських сіл – дотаційні, які не можуть навіть заробити на утримання сільської ради. А це, у свою чергу, позбавляє сільську владу будь-яких стимулів для розвитку. Система управління, що на сьогодні й досі діє, в селі склалася ще на початку попереднього століття. Проте, за цей час кардинально змінилася як і економічна, так і демографічна ситуація в Україні. У селах, в яких раніше жило близько 6-7 тисяч людей, серед яких люди середнього віку склали приблизно 70% населення, не лише зменшилися, але й постаріли. Така ж ситуація склалась і в невеликих містечках [2].

Для збереження сіл влада створила механізм добровільного об'єднання громад, що повинне надати їм економічний стимул. Сьогодні цей процес стартував. Міністерство регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України зазначає, що станом на 8 грудня 2017 року в Україні створено 692 об'єднаних територіальних громади, а це на 326 громад більше ніж в аналогічному періоді попереднього року. Громадам самим потрібно вирішувати чи об'єднуватись, чи просто чекати на покращення. Проте, об'єднавшись раніше, територіальні громади матимуть певні переваги у вигляді доступу до ресурсів під реалізацію проектів розвитку.

#### ***Список використаних джерел***

1. Конституція України: Основний Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 142. (остання редакція від 1.01.2006).
2. Навіщо нам децентралізація? [Електронний ресурс] // Українська правда. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: [https://www.pravda.com.ua/articles/view\\_print/](https://www.pravda.com.ua/articles/view_print/)
3. Ніколаєва О. М. Місцеві фінанси: Навч. посіб. / О. М. Ніколаєва, А. С. Маглаперідзе – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 354 с.
4. Офіційний сайт міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-

**Квасніцький О.М.,**  
студент 11м – пб групи, факультету менеджменту  
Науковий керівник: Коваленко Г.О., к.с.-г.н., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування  
Уманського національного університету садівництва, м.Умань

## **ПРОГРАМИ МІЖНАРОДНОЇ ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ**

На сам перед слід звернути увагу на законодавчу базу що регулюють данні питання а саме такі як: Закон України про місцеве самоврядування в Україні поточна редакція від 05.05.2018р, Європейська хартія місцевого самоврядування поточна редакція від 16.11.2009р а також Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні в редакції від 01.04.2014р. Дані закони указують на роль і функції держави у процесі формування та підтримки ОТГ.

Але слід зазначити і про підтримку міжнародних організацій процесу децентралізації влади. Серед таких можна виділити такі програми як:

DESPRO — це швейцарсько-український проект “Підтримка децентралізації в Україні”, який фінансується Швейцарською Конфедерацією через Швейцарське бюро співробітництва (ШБС/SDC) та впроваджується Швейцарським центром ресурсів та консультацій з питань розвитку (Skat).

Місія проекту полягає в оптимізації системи управління та сприяттві ефективному місцевому розвитку в Україні, що, в свою чергу, створить новий імпульс як для демократичних процесів, так і для надання послуг на рівні громади.

Проект передбачає чотири фази: фазу I (2007-2010), фазу II (2010-2013), фазу III (2013-2017) та фазу IV (2017-2020). [1]

Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Підтримка аграрного і сільського розвитку» (Проект), який продовжуватиметься до 2020 року, а його реалізацію забезпечує компанія «Кімонікс Інтернешнл». Мета Проекту полягає в підтримці всеохоплюючого, стійкого економічного зростання шляхом сприяння розвитку сільського господарства та створення більш привабливих умов проживання в сільській місцевості України.

Проект USAID «Підтримка аграрного і сільського розвитку» запрошує до співпраці об'єднані територіальні громади які націлені на розвиток ринкової інфраструктури та прагнуть її покращення задля нарощування доданої вартості сільськогосподарської продукції, створення робочих місць, в тому числі несільськогосподарського напрямку, підвищення доходів селян та покращення якості життя в громадах. Проект співпрацюватиме з ОТГ, які вже розробили або знаходяться в стані розробки Стратегії та Плану соціально-економічного



розвитку, у яких приділено відповідну увагу розвитку місцевої ринкової інфраструктури.[2]

Програма «U-LEAD з Європою» - міжнародна програма, яка фінансується Європейським Союзом та його країнами-членами Данією, Естонією, Німеччиною, Польщею та Швецією і реалізується з 2016 до 2020 року. Програма має на меті сприяння реформі децентралізації в Україні в цілому та розширення можливостей місцевих громад для надання громадянам високоякісних адміністративних послуг через створення та підтримку ЦНАП. Очікується, що до кінця 2020 року буде здійснена підтримка діяльності 600 ЦНАП, які зможуть задовольняти потреби громадян України.

Напрями діяльності: Проводимо реконструкцію приміщень (зміна планування, ремонтні роботи), купуємо меблі та обладнання. Допомагаємо громаді розробити документацію для ЦНАПу, обрати модель та визначити спектр послуг, які будуть надаватися. Навчаємо персонал ЦНАПів. Залучаємо населення до участі в процесі прийняття рішень на місцевому рівні та контроль з боку громадян за цим процесом. Наші цінності: прозорість, гендерна рівність, сталий розвиток.[3].

Дана підтримка є складовою частиною успіху у подальшому формуванні розвитку об'єднаних територіальних громад. Вона дасть змогу якомога швидше сформувати діючу ОТГ, що в свою чергу дасть відчутній результат поліпшення в соціальній інфраструктурі. Дані програми а також підтримка держави допоможуть в створенні та функціонуванні ОТГ.

#### *Список використаних джерел*

1. Швейцарсько-український проект - Підтримка децентралізації в Україні [Електронний ресурс] Формат доступу <http://despro.org.ua/despro/project>
2. Проект USAID «Підтримка аграрного і сільського розвитку» [Електронний ресурс] Формат доступу <http://decentralization.gov.ua/news/3888?page=2>
3. Програма «U-LEAD з Європою»: покращення якості місцевих послуг для населення [Електронний ресурс] Формат доступу <http://decentralization.gov.ua/cnap/prohrama-u-lead-z-uevgoroiu-f>

**Конюховська Н.В.,**  
студентка 4 курсу

Науковий керівник: Вівчар О.Й., к. е. н. доцент кафедри фінансів  
Національного університету «Львівська політехніка»

## **НЕГАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ**

Процес євроінтеграції обумовив необхідність переформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Як показує світовий досвід, процес є складним і багатоетапним, на реалізацію якого впливає низка чинників: різна чисельність населення, його соціальний, економічний та політичний настрій, його ставлення до планів уряду щодо територіальної децентралізації та переформування адміністративно-

територіального устрою країни; рівень готовності влади на місцях прийняти та реалізувати покладені на них обов'язки з моменту прийняття відповідних рішень.

Відсутність універсальної моделі бюджетної децентралізації, яку б без змін можна було б реалізовувати в Українській економіці пояснюється складним диференційованим процесом реформування місцевого самоврядування, територіального устрою та державної регіональної політики, що реалізовувався у розвинутих країнах протягом минулого двадцятиріччя. Українська ж реформа бюджетних відносин ще не завершена та перебуває на стадії зміцнення матеріально-фінансової та правової бази територіальних громад, що утворилися в на початку реалізації проекту, а також проведення аналізу: пошук її переваг та недоліків у розрізі нової політики управління державою [1, с.61].

Зважаючи на те, що основною метою децентралізації є підвищення якості надання суспільних послуг, вагомим питанням є те, що самостійні адміністративно-територіальні громади розглядаються як такі, що можуть повністю забезпечити більш якісне виконання делегованих повноважень, ніж на державному рівні. Хоча на практиці спостерігається необхідність формування додаткової інфраструктури та збільшення штату держслужбовців для надання якісних послуг у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства тощо [4, с.137]. Уповільнення процесу в середині громад пояснюється недостатністю законодавчого регулювання питань розподілу фінансів та передання повноважень. Збільшення навантаження на працівників державних структур соціально-економічного спрямування, розширення їхніх повноважень потребує і відповідного фінансування, оскільки, у протилежному випадку, будуть посилюватися негативні погляди щодо децентралізації, а будь-які позитивні результати реформи будуть зведені нанівець.

Зменшення рівня державного контролю над регіональними та субрегіональними адміністративно-територіальними одиницями щодо реалізації повноважень, які, за проектом, передаються виконавчим органам місцевих рад, може призвести до збільшення порушень законодавства у процесі діяльності органів місцевого самоврядування [3]. Така тенденція пояснюється недостатнім розвитком інститутів громадянського суспільства у невеликих територіальних громадах. Можливе негативне посилення настроїв регіональної ідентичності, а особливо регіонів із специфічними соціокультурними рисами; різке розмежування регіонів із високим потенціалом економічного розвитку сприятиме до поглиблення диспропорції показників соціально-економічного розвитку областей; специфічна тенденція щодо передачі відповідальності за негативні наслідки діяльності органів місцевого самоврядування на головний центр впливу, який і вбачається у місцевих самоврядуваннях може призвести до усвідомлення суспільством у непотрібності головного центру управління державної влади.

Як уже зазначалося, для ефективності реалізації політики децентралізації

необхідно високий рівень компетенції органів місцевого самоврядування. Проблемою постає низький рівень освіти службовців місцевих та селищних рад, у яких лише дві третини традиційно мають вищу освіту, а в деяких – лише дещо більше половини [2]. Використання закритих виборчих списків дає можливість формування представницькі органи депутатів без відповідної підготовки щодо роботи в органах місцевої влади, а система відносної більшості сприяє обранню депутатів з відносно низькими результатами [3]. Це формує низький рівень довіри населення до поточної влади та сприяє зниженню якості місцевого управління та легітимності прийняття рішень.

Саме тому, для максимізації ефективності децентралізації необхідно визначити цілі та функції держави і відповідно органів місцевого самоврядування у даному процесі та врахувати особливості розвитку кожного регіону, а особливо з потужною ресурсно-економічною базою, тим самим сприяти зменшенню державного фінансування та паралельного посилення місцевих бюджетів.

#### *Список використаних джерел*

1. Возняк Г. В. Бюджетна децентралізація: європейський досвід та перспективи для України / Г. В. Возняк. // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2016. – №3. – С. 56–62.
2. Жук В. Напрями розвитку та зміцнення управлінського потенціалу органів місцевої влади. / В. Жук. // Національний інститут стратегічних досліджень. / Електронний ресурс. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/July08/01.htm>
3. Макаров Г. В. «Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні» / Г. В. Макаров // Офіційне інтернет представництво Національного інституту стратегічних досліджень – Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>.
4. Хандій О. О. Сучасний стан та особливості децентралізації в Україні / О. О. Хандій. // Економіка та право. – 2016. – №2. – С. 137–145.

**Лісман Т.А.,**

аспірант кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування  
ХарPI НАДУ, м. Харків

### **ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ**

У 2014 році з урахуванням основних положень Європейської Хартії місцевого самоврядування були прийняті Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (далі - Концепція), Закони «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та зміни до Бюджетного і Податкового кодексів, які започаткували процеси реформування місцевого самоврядування та децентралізації в Україні. Реформа має на меті створити такі умови для життя громадян в країні, де кожна людина буде у «кроковій» доступності отримувати якісні суспільні послуги, проживати в комфортному і безпечному середовищі і все це забезпечить побудована система влади. Діюча система влади, як

зазначено у Концепції [2] не змогла задовольнити потреби суспільства і виявилася неспроможною виконувати всі повноваження органів місцевого самоврядування через надмірну подрібненість та надзвичайно слабку матеріально-фінансову базу територіальних громад. Констатуючи прийняті нормативно-правові акти, ми повинні розуміти, що наразі в Україні разом з процесом децентралізації, що передбачає реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади, метою якого і є створення спроможних територіальних громад, одночасно відбувається реформа адміністративно-територіального устрою, адже територіальні громади, для набуття ознак спроможності повинні об'єднатися («укрупнитися») з дотриманням законодавчо визначених умов [1]. У процесі повинна з'явитися нова конструкція «громада-район-регіон», оновлена система зв'язків «територіальна громада-органи місцевого самоврядування-держава».

Проте, аналізуючи Концепцію, а саме завдання реформи і очікувані результати, можна зробити висновок, що змінюються назви рівнів адміністративно-територіального устрою: базовий – громади, районний – райони і обласний – регіони, при чому базовий рівень утворюють територіальні громади, які виникли у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, а також добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад; територіальні громади, які не виявили бажання об'єднуватися; територіальні громади, об'єднання яких відбулося в межах усього району [2].

У зв'язку з відсутністю базового закону «Про адміністративно-територіальний устрій України», який би врегулював конструкцію нового адміністративно-територіального устрою та відповідні критерії до адміністративно-територіальних одиниць усіх рівнів, логічно унормувати створені громади немає можливості. Інша проблема стосується системи влади, яка повинна з'явитися. Адже, звертаючи увагу на завдання реформи її необхідно лишити без змін: на базовому рівні - сільська, селищна, міська ради та їх виконавчі органи, представництва (представники) окремих органів виконавчої влади; на районному рівні - районні ради та їх виконавчі органи, райдержадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади; на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні ради та їх виконавчі органи, облдержадміністрації, Київська та Севастопольська міські ради та їх виконавчі органи, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади. Хоча очікувані результати впровадження Концепції передбачають: утворення виконавчих органів обласних та районних рад; зміну статусу місцевих держадміністрацій з органів загальної компетенції на контрольно-наглядові органи у системі виконавчої влади з функцією координації діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади на відповідній території; забезпечення розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування базового та регіонального рівня, місцевими держадміністраціями та територіальними органами центральних органів виконавчої влади.

За інформацією, розміщеною на єдиному веб-порталі органів виконавчої влади в Україні «Урядовий портал» станом на 01.10.2017 р. з 490 районів України: у 9 районах 8 областей — одна ОТГ утворена в межах усієї території району (Лиманська Донецької області, Народицька Житомирської, Великобілозерська, Чернігівська Запорізької, Біловодська Луганської, Подільська Одеської, Коломацька Харківської, Старосинявська Хмельницької, Сновська Чернігівської); у 4 районах 3 областей у межах району залишилися тільки по 1 територіальній громаді, що не увійшли до ОТГ (Брусилівський Житомирської, Золочівський Харківської, Куликівський, Срібнянський Чернігівської) [3]. Яким чином відбувається управління у цих громадах, де залишаються районні ради, районні державні адміністрації та з'являється новий виконавчий орган управління ОТГ?

Отже, необхідно зазначити, що Концепція є лише рамковим документом, що визначає основне бачення майбутніх перетворень, негайного законодавчого визначення потребують врегулювання статусу, функцій та повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування різних рівнів. Разом з цим необхідне глибоке наукове обґрунтування та методологія щодо формування сучасного адміністративно-територіального устрою. Недосконалість правового підґрунтя з цих питань вимагає невідкладного рішення, що буде предметом подальших досліджень.

#### *Список використаних джерел*

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 13. – Ст. 91. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%1-D%80>].
3. Урядовий портал. Віце-прем'єр-міністр. Реформи. Геннадій Зубко запропонував чотири варіанти зміни адміністративно-територіального устрою. 04 жовтня 2017 року [Електронний ресурс] : Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250321825>.

**Митяй О.В.,**

к.е.н., доцент кафедри публічного управління та адміністрування Уманського національного університету садівництва, м. Умань

## **РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ**

В Україні нині активно впроваджується реформа з децентралізації влади, що передбачає передачу повноважень та бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування. Завдяки реформі значний об'єм владних повноважень делегується територіальним громадам, які здійснюють самостійно регулювання суспільних справ місцевого значення. Розширення

повноважень та фінансових можливостей місцевого самоврядування робить громади економічно самодостатніми та спроможними вирішувати на місцевому рівні питання охорони здоров'я, освіти, охорони громадського порядку, розвитку інфраструктури тощо.

Важливе місце в контексті проведення децентралізації влади відводиться галузі охорони здоров'я, стан справ у якій потребує докорінної реформи. Актуальність цієї реформи є вкрай високою, оскільки ця надзвичайно важлива сфера суспільного життя багато років поспіль потерпає від непослідовної соціально-економічної політики та, на відміну від інших галузей, все ще функціонує за застарілою, неефективною моделлю управління та фінансування [1]. Виконавча і законодавча гілки української влади успадкували систему охорони здоров'я радянського періоду – модель Семашка з жорсткими процедурами управління та фінансування. У ній уся система є державною власністю та орієнтована на лікарні з дуже фрагментарним управлінням та послугами, зосередженими на лікуванні гострих випадків при мінімальній профілактиці. Система розроблялась у ті часи, коли ще не було створено сучасних методів комунікації, а медичні технології були недостатньо розвиненими. Вона також ігнорує міжнародні тенденції модернізації та поліпшення системи охорони здоров'я (наприклад, пропонуючи простір для ініціатив приватного сектору) та не змогла забезпечити політичне керівництво у таких життєво важливих галузях, як інформаційні технології [7]. На утримання системи охорони здоров'я витрачаються великі кошти, окрему частку яких громадяни оплачують самотійно, але в цілому «вона не здатна адекватно реагувати на сучасні виклики щодо підвищення захворюваності, захищати громадян від надмірних витрат на лікування» [1].

Медична реформа, яку ініціює Міністерство охорони здоров'я України в контексті здійснення децентралізації влади, має змінити таку ситуацію та надати можливість пацієнтам отримати контроль якості надання медичної послуги. Основні напрями реформування системи охорони здоров'я в Україні та питання управління медичною сферою закладені у прийнятих Кабінетом Міністрів України галузевих нормативно-правових актах. Зокрема, у двох концепціях – «Концепції розвитку системи громадського здоров'я в Україні» та «Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я України».

Засади переорієнтації системи охорони здоров'я від політики лікування до політики зміцнення, збереження здоров'я людини та попередження захворювань закладає Концепція розвитку системи громадського здоров'я в Україні [2]. Саме збереження здоров'я населення та забезпечення повноцінного життя людей є одними з найважливіших цілей світової спільноти, відображених у засадах європейської політики «Здоров'я-2020: основи Європейської політики в підтримку дій держави та суспільства в інтересах здоров'я і благополуччя». В основі політики Здоров'я-2020 визнається, що держава зможе домогтися реальних успіхів щодо стану здоров'я населення, якщо вона на всіх рівнях та у всіх секторах державного управління буде вести роботу на вирішення двох взаємопов'язаних стратегічних завдань: 1) поліпшення здоров'я для всіх і

зменшення нерівностей стосовно здоров'я 2) вдосконалення лідерства та колективного керівництва в інтересах здоров'я [6].

Основоположним документом для провадження медичної реформи стала Концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я України. У ній запроваджується принцип «гроші ходять за пацієнтом», що передбачає фінансування медичних послуг, а відтак створюється для людини вибір, де і як лікуватися, і забезпечує вищу якість лікування [3].

Окрім того, прийнято низку постанов Кабінету Міністрів України, а саме: Постанови Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 929 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів)», № 932 «Про затвердження Порядку створення госпітальних округів», № 874 «Про внесення змін до Положення про Державний реєстр лікарських засобів»; Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 р. № 391 «Про внесення змін до Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» та ін. Зазначеними Постановами визначається утворення госпітальних округів, затверджено ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, спрощується лікарням процес формування кошторисів.

Також на реалізацію Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я Міністерством охорони здоров'я України розроблено пакет Проектів законів України, що суттєво змінюють підходи до фінансування надання медичної допомоги населенню та утримання закладів охорони здоров'я, які схвалені Урядом та внесені до Верховної Ради України: «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» (№6327), «Про додаткові державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів особам, які захищають незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України в антитерористичній операції та забезпечують її проведення» (№ 6328), «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо видатків на первинну медичну допомогу» (№6329).

Основним серед цих законопроектів є Проект Закону України «Про додаткові державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» (№6327), яким запроваджуються державні гарантії оплати наданих пацієнтам медичних послуг та лікарських засобів повністю або частково за рахунок бюджетних коштів.

Відповідальність за організацію надання медичної допомоги згідно з Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [4] несуть органи місцевого самоврядування, а саме – на базовому рівні (адміністративно - територіальні одиниці – громади) щодо забезпечення надання послуг швидкої медичної допомоги, первинної ланки охорони здоров'я, заходів з профілактики хвороб. Органи місцевого самоврядування районного рівня забезпечують надання медичних послуг

вторинного рівня, формування мережі госпітальних округів. На органи місцевого самоврядування обласного рівня покладається забезпечення надання високоспеціалізованої медичної допомоги.

Процеси децентралізації дозволяють місцевій владі вкладати більші кошти в розвиток медицини на місцевому рівні. Завданням влади на сьогодні – інвестувати у якість і доступність охорони здоров'я, децентралізація в цьому буде допомагати. Зараз мільярди гривень знаходяться на місцях, і ці кошти уже використовують місцеві органи влади, створюючи якісні заклади охорони здоров'я [5].

Таким чином, запровадження реформи з децентралізації влади, яка передбачає розширення повноважень та фінансових можливостей територіальних громад, має змінити складну ситуацію у сфері охорони здоров'я, спрямовуючи її на зміцнення, збереження здоров'я людини та попередження захворювань, сприятиме вирішенню проблем якості надання медичної допомоги на місцевому рівні та подальшому розвитку галузі в цілому.

#### ***Список використаних джерел***

1. Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про реформу охорони здоров'я в Україні» / Схвалено Постановою Верховної Ради України від 21 квітня 2016 року № 1338-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1338-19>
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1002-р «Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1002-2016-%D1%80>
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 1013-р «Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1013-2016-%D1%80/page>
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
5. Гройсман В. Децентралізація та створення госпітальних округів підвищать якість роботи закладів охорони здоров'я в Україні [Електронний ресурс] / В. Гройсман // Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: [http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art\\_id=250039503&cat\\_id=244274130](http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=250039503&cat_id=244274130)
6. Здоровье-2020: Основы Европейской политики в поддержку действий всего государства и общества в интересах здоровья и благополучия [Электронный ресурс] – Режим доступа: [http://www.ndphs.org//documents/3239/NCD\\_5\\_6\\_3\\_Info\\_2\\_rus\\_\\_Health\\_2020\\_WHOEURO\\_short.pdf](http://www.ndphs.org//documents/3239/NCD_5_6_3_Info_2_rus__Health_2020_WHOEURO_short.pdf)
7. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015- 2020 років [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uoz.cn.ua/strategiya.pdf>



## **ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ**

На сьогодні в Україні гостро стоїть проблема соціально-економічного розвитку сільських територій, вирішення якої відповідає основним цілям нової глобальної програми сталого розвитку до 2030 року, прийнятої державами-членами ООН, Цілям Сталого Розвитку для України і Концепції розвитку сільських територій на період до 2025 року [1, 2, 3]. Їх реалізація передбачає застосування системного і комплексного підходу щодо формування відповідного інституційного середовища, умови якого забезпечать стійкість розвитку сільського господарства та села.

Важливим елементом інституційних трансформацій в Україні є реформа децентралізації влади, одним із визначальних пріоритетів якої визначено посилення місцевого самоврядування, як найбільш дієвої та ефективної форми управління соціально-економічним розвитком громад і регіонів. Знання проблемних питань, особливостей, людського та ресурсного потенціалу громад дає можливість органам місцевого самоврядування забезпечити їх розвиток в довгостроковій перспективі на засадах сталості задля нинішнього і майбутнього поколінь. Активізація процесів децентралізації влади в Україні пов'язана з прийняттям та реалізацією Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4].

Станом на 1 січня 2018 року в Україні було створено 665 об'єднаних територіальних громад (майже 57 % від попередньо запланованих 1172 ОТГ і 55 % від уточнених планів у 1200 ОТГ), з яких 377 сільських, 199 селищних і 89 міських ОТГ. В 2017 році відмічається активізація формування ОТГ порівняно з попередніми періодами. За 2017 рік створено на 92 ОТГ більше ніж в 2016 році і на 140 ОТГ – порівняно з 2015 роком.

Впродовж 2015–2017 років прискорилися процеси об'єднання територіальних громад і в сільській місцевості [5]. За нашими розрахунками, на початок 2018 року порівняно із січнем 2016 року загальна кількість сільських населених пунктів, що увійшли до складу ОТГ, зросла більш ніж в 4 рази. За 2015 рік до складу об'єднаних громад увійшло 1960 сіл та селищ (7,2 % від чисельності сільських населених пунктів, які не входили до ОТГ, і від їх загальної чисельності по Україні), в 2016 році – ще 2472 (відповідно 9,7 % і 9,0 %), в 2017 році – 3617 сільські населені пункти (відповідно 15,7 % і 13,2 %).

Однак, не зважаючи на активізацію об'єднання в громади в сільській місцевості, цей процес відбувається дещо повільно. Так, на початок 2018 року до складу ОТГ увійшло 8049 сіл та селищ, що становить лише 29,4 % загальної чисельності сільських населених пунктів в країні. З 8049 сіл та селищ 1550 входять до міських ОТГ, 2846 – до селищних, 3653 – до сільських ОТГ.

Лідерами в процесах об'єднання громад в сільській місцевості є Житомирська, Дніпропетровська та Хмельницька області, в яких більше 50 % сіл від загальної чисельності сільських населених пунктів даних регіонів увійшли в ОТГ. При цьому в окремих регіонах формування ОТГ на сільських територіях залишається на досить низькому рівні. Серед них Закарпатська і Київська області, в яких відповідно лише 6 та 7 % сіл увійшли до складу ОТГ.

Відносно відставання об'єднання сільських населених пунктів в ОТГ пояснюється недостатньою інформованістю селян про самоврядування, їх інертністю в цих процесах через низький рівень довіри до інститутів влади, ініціативою щодо формування нової системи самоврядування «зверху», невідпрацьованістю механізму формування ОТГ на засадах спроможності, нестачею кваліфікованих спеціалістів і реального досвіду з цих питань на місцях, рядом інших чинників.

Крім того, є потреба у коригуванні планів уряду щодо процесів та запланованих результатів об'єднання територіальних громад. За нашими розрахунками в середньому 12 сільських населених пунктів входять до складу однієї ОТГ по Україні, однак в різних громадах їх кількість суттєво коливається – від 0 до 68 сіл. За видами ОТГ ці показники різняться і становлять: по міських ОТГ – 17 (в межах 1–68), по селищних – 14 (в межах 0–68), по сільських ОТГ – 10 (в межах 1–61).

За кількістю сіл, об'єднаних в одній сільській ОТГ, найбільш чисельними є групи тих ОТГ, до складу яких входить до 5-ти і в межах 6–10-ти сільських населених пунктів (відповідно за групами це 25,2 і 40,8 % загальної кількості сільських ОТГ). Групування селищних і міських ОТГ свідчить про аналогічну перевагу вищезазначених груп ОТГ (відповідно 23,1 і 30,2 %, 28,1 і 19,1 %).

Однак, при прийнятному середньому показнику чисельності сільських населених пунктів в складі однієї ОТГ та переважній частці тих ОТГ, які об'єднують до 20 сіл, в цілому ряді громад об'єднано понад 40 сільських населених пунктів, що відповідає чисельному складу районів в Україні. На 1 січня 2018 року кількість таких ОТГ становить 21 громаду, до яких входить 1076 сіл, а це близько 14 % від загальної чисельності сільських населених пунктів об'єднаних територіальних громад.

Зважаючи на вищезазначене, мало б сенс відкоригувати загальнодержавні плани по формуванню ОТГ з метою максимізації самоврядності кожного села, селозбереження і реального розвитку сільських територій. На нашу думку, масове «поглинання» сіл не сприятиме цим цілям і може призвести до небезпечної для держави щільності сільських поселень, подальшого обезлюднення сільської території.

#### ***Список використаних джерел***

1. Цілі сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia>.
2. Цілі Сталого розвитку: Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://un.org.ua/images/SDGs\\_NationalReportUA\\_Web\\_1.pdf](http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf).
3. Концепція розвитку сільських територій на період до 2025 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995-2015-%D1%80>.

4. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

5. Формування об'єднаних територіальних громад у сільській місцевості (інформаційно-аналітичний огляд) / [Ю. О. Лупенко, М. М. Моголова, О. В. Самофал та ін.] – К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 46 с.

**Німко С.В.,**

студент ФК-41 групи, Інституту економіки і менеджменту  
Науковий керівник: Вівчар О.Й., к.е.н., доцент кафедри фінансів  
Національний університет «Львівська політехніка»

## **ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ**

Будь яка держава складається із частинок, якими є: міста, села, та об'єднані територіальні громади. Обов'язки з державного бюджету надаються місцевим органам влади, а витрати - місцеві органи влади, і компенсуються з державного бюджету, в результаті чого виникають міжбюджетні відносини.

Міжбюджетні відносини — це відносини, які виникають між державою і місцевим органами самоврядуванням, тобто територіальними громадами. Головна їхня мета, це забезпечення цих бюджетів фінансовими ресурсами, які є потрібні для виконання функцій, передбачених законодавством [1]

Проблема оптимального перерозподілу повноважень та фінансових ресурсів між центральними та місцевими органами влади та самоврядування є однією з найбільш актуальних у контексті підвищення ефективності бюджетної системи України.

На мою думку, суть проблеми української бюджетної системи полягає у помилковій концепції фінансового вирівнювання. Довгий час, міжбюджетні трансферти розраховувалися шляхом діленням загального обсягу фінансових ресурсів на кількість мешканців та коригувальні коефіцієнти до них.

В.Г. Дем'янишин використовує поняття бюджетного федералізму, щоб описати ситуацію в країні, проте цей аж ніяк не обумовлене власне федеральним державним устроєм, даний тип міжбюджетних відносин однаково відносять як до федеральних, так і до унітарних держав [2]

Під бюджетним федералізмом слід розуміти законодавчо зафіксований розподіл функціональних повноважень та відповідальності органів загальнодержавної, регіональної, місцевої влади з паритетним розмежуванням на цій основі доходів і видатків між ланками бюджетної системи на засадах компромісно узгоджених ресурсних можливостей та балансу інтересів [3]

Саме ці проблеми стали елементами стимулювання розвитку власних дохідних баз для збільшення надходжень місцевих бюджетів, тому що від тепер місцевим бюджетам не вдасться більше зловживати допомогою з Державного бюджету, а половина від суми заробленого ними все ж залишатиметься на місцях для реалізації власних бюджетних повноважень.

Поруч із загальною функцією проведення фінансового вирівнювання, воно стало одним із елементів масштабної реформи децентралізації публічного управління, оскільки визначає для бюджетів об'єднаних територіальних громад отримати прямі міжбюджетні зв'язки з Державним бюджетом України.

Децентралізація це ознака економічного розвитку держави на демократичних засадах. Хоча вона дає і багато плюсів, а саме : приє розвитку і стійкості ринкової економіки, забезпечує невтручанням держави у бюджетний процес регіонів та муніципалітетів, чітке розмежування видаткових повноважень між різними органами рівнів управління, цілеспрямований розвиток фінансової автономії органів місцевого самоврядування, у дохідній частині ключовим є метод власних та закріплених доходів, а видаткова політика ґрунтується на функціональному підході, який передбачає конкретне розмежування компетенції та видаткових повноважень між усіма рівнями влади, при цьому припустимим є їхнє часткове делегування, що забезпечує гнучкість міжбюджетних відносин [3]

Але також вона несе і певні негативні тенденції, у такій системі значно ускладнена координація дій уряду для досягнення макроекономічних цілей і забезпеченні балансу фінансових можливостей у державі.

Я вважаю, що це доцільно проводити бюджетну децентралізацію. Саме органи місцевої влади можуть правильно розподілити кошти відповідної території, виконувати соціальні програми і програми економічного розвитку, здійснювати кроки для подолання економічної кризи., і саме вони відповідальні за розвиток своєї території. Бюджетна децентралізація є найефективнішим способом, щоб забезпечити фінансової автономії та фінансової стійкості місцевих органів влади, бо цей процес передає їм потужних джерел бюджетних надходжень, які раніше закріплені за центральним урядом, та розширенням фінансової бази адміністративно-територіальних формувань. А міжбюджетні відносини. існують для вирішення та узгодження всіх питань у процесі передачі повноважень від державного бюджету до місцевого.

#### ***Список використаних джерел***

1. В.Л. Андрущенко. Міжбюджетні відносини в Україні і міжнародний досвід [Електронний ресурс] / В.Л. Андрущенко. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: [file:///C:/Users/nt/Downloads/znpifyua\\_2013\\_2\\_3.pdf](file:///C:/Users/nt/Downloads/znpifyua_2013_2_3.pdf).
2. Ніколаєва О. М. Місцеві фінанси: навчальний посібник / О. М. Ніколаєва, А. С. Маглаперідзе. – К.: «Центр учбової літератури».
3. Олег Ільницький. Реформа міжбюджетних відносин на шляху до бюджетної (фіскальної) децентралізації в Україні [Електронний ресурс] / Олег Ільницький – Режим доступу до ресурсу: [file:///C:/Users/nt/Downloads/pp\\_2016\\_1\\_18.pdf](file:///C:/Users/nt/Downloads/pp_2016_1_18.pdf)

**Підгрушний В.А.,**  
студент гр. ОА-41

Науковий керівник: Ровенець Т.О., к.е.н.,  
доцент кафедри обліку і аудиту Національного університету водного  
господарства та природокористування, м. Рівне

## **ОЦІНКА СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

1 квітня 2014 року Кабінет міністрів України схвалив Концепцію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, що стало поштовхом до якісних змін в країні.

Формально децентралізація передбачає перехід від вертикальної владної системи до держави з сильними місцевими громадами, тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування повноважень, ресурсів та відповідальності.

Про успіх реформи свідчать такі дані: станом на травень 2018 року створена 731 об'єднана територіальна громада (далі – ОТГ); місцеві бюджети за останні роки зросли на 123,4 млрд грн.: з 68,6 млрд грн. в 2014 р. до 192 млрд грн. в 2017 році [1].

Основним завданням реформи на сучасному етапі є її секторальне просування – в освіті, медицині, земельних відносинах. Кількісні показники повинні конвертуватися у нову якість. Виникає актуальне питання щодо необхідності проведення моніторингу та діагностики розвитку ОТГ і вимірювання прогресу їх розвитку.

Все частіше постає питання, якою ж має бути оптимальна кількість та структура населення, площа, кількість працюючих, податки, функціональні моделі в освіті, охороні здоров'я, соціальному захисті. Велика кількість таких чинників та різноманітні підходи до їх розуміння говорить про те, що не існує «портрету» типової спроможної ОТГ, однак можливо виокремити ті основні фактори, які дозволять оцінити громаду на предмет фінансової спроможності, допоможуть ефективно формувати плани розвитку території та прискорити процес утворення спроможних територіальних громад.

Так, Зелінський С.Е. [2] вважає, що до показників спроможності ОТГ варто відносити: коефіцієнт спроможності; коефіцієнт власного бюджетного забезпечення; витрати «на владу»; чисельність населення на одну посадову особу місцевого самоврядування; найбільші податки; ефективність земельного податку; ефективність витрат на дошкільну освіту; ефективність витрат на шкільну освіту; ефективність витрат на життєзабезпечення; ефективність соціальних витрат; ефективність первинного медичного забезпечення.

Група фінансового моніторингу Центрального офісу реформ здійснює оцінку фінансової спроможності на підставі результатів моніторингу виконання місцевих бюджетів за 4 основними показниками [1]: 1) власні доходи на 1-го мешканця; 2) рівень дотаційності бюджетів; 3) питома вага видатків на

утримання апарату управління у власних ресурсах ОТГ; 4) капітальні видатки на 1-го мешканця.

Такі підходи мають право на існування, однак, на нашу думку, найбільш виправданими є методики оцінки спроможності потенційних або вже створених ОТГ, які розроблені у 2018 році групою муніципального і регіонального розвитку компанії «Делойт» - «Hromada Due Diligence» та «City Progress Index» [3].

Оцінка за методологією «City Progress Index» передбачає вимірювання 1) якості життя та умов праці у місті (безпека, навколишнє середовище, здоров'я та медицина, громадська інфраструктура та мобільність, освіта, місцева культура та можливості); 2) інвестиційної привабливості ОТГ (легкість відкриття та ведення бізнесу, інвестиційні можливості та підтримка інвесторів, капіталізація території, якість та купівельна спроможність людського капіталу); 3) інституційної спроможності ОТГ (демократичність, передбачуваність, якість адміністрування процесів, ефективність використання ресурсів, підзвітність та прозорість влади, співробітництво та інтеграція). Пілотний проект був реалізований в м. Миколаїв.

Оцінка за методологією «Hromada Due Diligence» проводиться шляхом аналізу чотирьох груп факторів: фінансових та адміністративних можливостей, ефекту синергії (передбачає оцінку фінансових та нефінансових наслідків імплементації проекту), юридичної відповідальності.

Таким чином, станом на сьогодні, коли відбувається перехід до так званої секторальної децентралізації, важливим залишається питання кількісної та якісної оцінки функціонування створених ОТГ, що буде підставою для визначення та оцінки потенційних сценаріїв реформування та розвитку регіону, а також створить об'єктивну картину щодо фінансової та інституційної спроможності ОТГ.

#### ***Список використаних джерел***

1. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 травня 2018 року // Національний проект «Децентралізація». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/260/Моніторинг\\_\\_10.05.2018.pdf](http://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/260/Моніторинг__10.05.2018.pdf)
2. Зелінський С.Е. Оцінка спроможності громад в Україні. / С.Е. Зелінський // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2016. № 6. С. 128-134
3. Компанія «Делойт» в Україні розробила інструмент детальної та незалежної оцінки громад. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/news/2018/hromada-due-diligence.html>

**Подлевський А.А.,**  
к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів і економіки природокористування,  
**Онищук Н.П.,**  
студентка, Національний університет водного господарства та  
природокористування, м.Рівне

## **ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ**

Незважаючи на складну ситуацію в Україні, питання про децентралізацію влади залишається відкритим та досить непрозорим. Децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетних ресурсів від державних органів влади до органів місцевого самоврядування [1]. Таким чином, місцева влада, яка краще за центральну знається на проблемах своїх територій, має змогу ефективніше їх вирішувати.

Попри критичні тенденції у настроях українців до дій влади, підтримка реформи децентралізації серед населення становить 61% серед жителів об'єднаних територіальних громад та 50% серед усіх громадян України. У Раді Європи ці показники вважають високими і доволі «несподіваними», адже за словами Даніеля Попеску: «У більшості країн, де відбуваються «складні процеси», громадяни не виявляють особливої підтримки будь-яким реформам» [2].

Загалом зміни на краще у своїх населених пунктах відзначили 43% жителів ОТГ(об'єднані територіальні громади). Наприкінці 2017 року 64% жителів ОТГ відчували поліпшення від впровадження реформи децентралізації або очікують на нього, стверджують соціологи. Станом на січень 2018 року в Україні в межах децентралізації сформовано 698 об'єднаних територіальних громад. 61% жителів ОТГ підтримують подальші процеси об'єднання громад, а 39% вважають темп реформи децентралізації нормальним або швидким [2].

З початку 2017 р. власні доходи 366 ОТГ зросли у два рази, тобто збільшилися на 1,3 млрд грн та становлять 2,6 млрд грн (+1,3 млрд грн). З урахуванням міжбюджетних трансфертів з державного бюджету доходи загального фонду бюджетів 366 ОТГ за чотири місяці 2017 р. становлять 5,5 млрд грн.

Так, за даними Міністерства фінансів України, у січні – березні 2017 р. доходи бюджетів ОТГ зросли на 0,7 млрд грн, або 52,1% (січень – березень 2016 р. – 1,2 млрд грн, січень – березень 2017 р. – 1,9 млрд грн). Зростання спостерігається по всім видам надходжень, зокрема: податок на доходи фізичних осіб – 6,9 млрд грн, або 43,3%; плата за землю – 1,1 млрд грн, або 21,4%; єдиний податок – 2,0 млрд грн, або 54,6%; акцизний податок з роздрібною торгівлі – 0,9 млрд грн, або 41,4%. Ті громади, які створилися у минулому році, а таких 207, лише в цьому році отримали 60% надходжень від податку на доходи фізичних осіб до свої місцевих бюджетів. Фінансовий аналіз показує, що їхні власні ресурси за чотири місяці цього року, порівняно з

аналогічним періодом минулого року, зросли втричі або більш ніж на 900 млн грн, та становлять 1,3 млрд грн. А власні доходи 159 громад, які вже у минулому році отримували зарахування 60% ПДФО до своїх бюджетів, зросли на 45%, або на 383 млн грн. Такі показники показують, що темп зростання власних доходів місцевих бюджетів України загалом становить 35%. З урахуванням трансфертів з державного бюджету доходи загального фонду місцевих бюджетів 207 ОТГ становили 2,9 млрд грн. Крім того, громади отримали субвенцію з державного бюджету на соціально-економічний розвиток територій у сумі 50 млн грн та кошти з Державного фонду регіонального розвитку на реалізацію інвестиційних програм – 134 млн грн.[3].

На сьогодні ОТГ отримали ще одне джерело надходжень – це конфісковані кошти. Як відомо, Кабінет Міністрів України затвердив порядок розподілу у 2017 р. між відомствами конфіскованих коштів та коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного і пов'язаного з корупцією правопорушення. Кошти, що надходять до спецфонду держбюджету від конфіскації щотижня, розподіляються казначейством пропорційно: Міністерству аграрної політики і продовольства – 22,273% за програмою «Фінансова підтримка сільгоспвиробників»; Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства 21,59% за програмою «Державний фонд регіонального розвитку», 8,636% – «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад».

З розрахунку на одного мешканця ОТГ, у середньому, показник власних доходів зріс на 1645 грн (з 700 до 2345 грн). Найбільше коштів із розрахунку на одного мешканця отримала Слобожанська ОТГ Дніпропетровської області – 16 тис. грн. За таких умов, органи місцевого самоврядування зобов'язані бути успішними. З розрахунку на одного мешканця ОТГ, у середньому, показник власних доходів зріс на 1645 грн (з 700 до 2345 грн). Найбільше коштів із розрахунку на одного мешканця отримала Слобожанська ОТГ Дніпропетровської області – 16 тис. грн.[3].

Варто важити, що середній показник частки видатків на утримання службовців у 159 ОТГ становить 15% в їх власному ресурсі (без субвенцій), тоді як у більшості бюджетів сільських/селищних рад цей показник становить понад 80–90%.

Найменша частка видатків на утримання службовців у фінансовому ресурсі серед об'єднаних громад припадає на бюджети Слобожанської ОТГ Дніпропетровської області – 4% та Калинівської ОТГ Вінницької області – 5%. Це яскравий приклад того, що кошти громад не йдуть лише на утримання апарату сільської ради, а спрямовуються на надання публічних послуг мешканцям громад.

Проте не все так позитивно як здається на перший погляд. Абсолютна більшість жителів ОТГ (87%) наполягають на тому, що над законністю рішення органів місцевого самоврядування має бути встановлено державний нагляд.

Існують громади з чисельністю до 2 тис. мешканців (найменша за



чисельністю є Макіївська ОТГ – 1,6 тис. населення). Звісно, їхня фінансова та кадрова спроможність недостатня для виконання покладених на них повноважень порівняно з тими громадами, які мають чисельність населення 10 і більше тисяч. Утворена у 2015 р. Куцурубська ОТГ Миколаївської області (3,5 тис. мешканців) переосмислила свої перспективи, виходячи з розуміння потреб підсилити свою спроможність, інвестиційну привабливість і у 2016 р. провела перевибори з метою приєднання до себе інших територіальних громад. Це означає, що такі чинники, як чисельність населення, кількість дітей, площа, наявність економічного потенціалу, обсяг фінансового ресурсу, мережа соціально-культурної сфери впливають на спроможність ОТГ та на можливість органів місцевого самоврядування надавати якісні публічні послуги [3].

Фінансовий аналіз виконання місцевих бюджетів 159 ОТГ за 2016 р., результати їхньої соціально-економічної діяльності, реалізації проектів розвитку чітко демонструє, що необхідно зважено та відповідально підходити до формування нових громад. Деякі голови ОТГ отримують премії в розмірі 250% від посадового окладу (до 30 тис. грн), в той час, коли громади не мають коштів на освітлення сіл. Зафіксовано також факти корупційних дій управлінців ОТГ, що призводить до розкрадання коштів місцевих бюджетів у значних розмірах [4].

Отже, децентралізація в основному позитивно впливає на економіку України. Це щорічне зростання обсягів власних ресурсів місцевих бюджетів, їхньої частки в структурі зведеного бюджету України, можливість органів місцевого самоврядування спрямовувати кошти на видатки розвитку, реалізація інфраструктурних проектів тощо. Проте, як і раніше, існують випадки фактів корупції і нецільового використання місцевих бюджетів. Хоча децентралізація набуває популярності по всій Україні, особливих заходів щодо збереження місцевих коштів так і не здійснено. Тому, на нашу думку, варто докладати значних зусиль на різних рівнях задля збільшення довіри громадян щодо децентралізації.

#### ***Список використаних джерел***

1. Що таке децентралізація і навіщо вона всім нам? - простими словами про реформу. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/1862>
2. За рік в Україні відчули практичні результати децентралізації – опитування. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/...a-42756881>
3. Результати децентралізації у 2017 році: фінансовий аспект. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=3059:rezultati-detsentralizatsiji-u-2017-rotsi-finansovij-aspekt-2&catid=64&Itemid=376](http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3059:rezultati-detsentralizatsiji-u-2017-rotsi-finansovij-aspekt-2&catid=64&Itemid=376)
4. Фінансова децентралізація і бюджети перших 159 об'єднаних громад в деталях - експертна стаття. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/5244?page=37>

**Родченко В.Б.,**  
д.е.н., професор, заступник директора ННІ «Каразінська школа бізнесу»  
**Прус Ю.І.,**  
аспірант кафедри управління та адміністрування  
Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, м. Харків

## **ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ В КООРДИНАТАХ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ**

Потреба всіх ланок сучасного українського суспільства в структурних трансформаціях визначає напрямки розвитку країни та її територій. Одним із таких пріоритетних векторів є реформа децентралізації, основна мета якої полягає у формуванні спроможних локальних адміністративно-територіальних одиниць, здатних ефективно здійснювати місцеве самоврядування, розширення їх економічного потенціалу для виконання покладених на них функцій, а також «виховання» та укріплення місцевої демократії.

Станом на 1 травня 2018 року 3399 територіальних громад сформували 731 об'єднану територіальну громаду, на території яких проживає 6,4 млн. осіб, що складає 18% від загальної кількості населення країни [1]. Міжнародні експерти наголошують, що темпи створення об'єднаних громад в Україні є доволі швидкими, якщо порівнювати, як така реформа проходила в інших європейських країнах. Однак кількісні показники не дають змогу повною мірою оцінити результативність реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, куди важливішими є якісні індикатори цього процесу.

У травні 2018 року Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства запропонувало новий параметр моніторингу результативності роботи областей у формуванні об'єднаних територіальних громад – кількість населення, яке проживає на територіях ОТГ у співвідношенні до загальної кількості населення області. Цей показник чіткіше відображає реальний стан формування спроможних громад в області і наглядно показує кількість громадян, які змогли скористатися результатами реформи, а яким місцева влада цей шлях перекриває. На першій позиції залишається Житомирська область. В цьому регіоні в ОТГ проживає вже 37,2% населення від загальної кількості населення області. На Хмельниччині чисельність жителів в ОТГ складає 36,7%, в Чернігівській області – 35,6%, в Тернопільській – 32,0%. Натомість у Дніпропетровській області, одного з лідерів реформ, в ОТГ проживає всього 15,1% населення, у Харківській області в ОТГ мешкає 7,5% населення [1].

Якісні показники ефективності реалізації процесів децентралізації повинні враховувати просторові особливості ОТГ, оскільки у сучасній постіндустріальній парадигмі розвитку відбувається трансформація функцій територій: з місця концентрації ресурсів виробництва вона перетворюється в просторове середовище для розвитку інновацій, людського капіталу та забезпечення саморозвитку громад.

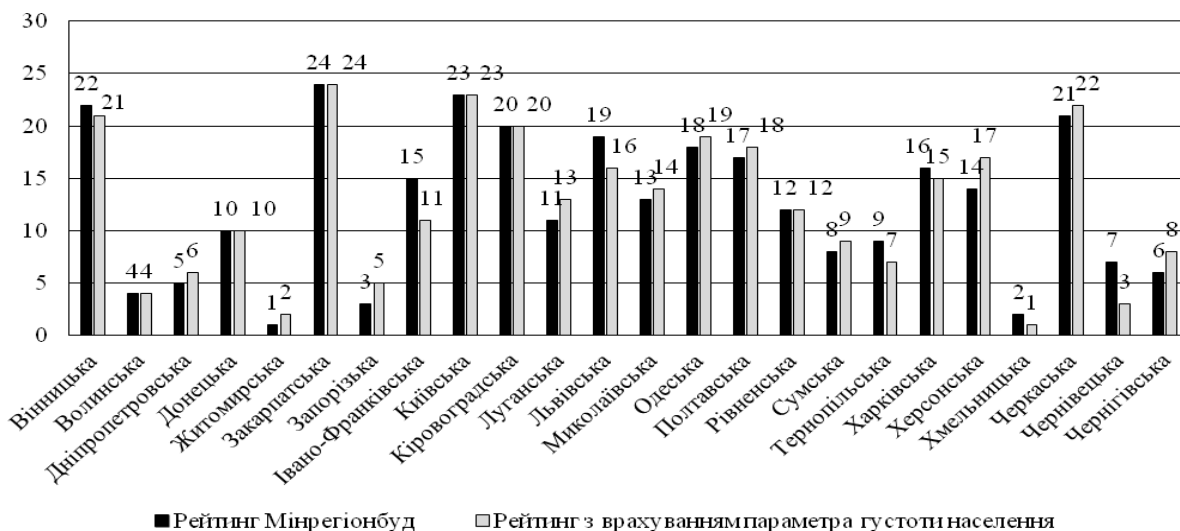


Рис. Рейтинг областей України щодо формування ОТГ

У цьому контексті території ОТГ доцільно розглядати як центри просторової економічної дестинації, які спроможні забезпечити формування сприятливих умов для життєдіяльності людини, надання високоякісних послуг за місцем проживання та сталий розвиток окремих складових простору ОТГ [2].

У якості індикатора просторового розвитку територій доцільно запропонувати показник густоти населення ОТГ, оскільки ключовим внутрішнім ресурсом громади є людський капітал. Крім того, він свідчить про спроможність місцевої влади просувати територію громади як середовище для комфортного та безпечного проживання.

Найбільш густонаселеними в Україні є ОТГ Закарпатської (115 осіб/км<sup>2</sup>), Івано-Франківської (92 особи/км<sup>2</sup>) та Чернівецької (88 осіб/км<sup>2</sup>) областей, а найменш густонаселеними ОТГ Херсонської (24 особи/км<sup>2</sup>), Запорізької (23 особи/км<sup>2</sup>) та Чернігівської (21 особа/км<sup>2</sup>) областей, при середньому значенню показника по ОТГ України – 35 осіб/км<sup>2</sup>. У зв'язку з цим, можна побудувати інший рейтинг, який враховує додатковий параметр – густоту населення ОТГ (рис.). Перше місце у рейтингу займає Хмельницька область, друге – Житомирська, третє – Чернівецька, піднявшись у порівнянні з рейтингом Мінрегіонбуду на 4 позиції; у трійку аутсайдерів входить Черкаська, Закарпатська та Київська області.

В Україні, де багато років не здійснювалися необхідні реформи, не так багато часу для якісних змін. Чим швидше буде проведено фундаментальну реформу місцевого самоврядування, тим швидше буде сформовано міцний фундамент державності (сильні громади з гідними умовами життя) та «якорі» для впровадження секторальних реформ. Додаткові можливості відкриваються для міст обласного значення та їх суміжних громад із набуттям чинності закону про добровільне приєднання. Тобто варто розглядати процеси децентралізації з позиції переходу від кількісних показників до якісних.

Таким чином, ключовим внутрішнім ресурсом розвитку ОТГ є люди, їх спроможність – гуртом та індивідуально – за рахунок своїх знань,

компетенцій та взаємодії робити внесок у розвиток громади, але далеко не всі мешканці розуміють, як конвертувати власні переваги у підвищення спроможності ОТГ; як перетворити безсистемну та неефективну взаємодію мешканців та органів влади на конструктивний та сталий діалог. Досвіду немає, але процес децентралізації не зупинити. Потрібно йти вперед і вчитись під час руху.

У таких умовах набуває пріоритетності проведення інформаційних зустрічей з мешканцями ОТГ щодо роз'яснення особливостей реформи децентралізації влади та їх ролі в імплементації цих процесів, підвищення рівня суспільної активності, навчальних візитів в громади, що вже об'єдналися; розвиток позашкільної освіти та неформальних моделей навчання, проведення тренінгів для мешканців громади та реалізація концепція «освіта протягом життя» з метою ідентифікації та розвитку ключових компетенцій активних мешканців, які у подальшому стануть драйверами розвитку ОТГ.

#### ***Список використаних джерел***

1. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування : станом на 10 травня 2018 року // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – 35 с.
2. Родченко В.Б. Теоретико-методичні засади розвитку регіонального економічного простору в умовах трансформаційних зрушень / В.Б. Родченко, Ю.І. Прус // Соціальна економіка. – 2016. – №2. – С. 46-53.

**Смоленніков Д.О.,**  
к.е.н., ст. викладач кафедри управління  
Сумського державного університету, м. Суми

### **ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД<sup>3</sup>**

Реформа місцевого самоврядування в Україні не тільки створює додаткові можливості в контексті фінансової децентралізації, але і спонукає новостворені об'єднані територіальні громади до втілення проектів соціально-економічного розвитку території та покращення умов існування на локальному рівні. Особливої важливості при цьому набуває побудова місцевої економічної політики в далекоглядному горизонті, з урахуванням інтересів не тільки теперішніх, але і майбутніх поколінь.

З стратегічної точки зору, успішною громадою може стати така, яка буде дотримуватись принципів сталого розвитку, зокрема раціонально використовуючи наявні ресурси та мінімізуючи негативний вплив на навколишнє середовище.

На сьогоднішній день низка країн світу розробила на національному рівні систему індикаторів для оцінки сталого розвитку громад. Одним з прикладів

---

\* Матеріал підготовлено в рамках НДР "Розробка науково-методичних засад та практичного інструментарію фінансової політики сталого розвитку об'єднаних територіальних громад" (№ д/р 0117U003935)

такої системи індикаторів є досвід Китаю. Згідно [1] для оцінки використовується 30 показників, розподілені за 7 категоріями (табл. 1).

Таблиця 1

Система індикаторів оцінки сталого розвитку громад [1]

Категорія	Індикатор
Населення	1.1 Рівень планування сім'ї (%) 1.2 Темпи зростання населення (%)
Екологія	2.1 «Зелені» зони на душу населення (м <sup>2</sup> / особа) 2.2 Площа лісів (%)
Ресурси	2.1 Сільськогосподарські землі на душу населення (м <sup>2</sup> / особа) 2.2 Загальне споживання енергії (тонна ум. палива / 10 тис. осіб) 2.3 Споживання води (т/10 тис. осіб)
Навколишнє середовище	4.1. Відповідність нормативу скидання промислових стічних вод (%) 4.2 Відповідність нормативу комунальних стічних вод (%) 4.3 Відповідність нормативу викидів промислових відходів (%) 4.4 Частка повторного використання твердих промислових відходів (%) 4.5 Рівень викидів муніципальних відходів (%)
Економіка	5.1 Середній річний темп приросту ВВП (%) 5.2 ВВП на душу населення (10 тис. гр. од. / особа) 5.3 Темпи зростання місцевих податкових надходжень (%) 5.4 Питома вага доданої вартості у ВВП в третинній галузі (%)
Суспільство	6.1 Чистий дохід міських жителів на душу населення (гр. од. / особа) 6.2 Чистий дохід сільських жителів на душу населення (гр.од. / особа) 6.3. Зареєстрований рівень безробіття (%) 6.4 Водопостачання (%) 6.5 Соціальний захист державних службовців (%) 6.6. Соціальний захист сільського населення (%) 6.7 Число медичного персоналу на тисячу чоловік (осіб) 6.8 Покриття кабельного телебачення (%) 6.9. Неонатальна смертність (%) 6.10. Відсоток кримінальних злочинів (‰)
Наука, освіта, технології	7.1 Частка наукових та технологічних витрат у місцевих податкових витратах (%) 7.2. Відсоток осіб з вищою чи середньою освітою (%) 7.3. Частка витрат на освіту у місцевих податкових витратах (%) 7.4 Коефіцієнт неграмотності молодих людей (%)

Не менш цікавими методиками, що можуть бути використана для оцінки сталого розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, є ті, що представлені в доповіді Європейської комісії «Індикатори для сталих міст» [2]. Згідно цього документа, для використання рекомендуються 14 методик, серед яких City Blueprint, European Green City Tool, STAR Community Rating System, Urban Sustainability Indicators та інші.

Загалом згадані вище підходи дозволяють побудувати ефективну методику оцінки сталого розвитку об'єднаних територіальних громад та проводити її хоча б раз на п'ять років.

При цьому будь-яка об'єднана територіальна громада має бути оцінена за наступними категоріями: структура та ефективність управління; економічний розвиток; соціальна сфера, включаючи освіту та культуру; інфраструктура; житлово-комунальна сфера; навколишнє середовище.

#### **Список використаних джерел**

1. Measuring sustainability at the community level: An overview of China's indicator system on National Demonstration Sustainable Communities / [Y. Lu, Y. Geng, Z. Liu та ін.]. // Journal of Cleaner Production. – 2016. – С. 1–10.

2. Indicators for Sustainable Cities [Електронний ресурс] // European Union. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: [http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/indicators\\_for\\_sustainable\\_cities\\_IR12\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/indicators_for_sustainable_cities_IR12_en.pdf).

**Снітко С. О.,**

**Татарин Н. Б.,** к.е.н., доцент

кафедри державних та місцевих фінансів

Львівський національний університет імені Івана Франка

### **ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ**

В умовах сучасного періоду органам місцевого самоврядування новостворених об'єднаних громад як ніколи важливо знати і розуміти природу місцевих фінансів, розбиратися в механізмі їх функціонування, уміти аналізувати ті процеси і явища, що пов'язані з формуванням, розподілом і використанням грошових фондів, бачити ті форми, методи і засоби, за допомогою яких можна найбільш повно використовувати місцеві фінанси як один із інструментів ефективного впливу на всі процеси соціально-економічного розвитку своєї громади[3].

Практична реалізація процесу об'єднання територіальних громад розпочалась в середині 2015 року, таким чином, наразі можемо проаналізувати результати трирічної роботи. У 2015 році було утворено 159 ОТГ, що об'єднали 793 територіальні громади.

Станом на кінець травня 2017 року в Україні утворено 413 ОТГ, що об'єднали 5258 населених пунктів (рис. 1). З початку 2018 року всі 665 об'єднаних територіальних громад перейшли на прямі міжбюджетні відносини, в тому числі й ті, де перші місцеві вибори відбулися наприкінці 2017 року.

Загалом, у 2018 році взаємовідносини з державним бюджетом матимуть 1288 місцевих бюджетів: 24 обласні бюджети, 148 бюджетів міст обласного значення та бюджет м. Києва, 450 районних бюджетів та 665 бюджетів об'єднаних територіальних громад. Базову дотацію отримуватимуть 930 місцевих бюджетів, реверсну дотацію – 223.

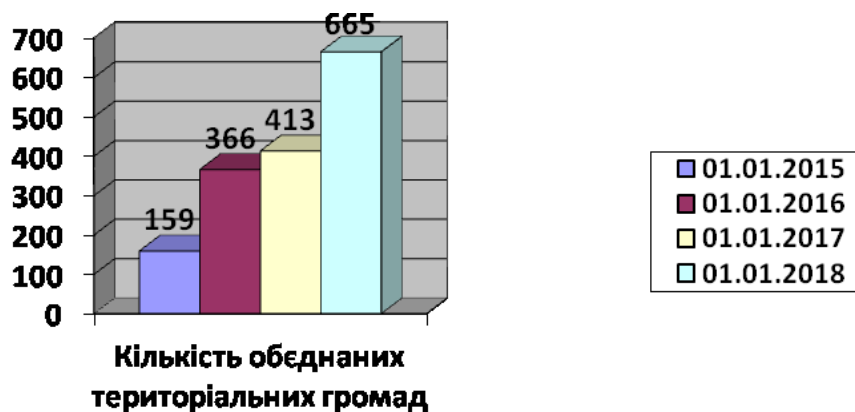


Рис. 1. Кількість об'єднаних територіальних громад

На сьогоднішній день найвагомим за обсягом джерелом дохідної частини місцевих бюджетів, а саме – 45,6 % залишається податок на доходи фізичних осіб, попри переспрямування його значної частини до державного бюджету (рис. 2).

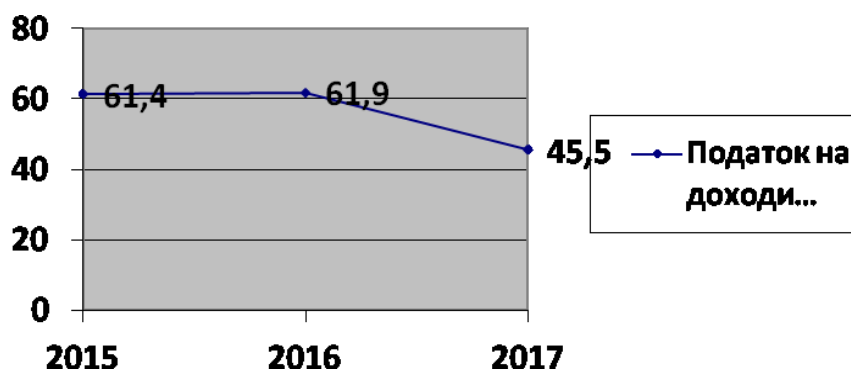


Рис. 2. Податок на доходи фізичних осіб в частці місцевих бюджетів, 2016-2018 рр.

Податок на доходи фізичних осіб відіграє значну фіскальну роль, але головною проблемою даного податку є те, що він не є нейтральним і соціально справедливим. Враховуючи, що з майже 12 тис. місцевих бюджетів України дотаційність 5,4 тис. становить 70%, а 0,5 тис. – перевищує 90%, особливо актуальним питанням стає одночасне проведення адміністративно-територіальної реформи та бюджетної децентралізації.

Зарахування рентної плати до місцевих бюджетів здійснюватиметься у таких розмірах: 3% – до бюджетів міст обласного значення, об'єднаних територіальних громад, 2% – до обласних бюджетів, 2% – до районного бюджету, 1% – до сільських, селищних, міських міст районного значення бюджетів.

Зараховуватиметься 100% єдиного податку, що сплачується платниками четвертої групи (сільгоспвиробниками), тоді як у 2017 році до місцевих бюджетів зараховувалося 86%.

До джерел доходів додано новий вид надходжень – від затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з випуску та

проведення лотерей та встановлення розміру плати за видачу ліцензій на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей. Порядок ліцензування визначатиметься постановою Уряду.

Протягом 2018 року місцеві бюджети будуть використовувати 4 млрд грн субвенції на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості, отриманих наприкінці 2017 року.

З 2018 року в складі спеціального фонду державного бюджету створюється Державний дорожній фонд у розмірі 37 млрд. грн (згідно із Законами України «Про внесення змін до Закону України "Про джерела фінансування дорожнього господарства України" щодо удосконалення механізму фінансування дорожньої галузі» № 1762 та «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо удосконалення механізму фінансового забезпечення дорожньої галузі» № 1763).

Враховуючи те, що починає проваджуватися медична реформа, то з 1 липня 2018 року видатки на надання первинної медичної допомоги будуть здійснюватися з державного бюджету за окремою програмою, про що зазначено у статті 30 Закону.

Результати виконання місцевих бюджетів за 4 місяці 2017 року підтверджують тенденції зростання надходжень до місцевих бюджетів. За січень-квітень до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) надійшло 56,2 млрд грн, що складає 34,9 % від річного обсягу надходжень, затвердженого місцевими радами. Приріст надходжень до загального фонду проти січня-квітня 2016 р. склав 14,5 млрд грн, або 34,9%<sup>24</sup>. При цьому темпи росту доходів бюджетів ОТГ є вищими, ніж у цілому по місцевих бюджетах. Так, доходи загального фонду 366 бюджетів ОТГ у січні-квітні 2017 р. в порівняльних умовах зросли на 0,8 млрд грн, або 47,1 %. При цьому, по єдиному податку темп росту складає 63,0 %, по податку на доходи фізичних осіб – 52,8 %, акцизному податку з роздрібною торгівлі – 41,3 %. Такий стан виконання місцевих бюджетів дає можливість місцевим органам влади забезпечувати функціонування закладів бюджетної сфери та самостійно вирішувати питання розвитку громад.

Продовження запровадження політики децентралізації управління має стати дієвим фактором стабілізації соціально-економічної ситуації, подолання суперечностей між різними рівнями влади, сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління. Головні завдання децентралізації на середньострокову перспективу полягають у завершенні формування спроможних територіальних громад на всій території країни, посиленні інституційної та ресурсної спроможності громад, запровадженні стратегічного планування розвитку ОТГ, розбудові інфраструктури громад, підвищенні якості надання всього спектру публічних послуг населенню.

#### *Список використаних джерел*

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р / Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.



2. Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 р. № 688-р / Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Джерело інформації: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249350402>.

3. Децентралізація на власному досвіді: в яких регіонах найбільш позитивно оцінюють реформу? / Сайт Національної ради реформ [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/novyna/decentralizaciya-na-vlasnomu-dosvidi-v-yakyh-regionah-naybilshpozytyvno-ocinyuyut-reformu>

**Ступницький В.В.,**

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії  
Рівненський автотранспортний коледж, м. Рівне

**Ступницька Н.І.,**

викладач кафедри економічної теорії  
Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне

## **УРЯДОВА ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОБЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ**

В українському політичному та науковому полі склалась аксіома, що диверсифікація електроенергії повинна орієнтуватись на збільшення частки отримання електроструму з альтернативної електрогенерації. Цю генерацію повинні розвивати як підприємці, окремі домогосподарства, так і територіальні громади.

Всі наукові публікації досліджують потенціал та проблеми розвитку цієї енергетики, а оперативні проблеми вітчизняного енергозабезпечення традиційними джерелами практично не відслідковуються.

Метою дослідження є оцінка політики децентралізації та її наслідки для вітчизняної електроенергетики.

Відповідно завданнями дослідження є:

- оцінити принцип зовнішнього електропостачання України в контексті європейського вибору;

- визначити наслідки децентралізації в енергетичному секторі України.

Європейська концепція енергозабезпечення в практичній реалізації випрацювала правило «4 на 30%». Це означає, що країна повинна мати щонайменше чотири незалежних постачальників енергетичних ресурсів з часткою кожного не більше 30%. Тим самим гарантується енергетична самостійна політика європейських країн. Отже, поставки енергоресурсів з однієї країни є економічно недоцільними і загрозові [1].

Проте, умови підприємництва та і сама географія Європейського Союзу принципово відрізняється від реалій України. Вітчизняне середовище підприємництва формується менше 30 років. В енергетичному забезпеченні Україна орієнтувалась на самозабезпечення на базі власних територіальних енергетичних ресурсів. Ціновий паритет визначався з позиції жорсткого централізованого регулювання. В технологічному плані всі поставки були прив'язані до єдиного потоку - зі сходу на захід, а територія України працювала

як транзитний коридор. Крім того, площа території України набагато більша будь-якої окремо взятої країни Європи.

В електроенергетиці постулат «4 на 30%» більш специфічний. Перш за все, необхідно враховувати локальний географічний чинник. Не можна шукати постачальника електроструму поза континентом. Якщо поставка корисних копалин зводиться до схем транспортної логістики, то в електроенергетиці такої логістики не існує через технологічний чинник передачі електроструму.

В такому випадку, принцип Європи «4 на 30%» зводиться до відношення «1/n», де n - кількість країн сусідів по кордонному принципі. Так як Україна має найближчих сім сусідніх країн, то теоретично частка кожного з постачальника сусіда складе  $100/7 = 14,5\%$ . Проте на практиці це корегується на фактичну можливість країн-сусідів. Тому реальними постачальниками електроструму є Росія.

Доведемо це на реальній ситуації в 2016 році. Так, 23 червня 2016 року виник дефіцит електроенергії через ремонт на 5 енергоблоках: три енергоблоки Запорізької АЕС, енергоблок Рівненської АЕС і енергоблок Південноукраїнської АЕС, а газомазутні блоки не можна було задіяти через відсутність мазуту, а з 1 червня припинилися поставки вугілля антрацитної групи з окупованих районів Донбасу. І на цьому фоні внутрішнє споживання електроенергії в енергосистемі України зросло через високу температуру і масове включення кондиціонерів.

Ситуація була виправлена лише російським електрострумом. В рамках угоди про технічну допомогу через виникнення в енергосистемі України дефіциту Росія надала 600 МВт електричної потужності за ціною 91 копійки за кВт-год. [2]. Отже, Росія є страховим полісом, який оперативно покриває дисбаланс власної електроенергії.

Відповідно, проста логіка висуває питання – чому не співпрацювати з єдиним постачальником? Відповідь очевидна – порушимо логістичний постулат 4 на 30%. Абсурд повний і прикріплений абсолютним ідіотизмом українського уряду, який у ейфорії особи прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана заявив, що відчуває радість від того, що було в односторонньому порядку розірвано договір про економічне співробітництво з РФ, Україна відв'язалась від російської залежності [3].

Від Росії відв'язалась, а до кого і як прив'язалась? Відповідь теж очевидна – Україну влада прив'язує до Європейського Союзу, як енергетичний придаток, і одночасно проблему енергозабезпечення передає на місцевий рівень, законодавче впровадивши «зелений тариф». Тобто, хочете мати електроенергію – ставте вітряки та сонячні колектори або займайтесь біогазом.

Тим самим такий політичний крок ставить під повний крах всю незалежну економіку України. В недалекій перспективі Європа гарантовано отримуватиме електрострум із двох джерел – України та Скандинавії, а Україна стане єдиним локальним європейським звалищем по переробці відходів.

### *Список використаних джерел*

1. Key Figures (2011) Market Observatory for Energy? European Commission/ Director General for Energy, [http:// ec.europa.eu/energy/observatory/eu 27 info/doc/key figures.pdf](http://ec.europa.eu/energy/observatory/eu_27_info/doc/key_figures.pdf)
2. Україна все ж імпортувала електроенергію з Росії – джерело / Українська правда. <https://www.pravda.com.ua/news/2016/06/29/7113203/>
3. Гройсман прокоментував припинення програми економічного співробітництва з РФ  
Новини України (UAZMI) Новини України (UAZMI)  
<http://uazmi.org/news/post/dmjKtjzxcdaaSnPlkFqYa>

**Тюріна Н.М.**, к.е.н., проф.,  
**Назарчук Т.В.**, к.е.н., доц.,  
**Карвацка Н.С.**, к.е.н., доц.,

кафедра економіки, менеджменту та адміністрування  
Хмельницького національного університету, м. Хмельницький

## **ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Концепція нового публічного менеджменту в Україні передбачає децентралізацію управління за рахунок розширення повноважень і відповідальності органів місцевого самоврядування. Основне завдання уряду полягає в тому, щоб надати місцевим громадам можливість самостійно вирішувати свої проблеми і контролювати якість надаваних публічних послуг. Такий підхід співвідноситься з основними цінностями місцевого самоврядування: автономією, тобто децентралізованим управлінням; демократією; цивільною участю і ефективністю; близькістю влади до населення.

Процеси децентралізації в Україні розпочалась з ухвалення Кабінетом Міністрів у квітні 2014 року «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». Ця концепція спрямована на створення та підтримку: сприятливого для життя громадян середовища; забезпечення сталого соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць; задоволення інтересів громадян у всіх сферах життєдіяльності; надання населенню органами місцевого самоврядування високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях; узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Для практичної реалізації процесів децентралізації Верховною Радою України було прийнято ряд законодавчих актів, а саме: Закони України «Про співробітництво територіальних громад», «Про засади державної регіональної політики» та «Про добровільне об'єднання громад». Цими законами було визначено організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад; принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю, тобто започатковано засади для функціонування фінансово незалежних громад, їхньої самодостатності.

Як результат, станом на вересень 2017 року в Україні створено вже 648 об'єднаних територіальних громад (ОТГ) (кількість жителів - 13,6% від загальної кількості населення України), які самостійно формують і наповнюють свої бюджети з податків, які залишаються у розпорядженні громад та отримують напряду від держави фінансову підтримку. Однак, аналіз показників спроможності кожної ОТГ, утворених у 2015 р. (159) показав, що лише 20% є фінансово спроможними та мають відповідну територіальну структуру [1]. За оцінкою фінансової спроможності 366 ОТГ за I півріччя 2017 року тільки 25% є фінансово спроможними та мають відповідну територіальну структуру [2]. Поява значної кількості низькоспроможних ОТГ свідчить про роль суб'єктивного чинника, впливу великих бізнес-структур на реалізацію реформ в Україні, недостатній рівень кваліфікації експертного середовища та науковців, які долучились до формування умов та безпосереднього проведення реформи і, як наслідок, низький рівень готовності суспільства до реформи, низький рівень освіченості чиновників, на яких була покладена відповідальність за проведення реформи децентралізації влади в Україні. Якщо у процесі проведення реформи не вдасться вирішити завдання формування спроможних ОТГ - бажаних результатів суспільних перетворень в країні досягнуто не буде.

Важливим етапом у розвитку реформи місцевого самоврядування в Україні було створення в 2016 році відокремлених підрозділів установи «Центр розвитку місцевого самоврядування (ЦРМС)». Основна мета цієї недержавної, неприбуткової організації - сприяння зміцненню спроможності органів влади та місцевого самоврядування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Основним завданням ЦРМС є підтримка реалізації регіональної політики та реформи децентралізації, покращення надання місцевих адміністративних послуг на користь громадян. Для реалізації мети та основного завдання були створені регіональні центри у всіх областях України, їх діяльність фінансується Європейським Союзом в рамках Програми «U-LEAD з Європою».

Діяльність цих і інших аналогічних організацій в Україні є прикладом того як держава передає функції з надання публічних послуг недержавним (комерційним і суспільним) організаціям, залишаючи за собою функції контролю і вироблення загальної стратегії.

#### ***Список використаних джерел***

1. Децентралізація. Місцеві бюджети 159 об'єднаних територіальних громад. Фінансово-аналітичні матеріали/ За ред. Казюк Я.М. – К.: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2016 р
2. Оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ за I півріччя 2017 року. Група фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Мінрегіоні <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/07/Otsinka-fin-spromozhn-366-OTG-vlasni.pdf>

**Шатохін А.М.,**

д.соц.н., професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін Уманського національного університету садівництва, м. Умань

## **ВПЛИВ СІЛЬСЬКОЇ ПОСЕЛЕНСЬКОЇ МЕРЕЖІ НА СПОСІБ ЖИТТЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ ПІВДНЯ УКРАЇНИ**

Найважливішою складовою соціальної сфери села є сільське життєве середовище. Під сільським життєвим середовищем розуміється взаємозалежність та взаємообумовленість трьох обов'язкових компонентів: природного (сільський соціальний простір), матеріально-речового (соціальна інфраструктура села) та духовно-психологічного (культура, мова, традиції, звички, вірування, спосіб спілкування). Саме сільське життєве середовище забезпечує життєдіяльність сільського населення та соціальне відтворення на селі.

Сільське населення України протягом останніх десятиріч постійно скорочувалося. За чверть століття воно зменшилося на 3 млн. 900 тис. чоловік, або на 22,9%, а його питома вага в суспільстві скоротилося на 2% [1, с.23]. Проте це лише загальна тенденція. В різних регіонах України вона проявилася неоднаково. На динаміку сільського населення держави впливають системи розселення сільського населення, що історично склалися. На тлі загальнодержавних процесів відносно молоде сільське розселення на Півдні України проявляє деякі особливості. За останні п'ятнадцять років сільське населення Південного регіону України (АР Крим, Запорізька, Миколаївська, Одеська і Херсонська області) скоротилося на 411 тис. осіб, або на 13%, що помітно менше, ніж в Центральному, Північному та Східному регіонах, а також у цілому по Україні. Проте масштаби скорочення сільського населення Південного регіону вражаючі і співставні з чисельністю сільського населення таких областей як Запорізька, Миколаївська чи Херсонська.

Південь демонструє в цілому перспективну модель сільських поселень, особливо Херсонщина та Одещина. За півтора десятиріччя, що минули з часу останнього перепису населення України, відбулися деякі доволі помітні зміни у сільській поселенській мережі. На жаль, ситуація лише погіршується: за період 2001-2017 рр. припинили існування понад 400 сільських населених пунктів України.

На Півдні найменша чисельність сільських населених пунктів – 3581 [1,с.14]. Майже третина сільських населених пунктів відноситься до категорії малих сіл з населенням менше 500 осіб, дві третини з яких є малолюдні, «вмираючі» села з поганою соціальною інфраструктурою і негативним демографічним фоном. Найбільше малих сіл в Запорізькій (70,2%) і Миколаївській (67,4%) областях. В них проживає кожний четвертий сільський мешканець.

Модальним для Півдня України є середнє село з населенням навколо 500 осіб. Середня людність південних сіл (564 особи) помітно перевищує людність

інших сіл України, окрім Західного регіону. Понад 80% населення таких сіл зайняті у сільському господарстві, міграція незначна і досить пристойно розвинута соціальна сфера. Великих сіл з населенням понад 1000 осіб стає усе менше й менше. Великі села зосередили у себе значну мережу об'єктів соціальної сфери: 13-17 на поселення. З точки зору соціального відтворення села це найбільш оптимальний тип сільського поселення, що має усі необхідні компоненти життєдіяльності: пристойний демографічний фон, достатній рівень трудових ресурсів і задовільну матеріальну базу для здійснення соціальної політики.

Одним з напрямів, що мають на меті збереження та підтримку сільської поселенської мережі, є ініційоване Урядом створення об'єднаних територіальних громад. Поки зарано надавати оцінку змісту та практиці запровадження цієї реформи, проте ми звертаємо увагу на цікавий факт: створення об'єднаних територіальних громад значне поширення одержало в областях з малими за людністю селами Центрального (82) і Північного регіонів (32). Натомість на Півдні – 17, у тому числі у Херсонській і Миколаївській областях – по одному. В разі успішної реалізації адміністративно-територіальної можливо загальмувати деградацію сільської поселенської мережі в Україні.

Населення регіонів та взагалі поселенської мережі не є завжди постійною категорією. Склад населення протягом часу може змінюватися і навіть дуже помітно. Окрім суто демографічних причин до таких змін призводить *міграція населення*. Міграції є різновидом просторових переміщень, котрі не обов'язково, хоча імовірно можуть змінювати соціальний статус особи. Причини і мотиви міграційної поведінки можуть бути різними: економічними, соціальними, політичними, культурними, етнічними, релігійними тощо. Тривалий час міграційні потоки були спрямовані із села у місто, що пов'язане перш за все із економічною і соціально-побутовою нерівністю між містом і селом. Останнім часом характерною рисою міграційних процесів на Півдні України стали проблеми біженців із окупованих територій та зони військових дій, а також трудові міграції за кордон. Все це ускладнює функціонування сільського життєвого середовища.

Цілком зрозуміло, що без державної підтримки села, особливо розвитку соціальної сфери, через деякий час може зникнути третина існуючих українських сіл. І це матиме надзвичайно негативні наслідки для всієї держави.

#### **Список використаних джерел**

1. Статистичний збірник «Регіони України». 2017. Частина I,II / Державна служба статистики України. – К., 2017.
2. Статистичний збірник «Регіони України» 2017. Частина I. – К, 2017.

**Юрчук Л.,**  
к.пед.н., доцент кафедри філології та гуманітарних наук  
комунального вищого навчального закладу  
«Винницька академія неперервної освіти»

## **РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ НА ПРИКЛАДІ ОПТИМІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ.**

Реформи у сфері освіти передбачає два рівні роботи — національний рівень, на якому реалізовується допомога Міністерству освіти і науки України у розробці законодавчих актів, і регіональний рівень, який передбачає роботу з місцевими громадами.

Особливістю освітньої реформи, є те, що освіта знаходиться у сфері трьох реформ: адміністративної (створення об'єднаних територіальних громад), фінансової (децентралізація фінансових повноважень), секторальної (власне, сама освіта, як специфічний сектор). Нова реформа освіти в Україні має стати такою ж успішною, як свого часу важке запровадження ЗНО.

Про страшенно недолугу управлінську систему в освіті говорять давно. Були тверді сподівання, що новий закон про освіту радянську управлінську практику ліквідує, однак, цього не сталося. Тож і маємо, серед іншого, й те, про що серед управлінців освітою, виконавців освітніх послуг та їх споживачів накопичується страх, через невизначеність – як і що робити, а далі іде супротив і несприйняття реформ. Без публічності влади і без згоди батьків - жодне рішення стосовно оптимізації освітньої мережі не може бути прийняте. На практиці ми маємо дуже суперечливі механізми управління. Спадком новостворених ОТГ є низька якість шкільної освіти. Оптимізувати сільську шкільну освіту силами ОТГ важко, або неможливо.

А. Сеїтосманов, експерт шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» характеризує сучасний стан сільської освіти, зазначив, що малокомплектна школа – «безпрограшний бізнес для родини», оскільки непоодинокими є випадки, коли у сільській школі працюють родичі, знайомі, друзі директора. На фоні таких родинних зв'язків навчальний процес у школі не має найвищого пріоритету, в результаті чого сільська громада отримує не школу, а «садочок для дорослих», в якому діти здебільшого просто знаходяться, про що свідчать їхні результати ЗНО [1]. Також серйозним викликом для ОТГ у реформуванні сільської освіти, за думкою експерта, є те, що голова ОТГ, як правило, не хоче брати на себе відповідальність за зміни у сільських школах, оскільки вони несуть невизначеність і нестабільність особисто для нього.

Експерт пропонує по-перше, розглядати оптимізацію сільської освіти як постійний процес, який планується на 6 років з урахуванням потенціалу громади: наявності учнів різних вікових груп, педагогів, фінансових ресурсів громади, шкільних автобусів, матеріально-технічного забезпечення шкіл, стану доріг, планів по їхньому ремонту. По-друге: голова громади відповідає за

якість освіти у своїй громаді, сільські школи, якими опікується ОТГ, у сучасних законодавчих умовах отримала фінансову, педагогічну автономію.

Народний депутат України Т.Кремінь окреслив системні проблеми управління сучасної української сільської освіти, серед яких назвав: оновлення потребує не тільки форма, а й зміст освітнього процесу, забезпечення якісним харчуванням шкіл і дошкільних закладів, проблему виплати 25 % надбавки вчителям. Визначив поточні проблеми шкільної освіти: не в кожній школі є інтернет, директори шкіл не володіють іноземними мовами, не вміють користуватися скайпом, не усі школи мають сайтів, відсутня відкритість органів управління освітою, усі зацікавлені сторони мають знати про те, що відбувається в освіті [1] .

Одна з головних проблем розвитку освіти на селі – наявність шкіл 1-3 ступеню з чисельністю учнів менше 100 осіб. В таких малокомплектних школах організувати якісне навчання неможливо. Для Вінниччини ця проблема є актуальною, адже частка сільських малокомплектних шкіл в області становить близько 50 %. Оптимізація шкільної мережі є серйозним викликом для громад, оскільки передані в розпорядженні ОТГ шкільні заклади потребують як значного фінансування з бюджету громади, так й комплексної оптимізації усіх процесів.

Наприклад, роками в Ямпільському районі, що на Вінниччині, збиралися створити освітні округи, Їх навіть створили на мапі яка була в одному примірникові в кабінеті начальника відділу освіти. Лише у 2017- 2018 навчальному році взялися до конкретних дій. Щодо округу рішення прийняли одразу: у перспективі одна об'єднана територіальна громада (далі ОТГ) – значить і освітній округ буде один. Перші проблеми з'явилися із визначенням опорних школах: які саме віднести до опорних; як це зробити.

Закон «Про освіту», концепція створення Нової Української Школи визначили засади та механізми створення нової освітньої мережі в регіоні. Для цього оголосили конкурс на визначення опорної школи, запропонували всім охочим узяти в ньому участь. Таких виявилось 7 закладів. Створили комісію, до складу якої входили причетні управлінці без освітян та представників батьківської громадськості, громадських організацій і незалежних експертів) розглянули документи і заслухали представників. Що реально комісія виявила невідомо, бо працювали за зачиненими дверима, а рішення прийняла наступне: задовольнити бажання всіх 7 претендентів.

Надалі для кожної опорної школи треба було прописати філії, по три за нормативами) не було звідки взяти, то чесно поділили між собою по дві. Думку потенційних філій і батьківської громадськості не враховували. Першими відреагували батьки с. Качківки, які підготували звернення до районної ради і оперативно зібрали понад 650 підписів односельців на його підтримку. В райраді звернення зареєстрували, але не спромоглися зібрати профільну комісію, щоб його розглянути. Писарівчани пішли іншим шляхом: найняли юриста який знайшов, що в статутах шкіл і засновниками прописані сільські ради, а не районна. Розпочався етап внесення змін до статутів: директори



навчальних закладів повписували туди райраду і зареєстрували ті зміни [2]. Рішення районної ради про створення Ямпільського освітнього округу важко віднести до категорії тих, які називають виваженими і добре продуманими. В багатьох своїх аспектах воно абсолютно суперечить духу і букві Закону України «Про освіту» і тим підходам, які вже окреслилися в процесі реформування освітньої галузі.

Районна рада замість того, щоб запланувати реорганізацію мережі і послідовно проводити її, дозволила своїм виконавчим структурам оголосити й не публічно провести конкурс на визначення «опорної школи», механічно прописали школам статус «філій» при «опорних», які не є опорними. Далі створюється конфлікт, на підставі яких законів будуть звільнятися з роботи люди у «філіях» лише тому, що їх не записали в «опорні».

Громадськість району запропонувала районній раді: 1) негайно призупинити дію свого рішення про створення округів і опорних шкіл; 2) оголосити про необхідність повної реорганізації освітньої мережі району на основі нового Закону України «Про освіту» і під реальні теперішні і перспективні потреби дітей шкільного віку (лише реорганізація дасть можливість перегрупувати кадровий потенціал, а не законсервувати критичну ситуацію з ним ще на десять років); 3) створити громадську робочу групу для проведення аналітичної роботи і підготовки на її основі програми реорганізації та пакета необхідних для цього документів; 4) робоча група має розробити і запропонувати декілька варіантів реорганізації; 5) організувати широке громадське обговорення всього напрацьованого; 6) попередньо погоджуючи кожен крок щодо механізму оптимізації освітньої мережі зі всіма причетними. Громадський актив дав свою оцінку, а саме: неспроможність керівників громад прийняти рішення у сфері освіти; нерозуміння керівниками громад освітніх потреб через їхню специфічність; формальність підходів до створення нового освітнього простору.

Визначили пріоритети: 1. Формування громадянських компетенцій (діти/освітняни), (волонтерство/ІГС): професійні компетенції / вміння застосувати на практиці навички; фінансова грамотність; готовність до реального життя; практичність набутих знань (інтегровані уроки); волонтерська діяльність; громадські компетенції (участь молоді у громадському житті: батьки-діти-вчителі, замовник – держава / батьки / діти).

2. Профорієнтація (бізнес): робота з дітьми дошкільного віку; початкова школа: тестування, виявлення профорієнтації (базові); можливість обрати галузеві напрямки; середня школа: можливість спробувати себе в різних професіях, спілкування в роботі; профорієнтація: середня – старша школа, співбесіда, програма, яка допоможе визначитись; залучення молоді та освітян до волонтерства та участь у соціальних проектах; обмін досвідом; визначення потреб бізнесу, щодо потенційних працівників. 3. Залучення громадського сектору до формування та імплементації рішень / реформ: створити громадського аналітичного / інформаційного центру з питань освіти (коаліція

ГО); створити громадську освітню платформу; коаліцію ГО щодо питань впровадження реформ в освіті; моніторинг стану реформування та оптимізації освітньої мережі (експертна група) [3].

***Список використаних джерел***

1. Матеріали прес-служби ГО «Фонд розвитку міста Миколаєва» (ФРММ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://frgn.mk.ua/?p=9771>
2. Девдера М. матеріали фейсбуку. Власна сторінка (за згодою)
3. Матеріали Форуму громадських ініціатив. Вінниця 30 травня 2018. Секція «Освіта» (власні, паперові)

## **5. ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

**Баліцька Н.В.,**

студентка 1 курсу магістратури факультету управління та економіки  
Науковий керівник: Требик Л.П., к.н. з державного управління,  
доцент кафедри публічного управління та адміністрування  
Хмельницького університету управління та права, м.Хмельницький

### **ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ФОРМИ ЗВІТНОСТІ**

Звітність є важливим джерелом інформації для прийняття управлінських рішень для різних груп користувачів(державних службовців, підприємців, податкових органів і т.д.). На сьогоднішній день з метою спрощення процедури подання і подальшої обробки різних видів звітності в Україні було запроваджено електронну звітність. Нині все більше українських респондентів переконуються в перевагах подання звітності засобами телекомунікаційного зв'язку. Але, при існуючих явних перевагах виявляються і недоліки електронної звітності.

Інтерес до проблеми формування та подання звітності в системі електронного документообігу зазначений у працях науковців, а саме: Бачинського В. І., Голова С.Ф., Жука В.М., Івахненко С.В., Корягіна М. В., Куцика П. О., Лаговської О. А., Легенчука С. Ф., Новицького А. М., Олійник О. В. Чік М. Ю. та ін.

Під електронною звітністю ми розуміємо спеціальним чином відформатований файл, зашифрований та підписаний електронним цифровим підписом суб'єкта підприємницької діяльності та надісланий контролюючому органу засобами телекомунікаційного зв'язку [4]. Електронна звітність подається у такі державні органи:

- Державну фіскальну службу України (ДФСУ);
- Пенсійний фонд України (ПФУ);
- Державну службу статистики України;
- Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності України (ФСС з ТВП);
- Державну службу зайнятості України;
- Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та ін.

Можливість подання електронної звітності суттєво спрощує роботу бухгалтера та має багато переваг для платників податків:

- економія робочого часу;
- оперативне відстеження змін до форм звітності;
- арифметичний контроль за показниками декларацій;
- уникнення втрат часу на черги при поданні звітності;

– звітність, надіслана до державних органів електронною поштою не потребує дублювання на паперових носіях, а також зберігання;

– для звітності з ПДВ суттєво скорочується термін проведення перевірки правомірності заявлених щодо відшкодування сум ПДВ та забезпечення своєчасного їх відшкодування платнику податку [3].

Але при цьому також існує ще й інша «сторона медалі» – негативні фактори, які впливають на впровадження електронної звітності. До них належать:

– вся відповідальність за подання звітності покладена на платника податків;

– нестабільність законодавства з приводу фінансового обліку і звітності, що не дозволяє забезпечити вчасний автоматизований розрахунок окремих форм звітності;

– виникнення збоїв в системі електронного документообігу;

– витрати на придбання та обслуговування комп'ютерних програм складання електронної звітності та на придбання належної обчислювальної техніки;

– високі вимоги до кваліфікації фахівців, які обумовлює автоматизоване складання звітності: витрати на навчання персоналу; психологічна інерційність бухгалтерів та керівників підприємств [1, 2].

Отже, використання електронної звітності має як позитивні, так і негативні сторони. Можна зробити висновок, що головним чином електронна звітність економить час, а основним недоліком виступають можливі технічні неполадки. В нинішніх умовах таку звітність зобов'язане складати досить широке коло суб'єктів звітності. Однак, залишається достатня кількість підприємств, які мають право вибору форми представлення звітності. При такому підході досить багато бухгалтерів застосовують традиційний паперовий спосіб подання в силу звички. Тому необхідно в популяризувати переваги подання звітності в електронному форматі, роз'яснювати методика її складання та порядок представлення, заохочувати використання новацій в процесі формування звітної інформації та її подання.

#### *Список використаних джерел*

1. Корягін М. В. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : [монографія] / М. В. Корягін, П. О. Куцик. – Львів : ЛКА, 2016.

2. Очеретько Л.М. Проблеми впровадження електронної звітності підприємств / Л.М. Очеретько, А.С. Козицький // Економічний простір. – 2010. – №38.

3. Переваги електронної системи подання податкової звітності / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bucha.com.ua/index.php?newsid=1151069684>.

4. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.

**Горбата Л.П.,**

аспірант кафедри публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності ННІ післядипломної освіти Національного університету біоресурсів та природокористування України, м. Київ

## **ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ**

Для застосування в Україні автоматизованих інформаційних систем однією з найскладніших ділянок вважається документообіг органів публічної влади. Він забезпечує роботу з документами, які надходять з різних інстанцій та опрацьовуються всередині органів публічної влади: реєструються, передаються працівникам, допомагають здійснювати контроль за виконанням тих чи інших робіт, надавати довідки і зберігати інформацію.

Документообіг є важливою складовою процесів публічного управління та прийняття управлінських рішень. І тому висока якість налагодження документообігу прямо впливає на ефективність роботи. Від нього залежить оперативність, економічність і надійність функціонування публічної влади, культура праці персоналу і також якість управління [1]. Безперечно, в органах публічної влади документообіг посідає важливе місце.

Система документообігу сприяє відкритості, прозорості та ефективності діяльності органів публічної влади і є ефективним засобом забезпечення інформування та доступу до інформації фізичним та юридичним особам.

Модернізації публічного управління за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій відводиться важлива роль у Концепції розвитку електронного урядування в Україні. У всіх країнах світу електронна документація є основною рисою розвитку інформаційного суспільства та електронної демократії. У так звану “цифрову” форму переходить все більша частка сучасної документації. Розуміння сутності документа переноситься з матеріальної складової в інформаційну [3].

Закон України “Про електронні документи та електронний документообіг” установив основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів. “Електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов’язкові реквізити документа” [2], зокрема, електронний цифровий підпис. Як зазначено у цьому законі, електронний документообіг становить сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів [2].

Електронний і паперовий документ мають однакову юридичну силу. Для підтвердження цілісності електронного документа накладається електронний цифровий підпис (ЕЦП), який накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється відкритим ключем і прирівнюється до власноручного підпису або

печатки. Особистий ключ має знати лише його власник, а відкритий може бути доступним усім учасникам електронного документообігу. Електронний цифровий підпис спрощує стосунки між різними суб'єктами органів публічної влади, він прискорює укладання цивільно-правових та господарських угод, надання адміністративних послуг тощо. У майбутньому це має покращити конкурентоспроможність органів публічної влади.

До основних проблем впровадження технологій електронного урядування в Україні належать: питання фінансування; кваліфікація державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; проблема доступу до мережі Інтернет; неналежне виконання обов'язків органів влади супроводу веб-сайтів. І хоча наразі існує багато ініціатив на місцевому та державному рівнях, повноцінний перехід на електронний формат для багатьох установ залишається викликом. Натомість у більшості організацій функціонує половинний електронний документообіг – найгірша його форма, коли частина документів формується в електронному форматі, а інша – роздруковується. На жаль, таку практику наслідує Ірпінська міська рада. Електронний документообіг відбувається з допомогою програми АСКОД: станом на 14.05.2018 року у поточному році зареєстровано 2010 вхідної кореспонденції та 1345 вихідної, у 2017 році – 3635 вихідної документації, 5356 – вхідної. Управління документами відбувається через окремий відділ виконавчого комітету Ірпінської міської ради – загальний відділ, інші відділи ведуть внутрішній паперовий реєстр вхідної та вихідної документації. Цифровий підпис в Ірпінській міській раді не використовують.

В Івано-Франківській міській раді накопичено позитивний досвід впровадження системи електронного документообігу “Діловод”, яка призначена для автоматизації управління документами і процесами виконавчих органів влади і функціонує в усіх структурних підрозділах відповідно до штатного розпису апарату ради. В Центрі надання адміністративних послуг міської ради Івано-Франківська запроваджено електронний сервіс підписування електронних документів з використанням електронного цифрового підпису. Видача документів замовнику здійснюється з використанням цифрового планшету сигніфікаторів в електронному вигляді.

Практика впровадження електронних систем і підсистем документообігу забезпечує істотне підвищення ефективності роботи з документами в органах публічної влади.

Для вирішення проблеми введення електронного документообігу необхідно:

- провести аналіз існуючого документообігу й розробити проект створення та впровадження електронного документообігу, який врахував би особливості певного органу публічної влади;
- використовувати програми з обробки відсканованих документів, які б без перешкод за лічені хвилини могли перетворити відскановане зображення з формату “\*.jpeg” на текстовий документ в формат “\*.doc”;
- розробити пакет нормативно-законодавчих актів, які б додатково

регулювали порядок ведення та обороту електронних документів;

– різними апаратними і програмними засобами забезпечити захист електронного документа.

Надалі потрібно звернути увагу на масове впровадження захищеного електронного підпису та подолання бар'єру, який полягає у психологічній неготовності сприймати електронні документи рівноцінними документам у паперовому вигляді. Впровадження електронного документообігу суттєво підвищує рівень прозорості та відкритості органів публічної влади.

#### ***Список використаних джерел***

1. Кадрове забезпечення органів місцевої влади у сфері надання публічних послуг : навч. посіб. / авт. кол. : О. І. Васильєва, Н. В. Васильєва, О. С. Ігнатенко, І. М. Грищенко та ін. ; за заг. ред. О. І. Васильєвої, Н. В. Васильєвої, О. С. Ігнатенка. – Київ : НАДУ, 2018. – 284 с.

2. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.

3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80/paran92#n92>.

**Задорожнюк Н.О.,**

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічних систем  
і управління інноваційним розвитком

Одеського національного політехнічного університету, м. Одеса

## **ВПРОВАДЖЕННЯ Е-УРЯДУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕШКОДИ ТА МОЖЛИВОСТІ**

Сучасне інформаційне суспільство передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які значно розширюють можливості органів державної влади щодо забезпечення оперативного та ефективного взаємозв'язку з громадянами країни.

Згідно з [1] електронне урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням ІКТ для формування нового типу держави. Відповідно до [2] електронне урядування – це новітня інтерактивна система державного управління, заснована на принципах відкритості, прозорості та підзвітності, яка за допомогою ІКТ забезпечує ефективну взаємодію громадян, неурядових організацій з органами державної влади. Тобто у цих визначеннях підкреслена необхідність та важливість налагодження ефективного взаємозв'язку уряду з громадянами країни через використання ІКТ.

Згідно з дослідженням ООН щодо розвитку електронного урядування за 2016 р. Україна посіла 62 місце серед 193 країн [1], що свідчить про значне

відставання нашої країни в цьому напрямку та визначає необхідність вирішення низки проблем:

- недосконалість нормативно-правової бази, що регулює сферу розвитку електронного урядування;
- низька якість управління розробленням, впровадженням, підтримкою функціонування та розвитком ІКТ органів влади;
- несформованість базової інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури електронного урядування;
- недостатній рівень інформаційної безпеки та захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах органів влади, тощо.

Відповідно з [1] впровадження е-уряду в Україні повинно відбуватися за такими напрямками:

- розвиток електронних послуг та відкритих даних;
- поширення електронних інструментів залучення громадян;
- розвиток електронної ідентифікації та довірчих послуг;
- модернізація державного управління за допомогою ІКТ;
- розвиток електронної взаємодії та електронного документообігу;
- забезпечення розвитку е-урядування у базових галузях України (охороні здоров'я, екології та природних ресурсів, освіті і науці, соціальному захисті населення, фінансовій та бюджетній політиках, регіональному розвитку та реформуванні місцевого самоврядування тощо).

Становлення е-уряду відбувається в декілька етапів.

1. Представлення інформації на офіційних веб-сайтах.
2. Розширення інформації щодо державної політики, надання публічних послуг в режимі онлайн.
3. Забезпечення двостороннього зв'язку між Урядом та громадянами [3].

Проте в процесі впровадження е-уряду є деякі перешкоди: складності ідентифікації громадян при використанні онлайн-послуг; недостатнє фінансування відповідних проектів; недовіра до ІКТ старшого покоління; необхідність відповідного навчання та підвищення кваліфікації співробітників органів місцевого самоврядування роботі в системі електронного документообігу, тощо.

Таким чином, впровадження е-уряду дозволить: підвищити ефективність роботи органів влади; покращити якість надання публічних послуг фізичним та юридичним особам відповідно до європейських вимог; знизити рівень корупції; покращити інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність країни; покращити образ України на міжнародній арені, як держави, яка є невід'ємною частиною європейської системи міжнародних відносин.

#### **Список використаних джерел:**

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/250287124>
2. Мезенцев А.В. Електронне урядування, електронна демократія – підходи до визначень / А.В. Мезенцев // Теорія та практика державного управління. – 2015. – Вип. 1 (48). – С. 64-69.



**Калитюк Ю.М.,**  
студентка факультету обліку і аудиту  
Науковий керівник: Ровенець Т.О., к.е.н., доцент кафедри  
обліку і аудиту Національний університет водного  
господарства та природокористування, м. Рівне

## **ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Одним із основних пріоритетів України є прагнення побудувати зорієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати й накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися й обмінюватися ними з тим, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному й особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

Електронне урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості і прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1].

Наявна система надання адміністративних послуг в Україні на сьогодні характеризується низьким ступенем доступності, непрозорістю і закритістю для суб'єктів звернення та потребує негайного реформування.

Проте, відповідно до Закону «Про адміністративні послуги» у деяких областях уже було створено ЦНАП, тобто центри надання адміністративних послуг - державні установи з надання різноманітних адміністративних послуг за принципом «єдиного вікна» та «прозорого офісу».

Також відбувся початок активного створення ОТГ (об'єднаних територіальних громад), які у своїй діяльності використовують принципи електронного урядування.

У Рівненській області інформаційно-телекомунікаційна мережа складається із корпоративної телекомунікаційної мережі органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування Рівненської області, телекомунікаційних мереж комерційних провайдерів мережі Інтернет та ряду відомчих телекомунікаційних мереж [2].

Завдяки проведеним заходам із реалізації Програми інформатизації Рівненської області упродовж попередніх років вдалося досягнути пропускної здатності магістральних каналів зв'язку корпоративної мережі за основними напрямками від 300 Мбіт/с, що надає можливість застосовувати відео-зв'язок в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування області,

проводити дистанційний прийом громадян, надавати високоякісні послуги доступу до мережі Інтернет сільським та селищним радам, школам, бібліотекам тощо, забезпечувати повноту і доступність національних і світових інформаційних ресурсів для широкого кола сільського населення у районах області.

Однак через недостатнє фінансування не вдалося досягти запланованого розширення корпоративної мережі телекомунікаційного зв'язку, що не дало можливості забезпечити в повній мірі доступ до інформаційних ресурсів для всіх користувачів області.

Актуальною потребою залишається подальша розбудова магістральних каналів мережі, що дозволить [2]:

- виконати завдання з повного охоплення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області підключенням до корпоративної мережі з гарантованим синхронним каналом не менше 5 Мбіт/с для кінцевого споживача;

- надати доступ до мережі Інтернет широкому колу населення сільської місцевості області;

- здешевити вартість послуг для корпоративних користувачів;

Метою Обласної програми інформатизації та розвитку електронного урядування на 2017-2019 роки є розбудова інформаційного суспільства та регіональної складової електронної інформаційної системи “Електронний уряд”, підвищення ефективності роботи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, забезпечення інформаційних потреб громадян за допомогою впровадження сучасних інформаційних технологій та елементів електронного урядування.

Очікуваними результатами практичного впровадження завдань програми стане [2]:

- подальший розвиток телекомунікаційного середовища області;

- об'єднання всіх місцевих органів влади корпоративною мережею зв'язку, що дасть можливість забезпечити їх у повному обсязі послугами електронної пошти, доступом до мережі Інтернет та інформаційних ресурсів області;

- підвищення оперативності та ефективності прийняття управлінських рішень керівництвом обласної ради та облдержадміністрації за рахунок оперативності та достовірності даних, необхідних для обґрунтування та прийняття рішень;

- оптимізація інформаційних потоків та стандартів документів;

- скорочення часу підготовки документів;

- удосконалення звітності та документообігу;

- застосування сучасних програмно-технічних засобів на кожному етапі обробки інформації;

- забезпечення дотримання вимог законодавства у сфері авторського права та захисту інформації;

- забезпечення доступу спеціалістам органів виконавчої влади та органів

місцевого самоврядування до оперативних інформаційних та аналітичних баз даних.

#### *Список використаних джерел*

1. Т. Є. Кагановська Електронне урядування як форма державного управління в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravnuk.info/fomum-pr/1770-elektronne-uryaduvannya-yak-forma-derzhavnogo-upravlinnya-v-ukra%D1%97ni-suchasnij-stand-i-perspektivi-rozvitku.html>.

2. Обласна програма інформатизації та розвитку електронного урядування на 2017-2019 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/catalog/item/7744.htm>

**Клімова С.М.,**

к.н. з держ. упр., доцент кафедри права та європейської інтеграції  
Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України, м. Харків

### **ОПТИМІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ**

Організаційне забезпечення управління публічними фінансами забезпечується через інформатизацію, яка, на наш погляд, є дієвим механізмом управління публічними фінансами. Здійснення публічного адміністрування у фінансовій галузі багато в чому залежить від аналізу ситуації, формування та прийняття адміністративного рішення. Саме така діяльність і є основою до проведення керівного впливу та комплексної оцінки його ефективності у галузі публічних фінансів.

Функції управління публічними фінансами суголосні з функціями державної інформаційної політики і спрямовані у загальному сенсі на розвиток усіх сфер життєдіяльності, задоволення потреб громадян в інформації, забезпечення прямих та зворотних зв'язків, підвищення якості управлінських рішень. Це у свою чергу потребує проведення ефективної державної інформаційної політики, вихідними базовими умовами якої є: сформована владою концепція державної інформаційної політики, законодавча база, механізми організаційно-технологічного забезпечення.

Уряд схвалив Концепцію розвитку електронного урядування в Україні. Документом визначено напрями, механізми і строки формування ефективної системи електронного урядування в Україні для задоволення інтересів та потреб фізичних і юридичних осіб, вдосконалення системи державного управління, підвищення конкурентоспроможності та стимулювання соціально-економічного розвитку держави [1].

З огляду на це, побудова інформаційного суспільства в Україні є одним з найактуальніших питань сьогодення, що також спричинено еволюцією суспільства, яка супроводжується корінними соціальними перетвореннями. Підґрунтям інформаційного суспільства є сучасні комунікаційні технології,

розвиток яких на тлі зростання обсягу інформації та знань усе більше визначає сутність нової епохи [2, с. 185], а "...право в інформаційному суспільстві виступає в якості інституційного регулятора..." [3, с. 382].

Однією із найважливіших передумов побудови інформаційного суспільства в Україні є створення сучасної інфраструктури інформатизації, основні елементи якої такі: телекомунікаційна складова; мережні інформаційні технології; сукупність інформаційних ресурсів; засоби обчислювальної техніки, мережне обладнання та програмне забезпечення; прикладні інформаційні технології; система забезпечення інформаційної безпеки; сукупність кваліфікованих кадрів і система їх підготовки та перепідготовки; система науково-методичного забезпечення; система нормативно-правового забезпечення; система стандартизації та сертифікації; система класифікації та кодування інформації; система виробництва та впровадження компонентів інформаційної інфраструктури [4, с. 62].

Розглядаючи поняття, зміст та сутність інформатизації в умовах реформування системи публічних фінансів, насамперед, слід зауважити, що упродовж останніх десятиліть у світі проходить інформатизація суспільств, що супроводжується розвитком інформаційних мереж про публічні фінанси. Це призводить до потреби постійного розвитку інформаційних технологій і в нашій державі, наближенням їх до кращих світових стандартів.

На підставі аналізу наукової літератури та чинного законодавства з'ясовано, що інформатизація у галузі публічної фінансової діяльності має два чітко визначених аспекти:

По-перше, інформатизація передбачає сукупність дій та процесів для задоволення інформаційних потреб людини, суспільства, держави та її адміністративно-територіальних одиниць про публічні фінанси.

По-друге, здійснюється за допомогою засобів і систем автоматизованої обробки та передачі даних, які чітко регламентовані нормативно-правовими актами. Поза правовим регулюванням залишаються переважно питання створення, збирання, контролю, захисту, знищення інформації та відповідальності за порушення законодавства про інформатизацію у галузі публічної фінансової діяльності. З метою вирішення цих проблем та оптимізації управлінських рішень пропонується створити новий інформаційний портал публічних фінансів.

Метою створення інформаційного порталу публічних фінансів є підвищення ефективності управління публічними фінансами шляхом удосконалення методологічних, інформаційних, технічних, технологічних та аналітичних підходів до обігу публічних фінансів, а також прийняттю актів публічного адміністрування у сфері публічних фінансів на всіх рівнях управління. При цьому передбачається:

– створення єдиного інформаційного простору системи управління публічними фінансами, у тому числі шляхом інтеграції інформаційних ресурсів усіх рівнів бюджетної системи, перехід від локальних інформаційних систем на міжвідомчу електронну взаємодію, організовану за єдиними правилами та принципами;

– забезпечення єдності технічних та технологічних підходів до створення та розвитку порталу, а також гнучкість під час зміни метрологічних підходів до управління публічними фінансами, можливість постійної адаптації системи до системи європейських стандартів;

– забезпечення зручності роботи користувачів з постійним поліпшенням ергономічних характеристик системи та наданням широкого набору інтерфейсів;

– скорочення паперового документообігу між усіма учасниками бюджетного процесу, які взаємодіють у рамках системи, перехід на юридично значущий, захищений електронний документообіг у сфері управління публічними фінансами;

– забезпечення підтримки реалізації реформ, які проводяться у рамках схваленої Кабінетом Міністрів України 20 вересня 2017 року Концепції розвитку електронного урядування в Україні, яка визначає головні цілі, пріоритетні напрямки та заходи розвитку до 2020 року. Передбачається інтеграція процесів формування та виконання бюджетів, ведення бухгалтерського обліку, а також підготовка фінансової та іншої регламентованої звітності на всіх рівнях бюджетної системи тощо.

#### ***Список використаних джерел***

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження кабінету міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/250287124>

2. Латинін М. Стратегічні пріоритети розбудови інформаційного суспільства в Україні / М. Латинін // Держава і суспільство. - С. 185-191 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [<http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2011-2/doc/5/01.pdf>]

3. Новицька Н.Б. Правові основи захисту суспільної моралі в інформаційній сфері України: теорія та практика : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07 - Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / Н.Б. Новицька ; консультант Калюжний Р.А. ; Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь, 2016. – 454 с.

4. Мороз Н. С. Адміністративно-правове забезпечення державного контролю у сфері інформатизації: дис. ... канд. юрид. наук : (12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право) / Н.С. Мороз; наук. керівн. Бортник Надія Петрівна; Інститут права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної академії управління персоналом. – К., 2016. – 207 с.

**Миколайчук І.С.,**

студентка 11 м-пб групи факультету менеджменту,

Науковий керівник: Дяченко М.І., к.с.-г.н., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування

Уманського національного університету садівництва, м.Умань

#### **ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ HR-ПРОЦЕСІВ**

У ХХІ столітті багато речей, які раніше вимагали довгої кропіткої роботи, сьогодні довіряють машинам, точніше, спеціальним програмам, створеним для

полегшення роботи людини і мінімізації її помилок. Наприклад там, де раніше потрібно було вручну оформляти ті чи інші документи, тепер достатньо заповнити запропоновану форму в програмі, після чого готовий документ з'являється в потрібному місці, скажімо на сайтах, обраних заздалегідь.

Сьогодні головний стратегічний ресурс будь-якої організації – це її співробітники (персонал), а один з найважливіших показників ефективності фірми – швидкість виконання роботи. Тому актуальною стає проблема підбору працівників, чому в наш час може допомогти низка спеціальних програм.

Розглянемо деякі програми для автоматизації підбору персоналу:

1. Рекрутер – спеціалізована програма автоматизації підбору персоналу. Її головні переваги: простота впровадження і використання; дозволяє вести переписку з кандидатом по електронній пошті; створює Веб-сайт електронного рекрутингу компанії; автоматично розраховує рейтинги кандидатів; нагадує про події та зустрічі. Недоліки: відносно висока вартість; відсутність пошуку за критеріями і окремим словами; відсутність статистики по кожному рекрутеру.

2. Резюмакс – корпоративна система підбору персоналу, яка підходить компаніям, які мають філії та централізовану систему управління HR-процесами. Переваги: створює на Веб-сайті компанії повністю автоматизований розділ «Робота»; повідомляє про надходження нових вакансій, а також кандидатів, які відповідають вимогам вакансій; проводить пошук кандидатів в базі даних по будь-яких полях анкети, за текстом резюме і з коментарів; будує статистичні звіти; можлива оренда програми. Головний недолік: висока ціна.

3. E-Staff Рекрутер – система повного циклу, яка автоматизує більшість рутинних операцій в рекрутингу. Головні переваги: широка функціональність; автоматичне публікування і републікування вакансій; надійність зберігання даних; гнучкість; пошук кандидатів в мережі Інтернет; ведення статистики по кожному рекрутеру; імпорт резюме з поштових скриньок і документів MS Word або OpenOffice; інтеграція з іншими програмними системами. Головний недолік: необхідні великі об'єми пам'яті для автоматичного збереження даних.

4. Система управління персоналом і розрахунку заробітної плати «Quinux WorkForce». Головні переваги: повністю автоматизовані комплексні рішення в сферах рекрутингу та hr-менеджменту; можна орендувати програму через Інтернет. Головні недоліки: відсутня можливість пошуку вакансій в Інтернеті, немає функцій автоматизації атестації та адаптації персоналу.

5. CRM система (customer relationship management) – вирішують ряд стратегічно важливих завдань компанії в сфері управління персоналом: побудова моделі компетенцій співробітників; розробка процесу підбору персоналу; формування системи метрик і показників для управління ефективністю роботи; побудова системи управління кар'єрним зростанням; організація системи мотивації і фінансових заохочень.

Основні можливості CRM для рекрутингу такі: повна історія роботи з вакансіями; детальне опрацювання вакансії: опис вакансії, вимоги до кандидатів; додаткова інформація про вакансії: перелік ресурсів, використаних для пошуку кандидатів, статистика щодо кандидатів, деталізація статусу; підбір

кандидатів з бази даних; історія взаємин і детальний опис кандидатів; ведення бази кандидатів: зберігання і додавання нової інформації; робота з кандидатами за встановленим бізнес-процесом; завантаження резюме в систему; процес тестування кандидата: відправка тестів, повідомлення тести від кандидата.

В сучасних умовах основну цінність для компанії є не бізнес-процеси і технології, а персонал, що втілює їх можливості. В основі побудови HRM-системи лежить комплексний підхід, в рамках котрого приділяється увага всім процесам управління персоналом, включаючи пошук і підбір, навчання і розвиток, управління ефективністю, компенсаціями та пільгами, управління кар'єрою. Результатом є збільшення продуктивності праці кожного співробітника, а отже – підвищення ефективності роботи компанії в цілому.

За даними компанії HeadHunter, опитування її 139 ключових партнерів показує: кожен третій роботодавець впевнений – за останній рік рівень digital-грамотності серед HR-менеджерів його компанії зріс. На думку 45% опитаних, в 2017 році виріс і рівень автоматизації HR-процесів в їхніх компаніях. У той же час 17% респондентів відзначили, що їх HR-департаменти не використовують digital-інструменти в роботі, а 9% чесно зізналися в тому, що досі не знають, що таке digital-інструменти для автоматизації HR-процесів.

На жаль, бюджет на автоматизацію та впровадження Digital-інструментів в роботу є лише у 18% опитаних роботодавців, ще 37% відчувають в цьому потребу. В той час як в світі, за оцінками Harvard Business Review 57% компаній протягом наступних двох років збираються займатися HR-аналітикою, понад 90% HR-керівників планують суттєво збільшити свої інвестиції в HR-ІТ і HR-аналітику протягом найближчих двох років.

Аналіз тільки п'яти найбільш відомих програм для комплексної автоматизації підбору і найму персоналу, показує, що ці технології стали міцною опорою не тільки для бізнесу, але й для фахівців всіх сфер діяльності. Завдяки діджиталізації, організація будь-якої форми власності та сфери діяльності, оптимізує свою роботу, уникаючи непотрібних втрат, що є вигідною інвестицією в подальший розвиток.

#### *Список використаних джерел*

1. Brennen S. Digitalization and Digitization [Електронний ресурс] – <http://www.eos.com.ua/eos/ua/> <http://culturedigitally.org/2014/09/digitalization-and-digitization/>
2. Тенденції діджиталізації та віртуалізації як вектор сучасного розвитку світового господарства [Електронний ресурс] – <http://www.eos.com.ua/eos/ua/> [http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc29/part\\_2/7.pdf](http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc29/part_2/7.pdf)

**Нестерук Т.В.,**  
студентка 1 курсу магістратури факультету управління та економіки  
Науковий керівник: Требик Л. П., к.н. держ. упр., доцент  
кафедри публічного управління та адміністрування,  
Хмельницького університету управління та права, м. Хмельницький

## **ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЦИФРОВОГО ПІДПISУ В УКРАЇНІ**

Розгляд даної теми є актуальним і пояснюється тим, що інформаційні технології, бурхливий розвиток яких почалося в 90-і рр., корінним чином змінили наше життя. Вже зараз факти свідчать: більша частина обігу інформації та документів наразі здійснюється в електронному вигляді. Технологія електронного підпису здатна ще більше розширити можливості електронного документообігу, поширити його на всі сфери суспільного життя, сприяти розвитку доступних для всіх можливостей електронного бізнесу, органів влади та громадян.

Електронний цифровий підпис (ЕЦП) (англ. digital signature) — вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача [3].

Першою країною, яка внесла Електронний цифровий підпис в якості аналога власноручного підпису є Сполучені Штати Америки. І перший в світі закон про цифровий підпис також був прийнятий в США штатом Юта 1 травня 1995 року. В Європі першою державою, яка узаконила застосування електронного підпису, стала Германія.

І етап – правовий статус ЕЦП 2003-2004 рр.

В Україні 1 січня 2004 року вступив в силу Закон України «Про електронний цифровий підпис» [1].

Цей Закон визначає правовий статус електронного цифрового підпису (ЕЦП) та регулює відносини, що виникають при використанні електронного цифрового підпису.

Закон України «Про електронний цифровий підпис» (ст.1) дає чітке визначення послуг ЕЦП.

Послуги електронного цифрового підпису це надання в користування засобів ЕЦП; допомога при генерації відкритих і особистих ключів; обслуговування сертифікатів ключів: цілодобове надання будь-якому користувачу інформації про сертифікати ключів, чинних, скасованих та заблокованих; цілодобове надання будь-якому клієнту послуги позначки часу; консультації в сфері ЕЦП [2].

ІІ етап – Становлення ЕЦП в Україні (2004-2011 рр.)

Починаючи з 2004 року Голодержслужба України активно впроваджує інформаційні технології у відомчий документообіг, ставши по-суті



першопрохідником у цій роботі, оскільки на той час в Україні не існувало не тільки досвіду, але й будь-якої практики, яку б можна було проаналізувати та застосовувати.

Період 2004–2011 років можна охарактеризувати як поетапну розвідку електронних можливостей у сфері документообігу та поступове введення окремих елементів електронної реєстрації документів.

III етап – затвердження Порядку подання електронної звітності до органів державної статистики (2011-2016 рр.)

На практиці українці не поспішають користуватися наданим їм правом електронного документообігу і застосовують електронні документи лише у випадках, коли це прямо передбачено законом. Нині маємо лише чотири широко відомі випадки застосування електронних документів:

- 1) у системі банківських платежів
- 2) з метою подання звітності;
- 3) з метою подання заяв для реєстрації баз персональних даних
- 4) з метою реєстрації податкових накладних

IV етап – внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» (2016 р. – до сьогодні)

Відповідно до частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» та роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю, затвердженими рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 11 серпня 2016 року № 3, особа, яка претендує на зайняття посади, зазначеної у пункті 1, підпункті «а» пункту 2 частини першої статті 3 цього Закону, до призначення або обрання на відповідну посаду подає в установленому цим Законом порядку декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік.

Така декларація охоплює звітний рік (період з 01 січня до 31 грудня включно), що передує року, в якому особа подала заяву на зайняття посади (участь у конкурсі), державних службовців кщо інше не передбачено законодавством, та містить інформацію станом на 31 грудня звітного року [3].

Відповідні зміни зобов'язали усіх державних службовців, а також потенційних державних службовців користуватися електронним цифровим підписом.

Електронний цифровий підпис дає змогу підтвердити цілісність електронного документу, тобто його захищеність від несанкціонованого спотворення, руйнування або знищення в процесі руху від відправника до одержувача, та ідентифікувати підписувача.

#### ***Список використаних джерел***

1. Актуальні питання впровадження в Україні електронного цифрового підпису як важливої складової розвитку інформаційного суспільства [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://inau.ua/document/dopovid-aktualni-pytannya-vprovadzhennya-v-ukrayini-elektronного-cyфrovogo-pidpysu-yak>

2. Практичне застосування електронного цифрового підпису [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://od.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-109013.html>

3. Національне агентство України з питань державної служби [Електронний ресурс]  
Режим доступу: <http://nads.gov.ua/news/z-01-sichnya-2017-roku-usi-kandydaty-na-posady-derzhavnoyi-sluzhby-povynni-podavaty-elektronni>

**Овсяник В.М.,**

аспірант Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, заступник начальника Відділу взаємодії зі ЗМІ та комунікацій з громадськістю ДСНС України, м.Київ

## **ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ГАЛУЗІ ДЕРЖАВНОГО PR**

Комунікативна діяльність органів державної влади полягає у сукупності комунікаційних стратегій щодо формування й реалізації управлінських завдань і функцій, задоволення інформаційно – комунікативних потреб споживачів публічних послуг й самих органів влади на основі соціально-комунікативних технологій.

До комунікативної політики відносять:

- розробку й удосконалення законодавства, що забезпечує не тільки свободу інформації, але й захист державної інформації від зловживання іншими засобів масової комунікації, як міжнародних, так і національних – незалежної преси, радіо й ТБ, що належать приватним організаціям і власникам;
- власну комунікаційну діяльність держави: створення й розвиток усіх видів власних ЗМІ; широкий розвиток інформаційної державної інфраструктури (прес-центрів, служб «паблік рилейшнз» і т. п.);
- різноманітні форми, методи й способи впливу державних органів на масову комунікацію, включаючи прийоми інфільтрації державної інформації в масову політичну комунікацію [2].

Слід наголосити, що міжнародна практика інституційного забезпечення державної комунікативної політики, особливо на прикладі країн Європи, все більше тяжіє до:

- визнання важливості комунікативної діяльності органів державної влади;
- комунікативна діяльність органів державної влади перебуває на етапі активної інституціалізації;
- поширеною практикою є створення центральної установи, відповідальної за реалізацію та координування комунікативної політики уряду, що спрощує процес координування та підвищує ефективність реалізації комунікативної політики у цілому;
- зазвичай центральну установу, відповідальну за реалізацію та координування комунікативної політики уряду, очолює речник уряду/керівника уряду;
- єдиний підхід до організації комунікативних підрозділів в органах державної влади нормативно не закріплений, проте існує висока ймовірність такого кроку в майбутньому [1].

Важливою тенденцією сучасної державної комунікації є професіоналізація державних комунікацій. Розвиток ряду західних демократій, у тому числі модернізація суспільства, поява Інтернету призвело до того, що політичні системи змушені були пристосовуватися до нових умов. У західній пресі навіть виник термін «dealignment», що можна перекласти як «висвітлення конкретних справ» на противагу традиційній пропаганді безособової державної політики у різних сферах [3]. Загальний підхід до державної комунікації у країнах західних демократій нині базується не на зосередженні на процесі, а на переосмисленні комунікаційних завдань та їх ефективній реалізації.

В Україні у минулому система координування комунікативних підрозділів органів державної влади виявилася недостатньо ефективною, що обумовило появу суб'єктів інформаційного простору. Зокрема, стрімко почалися створюватися кризові медіа-центри, об'єднані інформаційно-аналітичні центри та інш. Отже, сфера державного PR вимагає різнонапрямкових знань, умінь і навичок від відповідних фахівців. Це і менеджмент, і маркетинг, і стратегічне та глобальне мислення, і володіння методами сучасних наукових досліджень, і знання сучасних технологій комунікацій. Адже аудиторія стає не лише споживачем інформації, а сама напівпрофесійно її продукує, вступаючи у прямий, і часто, скептичний діалог з органами влади. Саме тому якість державного PR багато в чому залежить від якості щоденної роботи уповноважених осіб і відповідних структурних підрозділів органів державної влади.

#### *Список використаних джерел*

1. Інституційне забезпечення державної комунікативної політики: досвід країн Європи : аналіт. доп. – К. : НІСД, 2014. – 40 с.
2. Политология. Учебник / Ю. В. Ирхин, В. Д. Зотов, Л. В. Зотова. – М.: Юристъ, 2002. – 511 с.
3. Sanders Karen, Canel Crespo María José and Holtz-Bacha Christina. Communicating Governments: A Three-Country Comparison of How Governments Communicate with Citizens // The International Journal of Press/Politics, 16(4). – pp. 523– 547.

**Ханик Ю.Р.,**

Студентка кафедри АФМ

Науковий керівник: Хім М.К., асистент кафедри АФМ

Національний університет «Львівська політехніка», м.Львів

## **МОТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПАРЛАМЕНТУ**

У багатьох розвинених країнах, і зокрема в Європейському Союзі, куди так прагне інтегруватись Україна, успішно запроваджують електронний парламент. Власне, в цьому контексті слід визначити мотиви такого рішення, що дадуть також змогу зрозуміти важливість впровадження електронного парламенту в Україні.

На сучасній стадії розвитку світового суспільства інформація є стратегічним ресурсом, що прирівнюється до природних і соціальних ресурсів.

Новий, швидкий темп життя пов'язаний з прискореним обміном інформації спонукає до створення більш ефективних механізмів підтримки діяльності в публічному управлінні. Саме на уряд держави покладена функція координатора змін, що відбуваються, а своєчасне реагування на стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), зокрема запровадження електронного урядування, дозволить забезпечити принципи демократичного суспільства. Сутність електронної демократії полягає в залученні громадян до процесу прийняття управлінських рішень за допомогою сучасних ІКТ [3, с. 133].

Електронне урядування призведе не лише до більш ефективного і менш витратного адміністрування, але й до суттєвих змін взаємин між громадянами й органами державної влади і місцевого самоврядування [2, с. 5].

Однією з найперспективніших форм електронної демократії в межах електронної держави вважається створення електронного парламенту. Електронним парламентом називається законодавчий орган, який може бути ефективнішим, прозорішим, більш доступним та підзвітним завдяки впровадженню ІКТ [1, с. 66]. Також, електронний парламент являє собою нову форму участі громадян та організації в законотворчому процесі, на основі використання ІКТ, на усіх етапах від підписання до опублікування законів.

Забезпечення високого рівня ефективності впровадження ІКТ у парламентській діяльності потребує сильного політичного лідерства, активної участі усіх членів парламенту, професійного апарату, а також постійного прагнення послідовно і виважено запроваджувати ІКТ на законодавчому рівні.

Отже, виокремимо основні мотиви щодо впровадження електронного парламенту:

- Відкритість е-парламенту завдяки застосування ІКТ дозволить налагодити ефективний зв'язок між громадськістю та урядом держави;
- Подолання так званого «дефіциту звітності», коли громадяни не можуть зробити певний конструктивний висновок про діяльність парламентарів через нестачу інформації. Натомість, ІКТ забезпечують нові форми та можливості отримання усієї необхідної інформації [1, с. 67];
- Економія часових ресурсів для налагодження зв'язку між громадянами та представниками уряду;
- Прозорість е-парламенту дозволить зменшити корупційну складову у державі [4].

–

#### *Список використаних джерел*

1. Дзюба С.В., Жилияев І.Б., Полумієнко С.К та ін. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій / С.В. Дзюба, І.Б. Жилияев, С.К Полумієнко та ін. – Київ, 2012. – 265 с.
2. Машкаров Ю.Г. Електронне урядування. Інформатизація державного управління, навчальний посіб. / Ю.Г. Машкаров, О.В. Орлов, П.С. Клімушин, І.В. Кобзев, М.В Мордвинцев – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2011. –292с.
3. Чукут С.А. Впровадження електронного парламенту в Україні в контексті сучасних світових тенденцій / С.А Чукут // Держава та регіони. Серія: Державне управління / 2016. – №4. – С. 133-137.

4. Електронне урядування у територіальних громадах: збірник матеріалів. – Полтава, 2013. – 52 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.esoc.org.ua/attachments/article/83/Книга%20е-урядування%20сторинки.pdf>

**Шевчук М.М.,**  
аспірант кафедри державної політики та суспільного розвитку  
Національної академії державного управління  
при Президентіві України, м. Київ

## **ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПАРЛАМЕНТУ В УКРАЇНІ**

Сутність електронної демократії полягає в залученні громадян до процесу прийняття управлінських рішень за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Таким чином, електронний парламент є невід’ємною складовою електронної демократії і являє собою законодавчий орган, який набуває більшої ефективності, прозорості, доступності та звітності завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям.

До переваг електронного парламенту варто віднести:

- сприяння підвищенню прозорості діяльності органів влади завдяки використанню сучасних технологій, надання громадянам доступу до інформації;

- підтримку політичної діяльності та забезпечення більшої прозорості та відповідальності публічних політиків перед електоратом;

- надання додаткових можливостей для побудови та підтримки соціальної солідарності в суспільстві, шляхом розвитку соціальних зв’язків між громадянами та групами громадян;

- розширення спектра взаємодії між громадянами, між громадянами та владними інститутами, прискорення реакції влади на звернення громадян (формування зворотного зв’язку), роз’яснення громадянам рішень влади.

Немає сумніву в доцільності використання такого інструменту в Україні, зважаючи як на вимоги євроінтеграції, що, зокрема, стосуються й конвергенції на технологічному рівні, так і необхідності застосування передових технологій в інформатизації діяльності Верховної Ради України.

Створення інтегрованої електронної інформаційно-аналітичної системи “Електронний парламент” в Україні розпочалося із затвердженням Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012-2017 рр., яка передбачала:

- досягнення максимально можливої автоматизації інформаційно-організаційних процесів у діяльності депутатського корпусу загалом шляхом створення сучасних систем управління законотворчим процесом та документообігом у парламенті;

- оперативне інформаційно-аналітичне забезпечення народних депутатів України, помічників-консультантів народних депутатів України, фахівців Апарату Верховної Ради України;

- створення нової автоматизованої системи обробки вхідних, вихідних, внутрішніх інформаційно-документальних потоків та контролю за виконанням доручень, оперативне формування аналітично-звітної та довідкової документації; технічне удосконалення систем зв'язку для забезпечення оперативності у роботі народних депутатів України, комітетів Верховної Ради України, Апарату Верховної Ради України [2].

Фундаментом такої оновленої парадигми взаємодії виступили категорії доступності, прозорості, відкритості, гарантування технічного захисту інформації, впровадження дистанційної роботи членів парламенту та забезпечення ефективного громадського контролю за прийняттям рішень Верховною Радою України.

Вказана інформаційно-аналітична система включає такі елементи: електронний офіс народного депутата України (стаціонарний і мобільний), електронний комітет, електронну Погоджувальну раду, електронну бібліотеку та архів, електронну залу пленарних засідань, електронний документообіг і контроль виконання доручень Верховної Ради України, систему електронного цифрового підпису, комплексну систему захисту інформації, інтегровану базу даних законотворчого процесу [1].

На сьогодні завершено роботу по запровадженню можливості подання електронних петицій, здійснюється публікація на веб-порталі електронного протоколу та інформації про діяльність кожного народного депутата, забезпечується публікація інформації у формі відкритих даних, існує доступ до мережі Інтернет (Wi-Fi), налагоджено обмін електронними документами на всіх етапах їх створення та проходження, створено веб-сторінки усіх комітетів та запроваджено відео- трансляцію їх роботи, створено електронні приймальні.

Також, користувачам сайту Верховної Ради України доступний ряд сервісів, зокрема: звернення громадян, електронні петиції, обговорення законопроектів, запис на засідання, портал відкритих даних та законодавство України.

Однак, основним досягненням у цьому контексті залишається створення такого електронного середовища діяльності парламенту, яке б відповідало уявленням репрезентативності, прозорості, доступності, підзвітності та ефективності за умов полегшення та підвищення координації роботи та співпраці між усіма учасниками відносин у сфері функціонування електронного парламенту. Роль інформаційно-комунікаційних технологій в цих процесах стосується встановлення зв'язків між перерахованими вище характеристиками та допомога парламенту у виконанні встановлених повноважень (більша якість інформації, кращий доступ, ефективна організація роботи тощо).

#### *Список використаних джерел*

1. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. – К., 2017. Частина 3: Електронна демократія: основи та стратегії реалізації / [Н.В. Грицяк, А.І. Семенченко, І.Б. Жиляєв]. – К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. – 84 с.

2. Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012 – 2017 роки : Постанова Верховної Ради України від 05.07.12 р. № 5096-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

**Наукове видання**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА  
АДМІНІСТРУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ  
АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ**

**Матеріали  
Всеукраїнської науково-практичної  
інтернет-конференції  
(19 червня 2018 р.)**

Відповідальний редактор – Приліпко Сергій Михайлович  
Технічний секретар – Мовчанюк Анастасія Валентинівна

*Матеріали конференції друкуються в авторській редакції. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори. Позиція редакції не завжди може збігатися з точкою зору автора.*

Комп'ютерне верстання : С.М. Приліпко, А.В. Мовчанюк

Підписано до друку 15.06.2018 р. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 18,89

Тираж 100 прим. Замовлення № 1465

Видавець і виготівник «Сочінський М. М.»

20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 2521 від 08.06.2006.

тел. (04744) 4-64-88, 4-67-77, (067) 104-64-88

vizavi-print.jimdo.com

e-mail: vizavi008@gmail.com